

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Dispvtatio II. De Angelorum eßentia ac diuisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](#)

mentum tuum sardinii, &c. Eaque omnia vbi primum conditus à me habuisti: *foramina tua in die, quia conditus es* (eadem, scilicet, quia præfata habuisti) *parpara sunt*. Quid foramina hic significent, non ita facile à Patribus, & interpretibus, præfertim de lucifero, dèquo ad literam dicta, quare ducesimode ab unoquoque explicatur: pro sola virtutum, & cœlestium donorum capacitate, que cauitates, & sedes, ac loca gemitum imitantur, nos fatis idonea explicatio milii est; cum iam de dominis eis ornatus fuerit descriptus.

6. Suspicio (ab his singularitatibus inuidia) inferni concava igne plena, quæ sua lucifer superbo spiritu, & ambitione fecit effreni) significari: de quorum igne æternus dominus dixit, *qui paratus es* Diabolo &c. prius virque, quam peccator: alias enim paratus, preparatusque peccatum, nec fuisset, nec diceretur: ea igitur aeruini foramina à die conditionis luciferi in calos preparata in pegnam, & proposta, ipsi fuere, ut eorum horrore à superbia ex loci sublimitate, naturæ excellentiæ, & donorum, virtutumque oriunda abstinenter; & si obtinum à lucifero non fuerit, ne labetur, & rueret, vt à num. 14. à Propheta, sic expenditur. *Tu cherub extensus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis, à Die conditionis sue, ex qua nimis in monte sancto Dei te posui, & in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in viis tuis; donec insensu*es* iniquitas in te. Ob quam de monte sancto Dei, te eeci, & in tetram proieci, ut narrare pergit Ezech. vers. 16. & 17. Ex quibus ad litteram explicatis lati contacti luciferum, & Angelos subinde reliquos, in celo conditos fuisse, & empyreum quidem, qui & Dei est mons, & locus Paradisi sanctorum Angelorum & hominum Beatiu-
dini, ac deliciis deputatus. Porro, subtilis, ac profundissime, ex scholasticis locorum, scriptura, que expendit interpreti nostro Vaquez nobis in viriisque huius loci litterali de lucifero interpretatione aduerso præter facilem, ac subinde genuinam contexturam, & Patrum authoritatem communem, etiam scholasticorum, d. 3. q. 1 cert. 1. num. 1. & 2. referendrum, nobis in ea viriisque loci intelligentia litterali de lucifero convenientius autho-
ritatem opponimus, vbi eindem Vaquez, oppositionibus ipsius interpretationem confutauimus, n. 4. & 5.*

7. Ad sententias aduersas censuras veniamus; censio igitur primo. Negatiuam sententiam de Angelorum creatione in calo, que calum omne excludat à loco creationis Angelorum, non solum minus longe affirmativa probabilem, & improbabilem abso-
lute esse; sed prorsus temeritatem Theologice, in primo omnes convenientem Doctores, de absolute improbabilitate, non ita omnes facile convenient, verum cum nullo fundamento nitatur Ruperti opinio, ex quo deduci probabiliter posuit, vt Doctores omnes fatentur, nescio quid ei desit, ut probabilitate absolute negetur, acque improbabilis absolute alteratur, imo vero, & si inde improbabilis, posuisse, solum dici ab aliquibus posset, quia positiva probabilitatem non habet, non autem, falsitatis coniuncti à ratione, scripturam potest, ero-
rem sine phyllophilum, sive, Theologicum, cum improbabilitate absolute dicta, ea soluto confundit. De temeritate Theologica probatur ratione paululum deducta: quia est contra scholasticos omnes, & patres, & ipsi scripture testimonia, ger-
mania, & communis eorum sensus, & interpretum intelligentiam absque vlo scripture, Patrum, au-
tationis fundamento, eiusve, apparente adhuc um-
bra aliud autem absoluta Theologica temeritas non requirit. Eorum ignominatorum opinio, qui aliquos Angelos, qui rebus aliquot determinatis præfuisse, in ipsis rebus creatos affrebat, non au-
tem in calo, & si S. Thomæ, cit. art. 3, ad num. 2, non improberetur, eidem tamen censure, eadem de cœla debet subiacere, deinde quia eos, non die

primo, sed sequentibus creatos fuisse cogitur ad-
mittere: quod à catholicis dogmatibus abhorret.

Negans vero sententiam Angelorum creationem in celo empireo determinate in stellato, aut inferiori alio creatos Angelos afferens temeritatis notam non meretur, neque improbabilitatis absolu-
tum quia apparet aliquod fundamentum in locis aliquot scripture haber, acque in ratione quali-
quali: tum etiam; quia Patronum habet eximium, Theologum Doctorem, Franciscum statim, & ali-
quos alios, quos & sua auctoritate & fundamentis dubios de nostra conclusionis veritate fecit. Castel-
lum cum præcis omnibus scholasticis, ac Recen-
tioribus fere reliquis aduersetur, germaneque, & in-
genue plurim locorum scripture, & patrum intel-
ligentiae minus confonet: ac rufus in questione de
facto, naturali prouidentia, in locis pro creature
rerum dignitate distribuendis opponatur, idque à
Deo leibus, ut vidimus, ab auctoritate, & ratione
fundamentis, censeo tam parum probabiliter ha-
bere, ut serie improbabilitatem pertingat.

8. De numero Angelorum creatorum à Deo, nil,
non temere, dici potest, nisi quod innumeris, præ-
multitudinis nobis sit. Si enim, non aliter name-
rabilis boni Angeli Danielli Propheta fuerunt, c. 7.
num. 10. quam millia milliones ministrabant, &c. &
decies milliones centena milliones, &c. & Ioan. Apocalyp.,
num. 17. Numerus eorum milliones milliones, quibus
illorum innumeris, numerus, seu multitudo,
significatur, ex omnium angelorum collatione,
transfigurorum apostolarum tertia, ut communiter
conferetur parte detracta, quid igitur nos aliud, na-
turali folum dicifus, nec prophetæ spiritu, ac Dei
revelatione (qua Danielli & Ioanni plane adver-
runt) donata eorum omnium determinato nu-
mero dicere circa temeritatem audebimus? imo
abique amentia disputabimus?

DISPVTATIO II.

De Angelorum essentia ac di- uisione.

C IAC. Angelorum essentiam hæc dispu-
tanda occurunt omnino. Primo de eorum
spiritualitate, sine immaterialitate, & incor-
poreitate; secundum de ipsorum intellectualitate.
Tertium de eorum, præ hominibus excellentiis;
item de divisione naturali essentiali in genera, &
species suas; deinde pro generum diversitate, &
perfectionum naturalium, unius generis præ alio in
Hierarchias, & chorus divisione. Hæc siquidem
ex revelatis, præfertim Dionysio Areopagita, de-
cidenda sunt. Divisio autem, in bonos Angelos, (qui soli iam Angeli) & in malos, qui soli iam da-
mones à Christiana Ecclesia nominantur, ad hanc
disputationem, non spectat; cum non naturæ,
sed operationis, & moris, virorumque, seu mo-
ralis divisio sit.

QVÆSTIO I.

De Angelorum spiritualitate, & absolute incorporeitate.

PERITVALITAS absolute naturæ, cuius absolute talis à sua constitutione, quidvis materiali, & corporeum excludit; ut pater in homine, qui parte solum corporea constitutus, corporeus absolute, non autem absolute spiritualis est.

CERTAMEN I.

Angelorum spiritualitas ex parte saltem & immaterialitas statuitur.

ANGELOS omni ex parte corporeos, nemo Philosophorum præter bellinos Epicureos corporis, & sensibilibus affixos admisit. Si quidem, & intellectuales, & spirituales illos, & hominem (animo spirituali, apud ipsos constante) praestantiores agnoverunt; is ergo solum de Angelorum spiritualitate, eis error potuit obrepere: virillos, & animo, spirituali, & corpore ut homines, praestantioribus tamen, constare censerent: quare immixtus pro errore adequate, omnino sui parte corporeos Angelos aliter referuntur. Tertullian. i. de Carne Christi, c. 6. & Nazianzenus orat. i. §. *Nihil enim mihi, eo quod Deum catholicum incorporeum factentes (quod tamen Athei, & Epicurei, negabant, Angelos nihilominus incorporeos esse inficiabantur. Sed vero leuisimum horum fundamentum est, ut tantum, tamque crastini errorum de Patribus suspicemur; siquidem omni ex parte Deum incorporeum ex fide, & ratione naturali prefati Patres eum reliquis agnoverunt: quod, eo præcise, quod aliqua sui parte corporeos Angelos putarent recte, arque legitimo discursu de Angelis negarent: quandoquidem corpore illos ex parte confare, & omnino, seu omni ex parte incorporeos, sicut Deum, non nisi aperta contradictione, faterentur, imo eis, aliqua sui parte corporeis admisisti, incorpori, & spirituali absolute dici Patribus non possent; siquidem, nec homines spirituales, seu spiritus, & incorporei absolute ab aliis dicuntur, sed absolute potius corporei, quia corpore constant; tamet animo spirituali, tanquam altera sui parte, & forma essentialis constare illos ex fide, & naturali ratione cognoscere, & docuerint. Secundo cum docuerint, idem Patres Angelum esse hominem essentia, & natura sua perfectiore, vt de Philosophis dicebamus, arque hunc anima spirituali confare, & Angelum perfectiore anima spirituali confari, ut minimum, censemant. Tertio Angelos substantias intellectuales, & intelligentes, ex fide etiam, & ratione idem Patres agnovere constanter: quod absque spirituali animo esse non posse sciebant.*

Duplici hinc ratione postremè non multum fidit Ariaga i.p. t.1. d.3. sect. i. tum, quia penetrabilitas naturalis rei cum alia, eiusdem generis (in qua ratio corporis sita iuxta probabilem, sententiam est, & cuius negatione ratio spiritus, ut contra corpus diuisa constituitur) alia predicata compati potest perfectiona, quam rei spirituali, non ita impenetrabilis, sed rebus, cum sui generis, tum ordinis, & generis corporei natura sua penetrabili conueniant, & quibus proinde corpore illa

res, perfectior alia spirituali absolute erunt. Secundò corpus aliquod pure tale, posse esse cognoscitum, ac volitum obiecti spiritualis, ac proinde absolute intellectuum, & intelligens nulli ratiōne videtur metaphysica repugnare: quo admissi, perfectius intellectuum spiritu, adequate etiam tali, nedum ex parte solum, (vt homo est) absolute sit; ergo neutra ratione, ex maiore perfectione Angelis, quam hominis, spiritualitas, & incorporeum, praesertim absolute, & omni modo, Angelus facilius suaderet, exterum ratio utraque fatis efficaciter probat, ex maiore perfectione Angelis, quam hominis, (quem Philosopheri & Patres, ex parte spirituali, & incorporeo, minimum ex parte animi, que essentialiter constituitur, agnoverunt) spirituali, saltem ex parte, aqua spirituali animo praestantio, & perfectiore constitutum esse, id quod ostendere, hic oportebit demonstratione repugnare, & physice, & metaphysice, quae in aqua perfectione rei absolute, & adequate corpore, cum spirituali, adhuc inadequate, & ex parte solum tali repertur: tum etiam ex repugnatione, physica etiam, & metaphysica, corporis absolute, & adequate talis, intellectum tamen, & voluntati rei spiritualis. Oportet autem utramque hanc repugniam in praesente ostendere, ne recentiorum argutis totam Philosophiam, & Theologiam perugantibus, & impunito, se invitis, immo permisso vobis mouentibus, concubientibus, & turbantibus loco deinceps impedit; intento vero nostro huic demonstrando supponendum, est, quod recentioribus hisce minus, quam par esse perfectum, vel potius animaliterum fuit, ac subinde minus apud ipsos sumum, quam debet.

3. Illud autem est: duo esse generatim loquendo ad demonstrationem omnem principia. Alterum ad formæ rectæ concludendi, certitudinem, & evidentiā necessarium: quod generale omni demonstrationi, in quacumque materia est. Argue hoc quidem nullatenus ab his, que ex rebus, quibus natura, & vniuersum constat, & que in ipsis constanter esse ac certa lege, evenire deprehendimus, in sui certitudine evidens, & infallibiliter pender; sed de se, ac ex terminis, nonum evidens, acque infallibile, naturali ratione, homini est. Ad hoc autem genus principiorum, ex parte formæ demonstrationis spectat illud principium, *quodlibet est, vel non est: cui inveniuntur demonstrationes omnes, que per impossibile dicuntur illud etiam dici de omni, & de non, in quo omnes demonstrations, ostenduntur appellatae, fundantur, illud etiam, que sunt sicut tertio, sunt eadem inter se, cuius forma syllogismi expovertur certiudo infallibilis, & evidentiā inveniuntur: ut in summula nostra dicitur, & controu. de Trinit. contra nostrum Vaques offendimus. Alterum vero genus principiorum ad demonstrationem, cuiusque certitudinem, evidentiā, & infallibilitatem necessarium, ex parte materia, circa quam versatur, seu propositionem, ad quod formam certi, & eisque concludendi disponuntur, esse debet. Et horum quidem certi, & evidentiā, ad demonstrationis cuiusvis, sive physice, sive metaphysice necessarium, ex parte materia, ut in materia quavis legitime, acque infallibiliter, certo, & evidenter concludatur, ex ista, que in rebus constante experiri, arque esse deprehendimus, necessario accipiunt, nec sunt aliunde, eorum principiorum, ex parte materia, ad demonstrationis, etiam, metaphysice certitudinem, & infallibilitatem repudiatum à nobis pro hoc statu porci; cum enim nihil pro hoc statu, nisi per sensus, ab eisque dependenter, naturaliter, ac seclusa revelatione, aut miraculo, nosse possumus, ac sensum cognitionis omnis præsentium, aliquando saltem in rebus, experimentalique subinde sit; sit plane nihil nos maius*

evidens

evidentia, & certitudine in materia, vila cognoscere, & iudicare villatus posse, quam illa, quæ nobis constant, ac perperuo experimento in materia illa ingeneretur, ac fieri. Pater in demonstratione metaphysicarum, circa rem, & materialem, quamvis principiis metaphysicis: vel à definitione metaphysica, ad definitum, vel à essentiâ metaphysica, rei cuiusvis ad eius passiones deductum; vel è contra à passionibus metaphysicis, seu attributi rerum ad eam esse essentias. Vnde enim verbi gratia demini nostri hominem esse animal rationale. Vel hominem esse visibilem, vt ex eius principiis, in aliquo evidenter, ac certo deducas illum, vel non esse hominem, aut visibilem, vel ex eius visibiliitate deprehensa infallibiliter colligas illum animal rationale, vel hominem: certe ex his, quæ operationum sensibilium, eis prædictis respondentium experimento in hominibus cunctis nouimus, ac dicimus.

4. Hoc planum sit: principia demonstrationis de rebus, quibusque, & cuiusvis materia propria, tam physica, quam metaphysica, atque ad demonstrationem quamvis, sive physicam, sive metaphysicam, ex parte materia requisita maiorem evidenter, certitudinemque habere non posse, quam illa experimentalis scientia constans, atque in nulla deficiente ex rebus rationis, & speciei eiusdem, in rerum natura captare habeat: cui tandem, vt vidimus, rotâ illocum principiorum evidenter, & certitudo innaturit, vnde rursus fit: tunc solum nos aliquid rationabiliter, & certitudine, atque evidentiâ rotâ, ex parte materie, nobis pro hoc statu possibili, tam physice, cum metaphysice demonstrare, cum principiis, sive physicis, sive metaphysicis experimento ex naturalibus constanter perpetuo, & indefectibiliter, in materia illa deprehendo deservimus, illudque de ipsa monstramus: quare nihil amplius certitudinis, & evidenter principiorum ad perfectam demonstrationem, ex parte materie, requiriunt, quam quæ ex rebus ipsis natura constante hoc, atque in nulla deficiente experimento capiuntur: cui si aliquid contradicere, ac repugnare inveniatur, in ipsius physice repugnare rationabiliter a nobis pro hoc statu censendum est. Confirmatur ex Aristotele, & philosophis reliquis, qui prædicamenta omnia, quæ demonstrationibus cunctis principia metaphysica ex parte materie submittuntur, non aliunde dignoscuntur, diuferunt, atque ordinaverunt, quae ex his, quæ in rebus vniuersi constanter experimento vnu venire, sunt afferunt: vt quod commune cunctis obliteruantur prædicatum, genus supremum, & universalissimum dixerint, primoque loco, vel ut exterorum caput, collocari: sicut pro maiori minori ceterorum, ad plura, vel pauciora, quibus natura confat, extenſione, experimento simili deprehenda genera, & species inter medias, superiore, vel inferiore loco, in prædicamentorum serie posuerint, quo circa, cum aliunde, quam ex ita statu, ac deprehensis principiis rei, aut prædicatis, alicuius in ipsa repugnantia queritur, ut eius vel prædicati alicuius in ipsa possibilis negetur, atque amoueat, queritur quidem, quod a nobis, pro hoc statu, nequit profus, inveniri magis, quam à eaco nativo coloris natura, essentia, atque in sua species diuisio. Similiter deprehensa, experimento & in rebus, quibus natura confat perpetuo, & constante rei alicuius, vel prædicari cuiusvis in ipsa repugnantia, vel rem illam, vel illud in ipsa prædicatum repugnare, atque à rerum possibilitate, excludi, non physice solum, sed metaphysice etiam demonstratur quin argui rationabiliter aliunde, eius possibilis rationabiliter queat, ciuile repugnantiæ evanescari.

5. Potro ex veris hisce, & certis prænotatis debite perspicili paet: quam inaniter, ac pure arbitrio argumenti illius, quo Angelos adquære, omnique parte sui corporeos esse non posse, sed aliqua saltē sui parte spirituales necessario fore,

communiter ex eorum præ hominibus excellencia probatur; ab Ariaga, & neoth.ri. aliis in dubium vocetur, illius item argumenti: quod intellectibus, nec sensibilibus solum, ac sensibilium, non autem pure spiritualium cognoscitius esse debeat. Primo enim pure, atque omni ex parte corpoream substantiam, utra aliquam, eriam sui parte, spirituali esse posse, ied potius esse perfectione inferiore necessario debite vniuersali ratione, resque omnes illius ostendunt, & constanti experimento, atque in nulla deficiente nos docent: quin materialis spiritualis substantia perfectionem adiuncti alicuius additionis in re vila corporea superari, vt haec spirituali imperfectione excedat, vel suppleri adhuc, vt corpore spiritualis perfectionem compenser, & adæquet ex aliquo in rerum natura rotâ deprehendo nouerimus: ergo aliunde adiunctione alterius corpus omni parte sui tale operare, immo æquare adhuc, substantiam, aliqua saltē sui parte, spiritualis perfectionem posse, non solum ex principiis nostris physicis, aut metaphysicis rationabiliter non probatur, sed illis evidenter contradicit, & repugnat; ergo ex maiori perfectione substantia Angelii, quam hominis, aliqua ex parte substantia spirituali, & perfectiore, quam in homine fit, constare physica, & metaphysica evidenter, ac certitudine demonstratur. Confirmatur quia, ex eo, quod anima iuncta substantia inanimata, perfectiora experimento constanti, atque indefectibili, ex perfectioribus illocum vitalibus operacionibus, deprehendimus, abjectissimum, quodvis, ac folidissimum animalculum (pulecum puta, culicem, ac vermiculum) inanimatis, quantumvis magnis, & splendidis, celis, & astris perfectius esse, vt evidenterissimum Philosophia docet, ac demonstrari, omnes censemus: quod minime fieret, nec rationabiliter iudicaremus, si alterius nobis ex natura ignoti, sic deprehensa illa animalis perfectio major compensari posset, vel absolute compensari à nobis rationabiliter iudicareur.

6. Confirmatur secundo; quia alias falsum protinus est illud, vel sola antiquitate sanctum, & firmum, atque evidenterissimum cunctis axioma. *Supremum infiniti generis, non attinet infinitum supremum.* Si additione alicuius alterius ex natura nobis ignoti, alicuius quod inferioris generis esse, ex naturalibus dicimus, generis, aut speciei, quam perfectiorem esse, & superiorem natura nos docuit, excedi, atque æquari superioris perfectionem afferi a nobis rationabiliter posset. Denique his Recensionibus, qui additamente haec perfectionum, ex prædictis mere arbitriis, & quæ nullatenus natura docuit, rebus adiunguntur, vt infirma ex genere suo, præ superioribus ex suo genere venerentur dici appositissime illud potest, quod Joan. 4. Ad Samaritan. Christus Dominus aiebat: *vos adoratis quod nesciis nos adoramus, quod timus.* Similicer nihil pure, & secundum se totum corporeum, intellectuum, atque pure spiritualium obiectorum, ac ultra sensibilia, cognoscitum, & appetitum esse posse; multoque minus intellectu homine perfectius, atque entitati superiori æque ex natura principiis evidenter constat: indeque Deum in corporeis oculis videri non posse, cum omnibus Theologis arcitissime suo loco, atque evidenterissime demonstrantur: quare, & ex prædicto intellectu, & ex maiori perfectione substantia Angelii, quam hominis, ex parte saltē spirituali, & intellectua substantia, perfectiore, quam rationalis hominis animus sit, Angelum constare, non efficaciter possum, sed physica, ac metaphysica evidenter, ab antiquis doctribus, facit demonstratur. Accedit concors Patrum, Theologorum, & Philosophorum etiam (prater Atheos) omnium de Angelis sententia. Nemo enim corporeos in rotum Angelos assertur; tametsi eorum aliqui, illos corpore, & animo spirituali constantes esse, videantur, adspiciem, & sonentes, afferuisse; id autem, in quo nationum, professionum, & temporum omnium sapientia

Controu. VIII. de Angelis,

24

Sapientes omnes conueniunt; certissimum est. Eorum vero omnium ea de re concordia cert. 2. constabit. Confirmatur, hoc ex ibi referendis: vbi constabat Patres, Theologos, & sapientes omnes Philosophos, non solum in totum corporeos Angelos, non afferuisse, sed in totum potius afferuisse spirituales, certe ex scriptura, concilii, & patribus, pro nostra hac conclusione afferri possunt, ea omnia, quae eadem certamine 2. producemus. Probant enim directe, amplius, quam hic contendamus: nempe Angelos totos spirituales substantias esse: quod totali eorum corporateitate non contra dicit solum, sed contrariatur, ut patet.

CERTAMEN II.

Angelos in totum spirituales substantias esse qui negarint, recensentur.

1. PLATO apud S Thom. qu. 6. de potentia 6. & qu. 16. de malo a. 1. & apud Eugub. 8. deperen. Philosoph. à cap. 27. Angelos corpore, & rationali animo constare, sapientia docuit. Illud fatus est rectificare ex eius Epinomide. *Horum quippe Deorum animalium* (anima scilicet constantium, vt homines) *alterum ex aere, alterum ex aere est, ac neutrum confisi* ei *sunt potest* a nobis, *qua animo spiritus est*; contentis Chalcidius Platonis, in Timaeo apud August. 8. de ciuit. c. 16. sic demonem definiens, *Animal rationis particeps, immortale animo, patibile, corpore aereum*. A qua definitione Apuleius de Deo (hoc est Daemon) Socratis solum discrepat, quod ei aeternum corpus designet, ex quo hac etiam recitat Augustinus, c. 16. citato; *demones esse generis animalia, animo paucia, mente rationalis, corpore aera, tempore aeterna, cui afflent. Pfeillus, ex Marco lib. de Daemonibus apud Bubalum, art. 1. quasi. 50. quarto 3. difficult. 2. §. 1. verbi inde est, & alij apud Eugubinum à cap. 27. citato. Hefodio etiam, & Orpheo, eadem sententia tribuitur, quod aere induit terris, aeri, caelo, aquisque adesse illos dixerint, sed hac eorum potius incolarum & indumentum, quam corpus, ex quo componantur, designant. Imo, dum aeri induiti dicuntur ab aere illos, non tanquam a parte, sua indumento, sed tanquam aliunde constitutum, sua indumento distinguuntur. Ceterum Priscorum Philosopherum, etiam ante Pythagoram, Socratem, Chrysippum, & Platonem, sententia communis Angelos corpore, & animo substantialiter componi, retulit Plutarachus lib. Quod oracula defecerunt, sic scribens. Plato Pythagoras, Xenocrates & Chrysippus, priscis secuti Theologos excellenter hominibus damones, esse affirmant; sed naturam eorum, animo, & corpore coniunctum esse dixirunt. Quod ipsum significavit Aristot. 5. Metaphysic. de substantia & apud Plutarachum lib. de Homero sub init. vbi refert Homerum Aristotelis opinione ex genio progenitum fuisse, atque hicce Philosophus confessit Aetereos lib. de Anima.*

2. Ex Doctoribus non ethniciis, sed qui sacra scriptura vbi ad suas sententias sunt (vti Hebrei, & Ecclesia Patres vtebantur) corpora Angelis tristis videtur nonnulli, iij vero ad duas classes reduci possunt: alteram eorum, qui loco Genes. 6. decepti videntes filii Dei, filii hominum; &c. filiorum Dei nomine Angelos intellexerunt, qui ex filialibus hominum feminis vxores duxerint, atque ex eis, earumque concebentes filios gigantes, viros famosissimos procrearint, ut eo textu subfervibit: quam sententiam scriptura, & sensum etiam subodorati gentium sapientes periores somniarum illud gigantum cum diis bellum commenti sunt, ac scriptis suis euulgavint: ut obseruat Euseb. Cael. 5. Preparat Euang. cap. 4. in quam sententiam,

& eius loci sensum incidisse legitur, Primus Iohannes Hebreus lib. 1. antiquitatum, & Philo Hebrei, & 2. pro Christian. Athenagoras Apolog. 1. Christian. ad Antonium, & commod. post mel. Clem. Alex. 3. & 3. stromat. Tertuli. de idol. c. 1. num. 17. de Velandis virginib. c. 7. lib. 2. comm Marc. c. 9. & 11. num. 72. Methodius, ser. 1. de resurrect. Euseb. Caesar. vbi proxime ex sententia Plutarchi, aut suppositione, ut summum Suar. easdemque intelligentiam textus taciti approbarunt, dum confutatione referunt Hugo victoriam annotatione in Genesim, & Magister historie scholasticz, c. 1. histor. in Genes. omnium autem pro damnacionem cum feminis congregetu fundamentum, ex eo tempore est. Contra Lyranum Paulus Burgensis pro ea sententia sterit pugnacissime additione 1. ad Lyram postillam, fundaments leuisissimus, ut ostendit Petrus ad eum textum lib. 8. d. 3. n. 67. & verum tamen nō ego. Accedit eidem sententia facculo proximo Melius quidem Philosophus Christianus, non sicut Christianus dogmatibus instructus, & qui facilis in hunc errorum, & alios de Demonibus, & Angelis à Marco (nescio quo) magicae & necromanticae invenientissimi, deceptus iterit, ac denum Franciscus Georgius Philosophus, & Theologus genio exortus, & temporis ignarus, de quibus Petrus citato lib. 3. ad textum Genes. 6. d. 2. à num. 41. §. extrem. Iulianus Apostata apud Cyril. Alex. lib. 9. contra illum iust. Laclant. lib. 2. c. 15. Seuer. Sulpitius lib. 1. de facta historia Cyprian. de disciplina, & habita Virginius n. 54. & de vanitate idolorum, à n. 43.

3. Citati Patres (si Iustinus, & Leontium, & sub dubio, Cyprian, & Methodium excipiatis) omnes carnalem hanc concupiscentiam Angelorum in factis, primum malorum Angelorum peccatum fuisse, quo a Deo, eiisque gratia, & à recte detectis concordant, in quorum Sententiam iuste videtur Ambrosum primo de virg. scribens. *Casus Angelos fecit: qui tam feruunt Angelos quod qui prodidit Diabolus. Subiunxit, quam praelatum quod Angelos propter iniurias perianas si am in factis iniuste de calo, virgines propter coquimuriam suam factum transiisse de faculo.* Sed bene Petrus ostendit de Ambroso obseruat 8. in Genet. c. 6. (ac statim, etiam sequente, parebit) sententia illa, ibi non impugnata, & apud tot Patres frequenter ostendit in virginitatis encionum, & commendationem vobis solum fuit: quam tameam de loci eius sensu, & veritate rigide disperans alibi saepe, ac temperate futurum lib. de Noe c. 4. ferm. 7. in Psalm. 118. quip. 14. ad Demetriad. vti, & Cyril. Vbi proxime, non sine stomacho, & censura, sicut Chrysolomos, homiliis in Genet. eius vero apud tot Patres etiam causa fuit, lectio tam græca, quam latina, insta verionem 70. interpretum, ante Hieronym. translationem, in Ecclesia vulgaris, in illa quippe pro fili Dei, ut eum in vulgata legitur. *Angeli Dei legebantur, ut obseruauit Pamelius in Parad. 1. Terranum & Petrus catus proxime, ut autem a 70. interpretum lectio erroris eius causa deinceps non esset, placuit, Ambrosius cum explicans textum lib. de Noe c. 4. scilicet, *Plerunque Angelis filios Dei vocari scripturam quia ex nullo nomine, generantur anima, itaque veri fideles filios suos dico non aternatur Dei, sed ergo non probabilis vita filii Dei vocantur; ita quorum caralia sunt opera, hos filios dicimus caroli.* Vbi Angelorum & filiorum Dei nomine homines duplice nomen ibi, ac sapientia scriptura donari doceat. Ambrosius quia feliciter potione sui parte, nempe anima, & solo Deo procreantur, & dum iusti sunt, Deum iustius omnis Patrem motibus, ac vita referunt; ut plenius que nati progenitores suos representant. Longe ergo ab aliorum errore Ambrosius adest, quod ex discutientium errorum, non uno tantum ex capite, monstrabimus inferius.*

Altera Patrum in eundem euctum errorum de-

inadæquata Angelorum corporeitat, sive corum parte corporea, qua substantialiter confluunt, classis fuit, eorum, qui Platonis doctrinam (ut primis Ecclesiæ facilius vivuerit) plenius fecerit, in re etiam præsente eundem sectabuntur, assertentes: Angelos corpore, non quidem crasso, palpabili, & apprehensibili, ut nos, sed subtiliore, & aereo, sive æthereo conitae: Ad hanc vero cladem venire, nisi inconsequenter nequeunt prime classis Doctores quia corpus prolifico semini aptum (quale estrum, æthereumque non est) admittit consequenter debent, ut futetur Tertullianus citatis locis, maxime ex libro 2. contra Marcion, quamvis sui immortali de carne, Christi, c. 6. in hanc vererit; classem assertens: Angelos proprie carnearum corporis non gestare, sed solum sui generis proprium, tenuissimum, & subtilissimum, ergo ad secundam, classem istam spectare videntur in primis Origenes propositio libri 1. Periarch. vbi ait: incorporeos Angelos dicit respectu corporum crassiorum, ut acte à multis incorporeus, arque spiritus dicitur, quia tenuis, subtileque corpus est, & teneri, atque virginem resistere, nequit, & cap. 6. ait: se non expere, quomodo tu, ac tuus substantia, vitam agere, & subfuisse, sive corpore possum; cum solus Dei proprius sit, ut sine materiali substantia, & abesse villa, corpore substantia adiessit, societate inserviatur substantia. Quae loca tamen produnt Originem (ut in aliis) ibi. Sicut haec in Plato etiæ ratiocinatio alibi, inconstans à sua hac sententia, (ut benigniores interpretantur) recollerit; quod nullo firmo fundamento nascitur. Nam, eti. cap. 7. Angelos incorporeas virtutes appelleri, iam quid incorporei nomine intelligi; cap. 6. præmeriter, & libri propositio, quod ibi non retractat, quod autem s. contra Celsum, verius sive corporales lacrimas Angelis negat de crasse corporeis nostris loquitur, quas force solis agitant. Denique, quod docuerit, Angelos in extremum paucam corporibus vestiri, ac subinde, ea ipsi conuariajra non esse, nec de Angelis locutionem docuit: neque inde conuariabilitatem corporis negandam, ipsius arbitratus est, id enim de animis solum nostris, (quas ante corpora nostra, arque in ipsa infusione erronee putauimus creatos.) & speciatione docuit teste Augusti 2. de civitate 2.2. Factos à Deo peccatis à conditore recessendo, & diuissimis progressibus, pro diversitate peccatorum, à causa usque ad terras, diuersa corpora, quasi visuca meritis, nempe terrena, ac crassis, (quaia sunt, que animi nostri fortiorunt) pro meritis, unde ad Angelos nempe rationales, (sicut animi nostri) substantias, extenus eius error, videatur, à Hieronymo, Epist. 59. de errore Originem, sed inde solum fieri Originem, & si ob crimina corporibus vestiti Angelos, sicut animos rationales dicat, vel de terrestribus loqui, vel non minus, naturaliter corporibus, subtilibus, ac aereis suis vestiti, & componi quam animi nostri naturaliter suis vestiantur corporibus, & in homines componantur. Vane ergo ab eo errore Originem Bubalus excusat s. i. verbu deinde s. 3. versus verum bi loci, per tres rotos sequentes, §. 6. longe à mod. versu Decimus septimus sit. Bonum autem Vazquez, 1. p. d. 178. eum erroris eius temuit reum.

5 In eadem sententia, & classe numerandus est Cæsarius sine tom. 2. sui fratris Nazianzeni libro Dialogorum, Dialogo 1. pag. 1467, scribens Angelos esse quidam incorpores respetu naturae nostra; habere tamen corpus secundum suam naturam, ut venitus aer, ignis: corpora enim sunt subtilia crasse materia nostra experta, quod nulquam retractat: ne quidem Dialogo 7. vbi absurdum, & blasphemum esse, ait, putare Angelos cubare cum molieribus. Cubali autem benigna interpretatione, §. 3. verbu Verum nego Cæsarius illud, secundum suam naturam, ad ignem, ac aereum referens aperta grammatical constructione, à puerulo quoque efficaciter reficitur. Macharius etiam Sec. Christophorus de Ortego, de Deo Vno, Tom. I.

d cx

26 Controu. VIII. de Angelis,

expressæ, & gentium historiis comprobata. His ergo duabus rationibus propositis, non autem omilla, alteri, in propositione Taraffi, æque, acque conclusio de pingendis Angelis, & indiscriminacim synodus approbationem suam subiunxit, quare, & vtramque rationem hanc. Quidquid circumferitur loco pingi potest, & licet: Et quidquid humana specie nobis apparet, seque sensibus nostris iafinuit, obiectique nobis cognoscendum, loco circumscripsum se nobis obicit; ergo licet, potestque à nobis depingi. Ea Synodus de fide, arque infallibilis veritatis fecitque etiam naturalem, eidientiam habent, ut que loca naturali, terminum & superficiem, lineaes patiuntur, artificiali pictura loco pati eadem licet possint: & que specie aliqua, corporeæ se à nobis percipi possunt, firmius, diuinisque sub eadem specie pingendi arte circa ipsorum iniuriam, à nobis cognoscendi teneantur; que ratio pidi circumscriptione naturali, vel possibili, non pendet, vt patet.

7. Sed quoniam pro Angelorum corporeitate Ioannes Thalassonicus, Patres aliquos citato referbat: scilicet Basilius magnus, Athanamus, & Methodius eorum mens textibus huic sententiae fauientibus examinatis indaganda est. Et de Methodio constat hac in re cum aliis relati, pro prima classi à vero deviatis quamvis secunda hoc speciali classi de aeris solum Angelorum corporibus, ad quam Ioannes Thefal. illum allegatè spectat) non legatur confundens, tametsi genere solum, cum ea conuenat. Basilius videtur pro hæc speciali classe clarius, de spiritu S.c. 10. sic fatus. In celestibus virtutibus substantia quidem earum, puta, spiritus est uerus, aut ignis immaterialia iuxta id, quod scriptum est, qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem, uentem. Ea propter, & in loco sunt, & sunt uisibiles, dum ita, qui digni sunt, apparent, in specie propriorum corporum. Respondebat Bubulus §. 5. verba ueruorum etiam. Dum dicit esse ignem immateriale, angelicæ, substantia omnem materialitatem, & corporis rationem negare, ac solam velocitatem, & actiuitatem in ministeriis à Deo commissis, ignis, & aeris vocibus uoluisse Basiliu[m] denotare. Sed tamen ignis materialis, quem Angelos esse negat, nomine hunc nostrum, nostrique uis communis mixtum & ex crassa materia concretum, atque ab elementalibus, igne, materia subtilioris, diversum intellexit, dum substantia Angelicæ materialitem ignis, crassam scilicet, negari. Indeque constat, quia materialitem aeris substantiam Angelicæ non negat, quia subtilius, & elementalis solum est aeris corpus, quod Angelis simili attribuit quod autem eis velocitatem, & efficaciam solam ministeriorum significare noluerit, patet: cum expresse de Angelorum substantia agat, & doceat. At inquit homil. Quod Deus non sit causa malorum, sine de Dæmons, ac subinde de exercitu Angelis, *Natura ipsius incorporeæ est, secundum Apololum dicentem: non est nobis colluctatio, aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus spiritu[m] nequitia.* Sed, cum caro, & sanguis corpus crassum sit, quod Angelis, ex loco negat, non est tenuis illud, & subtile, quod loco anteriore, eorum substantiam, ex instituto declarans, concellerat. De Athanasio dicemus postea, cum aliis, qui Angelum animal rationale esse dixerunt, Rupertus demum 1. de Trinit. cap. 11. & 1. in Genet. c. 11. & 1. de Victoria verbi Dei, c. 16. & 28. Angelos corporeos affirmat tametsi hoc postremo loco oppositum cenfatur. Eucherius etiam Lugdunensis, ferm. de dedicat. Eccles. tametsi corpus quo videri tangi, loqui, & manducare possint, non ipsæ proprium, sed pro libito assumptum, ut vestem, dicat, eo vero exitus, in eundem aerem resoluti ait: quo illos corpore aereo videtur donare.

CERTAMEN III.

Augustinus, & alij Patres ab ea sententia vindicantur.

1. Augustinus ex pluribus locis ad eandem classem à nonnullis reducitur. Primo ex c. 1. de Ecclesiasticis, dogmaribus, qui tamen libet nec Augustini, nec catholici scriptoris est: secundo ex c. 15. & 16. lib. 8. de ciuit. Vbi ex aplice Platonicis de anno Angelorum corpore sententia, (quam suam ibi non facit) eius, & Platonicon inconvenientes, non a perlegitur. Tertio ex c. 10. lib. 3. de genesi ad litter. vbi dupli questioni ibi propositi respondebat, ex eius sententia hypothecis, non autem intentione, ut confitas ex verbis ipsius, que opponuntur, quare & si damones aerea sint animalia, &c. ut in his autem transgressores illi, antequam transgressoratur, religia corpora gercent, neque hoc mirum est, si etiam aera sunt in aeream qualitatam, ut tam pofit ab ipsi, ut est ab elemento superius aliquis pati. Quinto ex 11. de ciuit. c. 13. vbi, *Areum corpus possidit pugnare demonem.* Homo autem luteum corpus accepit. Sed in ea ex Origenis sententia (supponita, non autem ibi probata eius inconvenientes doctrinas refelli: quod, scilicet, animæ pro crimina magistrorum, vel patritate, vel superiora, & leviora, vel inferiora, & crassiiora corpora, rancum ergalet, & circures accepterint: id enim Augustinus primum, unde debuit Origenem. Et quicunque, ita sapient, si hæc opinio vera efficit. &c. Quinto ex 13. de ciuit. c. 15. videtur contendit: Angelos, & si aere corporatos, non posse cum faminis coire, reges enim ex eis tentare, suppositione, non allitterio, quam adhuc anticipet esse subiungit, & lib. 12. cap. 10. (ex quo etiam opponuntur) quarto de demonibus ab ipsa tortura, eandem ex aliis sententiis, non autem, ut suam, supponit expiæ verbis ipsius, que opponuntur, quia sunt quidam sua damnata corpora (sic ut dicitur hominibus uisum est) ex illi am. &c. Ac proinde statim adiicit, si autem possumus nulla habere corpora demonis afflent, non est de hanc re, nisi elaborandum operia inquisimus, aut contentijs disputatione certandum, quibus le nihil definire velle facetur, & potremus possumus ibi etiam, alienum illuc facis inducere, ut verbis. Cur enim non dicamus, quamvis miris, tamen uerius etiam modo, spiritus incorporei poli para corporali ignis affligit, si spiritus hominis etiam profecti ipsi incorporei, & nunc poterimus inclusi corporibus membris, & tunc poterimus corporis suorum vinculis insubilliter alligari. Ut signum dilectionis carceri naturæ Angelicæ aliquorum perpetuo tristitia, doloremque, inde conceperit; tametsi physicæ ab illo non alteretur, ut inquit hunc locum explicans, S. Thom. qu. 10. de spiritualib. creat. a. 1. ad 2. quod de actiua alteratione verum, & ex mente Augustini est: de formaliter vero alteratione, non item.

2. Sexto ex Epist. 3. vbi ait contra innocentium Episcopum, quantumvis perfecti oculi corporis Beatorum Deum videri non posse, ex hac Hieronymi sententia, *Quantumvis enim oculis corporis matuerit in melius, Angelorum oculis, non aquabatur, subtilius quia infra, quibus innipitalis, nisi affectus corporalis Angelorum celetissima sit, sic ipsa de Angelis, & prostatibus, & dominacionibus dixit, quanto magis interfratribus!* vbi ex Hieronymo videntur oculos corporeos, Angelis concedere, quibus quantumvis elevantur, & in melius Dei dono mutati hominum oculi aquantur, visibiliter tamen a eis Deum negant; ut cum hoc solum afferat Deum oculis corporis, quantumvis perfecti, videbit, & si Angelis, quibus natura sua perfectiores forent oculi, si eis daturerit, Beatorum homi

hominum oculi quoniam Dei dono perfecti, & visque ad æqualem cum Angelis (ex hypothesi, quod darentur) accidentari eleuant. Ex simili hypothesi loquitur in Psalm. 145. ad id, lauda anima mea Domum, quod à carne dictum non fusile probatis quia, si, licet corpus angelicum, inferius est, quam anima; consilium superiori dari non potest. Inquit ex epist. 115. ubi Angeles vocat aereos, aiberosque animantes, quorum est sensus acerissimus; in cuius comparatione nostra, nec sensus quidem esse putandum est. Sed certe, ex eo, quod Angeli, aere, ac aetherea incolant, iuxta Platonem, sape ab Augustino approbatum, aerei, & aetheri dici possunt: & iuxta Patres, & Ecclesiæ phrasim, quæ puros spiritus, & abso- lute incorporeos Ang. los credens, & docens, ex in- colatu alios aereo, alios terrestres compellat: sicut Tolitanus, & Matritensis, Tolerti, vel Matriti incolle vulgo etiam nominantur, sensus, autem vox non potentiam, & actus sensitivus determinat, sed facultatem & actum cognoscendi, ut sensitus & in- intellectius communem significari: immo, & quandoque intellectius, absolute, & propriæ determinante cum de intelligentiæ, & rationali est fermo, significari elegantissime, vulgatum peritis, & confuerum est, teste Quintilianu lib. 8. c. 5. Cicerone, t. de Oratore, & dictioris quibus iudicata, nostre pereleganter ani- mi nostri sensa & sensus dicuntur: unde Angeli acerissimi sensus, cognitionis, nempe, intellectualis, sive intelligentia, atque humana longe præstantioris, ab Augustino præfatis verbis sublimmodo afferuntur, vt de Genesi, ad litt. c. 7. & lib. 12. c. 17. clarissi expressi, dicens: demoni, quædam vera pte nobis cognosce- re, partim, quia ingenii subtilioribus vident, partim experientia, caliditatem, &c. que bene obferua. S. Th. q. 16. de malo, a 1 ad 2. Nec magis vrgit Augustinum ibi questiones Nebridij (quomodo ergo Angelis, ac demonibus cogitationes, & somnia plura, nihil aduer- tentibus nobis, immo dormientibus, inferuntur?) refondere ab animi paritate, qui perceptorum à se ve- stigia potest corpori suo imprimere, ac figere, vnde nobis nihil, aduentibus somnia, itæ, & similia ex- citentur: subditque proinde; nequaquam est ab ur- dum eos, qui aere, vel aethereo corpore, aliquid incor- poribus agunt, qua naturali ordine penetrant, longe maiore vti facilitate, ad mouendum, quidquid solent, non sensitibus nobis, & tamen inde aliiquid persentiantur. Etenim illud corpore agunt, non tanquam agentibus Angelis insito, sed tan- quam instrumento, quo agunt, intelligi apis- simè potest. Quamvis autem de insito Angelis corpore intelligatur: cum dicat naturaliter corporibus, in que agunt penetrari, quod aere corpori non conuenit, corpus ibi ab Au- gustinio, non propria, & rigida significatio, sed lata, prope substantiam omnem creatam coeret, ab incerta diuersam, accipi, certum est, vt alibi, & ab aliis Patribus accipi inferioris dicimus.

3. epictimo ex tertio de Trinitate, cap. 11. & alibi non semel vbi ait: Angelos loqui, & similia, que sine corporibus agi nequeant; sed distingendum est, sine corporibus informatis spiritu loquentis falsum est; at vel informatis, vel assumptis verum, atque ita potius Dei nomine locutus cenfet, quam corporibus infor- matis illis, sive affumentibus, ex creatura, quod ipsi non essent, vobis Deus figuratus demonstraretur hominibus. Ostendo inducitur, ex 15. de ciui- tate cap. 23. vbi ait: Angelos esti corporei sunt, non posse cum mulieribus coire. Sed male questionis, & conclusionis, Augustini hypothe- sis, pro eius asserto assentitur; maxime, cum dubiam ibi, eam questionem de Angelorum cor- porate, vel aereis, vel ignea, atque indefinitam reliquerit, atque illud Psalmi. Qui fecit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis, De natura, an de charitate, feruore eorum in suis mini- steriis intelligendum sit; dubium relinquit; certum vero, ex verbis Psalmi, eos spiritus esse, cum autem Christopb. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

certum sit faunos, & syluanos, quandoque mulieri- bus infestos fusile addit. Se non audere temeris defi- nire utrum aliqui spiritus elemento aereo corporati sensitibus famnis miscantur. Cum autem de cor- poratis solum, non autem corporibus, & corporeis, sed spiritibus dubitet, eos potius spiritibus, & incor- poreos esse supponit: & de eis an assumpto corpore, aereo, & ipsis extraneo miscantur mulieribus non vult definire. Nonne denique recitat ex 3. de Tr. c. 18. & efficacius, quidquid leuius esse Bubalus contendat difficult. t. 5. a. verfu. Nullus ergo ex toti Augustini locis) vbi hanc proponit quæst. An vero Angeli, qui iam erant ita mittebantur, ut ex persona Dei loquerentur assumentes corpora in visione ministeriū sui; an ipsum corpus suum, cui non subduntur, sed subditum gerant, mutantes, &c. Sed fastig excedere vires intentionis mea virum Angelis manente sui corporis qualitate, per hanc occultius operantes assunt, ex inferioribus elementis corpulentioribus, quod sibi coaptatum est, quasi aliquam vestem mutent, & vertant in qualibet species corporales, etiam ipsa vera: sicut aqua vera in vino verum verfa est à Domino, an ipsa corpora sua transformat, in quod voluerint, accommodata, ad id, quod agunt? Ex quibus constat plane Augustini questionem inibi indeciam relictam de corpore proprio Angelorum, vel asserendo, vel negando nullatenus fusile, vt Bubalus aiebat; sed eo supposito, an eius virtute crassiora corpora induant, vertantque in species illas veras, quibus apparuerunt, vel potius sua propria corpora in illas apparenter trans- formant? (ed tandem, cum id solum, vi dixi, queratur, & corpus habere Angelos suppositum, questionis sit, quod tam ex proprio Augustini, quam ex aliorum sententia tali esse potest, nufquam ex hoc loco probatur Augustinum Angelis subtiliora corpora (aëtra putâ, vel ignea) concilisse. Nullibi ergo Augustinus corpus proprium, Angelis, ex quo, & anima (spirituali, sicut nos, conflatentur, concilis; et si ex aliorum sententia, vt vidimus, alias questiones versans suposuerit, nec de eo ibi voluerit dispuare, sententiam qui propriam proferte; quamvis testimonio 8. reci- tato, aliquis producendis pro negativa parte, sa- fatis prodiderit.

4. Redigitur ad eandem classem secundam Ber- nardus ex serm. 5. in cant. duplice (spiritum dia- stinguens celestem, & rationalem (sic enim legen- dum reor, non irrationaliæ vicio tyrorum, & amanuens, vt lequeus contextus fuerit); illæ ergo celestis (irrationalis) vt iure feruunt; iste, (ra- tionalis, seu Angelus) vt pte subueniat, ambo pro- culdabio suis corporibus agent, vt iuuent, & s. de- considerat. c. 4. celestia contemplans ait. Primo quidem cines spiritus esse illæ potentes, gloriosi Beatos distinctos in personas, dispositos in dignitates, ab ini- tio stantes in ordine suo, perfectos in genere suo cor- pore aethereis, &c. Iudicatur, Hoc omnia legendi comprehendimus, fide tenemus, & quamvis postrema, de fide catholicæ, erga omnia, & singula prefata Bernardus non disertat, sed iuxta distributionem accommodam, ex lectione Patrum, vel Doctorum, quadam, & ex si- de diuinæ, atque fr. ex lectione, & fide diuinæ omnia nisi nota est affueret; est corpora aetherea Angelorum, esti ex aliis dicerit fateretur exterum, cum iuxta hanc genuinam eorum verborum interpretationem, ea Angelorum corpora alios legendi se com- periret altera, nihil altera ex propria sententia id, quod amplius ex contextu testimonij primi patet: post quod rationes contra propria Angelorum corpora proponit, atque eius dubijs decisionem. Nolo, inquit, ut a me regurata, videntur Patres de huicmodi diuersa senisse: nec mihi perpicuum est unde alterum do- ceam: & nescire me fateor. Superest de aliiorum Pa- trum mente etiam dubium. Nam quidem creatam omnem substantiam comparatam ad Deum corpo- rem, & materialem, sive, corpus esse docent. Hilari- can, 15. in Math. Danascen. 2. de fide cap. 2. Gregor. Mag. 2. Moral. cap. 22. Verum facile respondit, S. Thom. locum Damasceni primo interpretans, 1. p. qualit. 50. a. 1. ad 1. medium comparatum ad

extremum, à quo praeferim, valde magis, quam ab alio extremo diffar de huius aliis natura, & nomine censeri: vt tepidum respectu calidi valde, videatur nominaturque merito frigidum, ac vinum dulce comparatum, ad mel, videatur amarum: eo enim loquendi modo quantum ab extremo, cui comparatur, distet, tantummodo significatur. Respondet secundo S. Thom. Damasceni locum interpetans, iterum q. 16. de malo art. 1. ad 7, ac ratus, quæst. vn. de spiritualibus, creat. a. 1. ad 14. crearam omnem, etiam spiritualem, dici comparatio Dei materialem, & corpoream: quia Dei simplicitatem (qua omnis potentia physice recipiatur, & perfectius, ac perfectibilis per aliquid physice diversum, materia, & corporum propria, adeo, excludit) procul dubio non habet: ac proinde omnem corporis, & materialitatis umbram etiam, & imitationem Dei simplicitas excludit, quas nulla creata substantia, quantumvis spiritualis, à se potest abducere: cum accidentia, quibus perficiatur physice possit recipere, arque ea nativa potentia materia, & corporis rationem inuitabiliter immitetur, acque inde materialis comparatio Dei (eo adhuc modo, ratione sua summa simplicitatis immaterialis, & incorpori) materialis, & corporea merito dicatur.

5. Fator Pseudo Augustinum libri de Ecclesiast. dogmatis huius operibus inserti, Author. c. 12. neutrā hūrum explicacionē pati, & ut omnia præter Deum corpora, & materialia, vt citati Patres aiebant, esse defendant his verbis. *Creatura omnes corpora est. Angeli, & omnes celestes virtutes corporis, licet non carne subsistant: ex enim esse credimus corpora intellegentes creaturas, quod localiter circumscrībantur, sicut & anima humana carne clauditur. Quæ ratio plane à Patrius p̄fato ratione est diuersa, sed, vt dixi, num. 8. notaueratque prius, S. Thom. quodlib. 12. ar. 11. & Author. centurie ad eius libri initium præmissa Author. eius latius catholicus non est: quare nihil eius testimonium habendum. Ratio item eius: proprietate sermonis, contemnda est, & si enim neque Angelii extra locum determinatum sunt, neque anima extra corporis sui locum, est neque Angelii, neque anima eis locis circumscriptive sunt, aut circumscribuntur: licet eis definiantur, arque maius occupent, spatiū, terminantur: quare, & suis illis locis definitiue locentur. Quod autem eo, impropto sensu, circumscriptione locali Angelorum, pro terminacione locali accepta, ratio ex re, non fit, confit: quia sola localis circumscriptionis proprie dicta, qua parti loci fulm pars locati respondeat, sibi arguit propriam materialitatem, & corporeitatem: non autem terminatio in loco, cui toti, & cuiusvis eius parti locatum totum responderet, vt in animo rationali nostro (cuius exemplo hic author vituperat). Alij demum Patres pro eadem negativa sententia inducuntur, qui Angelos animalia, siue animalia rationalia docent: quibus verbis anima, tanquam forma, & materia, seu corpore per illum informato, conflare, videntur, censere. Hi vero sunt Athanasius, libro de natura commun. essentiæ inter Patrem, & Filium. Mag. Gregor. homil. 1. in Euangelia, ibi. *Indis tanquam ratione, vienibus rationale animal, id est Angelus predicare debuit.* Verum Athanas. ibi etiam expresso locis pluribus ibidem referendis.*

6. Pro eorum vero locutione testimonii citatis (& si que aliorum Patrium similia extinxerint) respondetur. Animal rationale quandoque à Patribus idem, arque viuen ratione viens, nec amplius, significari: qui viuen ratione, vt ens, non, nisi, in homine, qui proprio animal est, in iis, quæ ex sensibus nouimus; deprehenditur, sicut

quia substantia, non nisi corpore, ex sensibus a nobis cognoscitur, Deum corpus dixit intercedum Tertullianus, vt substantiam esse significaret: inde excusat a Augustino, lib. de heresi, hex. 68. & de Genes. ad litteram, libro 10. cap. 6c. & penult. & epistol. 158. Liquet igitur ex dictis Patres primi classis, qui Angelorum, cum multitudinibus coitum docuerunt, eos partim copiose admisile: & illos quidem, nec numero paucos, nec alias autoritate contendentes, vt vidimus num. 2. ex aliis vero secunda classis, de aeterno Angelorum corpore docuerunt Origenes Cœtanus, Cœtanus, Ioannes Theſalonicensis, Basil. Magnus, & Rupeetus, vt confit, à num. 4. ad 7. incl. nec præter eos, ex Patrib. nullum: vt certam, hoc monstrarimus, & si autem, ea tantum ponderis habuerit, vt anceps ob inde, Bernardi etiam atque de eius veritate, aut falsitate, iudicium, vt vidimus, fuerit; at vero, ab scholasticis, quos dividimus, Theologorum temporibus (Magistri, scilicet sententiarum eiusque commentatorum), hoc vtique Catholicus scriptor nullus, ei opinio, sed aduersaria subscrīpſit, si excipias Caetanum in 4. Genet. & in illud in Ephe. 2. secundum translatam p̄fationis aeris huius, qui accēsum elementi subtilius nobisque prouide, ac libi ignorantibus demonibus tribuit, ex Philosophica ratione, adeo debilit, vt nec solutione, nec memoriā digna sit. Item Eusebium de patr. Philosophis, cap. 27. 30. & 41. Niphum, 3. de demonib. cap. 3. Franciscum Georg. 1. problematum, 6. 17. & 74. & lib. 6. cap. 310. quos referuntur, dist. 35. met. 3c. 1. num. 9. & 1. de Angel. 6. n. 3.

CERTAMEN IV.

*Angelos substantias in totum & ad aquam
spirituales esse, vera & communis scholasticorum,
& Patrum sententia est.*

1. Habet conclusio Patronos scholasticos omnes, vt diximus. Ita Magister in 1. d. Ricardus, & Bonavent. ibi a. 1. q. 1. vbi Gabr. & Duran. etiam 1. & Autecol. a. 1. Capit. d. 9. q. 1. a. 1. & 3d. Aureoli argum. Scorus, in 2. etiam d. 1. quæ. int. & cœ. d. 1. quem tota eis schola sectatur. Alexand. p. 1. q. 10. in 2. & 3. Th. q. 6. de potentia, a. 6. q. 16. de malo o. v. de spirituali, creat. 2. contr. gent. c. 46. & 1. vbi Ferrara, & 1. p. qu. 5c. a. 1. vbi eius commentatores omnes ad vnum, etiam Cajetan. sibi alias aduersus. Bañer. concl. 2. & 3. Zumel. q. 1. concl. 3. Molin. *Ha non obstantibus, Valent. d. 4. q. 2. & 1. Vazquez. d. 17c. 3. Soar. cit. locis Bubal. q. 3. d. 1. § 10. Ioh. Prapostoli dub. vnioco circa art. 1. citatum Ariag. t. 1. in 1. p. 1. Schat. de Angel. d. 3. leet. 2. Quiros. & tr. famili. d. 1. Schat. que uno verbo scholasticis reliqui vbi vis fe, non disputatio solum, sed occasio dedit, vt obiecto afferant, vel supponant, vel ex infinito non afferant, tantum sed confirmant, atque oppositam sententiam tenueratis, vt minimum, notant cum Cano f. de locis fin. quæ quo autem iure & scholasticorum omnium irrevocantur, nullo firmo fundamento ab ea sententia tenata, Patrumque (qui mala loci illius Gen. intelligentia, vt mox videbimus decepti non aberrauit,) ferre omnium auctoritate posthabita, acque virginioribus etiam aliis facile apparebit.*

2. Primo igitur totalem Angelorum p̄fimationem, omnimodamque incorporatorem docet Aristoteles 12. met. c. 6. 7. & 8. docens intelligentias ab omni materia, & magnitudine separatas, quem Discipuli, & philosophi plures sectari sunt, sed natura Angelicæ seruator profundior Dionyl. Areop. c. 4. de diuin. nominib. clarus. *Vitam hancem subiectem, & immemorabilem, à corruptione evanescere, morte, & materia, & generatione mundi existente;*

ORTUS
In aperte
DVITA.

Disp. II. Quæst. I. Certam. IV. 29

Et ab instabili & fluxa, & aliquando alter ferente, variatione elevata: & sicut incorporeas, & immateriales intelliguntur & sicut mentes supermundane intelligentes. Insa post capitum med. corpus non esse anima peccati causam, sic probat. Quoniam autem, neque malitia causa est anima corporis, manifestum est, ex eo, quod posse, & sine corpore malitia esse: sicut in Damoclebus c. 7. ab omni materia multitudine, & ad mixtione soluta, ac libera mentes, sine materia aquiliter & de celesti Hierarch. c. 1. & 2. & plures Angelos corporis, figurae, ac materiae expertes esse ait. Ireneus lib. 2. c. 54. gnosticorum errore de demiurgo seu opifice rerum, quem Dominum animalem, siue corpore amato, & corpore subinde, ac materiali absolute dicebant, confutat: quia Angelis, (& ipsi gnostici, qui se spiritus absolute creaturas putabant) ignorabunt, & imperfecti foret, ac proinde fieri a demiurgo, non possent: neque hic omnium opifex esse viibulum, fecit, & inuisibilium,) posset: vt Deus eorum, omnium opifex, ab scriptura dicitur. Ne vero inuisibilium, nomine corporeas subitanias subtilioris, quam, ut videantur, videlicet a nobis queant (puta aëreas, vel etiam renuentes) ab Ireneus intelligi potest, at: ab Gnostici dicti non posse à Deo demiurgo, sed hōmīnū opifice, sicut esse materialia (qua cadem visibilitate dicuntur) ut puta calidum (quod vitque, ex sensu inuisibile a nobis est: & uniuersum, qui intra eum consistet mundum; non autem illa, qua sapientia sunt (inuisibilis dixerat)) ut puta principia. Potissimum, Angeli, Archangeli, Dominationes. Cum adverterit ipsos gnosticos demiurgos, omniumque opifex non esset, neque omnium viibulum, & inuisibilium, quae supra celos spiritualium factor contra scripturam, Athanasi de naturali communione Parisi, titulo de Angelis, ita Angelum definiri. Animalia rationale materia exper, hymnis dicenda aptum, atque, immortale, & lib. seu tract. de definitionib. Quid dicunt idiomata & affectus, & passiones Angelis, negat: vi que corporeas, & materiales, ac subinde, corpus, & materialis: siquidem spirituales affectus, & passiones negari illis non possunt.

3. Nazianzen. orat. 2. de Theologia, ut ostendat Dei apicum sermonem esse difficultissimum, arguento, a minori ad maius, ex difficultate recte de Angelica natura locutionis confirmans verius fin. ait. Ne habe quidem, tametsi, corpore expertem, incorpore modo coruero possumus, quippe, que ignis, ac spiritus appetiunt, asti efficiunt (a Deo toxia Plasmantam,) ut sic, non innescat, cum corpore ministeri, & ignis in illam cogitamus, & infra, sed sibi sane illi, incorporei, ut quam maxime ad hoc accedant: videlicet, quam circa huiusmodi sermonem agimus. Postrem vero disunctionis partem permittit, non concedit: quia ea, admissa, regentur probat summam idonei sermonis deo purissimo spiritu, & prorsus perfectissime incorporeo difficultatem: siquidem, et si spiritualitatem Angelus, & incorporeitatem absoluere talem longe, quae Divina imperfectionem, non habeat, sed, ad eam solum proxime accedat, in eius sermone, extuamus. Item orat. 2. de Pachate ait. Deum primo Angelos, ecclesias spiritus cogitantes, atque ita secundi splendoris procreantur, primi splendoris administrantes, & spiritus intelligentes, sive ignes, quasi immaterialium, & incorporeum sive aliam quamdam naturam proxime ad eas, quas diximus, accedentes eos existimare oportet. Quibus primo loco suam sententiam de eorum natura posuit. Dum spiritus intelligentes, id est intellectuales appellantur. Secundo etiam loco sive ignes quasi immaterialium, & incorporeum, quasi enim illud ignem, non autem immaterialium, & incorporeum affici, sed Psalmi verba similitudinare solum intelligenda declarat: ut non ignis, sive ignea proprie ob Psalmi verba, nature Angelica intelligatur, ac subinde materialis, sed immaterialis potius, & incorporeas, iuxta Damasceni subiunctionem, postra verborum Psalmi interpretationem: postrema vero verba, sive aliam quandam & nequam disiunctius sententis, quod spiritualitatem

de natura Angelorum sunt, sed solum, quod infinitum propositum, ut in prima testimoniis diximus, & carmine, in laud. Virginis, sub init. de Angelorum natura cecinit.

Leuius nil namque est mentibus illis, Pneumata sunt etenim, infra. Hū mens, & simplex natura, quibus Pneumata, mentes, & simplices mentes Angelos esse docet, & quibus nil, aliquo ex parte adhuc, corporeum, nec pure spiritum, significatum vacuum fuit. Imo dum simplicem mentem Angelum vocat, non solum compositionem ex spiritu, & corpore, seu materia, sed omnem aliam spiritibus particibus compositionem ab eis reicit.

4. Epiphanius Hieraci 26. apud Valentiam ubi proxime. Damon spiritus est incorporeus, & post med. Multa est stultitia eorum (gnosticorum) qui talia dicunt (Demones feci in vtero conceperunt) si enim Demon a corporeus affluit, ac concepit, non amplius est spiritus sed corpus. Tametsi spiritu confitare, ut parte, dicatur: sicut nos, quia altera parte suscepita, nempe corpore, constamus, supponit autem, quod cert. vlt. videbimus: nempe corporum semen emitte, nec recipi ad fecundum ab aliquo posse, quod saltum aliqua parte sui corporeum non sit. Nyssenus de vita Moysi ante med. veru sermo ad nos usque descendit: Angelos, qui natura incorporei sunt, in adimiculum, eisque custodiem constitutum fuisse, orat. 4. de oratione Domini, omnis creatura rationalis pars in incorpoream; pars in corpoream naturam diuisa est. Est autem Angelica quidem, incorporei; altera vero species, (corpora sollicita, rationalis natura) nos homines sumus. Atque illa quidem, incorporei, cum sit, sola mente comprehenduntur, ut quae nimis a grancate corpore remota, atque secunda sit. Non valet, postremis his verbis solum corpus grauata nostrum negare voluisse non autem, subtilius, ut aeternum. Vel leuius: cum praestitum moneat ibi se. De hoc duro resistent, ac proinde suo ad terram vergere corpore loquer, si enim sola mente comprehenduntur, idem, quod continetur, valeat, huius solum membrum, quia rationale viueni corpore tali tantummodo confitare posse, non autem alio aereo, vel subtiliori organis carent, merito putauit; quo negato Angelis, omne illi corpus negavit, ut bene Bubalus citat. difficult. 1. §. 7. vers. octaua sit, tametsi non genuine, ad textum; in quo sola mente comprehenduntur non significat continetur, sed perfecte a nobis cognoscitur: id, quod bene infert Nyssenus, ex eo, quod incorporeus Angelus absolute sit, ac subinde a gravi nostro corpore (quo terrena ranum, & terrenorum cognitionem perfectam, & in le ipsius habere possumus) non solum re, sed cognitione (eiusdem remotumque sit: Addit autem de hoc corpore, pondere suo ad terrenam vergente loqui; ne a nobis, & si corporeis absolute gloria tamen dotibus, & prærogatiis cognoscendi independenter a sensibus, & phantasmis corporis cognosci in perfecte, nec corporeorum ad infar, Angelos (quos spiritus puros, & prorsus incorporeos dixerat) negantur. Videbatur Theodoretus, Epitom diuinor. decreto, c. de Angelis init. Angelos autem, nec, ut Græcorum Poëta, & Philosopphi in Deo referimus: nec in materialium, & femininum serum incorporare natum distinguimus. Cuius rationem subdit bubinus, quia immortalis natura, superflua est genera diffusa, & plura cert. vlt. recitanda, & lib. 3. de curat. græcanicar. affection, quod milia eorum spirituum ab initio esse sancti, tot repente simul produxit & qui ut immortales propagatione non indigens, ita incorpore commixtionem non patiuntur?

5. Eusebius Cafar. 4. demonstrat. Euang. c. I. cum Deus vellet diuinarum suarum thesauro pluri- bus impetrari, estaque iam iam omnem rationalem creaturam in lucem producturus incorporeas videlicet atque intellectuales diuinas possetatis, Angelos, Archangeli materia expertes, ex omni parte puros spiritus produxit. Ex quibus, adeo aperiti, confat Eusebius aliter non ex sua sententia, sed Plutarchi alibi locutum, ut dixi, cert. 2. n. 2. conponit vero

d. 3. reci

30 Controu. VIII. de Angelis,

ORTUS
In Aparatu
DVITA.

recitata his, quæ dixerat, lib. 3. c. 5 ex decretis illius saluatoris accepimus esse quasdam post supremum Deum potestates natura incorporeas intelligentes rationales; & Cyril. Alex. 4 in Ioan. c. 10 favoris penitus plenum est angelos, qui natura incorporei sunt, ruderiori uti alimento putare. Patet, quia spiritus sunt, naturaque intellectus. Chrysostom. homil. 22. in Genesi, inferius, contra prima classis aduersarios recitandis, craffa & nostra corpora angelos abesse probat, quia, yniuersim incorporei sunt; & in caput 6. Isaiae. Seraphini dicuntur virtutes incorporeæ superne illius, ac numerofissime multitudinis, & tom. 5. homil. 2. de incomprehensib. Dei natura, post med. Addo sedes, Dominationes, Potestates, Principatus, causas incorporeas virtutum: & Magna. Gregor. 4. Dialogo. c. 29. vbi Petro Diacono dubitanti nimium de illius sententia, quod incorpore nosfer animus teneri possit, igne corporeo, vt eo crucieatur, sicut teneatur, corpore, vt illud viuificet, ita eam probat, alio queso te apostolas, spiritus caelesti gloria deiectos esse corpores, an incorporeos suscipiatis cui ex se quidem, est in Petri persona responderet. Quis nam si sapiens esse spiritus corporeos dixerit? Ac inde concludit, si igitur Diabolus, cuiusque Angelis, cum sint incorporei, corpore igne cruciandi Eccl. & 4. moral. in Iob. c. 9. ubi duas ad intelligentiam se creaturas fecerat (Deus) Angelicam videlicet, & humanam, sed una tegmen carnis habuit, alia vero nibil infirmum de corpore gestauit. Angelus namque solumente spiritus, homo vero, & spiritus est, & caro. Multin in can. tentationis ceterisque Patribus amplior, & minorior fuit. Damascen. 2. de fide, c. 3. ipse Angelorum opifex, & procreator, ut qui eos, ex nihilo in orum producere (ecce materies omnis, ex qua, productur, & consistit, exclusionem, quam apertius continuo tradit) atque ad suam imaginem efficerit naturam corporis experient, velut spiritum quendam, aut ignem materiam vacantem: quemadmodum ait David, quis facit Angelos suis fieri. Quibus Nanzenzeni temperamentum, ad verbis huc Psalmi adiunxit, & cum eodem subiungit statim ignem dici. Ob lexitatem, ardorem, feruorem, maximam penetrabilitatem, & arimoniam: illudque indicans, eos ad supra ferri, atque ab omni rerum, cum materia constitutarum, cogitationes paros, ac secretes esse: infra, iam vero, cum mentes sint, in eiusmodi quoque locis sunt; que mente, ac ratione intelligentur; non quod corporeo modo circunscripturantur. Neque enim quantum ad naturam attinet figurantur, nec tribus dimensionibus tribus constellant, inferius. Namquam autem illi, ut corporis expertes, atque a boni corporae perfectione liberi, nobis superiores sunt, non tamen, ut nulla in eis perficte: id enim solum Deo peculiare est.

5. Hilar. 8. de Trinit. versus fin. ex eo quod verbum imago Dei inuisibilis sit, probat incorpoream imaginem Dei esse, quia inuisibilis est sibi circumscriptibunt, inquit, hunc spiritum Christum, seu Christum, quia spiritus est) formaliter & corporaliter modo, non erit inuisibilis Dei imago corporea. Id est, quæ eo modo corporeo sancte erit, inibi autem in inuisibilibus Angelos recenset dicens, ex Apostolo. In ipso constituta sunt omnia in celis, & in terra visibilia, & inuisibilia, sive Throni, sive Principatus, sive Potestates, sive Dominations. Ergo & eos incorporeos, ac modo corporeo incircumscribiles censet. Hieron. ep. 39. ad Autium multipliciter errorum Origensis, de transmigratione Pythagorica animalium in corpora, & Angelorum malorum alia, quam docuit, simili, confutans, Angelos puros spiritus, & incorporeos constanter, sapienter, & semper affirmat. Hac referre fit sat. Si quis autem poterit offendere incorporealem, rationabilemque naturam (Angelicam,) cum expoliaverit se corpore, vivere per semetipsum Eccl. & post epistol. medium, queritur virum, & tunc futura sint corpora, (redactio luxta Origenem, in nihilum corpore omni.) An sine corporibus aliquando vivendum sit, cum redacta, in nihilum fuerint, & incorporalium, vita incorporeis esse credenda sit & plures ibidem spiritus incorporeos esse supponit. Anastasius Sy-

naista, tametsi temere, & contra Patrum reliquorum sententiam lib. questionum in scripturam tuam, ex Theodoro de dubiis scriptura apud tom. 1. Biblioth. veterum Patrum annuum nostrum in eo, quod videlicet non est, Dei imaginem esse neget, probat autem, quia alias Dei imagines magis vocarentur Angeli, & omnis natura incorpore, que sunt omnino libera à corpore, & mixtum: non habent, quod est pedabile. Sophronius Hierosolym. Praeful. t. 2. Biblioth. initio comici Archangelorum. O dominus, materia qua explices Dei exercitus! O mentes, rationeque præstis intelligentia: & inferiuscule. Vos etsi, qui proprie incausam stabilitatem, corporeaque concessionem vacuatem, & Ambrofius commentator (si eius sit) in epistles Pauli non semel idem docet. Ad id Hebrei. 1. ad Angelos quidem dicit, ad omnes caelestes virtutes, & ministros dicit ait, quia Angeli nomes officij, & ministerij est, non natura. Qui enim semper sunt proprii, sed non semper Angeli vocari posunt. Et ad id, ad Ephes. Secundum Principem potestas atri bauiat: ut offendat, quia hanc partem sibi usurpat, ad exercendam dominationem, alias enim atri, alterus Princeps: sed quia in mundo, vel in aere dominatur, unus atri appellatur. Rem tamen spiritus, qui atri est, non sit, sed aereo etiam corpore, spiritus carens, & propius incorporeus, & 7. in Luc. hunc gloriosus, quam Salomon, in gloria sua vestitus, Angelos intelligi: quia hic infinitatem corporis natura veluti virtute, quadam mentis adopterat, quoniam gloria visibebat, Angelii vero, quoniam natura diuina, exprimunt inuisibilitatem corporis, recte luci maximo ore, consideratione tamen nostra inuisibilitate preferuntur. Augustinus tametsi alicubi ex Angelorum ex anima, & corpore subtili compositione dubitasse videatus, vel potius questionis decisio tunc omniem, tamen retract. c. 11. ait, Angelorum facturam omninem sanctam creaturam spiritualiem, in defensione, aque occulto ministerio infinitum nunc appellavit, sed spiritus Angelicus, sancta scriptura, nomine antimarum, significare non solet, c. 16. in scriptura sancta animas dictas esse Angelorum, aut non omnia, aut non possit facile reperi. Quare etiam Angelos spiritus natura sua partiales, seu partes corporibus, sicut compartibus, Angelos, sicut nos, anima nostra, spirituales constituentes, Augustinus reiectat: vacueque polle absoluere illos spiritus, & spirituales absoluere, creaturas negat, si inflat nostri anima spiritu, & corpore constant, etiam spirituales, & spiritus relatis, seu comparatione ad pure corpora dicentur, aliqui, etiam modo animam nostram spiritum ab Augustino, dici tametsi corporis aliquid continet, absurdius est admittendum, & c. 16. retractat quod dixerat, q. 47. ex libro octoginta trium questionum, nempe lucidissima, & ætherea corpora, relungentum hominum corporibus similia Angelos habere, & 15. de civitate. c. 23. init. questionem proponens. Nam possunt Angelis, cum spiritus sint, corporaliter esse cum feminis? Angelos spiritus simpliciter, & absoluere natura sua esse effe supponit, & probat illud ex Mal. 10. 11. quæ citato loco in epist. ad Hebrei. Hilarius Didymus Cyril. Hieron. & Petrus alii, & Psalmi verba interpretantur recidiunt cest. locente, quorum proinde verba, nunc omittimus.

CERTAMEN V.

Absoluta spiritualitatis & incorporeitatem omnino Angelorum probationes ultiores, vbi de eius certitudine.

Et adem veritas vterius probatur ex scriptura, & patribus, à quibus spiritu, & spiritus absoluta, & simpliciter, natura Angelica affluit; cum tam homo, eti spirituali animo confiter, quia tandem, altera parte materiali, & corpora eius natura

con-

confatur, non quidem absolute, & simpliciter spiritus, aut spiritualis, sed potius, è dextero sui parte, corpus, & corporeus, cato, terrenus, acterra, & puluis absolute ab scriptura, & partibus dicitur, probatur ex Psalmo 102, qui facit Angelos suos spiritus, ad quæ Ambrof. in id, ad Hebt. 1, & ad Angelos quidam dicit, ait. Scindamus eft enim, quod Angelus eft nomen officij, non nature: quia etiam semper sunt spiritus. & non semper Angeli vocari possunt, quia sunt natura nomen est spiritus eft. Quia officij Angelus, ac fero statim, sicut erit homo nomen natura, miles officij, qui erant iam spiritus conditi à creatore Deo, facit eos Angelos mittendo eos nunciare, quod inservit. Augustin. in eu. n. Psalmum, & verba. Angelis sunt & cum spiritus sunt, non sunt Angeli, cum vero mitiuntur sunt Angeli. Angelus nomen officij est non natura, quia nomen natura est spiritus eft, quia officij Angelus eft. Ex eo, quod eft, spiritus eft: ex eo, quod agit, Angelus eft. Repeft feru. 5, de Genesi ad litter. c. 19, & 15, de civit. c. 23, init. Spiritus simpliciter, & absolute Angelos eisdem Psalmi verbis confirmat Hilas. f. de Trinit. col. 4, in Angelo officij potius, quam nature intelligentia eft: & Psalmista mihi refi eft: qui facit Angelos suos spiritus. Id est, Angelorum nomen officij eft, non natura: nam secundum naturam spiritus nuncupantur: quando enim de celis ad annuntiandum hominibus mittuntur ex ipfa annuntiatione Angeli nuncupantur, natura enim spiritus sunt eft. Propter eum Psalm. & verba. Secundum litteram non dubium eft spiritus, nobis inuisibilis, ministros Dei, qui ab officio, quod agunt Angelii nuncupantur, spiritus enim nomen natura eft. Calliodorus in eundem. Spiritus generale nomen est incorporealis, potentissime substantia, visibiliter operans, quod ei diuinitus inspiratur; Angelorum enim nomen, non significat naturam, sed obedientiam, & pene continuo. Nam quando mittuntur Angelii fiunt, cum tam natura spiritus eft nesciunt. Magno Gregorio, homili. 34, in Euangel. Sancti illi celesti Patria spiritus, semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari Angeli nequaquam possunt: quia, tunc solus sunt Angelii, cum per eos aliqua nunciantur. Unde & in Psalmum dicatur, qui facit Angelos suos spiritus.

2. Poter ex scriptura alia innumerabiles extant loca, quibus Angelii, simpliciter, & absolute, ac sub fine nulli tui parte corporea constant, sed omnino, & adæquate, incorporei, prædicantur, ut 1. Reg. 16, de Damone, à quo Saul exigitabatur, spiritum eft dicitur, & alibi in veteri testamento, tam boni, quam malii Angel. spiritus eft sexcentes dicuntur. Nec infrequentius in novo, Math. 8. n. 10, & c. 10. n. 1, & 43, Marci 1, 23, 26, 27, c. 3, 11, 30, c. 5, 11, 11, & 13, c. 6, 8, 17, c. 7, n. 25, c. 9, n. 17, 20, 25, Luke 4, n. 36, c. 6, n. 18, c. 7, n. 1, c. 8, n. 1, & 29, c. 9, n. 39, & 42, Ioan. c. 1, n. 20, c. 11, n. 4, & 26, c. 13, n. 11, Actor. 5, n. 16, c. 8, n. 7, & 39, c. 16, n. 16, c. 19, n. 12, 13, 15, Ad Hebrei, 1. n. 7, & 14, Apocal. 1, n. 4, c. 3, n. 1, c. 4, n. 5, c. 5, n. 6, c. 16, n. 17, c. 18, n. 2. Haec pagina facta virtutique & Patrum ad illa, arque interpretatum Catholicorum pro absoluenda natura Angelicæ, spiritualitate, & omnimoda incorporeitate sententiam concordem recitare imminentem effet, arque superfluum profici, & otiosum: cum praefertum texus ipsi à Deo expressi sint, arque eorum, quod quis tanta aliorum multitudine mutuo in eam sententiam confirmetur. Si enim, vel vna scripture sacra locutio proprietas sermonis, & significatio rigore accipienda, credendaque à nobis eft, vbi nec alio scriptura loco, absurdum Theologico contra dogma aliud quod fidei inde evidenter, arque irrefragabiliter deducto locutio minus propria nec ita rigida significatio inibi fuisse convincitur, iuxta laudatam sapientiam Augustino vetustissimi Ticonij recte interpretandi scripturas regulam: vnde nam proprieas sermonis, & locutiones eius scripturae absoluenda spiritualitas omni modo amque, & adæquatam nature Angelice incorporeitatem commendantis, nusquam textu alio scripture aduerso correcita, ac temperata, sed tot fere innumeris, eius testimonialis confirmata, nul-

lique fidei nostræ dogmati, (ne remotissime quidem) aduersa, minus propria, & rigida spiritus absoluere & simpliciter dicti, seu omnino, & adæquate incorporeæ substantiæ, acceptione, & significatio spiritus simpliciter, & absoluere talem de Angelis ab scriptura prædictari alieri à sancto Theologo potest? Atque hoc sane ratio tantam vim habet, quantum à numero 10. 3, ostendemus.

3. Probatur secundo ex Concilio Lateran sub Innocentio III. vt refertur c. firmiter de summa Trinit. & fide Catholica: vbi firmiter, id eft, indubitate fide, credenda, fidibus proponuntur, in quibus hæc de Deo: omnipotenti sua virtute simul ab initio temporis, vrangue de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem (Angelicam videlicet, & mundanam) ac deinde humannam, quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam Diabolus enim, & Demones alij à Deo creati sunt boni, sed ipſi per se facti sunt mali. Cum autem Canon, & definitio Concilij fit, videat conclusio ad fidei Catholicae dogma pertinere, atque veritas ab Ecclesiæ definita eft ipsi rituales, pure, atque omni ex parte incorporeas creaturas, quas Angelos esse, Canon ipſe declarat, atque ab humana creatura, sive homine spiritu, & corpore, vt sui partibus, constante, ideo separata, ac distinguunt, quod Angelica, ne partialiter quidem corpore conllet. Idecirco S. Thom. q. 6, de potentia, a. 6, conlusionem nostram, fideli veritatem appellat; quod ipſum eft esse de fide, eique contradicente hæresim eft. Id, quod videat Valquez c. 5, init. fere sentire, dum aut: videt ab Ecclesiæ definitam. Tamēt Bibalus §. 10, verfu Sed hic queri potest. Sexto Senensi confensio illum tandem putet, in eo, quod definitam non eft censat. Sed plane deceptus Bibalus eft. Cum Valquez hanc solum sine capitis addat, esteram, ut hoc (quod ex Sexto Senensi retulera) verum sit, nullus, sine temeritatis nota, iam posset oppotitam sententiam defendere. Quibus ex hypothesi foliū sententia Sexti Senensis, non autem ex approbatione sua, temeritatem iam vitari non posse ait. Bibalus ibidem verfu quamobrem, censuræ erroris præfate subscrifbit. Valenza vbi proxime §. h quis aetem. & Martin. Delius 4. Disquisit magis c. 4, q. 5, fect. 5, sub fin. errorem in fide, ve temerarium opusitum censet: & prime parti centure sue difuncta assentitur. Quod iudicium etiam eft Soarij c. 6, citato n. 9, quamvis n. 10, sub fin. temerarium ex preſe doceat, ac moneat nolle le adeo rigidam erroris cenfuram, contra oppotitam sententiam dicere: quod non eft idem, ac nolle sentire: vt sentire ſe latit ex præmissis conſutationibus euacionum ab iis, qui erroris in fide notam ab ea sententia auertere contendunt, excogitarum prodit. Atriaga etiam vbi proxime, eidem cenfuræ allentur fect. 2, init. dicens: ita conlusionem certam eft, vt dubium de ea Catholica non licet, ac statim euaciones ita refellit, ex Concilio contextu verborum, vt ſolutio num ſilento, eas desperet. Molina noſter proxime §. His non obſignibus, errorem in fide eft negat: ait eft temerariam fatur. Ioann. Præpositus Molina iudicio accepit, vbi proxime n. 6, §. Nihilominus & S. Adverte, & Quiros etiam citara fect. 1, n. 3. Porro Bartholom. Carranca in ſum. Concilior. & annotat. ad 7. Synodus act. 5, ac Sextus Senensis 5. Biblioth. ſuus annotat. 8, non ſolum definitam eo loci conlusionem non fuiffe aiunt, verum dubium, adhuc post recitata Conciliij verba, & Patrum, ea de re sententiam eft: vnde facile temeritatis nota ab oppoſita ſententia declinabitur, sed tamen de cohererito à Theologis reliqui reprehenduntur.

6. Censo ergo conlusionem nostram de absoluenda, & simpliciter dicta substantia Angelica, spiritualitate, arque omnimoda incorporeitate eft de fide, arque ei aduersam, non ſolum temerariam, sed errorem in fide arque hæresim eft, ita enim excepto Molina, qui ramen §. 10. Verius, & Miranda media temeritatis ingentis nota repetita, non quietit, sed adiecit, ne dicam amplius errorem illam in fide eft, ſatis indicat ſentire. Præposito, & Quiros ſequi, quod

ORTEGA
In A. part
DVITA.

32 Controu. VIII. de Angelis,

quoad censuram de fide , & moram erroris , seu hæresis (de nota enim temeritatis contra Sextum , & Carrancam , omnis sua , & posterioris etatis Doctores meritissime conuenient vel expresse docent , vel sentire se satis ostendunt , & exprefse . S. Thom. citatus docuit , nec sententiam deposituit , q. 16. de malo a. 1. erit aduersari opinionem temeritatem dicat , ea censura non quiecit , sed addit , dici etiam erroneam posse , ut eo loco Valentia citatus etiam alteruit . Probatur facile , quia firmiter id est ex fide Catholica , tenenda , ea , qui citato loco , & capite Lateranenre , statuit , proponuntur : in quibus reliqua , cum auctoritate , tum testimonio citato contenta , tum etiam sublequentia , vi eius definitionis , definita , ut fidei dogmata , a Catholicæ Ecclesiæ habita , & recepta sunt : vt patet , ex mysterio Trinitatis ibi anterioris propofito , & ex maiestate Daemonum , non ex ipsa natura , & creatione , à Deo , sed voluntatis eorum virtuo summmodo orta , & alius sequentibus , ex quod ea Lateranensis determinatione , eoque , capite continentur ; ergo , & genus naturæ Angelicæ , quod pure spiritualis , & omnino incorporeum , atque à pure corporeo , & mixto , ex corporeo , & spirituale diversum , & diunum proponitur ibidem , & afterit , ut fidei dogma , sicut reliqua , afferitur , etiam , & proponitur . Vnde evnioses huic censura : quod felicet intentum concilij ibi , folium fuerit definitum omnium creaturarum productionem à Deo , reliqua vero , ut pura spiritualitas Angelorum ac trimembri , generis creaturarum diuiniō j ex communione Doctorum sententia proponi ibi , ut probabiliori folium , facile precluduntur , ex aduerto firmiter , quod omnibus ibi proponendis æquas , & indiscriminatas , præmitit : cum autem non sola creatorum omnium à Deo productio , sed pleraque alia ad res alias spectantia proponuntur , ut vidimus , nec illud firmiter , supra omnium productionem à Deo , summmodo cadat , & sunt cetera præter genus tertium omnino spiritualis , & incorporeæ naturæ Angelicæ , sub firmiter , illo contenta , a subinde de fide , & definita : illud genus à definitiōne ibi contenta , & intentione definendi : excludere non solum pure gratuitum , sed irrationale est ; immo falsum aperte , & textui contradicuntur . Conſirmatur quia ei folium præterno ab aduersariis Concilij intento , melius fatis fieri , si vniuersum creatorum , vel visibillum , & inuisibilum , huc spiritualium , & corporalium omnium , Deus afferetur conditor , & productor , quam tertium illud genus creature pure spiritualis (cuius defectum probabilis , quantumvis opinio non excluderet : & cuius proinde à Deo productio creata absolute non fuifet) diuidendum , & defingando , ut omnium creatorum certam adhuc productionem defuisse . Denique : cum tertium hoc genus Angelicæ naturæ pure spiritualis , & incorporeæ iuxta rectam , & Catholicam intelligentiam , & interpretationem scripturarum , toties in vitroque testamento fuerit , ut vidimus , expellum , & a Patribus assertum , citius illud , eo loci , ut inde certum definitum à concilio , quam ex probabili folium opinione possumus ultimare debemus .

5. Sed dices cum Sexto Senenre relato n. 3. fine : dubiam super Angelorum omnimoda incorporeitatem , aqua in vtramque partem æquilibrem sententiam , & authoritatem Patrum esse . Respondebit negando afflupum : quod nullatenus , post Lateranensem , quam vidimus , definitionem probati potest ; et si demus aduersaria , non æquam folium , sed maiorem ex Patribus authoritatem ante illud concilium fuisse . Siquidem Patrum , quantumvis plurimum authoritas , definitione opposita sententia subsecuta , omnino eleuator , atque euangelic : quippe omnes quantumvis multos , & doctos , ut homines , erroribus inopinando obnoxios deceptos fuisse , sequens definitio aduersaria sententia demonstrat . De licito , quandoque , & ex virtute etiam , & honesto fine mendacio multo plurium , doctissimorum etiam Patrum , quam de opposito sententia fuit (quorum catalogum vtrumque texere , & suppurrare huius loci non est) antequam , nullicisque circumstantiarum licere men-

dacum definitum fuifet ; postea vero iam tot , totumque Patrum ita authoritas illius sententia prefata definitione opposita euaniuit , & nulla deinceps authoritas eorum sit , ac fuerit , & si maxima prima foret . Secundo , nego ante recitatam Lateranensem definitionem , de omnimoda Angelorum spiritualitate æquum , nedum maius à Patrum autoritate , postus pro opposita sententia , sed certe longe minus , vix forte vllum : ut enim vidimus cert. 3. vbi à n. 4. ad 8. cum Origene , Iohannes Theſſalonicensis , Cadius , Cassianus sententia Platonicorum , de ateo , vel æthereo , ac terrestribus subtiliori Angelorum corpore , explorato acſcelerum : & probabile est ei etiam Baſilium accessibile . Auguſtinus vero , Beatus , nullatenus , ut certam , 4. inclusum ostendimus , quia , ut sumnum , dubitantes de altera parte questionem definire aliquibus , in locis , in quibus instituti precipue non intererat , ubi autem rem Auguſtinus ex propria sententia definiſe voluit pro omnimoda Angeli spiritualitate stetit , ut vidimus hoc cert. n. 1. Reliquas vero Patrum locutiones , quod crea omnia , etiam Angelii , comparata cum Deo corpore fuit , & Platonicum videtur ; & cum Angelum animal rationale esse quandoque dixerit explicatus , eo cert. 4. quantulus ergo quinarius numerus Patrum , nec primorum fui facili est (in quo exculpabiliter Baſilium excipias / in quo , sine exculpa examine , sententia Platoni , plurimum credamus , ut reliquorum Patrum authoritatis , legeret aducere ponderet . Adiungit ramen aliquis alio Patrum non exiguum manum , qui ex illo Genesii memoria , videntes filij Dei filios hominum , corporeum Angelorum cum mulieribus coniunctione , atque ex ea suceptam gigantum hominum poli docuerunt , sed eorum etiam numerum non exiguum &c. si fides , etiam ampliore nullius ponderis est , quia aperte fabulosa historia Poſteum , Philophorus , aliquot . Ethnicorum , pro creatione , & bello gigantum contra Deum (cui locus ille petet , vicinque adiunctorum) præoccupari à veritate Catholicæ , & ratione , reſta defecerunt , vi iam ostendo .

6. A ratione conclusionis nostra , probabo , quia evidens , multifarum ab eis Patrionis tenetis in mente recententur , qui solum supposita , ex hinc Angelorum omnimodo incorporeitate , & abhinc spiritualitate congruentias bonas , & appella veritatis eius Catholicæ , & ratione fundamenta , ex praefatis Theologis munere proprio , afferre curavit , ut canos , & fidei nostræ veritates ceteras , non solum aſſuralatione non difformes , sed maxime etiam consonare ostenderet . Prima ratio eius fuit , p. o. g. a. t. , & q. vn. de spiritualib . creatur . a. f. ex perfectione vniuersi à Deo in eis productione intenta . Ad eam quippe , spectat , ut omne genus entis possibilis in illo adiicitur : est autem genus entis possibilis substantia spiritualis adequate talis , nec corpore , ut sibi pertinet , quam Angelum dicimus ; ergo ea habita , seu Angelus omnino spiritualis , & incorporeus est in vniuerso . Sed hoc rationabiliter potest / ac possumus in vniuerso Angelum omnino incorporem à Deo fuisse , ex suppositione , quod possumus in folium probat , ut patet ; non autem necessario possumus quia mundum , quem condidit , summa perfectione posset Deum volsuisse , certum à ratione non ultimo vero plus vniuersa perfectione & infinitum perfectione syncategorematice ; eo , quod ex facto condere efficienter voluit , & produxit , posse velle , & facte Deum certo ostendimus controu . de volunt . Dei , secundo substatim pure incorpoream , atque omni parte sui spirituali , non repugnare , sed eis possibilem , ut posterum ad hoc (ut ad vniuersi perfectionem summa etiam à Deo intentam spectet) unde ex discursu monstratur : certe aliunde demonstrandum erit . Secundo s. Thom. ratio ex rectum ordine ina infrahebarunt ab extremo , ad extremum , in rebus , nisi per medium , non transiit : ut patet in locali dispositione corporum elementalium , in quibus loco superiori ignis nobilior reliquis (tametsi celo nobilissimo inferior)

arque immediate subiecto loco, aëri igni nobilitate, proximior inferiori vero loco, vt nobilitate, aqua, & postremo, vt nobilitate ex elementis infinita, terra & collata est, vnde infert. S Thome. Non est possibilis, quod sibi Deus immediate colluctetur corporalis substantia, quae est omnino composta, & divisibilia, sed eportet posse multa media, per qua devenientur à summa simplicitate divina, ad corpoream multiplicatatem, ac proinde substantia omnino incorporata, & spiritualis, ex creatis nobilissima (Angelus nempe) Deique simplicitati proxima immediate sub eo collocanda erit: deinde contans ex corpore, & spiritu, scilicet homo, vt continuus gradibus connaturalius, ac non, qual per saltum, neglecto que ordine rerum, ait pure corporeas substantias, in vniuerso collocandas deveniantur. Sed in primis cum inter pure corporea animalia sint, vt ratio localis ordinis corporum, ex qua trahitur argumentum teneret, oportet animalia supra cælum esse locata, cuius oppositum evidens est, & tamen perfectus corporum ordo in vniuersi collatione est seruatus. Secundo, cum extrema sint Deus omnimodo simplex, & corpus maxime compostum, non autem Deus summe spiritualis & eas omnino corporeum: non euincit dandum esse medium pure spiritualis, sed medium solum inter omnimodo simplex, & omnino compostum, quod in substantia pure corpora affigunt Philosophi possent, & possibile, etiam nunc Recentiores plures probabiliter defendunt: talique esse carlos, qui nihil ab elementalibus, qualitatibus, & corporibus agentibus patiuntur, quin euidenter redarguerentur, alferent.

7. Eo vero prætermisso, contiguousibus gradibus à supremo, ad infimum creatorum genus descendetur, si aliquæ creaturae intelligentes incorruptibles, prorsus incorporeæ. Aliæ vero corpori etiam incorruptibiles, intercedent per quæ ad intelligentes corporeas etiam corruptibiles (vnius nossum) retinunt vniuersi productio, & constitutio peruenient: quare ratio de omnibus Angelis, vniuersim, non probaretur. Demum dicitur, etiam, hic non repugnantiam, & possibiliter, ei modi substantiarum pure spiritualium, & omnino incompositarum, aliunde probandum supponit, si pure naturali rationi stenus, Probat tertius Raymundus Sabundius, Natural Theolog. c. 218. de Angelis, quia, cum natura corporea duplicitate creature spiritualis existat, & diuisum ab ea, vt in elementis, & mixtis pure corporis, & coniunctim, cum illa, vt in homine creaturae spirituali, nobilitatis generis iniuria fieret, ni totidem, vt minimum, modos excifendi haberet, & coniunctim, cum corpore in homine, & seicutim à corpore, in Angulo uno, & vniuerso fieret iniuria, quod, cum pure corpora substantia constet perfectione plane erit, si pure spirituali substantia etiam constiterit, quam, si nobilitoris eius generis perfectissima specie caruerit. Verum, & hæc ratio eius substantiae omnino spiritualis possibiliter tam alium probandum supponit. Secundo. Neque admissa, vniuersim, de omnibus Angelis probatur, cum fatis sit aliquæ substantias dari omnino spiritualibus, vt argumento satisfiat. Tertio. Ne id adhuc probatur: cum vniuersi perfectionibus omnibus entium possibilium confundat, producere Deus nullo, siue rerum aliarum, quæ in vniuerso subi sunt vniuersi totius iure stricto tenetur, vt fecis faciens, vel rebus, vel vniuerso irrogat iniuriam, vt ex supremo Dei in creato domino, & absolutissima arbitrii diuini in decreto suis concipiendis, & producendis creaturis omnibus, & singulis libertate liquido appetit. Probat quartus, Iodocus Lorichius in novo thesauro virtutum Theologico verbo, Angelus num. 3: quia natura Angelica suprema ex creatis est, omniumque proinde Deo quam simillima: ergo omnino à corpora seicutis, sed haec etiam ratio possibiliter, ei modi substantia omnino à corpore seicutæ supponit: nisi enim possibilis sit, suprema ex creatis esse non poterit. Secundo. Supponit etiam iam esse producendum quod Deo mere arbitriarium, cum sit, nulla pure

Christoph. de Ortega, de Leo Vno. Tomus II.

naturali ratione potest cum fundamento, probabili adhuc, (ne dum efficaci aut euidenti) suadere. Tertio. Suprema nobilitas substantia Angelicæ respectu hominum, / si reuelata à Deo aequaliter / è pura ratione naturali non ita efficaciter Philosopho Ethnico probaretur, vt vero simili effugio locus non effet, vt q. 4. videbimus. Quarto demum. Cum substantiarum spiritualium partialium natura sua species, & genera etiam perfectiora, & imperfectiora repugnare ex ratione pure naturali demonstrari nequeat: arque, si anima spiritualis, Angelicæ, quibus, & corporibus Angeli constent, humaeis animis, è genere, vel specie sua, nobiliores afferantur, haud dubio, Angelos hominibus perfectiores, & nobiliores, omniumque creaturarum substantiarum nobilissimas, ac Deo quam simillimas esse probaretur, nihilque efficaciter praefata Iodoci ratio concludet.

CERTAMEN VI.

*Veritas eadem à ratione demonstrata: ubi,
& obiecções à ratione præsui levitate evanescunt.*

Efficacius probatur, à S. Thoma citata q. 50. a. 1. Ratione, quam Iodocus Lorichius, & alii communiter reputant solidorem, atque euidentem censor Bibulus difficit. 2. §. 4. ex prædicato intellectui, quod Angelica substantia essentialemente competere certum, atque euidentis est. Verum ex prædicato intellectui præcis, nūquam solide in intentum probabitur, nisi addatur nullam aliam vitalem operationem naturæ Angelicæ competere, præter intellectuonem. Etenim, etiæ demonstratum sit, cert. 1. Angelum adequate corporum non esse, atque adeo spirituali animo, seu forma intellectua, vt minimum, confitare debere, cuius vi, & facultate intelligat, si tamen virtutis alias operationes dependenter à corpore, sive corporeas exercet, quantum spiritualis eius animus formale principium, vitaliſe activa facultas fore, nihil prorsus, ex prædicato intellectui animæ Angelicæ pro eius naturali in connexione, & separatione à corpore, cum quo Angelum naturaliter componeret probaretur, vt constat ex spirituali, & intellectivo subinde, hominis animo, qui, etiæ intellectuus, atque intellectuonis principium sit, quia tamen aliarum, etiam vitalem operationum corporearum, atque à corpore proprio, eiusque organis dependentem principium est, corpus naturaliter petitur, cum quo hominem, vt comparte naturali, constituit. Id quod, satis in huius argumenti efformatione à se animaduertum Bubalus ostendit, & si eius paragraphi titulo non satis explicetur, sive proinde addere debuisse aliquid, quo clarior demonstratio curreret, nec instantis, & solutionibus Recentiorum posset obscurari: scilicet, natura intellectuæ solum, nec alias vitaliter corporis operationes corporis, vt comparte animi naturalem, & propriam atque eius naturæ partem constituyam non esse tribuendum: quare, neque Angelo, qui natura intellectuæ, nec alias vitaliter operatio corporis est, corpus, vt naturalem, & propriam animæ comparte, natura illius constitutiuam partem tribui posse. Hoc ego plene, planeq; demonstrari naturali ratione non dubito, nec Bubalo nostro simili, & coniunctim propositum, & exterrit, quævis sparsim, pleraq; foliæd aduersæ sententia, quam sua, & nostræ probande apta miscendo, minorit; proinde imperio concursurum, torum ferre fuerit attachum, ita vero demonstrationis huius vim totam edificero. 2. Substantia principio vitali, cuius nulla vitalis ope-

ratio

ratio corporea, sive dependenter à corpore, eiusque corporeis organis, ut instrumentis saltē, elicienda est corpus, ad illudque coniunctio connaturalis, sive natura sua iure debita, esse nullatenus potest: atqui substantiales vitalis principij substantia intellectuallis Angelicæ, nulla est operatio corporea, sive dependenter à corpore, eiusque organis, adhuc, ut instrumentis, elicienda: ergo substantiali principio vitali nature intellectualis Angelicæ corpus, ad illudque coniunctio connaturalis, sive natura sua iure debita esse non potest. Discursus evidenter concludit, si extra, atque evidentes sint premissa. Ex eo vero quæ legitimata, & evidenter inferunt substantiale principium intellectuale natura Angelicæ, (quod ut minimum spirituale, & proplus incorporeum, secundum se debet Angelis concedi enicimus cert. 1.) non esse partem, quæ cum corpore, tanquam comparte suavitatem aliquam naturam, quare neque Angelicam, constituit. Si enim principium illud vitalis intellectuale Angelicæ naturæ partialis, de se substantia, & pars intelligentiæ, natura sua, ad totalem aliquam substantiam Angelicam (ut aduersari volunt) constituant cum parte alia, corpore scilicet, fore, natura sua corpus (compartem scilicet) exigetur, ut reliquis cuiusvis totius essentia libtibus partibus contingat, ostendimusque t. 3. nostræ Theologiae de Deo trino, & incarnato, d. premissis, q. cert. 5. à num. 3. iam præmissarum evidentiæ offendamus, ne inde disfusus à demonstrationis rigore deficiat. Major probatur. Principia omnia vitalia, quæ in vniuerso extant, percurrentur: quorum nulli, quod operatio alicuius vitalis corporæ, atque corpore, eiusque organis dependenter exercenda principium non sit, corpus, atque cum ipso coniunctio connaturalis, ac natura sua iure debita est: etiam principiis vitali intellectuali, quod animus noster est: cui naturalis coniunctio cum nostro corpore, id est, quia sensatorium, & aliorum operationum vitalium corporearum, ut dependenter à corpore, eiusque organis elicendarum (puta sensatio nutritionis &c.) nec intellectuonis solum vitale principium est. Probatur secundo, ex animæ corpori connaturaliter coniungende vniuersim. Sumpit Aristotelica definitio, quæ actus corporis physicus, & organicae potentia, vitam habentur dicuntur: id est corporis, quod actus, seu anima illius coniunctione vitam actualem, sive actualem virg. exercitium corporeum operationum (ad quas organis suis tanquam animæ instrumentum cum ipsa concurrit) possit habere. Confirmatur, probaturque Tertio: quia nulla anima à corpore dependet ex cogitati potest, vt in se sit, quia materialis sit ex genere suo, (quod intellectuæ, ac subinde spirituali, & genere suo animæ, non competit) nisi ratione operationum vitalium, quare vitale principium anima, qua anima, est: ergo si nulla anima alicuius operatio, vitalis corporæ, seu à corpore dependens, in sui elicentia sit, naturalis exigentia coniunctionis, cum corpore in ipsa esse nequit, ut contendimus.

2. Probatur quarto ex Aristotele 1. de Anima textu 13. ita ex præmissa maiore tanquam principio firmissimo, ac norissimo in Philosophia animalium aliorum separabilitatem, & inseparabilitatem aliorum, generali hac regula statuente. Si igitur est aliqua anima operatio, aut passionum propria, contingit utique illam separari; si vero nulla est propria ipsius, non utique erit separabilis: quia, nimirum, hæc operationem vitalium, solummodo corporearum, atque à corpore eiusque organis dependentium principium vitalis fore, & à corpore seorsum omnino esset in natura otiosa: quem oriositatis statum, & cellationis ab omni operatione vitali ad quas exercendas efficta sua nata est, & inclinat natura sua connaturali habere non potest; sed potius statum coniunctionis cum corpore, sine quo exercere illas nequit. Sin autem aliqua sit, alicuius animæ, operatio vitalis, ita propria, ut ex se, ac praedicitur, & natura sua à corpore, eiusque organis in sui eli-

cientia, non penderat, imo vero eis impeditur, summe perfectæ elicitiatur nec facultatis viralis, virtus ad eius operationes, summan perfectionem producendam natura sua impeditat admittimus, eam quidem à corpore, eiusque organis separabilem esse fateamur necesse est. Hinc Aristot. 3. de Anima ab initio ad. textum 21. animum rationalem nostrum à corpore separabilem, & independentem ab illo aeterno duraturum, aquo eius auctoritate, & ratione discipuli Petropatetis omnes probare coniuntur: quia in re, cum refutacione nostra facta est, eum corporibus ad debitam astorum, corporum interuenient, mercedemque proportionata recipiendam, non ita plane, ut nos ex his cognoverint, præcipue vitali animi nostri operationi (intellectioni scilicet, & voluntatis nostre, aliisbus, qui de se independentes à corpore, ac eis organis sunt) attendentes animum nostrum non separabilem solum natura sua à corpore, sed etiam separandum male, & si ex certo principio, quod a nostra præmissa maiore continetur, inveniunt, tamen autem trium animæ statum hoc connaturalis animo nostro sit ex dictis, d. promihi citra q. n. 4. & t. 2. Philosophia controv. penit. d. 1. propria scilicet eius questionis fidej modis, De cetero vero evidenter discutit Aristotel. animi nostri separabilitatem.

4. Minor præmissa demonstratur: quia in substantiali principio vitali spirituali intellectivo natura Angelicæ nulla est operatio vitalis corporæ, & dependenter à corpore, eiusque organis exercenda, ut omnes eius operationes recognoscendo claretur. De intellectione patet, operationem vitalem esse independentem de se ab organis corporis, ac subinde incorpoream, & spiritualem. Et tunc secundum Aristot. de generatione c. 1. Quorum principijs in actio corporalis, bas sine corpore esse non posse, tamen est, ut ambulare, sine pedibus &c. Rofat reg. vi libro mens ex vivis accedit. Nihil enim cum sua actione communicat actio corporis. Quibus docet intellectus præcise, tantumque, extrinsecus solum corpori accedere, ratione operationis ipsi respondens, quæ de corpore nequaquam existit, ut exercetur: ac subinde, ne poille illud ratione huius operationis corpus naturaliter, ut comparari requiretur, sicut principium vitale progressum ad deambulationem, quæ sine corpore nequaquam exercetur. Probatur vterius. Quia nulla operatio vitalis potest exercere natura sua, principium impedimentum perditionis ipsi in suo genere, seu specie possibilis: aqua, si intellectio sola, & de se à corpore, eiusque organis natura sua penderat, exigere natura sua principium impedimentum perditionis ipsi in suo genere, seu specie possibilis. Minor poltema probatur: quia dependentia intellectionis, à corpore eiusque organis, exigetur de se, ac natura sua principium impedimentum perditionis ipsi in genere, seu specie sua possibilis. Minor poltema probatur: quia dependentia intellectionis, à corpore eiusque organis, in sua elicentia solummodo esse potest, ut ab his species sensatas prius, & abstractivis obiectorum percipiatur, ac subinde, non in se, ac ut in se sunt, intuitus, sed abstractivus, ac alterius, nempe obiecti sensibili, adintar obiecta percipiatur, quod aperte perfectionem illam percipiendi obiecta, ut in se sunt, ac intuitus, non impedit vicecumque, sed ab intellectione propellit, ut in intellectionibus, quas pto hoc statu habemus claret. Hic autem coniunctionis status animi nostri connaturalis est, qui ipsi, non solius intellectionis, verum & aliorum operationum vitalium corporearum, ut diximus, principia, & facultates habent, vel sunt pos-

ORT. E. G.
In 1. part
D. V. Ia.

Disp. II. Quæst. I. Certam. VI. 35

tius, ut controu. de potentiss animæ monstrauimus.

5. Quod autem principium vitale intellectuum Angelicæ nature nullius alterius operationis vitalis præter intellectuonem sit, ac subinde nullius operationis corporeæ, seu à corpore, vel organis corporeis dependentis, (quod solum ad plenam, minoris dicitur, quem persequimur ostensionem refat) probatur: etenim operationes materiales motionis corporum aliorum (puta celorum, vel similius) operationes vitales substantia Angelicæ non sunt: cum non eidem motus principio, sive Angelo motus insidentes sint, atque ab spirituali pure substantia impulsu, à quibus aliorum corpori motus proxime proueniunt imprimi possint, ut in Deo patet. Secundo: quia tantus impulsus quantum necessarius est calorum, & aliorum corporum terrestrium, & immaterialium, motibus, quos experti homines sunt, quam citoſimis, ab Angelis, & Daemonibus fieri (ut referunt lacry paginae, profane, & Ecclesiastice hystorie, atque ex eis nother Martinus del Rio, 2. Disquisit. Magicæ, q. 7. & 9. & in Anaphaleof Monitione 1.) nequit corporeum organorum, tanquam instrumentorum adiumento, & lignanter & montifera, quævis membra corporea faceret videlicet, musculos, & nervos, (quibus vis tota impulsua inest iuxta Arist. 5. de generat. c. 7.) Angelis affigas, & affingas, prouenire. Tertio: quod nervorum origo, & humorem mucoris similem albidum, glutinolatum, quo neru alteretur esse Angelo tribuendum: si vera sunt, que Arist. doceat 3. de hist. animal. c. 5. Nec dici potest, corpori Angelicæ naturæ, ad ea munia debito, membra alterius rationis esse; id enim omnino fictum, irrationaliter, ac mere arbitriatum, Philosopher indignum est; assignant enim corpus, membraque ipsius, que ab ipso etiam ita respondentibus, ignorantur, & quorum afferendorum, ne umbra quidem, neum vestigium est. Deinde non erit corpus illud celeste, cum enim hoc fideliter adesse substantia natura sua sit, quo pacto in tota membra, tam variatiorum figurarum dispositionumque, naturaliter fleceretur? & quibus, omniatis etiam, præter primas (quibus inalterabile calum est) qualitatibus pergeretur? sed neque erit corpus aëreum, ut plerique aduersari volunt. Primo: quia Angelus ipso confitans esse corruptibilis ratione partis corruptibili, aëris nempe, & defectibilis natura sua vniuersi, qua conformat, contra demonstrandum q. 4. sicuti, & ratione illius absolute corpore, vi nos, per aduersarios iunt. Nec satis est, alteram eorum partem (spiritualem, & incorruptibilem esse), atque eum ab uno corpore levigantur, aliud afflumere transmigrationis animorum nostrorum de corpore in corpus aliud, Pythagorica in morem. Id enim, neque Pythagorica hominum mortalitate, & corruptibilitate negandæ fatus vnuam fuit, vt ex ipso patet. Secundo: omnium hoc Pythagorica transmigratione animorum, in alia & alia corpora, deterior est, ac plane dementius iam ostendam: atque adeo Plato, qui in ea animorum transmigratione Pythagorizans, animos transmigrantes affilientes solum corporibus, non autem ipsa informantes admittendos esse docebat.

6. Etenim, si Animus seu Angelus è corpore in corpus migrans forma, & actus, seu anima informans, & vivificans corpora illa sit, debet subiectum dispositum, & organizatum, ad functiones vitales obéndandas supponere, non autem ipsa forma illud disponere, vt illud actetur, & informer constat defectibili experientia, non formarum substantialium, & culibitum ex eius subiectis corporis, sed, & spirituallium animorum nostrorum à corpore, inaducibili, qui tamen ad informationem illius dispositum aliunde, & organizatum corpus supponunt, vt experimur, docentes cum Aristotele 2. de anima textu 24. Philosopher omnes: nec enim corpus suum formam aliqua, seu anima sibi disponit, & architectatur, quam incolat, & habet: vel ergo varia corporea organa ab Angelico spiritu aëris parte informante, expectanda, præsupponendaque sunt in alia parte aëris, ad quam prima corrupta migrat, vel fecus, & Chrysoph., de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

satis est homogeneas omnes aëris, in quem migrat, partes esse si hoc postremum non illam solum aëris partem, quam assignaueris naturaliter informabit, sed alias omnes aëris totius partes non corruptas, cum atque omnes dispositas ad suam informationem supponant, vel nullam pra alii aëris partem informabit, cum in nulla pra alii potior ratio sit, sed in omnibus eadem, id autem contra Thaletem, qui omnia Diis, seu Angelis informantibus plena esse docerat, deduxit Aristoteles, ut plane absurdum 1. de Anima text. 8 1: verbis hisce. Necesse est ipsam animam, aut similium premitum (omnium scilicet) esse, aut non esse, in qualibet parte totius. Si autem corpora organa diversa prærequirat spiritu Angelicus in corpore, in quod informatum migrat, cum à corrupta informatione secedit (ut prærequiri diversæ adeo functiones medio corpore, cuiusque organis ab spiritu Angelico exercende student) ea quidem organa diversa, in corpori aëreo, materiaque, ad aëris formam disposita esse non possunt ut patet: cum oporteat in solidioris corporis organa nervos, musculos & materiam disponi, quod dispositiibus ad corpus aëreum requies aduersatur, & multoties contradicit: cum aëris dispositio qualitates singulas intentiones determinatae, nihiloque maioris, vel minoris contineant, & tamen maiorem aliquatum, aliarum vero minorum intentionem, cuiusvis organi corpori dispositio, ac temperamentum requirit. Atque (ut hoc cesset) siape non ita disposita organa in aliqua aëris parte aderit, cum à corrupta informatione Angelicus spiritus abscedit, quare neque ad alium aëris informationem (qua naturaliter, nisi corporis dispositio esse nequit) transmigret, unde naturaliter absque omni informatione, & visione ad corpus, semper, spiritus Angelicus exitterit, quod conceptui, & essentia partis essentialis, componens, cum corpore substantiali totum repugnat, ut vidimus disputer, procmiali tomi controveneriarum de Trinit. & Incarnat q. 1. cert. 5 n. 3. Ad hanc aëtrae substantiam est substantia natura sua completa, & totalis, que prout essentialis pars ad totum aliud substantiale componendum nequit natura sua ordinari: quare nec quidquam aliud potest ordinari ad totum alterius substantiale cum ipso, ut compare, componendum: sicut enim duo haec essentialiter correlatiua. Hac ratio quocumque corpus ab aduersis Angelis patet, & cum spirituali intellectu ipsius substantia, ut compare essentialiter ipsum confitentes sonnitur, manifeste impugnat: si materiam corpoream nulla forma substantiali informata, dispositam tamen organica faciantur, quam vel primo Angelicus spiritus informet, vel ad quam dispositiibus, & informatione prioris deficiente spiritus idem migrat: contra quem modum proxime efformata omnia militant: ac infuper cum organizata, ad virale actiones diuersas esse debeat, ut spiritu Angelico viventi informari queat, ac subinde de se indiferens ad formam recipiendam esse debeat, cuiuslibet prius rationis organizatum corpus Angelii cum nostro erit: quare, & sensibile, & visibile in te proprioque corpore, nec soiam in alieno, contra experientiam erit.

7. His etiam probatur motus localem proprium Angelorum, qui vitalis est, organis corporeis, fieri non posse: quare neque corpoream operationem spiritus Angelici esse, cum corpus organicum Angelii aëreum, aut substantiali alterius esse non possit, sed materia solum organizata, nosciturque similis, quath tamen in Angelis dari connaturaliter ob diuersos, proximos, & quia natura sua, visibilis, vi nos, essent, apte repugnat. Secundo: quia eiusmodi corpus seu materia, ita organizata impedit plane, potius, quam iuratur Angelici motus celestis, qui quoquo versus Anglos tam bonos, quam malos, & ad longissimas qualque distantes fere instantaneo moueri ex sacra pagina, & historiis fide dignis, cum Ecclesiasticis, tum propheticis didicimus, & siue, homines per actes omnes experti sunt. Qualis ostenta est vocibus Apollonij Tyanei. Magorum Principis Ephesi (vbi tune aderat, eo fere instanti, quo Romæ Domitianus

e z ab

36 Controu. VIII. de Angelis,

ab Stephano quodam occisus fuit) prolat. *Euge Stephane percute tyrannum* ut refert Philostratus in vita Apollonii : similiisque plura aliorum, qui Daemonum numerorum opera , quam longissime facta, tunc, cum ibi fiebant , denuntiantium videti possint apud Gellium, 15. noet; Atticar. cap. 18. Aimoin. 3. Annal. cap. 12. Nicolaum Enigmum 3. Dæmoni-late. cap. 10. & quotidie facis exorcismis adiunctos energumenorum Dæmones , quid locis distantissimi agatur, tunc vere narrare experimus. Ex quibus aliisque , quamplurimi confat Dæmonem , ne decies mities citatissimo , & subtilissimo aere vento-ve oyorem ex aere longinquis loci notitiam , tam breui, ac fere instantanea deferre eam denuntiantibus hominibus posuisse ; nedum si corporibus organicis, grauibusque subinde Dæmones ex deferentes nuntiantur ; idcirco sapienter , & acute Tertul. cap. 22. Apologeticu. num. 348. *Omnis (inquit) spiritus ales est Hoc Angeli & Dæmones : igitur momento, ubique sunt: totus orbi illius locus unus est, quid ubique geratur, tam facile sciunt, quam enuntiant: ut locis distinctis sudatur.* Et quamus 2. contra Marcion. cap. 9. & cap. 11. num. 72. locisque alias datis cert. 2. num. 2. Anglos carneo corpore constare, eoque congregatos aliquos cum mulieribus docuerit; tamen recitat proxime loco & c. 6. de carne Christi num. 60. non solum carnem ; sed , & aërem; Angeli negant scribens. Constat Anglos carnem propriam non gestare , ut puta natura substantia spiritalis . & si corporis aliquis, sic tamen generis, in carnem tamen humanam transfigurabilis , ad tempus , ut videtur. & congruë cum hominibus possint. Illud vero, & si corporis aliquis sic tamen generis, non affer- tive , vt corpus aliud à carneo , nempe aëreum, vel æthereum (quod nullibz Angelis attribuitur) admittat, sed conditionate , sicut ex hypothesi , quod ali- quod ei corpus sit concedendum, afferunt: maxime cum ibi Angelum , & reliquias hæreditorum confutet, qui ex aëre, vel æthereo Angelorum corpore, Christi etiam corpus aëris , non vera carnis suisse conten- debant, cap. item 62. de resurrectione carnis corpus carneum Angelis negat. *Quia (inquit) & Angeli aliquando tanquam homines fuerunt, & pedes lau- ent portiendo humanam enim speciem indutaverunt, salua iniuria sustinuerunt propria.* Ex quibus & c. 22. Apologetici Angelo , ac Dæmoni spiritalis vires attri- but. Ex quibus, aliiisque locis Pamelius in Tertullianu. paradox. 1. notat Tertullianum valde inelegantem notram conclusionem sape inclinata.

8. Quocirca Tertullian. & Patres alios recitatis cert. 2. n. 2. pro tententia corpus carneum ad con- gressum cum filiis hominum Angelis, seu Dæmonibus tribuentes vero similitus de adicitis, quam naturalibus corporibus, explicabis. Tum, quia opposi- tione irrationalis est , & subinde Patribus indignissimum. Primo: quia innumeri pene, & legiones tota, ex Euanglio habemus in vno hominis corpulo cum ipso, & inter se penetrati (idque solo Dei per- missu, non autem supernaturali miraculo) esse mini- me possent (imo nec si ætere tenuiore corpore confarent) nec possent non grauius, tardiusque ad motum energumeni corpus reddere ; cuius oppositum experimur. Genesis vero lucis ex lectione interpretum septuaginta , satis explicatus à nobis est cert. 2. n. 2. iuxta quam explicationem filij Dei vocabantur, qui progenitorum pietate à vita , & quasi hæreditaria, iuli, atque ex Dei benplacito , & virtute gerentes filie vero hominum faminas ex progenie Cœli ter- renis solum inhantes carnosique & terrefres totos homines progenitores moribus , & imitatione refe- rentes intelligi, cum Chrysolomo hom. 2. in Genesi. Augustino 15. de ciuit. cert. 23. Casatio Dialog. 1. cit. Theodor. q. 47.) in Genef. Cyril. 9. contra Iuliam Athan. quæst. ad Antiochum. q. 19. docent Peretus, & Cornel. à Lapide ad locum Genef. 6. ver. 1. id, quod consonat illis Ioan. 1. dedit eis, potestatem filios fieri Dei , & epist. 1. c. 3. videte qualiter charitatem dedit nobis Deus , ut filii Dei nominemus & sumus , & ad Ro- man. 8. si ate em filii, & heredes: & lexcentisque aliis,

& quidem è nos & Cyril. & Casatio proxime obpi- tatem ab ipso adiumentam Deus vocatus et vi & Seti ob infirmam scientiam , & scribendi artem ab ipso adiumentam, Deus etiam fuit nominatus, nomen Suidas. Quemadmodum quidquid infigne est, & magnum valde, ac magno propterea in honore habi- tum, in scripturis Diuinis, & Dei, nomine sape dona- tur, vi Cedri , & montes Dei , ut obseruantur prae- Perier. Qui intelligentia, & interpretationi communi lectionis prefatae subscrubunt. Thom. 1. p. 9. 1. a. vlt. eiusque interpretatio nostri Molina 9. 0. 2. 1. Balbus difficult. 1. §. 9. Valentia d. 4. 0. 2. p. 1. Vafquez d. 178. c. 5. qui alia interpretatione filiorum Dei no- mine , potentem populi filios intelligit. Iuxta re- sones Symachi Pagnini, & paraphras Chalcidianas filias vero hominum ex plebeis ortas, vult Hiem- nymus , & alij , de quibus Vafquez ibi , & Leonidas Coqueus, in lib. 15. de ciuit. Dei. 1. 1. quis autem ex prefatis modo filios Dei , ac filios hominem intel- ligas, illud sane certum est texus ipso est: filiorum Dei, nomine Angelos intelligi non posse, vt Peretus no- ster obseruat. Etenim hominum , non Angelorum peccatis iratus Deus ait n. 3. Non permanebit prius meus in homine, quia caro est, & a. 5. videns aum Deus, quod multa malitia hominum est in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta est, ut malum omni- tempore, panis sit eum, quod hominem fecit in terra, & tactus dolore cordis intrinsecus: debet: inquit, ho- minem quem creauit, &c. Ac folus denique homo non Angelus, vt Dei indignationem sita, & diluvium impunitum incurrit.

9. Quod autem de incubis Dæmonibus, & si nonnullæ feminæ , cum quibus coercent femina ab illis eiactationem , feminile fuerint celatae, decerpit plane Dæmoni collidatate, & artibus sunt: nec hec eiusmodi coitu conceperint (vt subdubius inclusa Sand. Thom. q. 6. de pot. a. 8. ad. 5. Aug. 1. de Trin. 1. & p. fieri posse centet) hominis femine induitane la feminis veterum adspicato, & applicato sicut ful- fet: sicuti per aliarum rerum naturales causas & occulcissimas , & feminis mira quedam, per Mosis efficiunt , ut virginum in serpentibus vetus eorum Pharaone conuectioem , iuxta August. n. 1. de Tis- nij. cap. 8. & de Genesi cap. 7. & 8. Theodoreto, quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuersio debet centari, quamvis illius miraculosa , & à Deo , ab eo illius causa naturalis ministerio , solaque Dei virtute conser- quæst. 18. in Exodus. 5. Thom. quæst. 1. p. 2. 5. ad. 8. & quæst. 16. de malo a. 9. ad. 10. Michael Gly- ca 2. p. annual. Theodoreto hac in se transcripsit, non author (à Delrio putabatur 2. dispositione. Magi- cæ. quæst. 6.) Bubalum, cui quæst. o. quæst. 1. d. 2. §. 6. verlu. Verum tamen, quantum contra glo- lam ad locum Exodus. & Valentian. 1. 2. quæst. 6. pu. 2. & alios , qui illudiorum, eam virginum con- uersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & co- dem modo , eatum , ac virga Mosis , que certe in serpentinam conuersa est conseruo ab scriptura nat- retur , eatum etiam vero conuers

que similiiter odoribus attrahi ex Dei voluntate posse, & quidem, & si vera recreatio in Angelis, & grauolentia in dæmonibus admittenda esset, similis, atque demonum tortura ab igne difficultas foret, dicitur, per utrum dirimenda.

10. Secundum est occasione quanta rationis, seu obiectionis Caietani contra omnimodam Angelorum incorporeitatem: quia sicut animus rationalis, ad sensationes materiales organizato corpore egredit: ita ob solum motum localem posset etiam corpore Angelus egere. Ceterum de Angelis, qui de facto sunt, nonbusque eorum ad immensam ferè spatia, quam extimis, corpoream molem & membra impedita potius fore & obstat vidimus supra: quare de Angelis, ac dæmonibus, qui de facto sunt ab omnibus merito reuicitur Caietanus, in quaestione vero de possibilite Angelis, qui ad motum localem, corpus, & membra corporea exigere fuse disputat noster Franciscus Amico, dicit, atque affirmavit deciditur a nostro Antonio Quiros citat. d. 51. lect. 1. num. 4. quia nulla repugnancia appetit in eo, quod Angelus aliquis ex possibilibus ad speciem aliam motum localem corpore, corporeisque instrumentis ac membris egat: quemadmodum, & animus nostrarum, quem in statu separationis mouere se nullatenus, nonnulli docuerunt, apud Soarium lib. 6. de anima, c. 2. n. 8. vel fatem in eo statu mouere alia corpora iuxta communem Theologorum sententiam nequit. Sed hoc postremum, nil probat, neque enim id ex natura sua, & motu corporis alterius prouenit, per theologicum aliquem, sed ob rationes alias t. 1. nostra philosophia controu penult. examinandas: siquidem a substantia spirituali separata immota posse extrinsecus alias corporibus impulsum imprimi, quo localiter mouantur certum est: atque animis coniunctio ad corpora propria ad vitalem solum corporum motum est necessaria: unde, & priimum fundamentum etenescit quia, & si reiecta illa à reliquo paucolorum opinatio de animalium separatarum immobilitate locali à se probabilis esset, non alia ratione talis foret, nisi ex eo, quod tunc corpus, cuiusque organa, & membra corporea, ad motum connaturalem, & in statu fibi connaturali coniunctionis cum corpore, exigat virtutem se vitaliter mouendi connaturalem, in statu fibi, non connaturali (quem nequit virtus naturalis, seu connaturalis respicere) quem in statu separationis nequeat habere quare possibilitas Angelica substantia, quae natura sua pars esset, exigens corpus, ut comparet, ad totum aliud absolute corporeum componendum, & localem motum vitalem connaturaliter exercendum, supponenda erat, vt ex ea paritate contendatur probari. Mito rationem data contra omnem Angelum possibilem corpore constare non posse evidenter demonstrari.

11. Denique in eo ciuidem Quiros sententia, & scilicet fatus fusa, & ex infinito explicato d. 77. à sectione 1. & deinceps; tametsi ea lect. 2. nu. 16. fine, ea omnia à se non allendit, sed proponendi gratia dicta velit, quo se remittere legendum, distat: 51. lect. 1. num. 16. fine locum eius ratio non habet, illa ergo, dist. 77. vt passionem, doloremque corporum ab igne inferni, quo dæmones torquentur expeditius defendat, at: materiam qua corpora, cuncta creata caelestia, & sublunaria constant, spiritibus, & corporibus communem de se, quantitate impenetrabilitatem, & extensionem, hisue opposita, non exigere, sed ad vitruis, se indifferenter natura sua habere, atque à formis fibi adiunctis ad alterum eorum, determinari, à corpore feliciter, ad quantitatem, &c. habentam, ab spirituali ad illam non habendam: immo vero ad habendam penetrabilitatem. Mito sententia huius falsitatem detegendam quæst. 2. & inutilitatem distincte, ultimam monstrandam, solum hic proba iuxta hunc Quiros sensum manifestam implicacionem angelica substantia possibilis, que ratione motus corpori, seu materia, huic adiungi natura sua debet, vt membra corporea ad suos locales

motus naturaliter exigere. Etenim natura illa: ut omnis angelica spiritualis forma, perse, & per omnes foret; Ergo natura sua materiam cui adiungetur spiritualis inextensam inquantam (vt sic loquer) & penetrabilem, idque natura sua constitueret, ac redderet: ergo & in membra ad motum inorganizabilem: quare, vt possibilis sit, natura illa angelica corporis membra ad motum localem natura sua exigens, debet haec opinatio ablegari, atque ferè omnia, quibus hic author Angelos de facto incorporeos absolutus probat ciuidem sententia postulatum requirunt, vt ea expedienti patebit: similique argumento eius opinio, (si id nominis mereatur, de quo statim) inutilitas apparebit, disputatione ultima.

QVÆSTIO II.

De Angelorum simplicitate.

Sicut Angelorum compositione, atque ei aduersa simplicitate, multiplex potest excogitari, ac sub inde ad examen scholasticorum venire. Prima, quæ essentia, & existentia naturæ Angelicæ, dicitur. Secunda, quæ ex natura, & suppositualitate, seu perlucitatem. Tertia, quæ ex forma, & subiecto materiali, vel spirituali, substantialibus, quibus natura nostra ex anima, & materia seu corpore substantialiter, & essentialiter constituitur. Potest autem terciera hæc compositionis, & de facto, in Angelis, qui de facto, sunt, ac demum, de possibili respectu, non solum, Angelorum, qui de facto sunt, sed reliquorum possibilium, etiam quæ conditi à Deo non sunt, nec erunt, sed intra puram possibilitem recludentur; quæ omnia seorsim, vt res tota clare percipiatur examinanda erunt.

CERTAMEN I.

De duplice prima compositione, vel simplicitate Angelorum statuitur, ac de tertia re censentur opiniones tam de facto quam de possibili.

1. Primam compositionem ex essentia, & existentia tam Angelis, quam earum naturis, veram, & realem concedunt, ac proinde, in ealinea, & ordine eis negant realem, & veram simplicitatem Thomistæ omnes Dominicanæ Recentiores, qui rerum existentias ab existentia (tanquam ex S. Th. sententia) realiter distinguunt, & lare S. Thomas in Angelis, vii in creatis ceteris; ex essentia, & esse, seu existentia compositionem, non semel admittit, atque oppositam negat simplicitatem, i. p. qu. 50 art. 2. ad 3. qu. 75. a. 5. ad vlt. primo loco ex Boëtio, ac saepe alias; eam vero realem, & tanquam realiter diuersorum coniunctionem verum esse non potest, vt vidimus in metaphysicis, ubi existentiam rerum ab essentia reipila, nec differre, nec posse cum tota nostra schola, verè Thomistica, Iesuina fatis ostendimus. Adiutius autem ibidem existentias, ab essentia, ne formaliter quidem, vt rei formalitates, & predicata metaphysice diuersa (quemadmodum animal rationale in homine) differre contra nostrates nonnullos: eo liquidem admissio realis distinctio essentiae ab existentia legitime contra eosdem infertur, atque ad rem praesentem,

e 3 realis

38 Controu. VIII. de Angelis,

realis eorum, in Angelo, (vt vniuersim in quaus creature existente) compotio qua realis, in eo ordine simplicitas Angelii excludatur. Solum ergo rerum essentia ab eorum existentiis diversitas, quod statum eiusdem, non solum rei, sed & formalitatis obiectiva & subiecti, de quo prædicatur admittenda est: essentia quippe cuiusvis rei quatenus ab actuali, & absoluta existentia præficitur; nil aliud procul dubio est, quam coniunctio prædictorum essentialium eius, seu possibilium, que ad rei statum spectat, non ad prædicta ipsa diuersa, quibus res illa confitit essentialiter, & sibi iniunctum non repugnat, & ratione cuius diuersitatis, quod statum, essentia, & possibilium rerum rebus, & prædicatis eius essentialibus absolute à rebus, & cum rebus ipsis, dum haec absolute non existunt amoris de rebus eiusdem essentia, & possibilium eorum verè, & necessaria, ac non contingenti veritate, prædicantur, nunc etiam, cum existentia de rebus iudicari non potest: vt fuisse citato loco ex instituto docuimus, explicuimusque, & t. 1. de Deo uno controu. de scientia Dei non semel attigimus, atque inde Thomistorum Dominicanorum vnicum fundamentum discimus.

2. Circa secundam compositionem ex natura, & substantia eam Angelis communiter concedunt merito Theologi, tam qui in modo superadditio substantiam, & personalitatem constitutum, quam qui eam in negatione vnonis, seu independentia in se existentia ab unione ad aliud (vt nos t. de Trinit. & incarnat. d. proem. qu. 2.) possumus. Et enim, quovis modo substantia, & personalitas afferatur naturae substantiali ab ea realiter posse deservire, si à Deo hypostatici assumuntur (vt assumpta Christi humanitas fuit) certum omnino est: quod, nisi substantia, & personalitas à natura substantiali assumptibilibus realiter differat fieri minime potest; quocirca male pro lentientia aduersa referrunt scotisti, & quicumque aliquid substantiale positiuum addere suppositum supra naturam negant: ex modalibus tamen negatiue adhærent. Petavius, tom. 2. Theologic. dogmas Martinon. de Angelis, disputation. 36. num. 28. quia alias Angelis, qui pro supposito stat, non pro natura, simplex absolute, non est contra Dionysium, & Theologos; sed falsum est fundatum: præcise enim sumptus Angelus naturam solum significat, secus Michaël, & aliud quodvis individuale Angeli nomen, vt vidimus saep & controu. 8. de incarnat. disputation. vt. qu. 1. & in Michaelo pro sua individua matura sumpto vim consequentia nob habet, quovsque existentia sua independens ab unione ad aliud accedit, & signetur. Oviedo noster controu. 6. Metaph. p. 2. §. 3. huic adeo apud scholasticos Doctores constanti lententia neganda viam aperuit. Alerii quippe: dari posse substantiam spiritualem, à sua personalitate realiter indistinctam, vt vidimus citata d. proem. quest. 2. cert. 5. num. 8. med. cum tamen distinctionem realem humanitatis Christi ex materia, & forma composita à sua personalitate non inferre naturae Angelicae simplicis, & incomposite à personalitate sua reali distinctionem dicat; unde infero: ergo distinctionis natura substantialis à sua personalitate ratio tota ex illius compositione reali ex materia & forma per te defumitur, atque eius natura à sua personalitate indistinctio ex eius simplicitate, & incomposite, ex forma, & materia per te: atqui, per te etiam, & scholasticos Doctores, Angelii, qui de facto sunt, materia, & forma non constant: ac proinde, eis, aque, ac cuius spirituali substantiae possibili, compositione eiusmodi repugnat, necessariaque est eius, generis incomposite, & simplicitas: ergo & à sua personalitate realis distinctione repugnabit aderique Angelis, qui de facto sunt, necessario cum sua personalitate realis identitas contra tuam, & commu-

nem Doctorum conclusionem, hoc numero al. tertiam.

3. Circa tertiam Angelorum simplicitatem, seu incompositiōem ex materia, & forma ex parte subiecti (nempe Angelorum) disjuncta, in Angelos, qui de facto sunt, & in Angelos rei posse possibilis: tum etiam ex parte Materie, quoniam incompositio, & simplicitas, alteranda vel neganda de ipsis concernit. Rursum Materie haec dividenda est, in materiam triplicem: vel de corpoream, & quantitatiam, sive quantitatis, extensionis, & impenetrabilitatem cum alijs excluduntur (quibus omnium corporum materia esse communis assumatur) vel indifferenter de se ad quantitatem, & vel habendam, vel non habendam (cummodo recentioribus nonnullis materia omnium corporum confertur,) & que ab extinfecto, scilicet non corpoream, & quantitatis, exactius determinatur: que tamen ipsa ad quantitatem extenderetur, & impenetrabilitatem non habendam à forma spirituali, ipsi adiuncta determinatur: vel ideo in materia pure & posse spiritualem, quia natura sua quantitatem, localiter excludens, & impenetrabilitatem, cum alio respetue, & quidem, si de Angelis, qui de facto sunt, & materia de corpore, & quantitatis loquantur, continua apud omnes scholasticos est, neque etiammodi materia confitit, neque illam ad tertij alterius compositionem, vt comparetur concerne, vi habens vidimus, unde fit: neque etsi, alios illos possibilis specie aliquam cum predictis conuentient, ea materia confite, illamne vi materiali alterius comparet exigere natura sua posse. Constant hanc illatione manifesta de inconfessa essentiali constitutione Angelorum, qui de facto sunt: quia de facto, sine inconfessa constitutione essentiali nihil potest absolute existere, alioque aperta contradictione: aqui Angeli, qui de facto existunt, sive sine inconfessa essentiali constitutione ex materia ex se quantitatis, & corpora: Ergo Angelii, qui de facto sunt, inconfessa essentiali constitutionem, ex materia corpora, & quantitatis habere non possunt: sed neque illam possum, vt comparet tertij alterius componenti concerne: Alioquin Angelii omnes contra naturalem suam exigentiam compate illa priuati creati à Deo sufficiunt, & contentur: quod etiam repugnat. Denique nullum Angelum possibilem in aliqua ex speciebus productorum, & de facto absolute existentium contentum corpora, & quantitatis ex materia confundi essentialiter, illamne ad tertij alterius constitutionem posse concerne aqua evidencia demonstratur, quia alias alterius speciei ad omnes, inter quis producti, & de facto existentes Angelii continetur, possibilis illos Angelos esse convincuntur: Quod supposito conclusoris, que de possibilibus intra speciem aliquam ex productis procedit) manifeste contradicit. Hac circa controvolum praemittenda iudicauit: cum, vt, que dignari ab Iohannisticis possunt, clare proponam: etsi, ne in his etiam decidendi turpiter deinceps abieretur consule procedatur.

4. Ergo de materia de se, nec corpora, nec quantitatis, sed vel indifferenter, que ex sua corpore, vel spiritualis adiunctione spiritualis, vel potius corporea reddant, vel de materia spirituali agamus & de Angelis, qui de facto sunt, iisque ad eorum speciem aliquam pertinentibus, an materia alterius, ex dicto modo incorporeas constituti possint: illamne concerne vt comparet: prima est difficultas. Secunda vero de Angelis specierum aliarum, ex quibus nullus productus de facto est, cunctis eorum speciescierum individuis, ac subiuncte species totis, intra puram possibilitem reclusis: & de his quidem triplex difficultas fecimus examinanda claritas gratia venit pro tripli materia diversitate. Prima an prefati Angelii possibilis materia de se

ORT. G.
In J. PAR.
D. VITA.

se corporea, & quantitativa constare essentialem posse? an saltem, illam, ut compararem tertij alterius natura exigere sua? Secunda de eisdem Angelis, an materia indifferenter possent constitui, illamve, ut compararem substantiam alterius tertij natura sua conceinere? At de ipsis Angelis & materia de se incorporeis, & spiritualibus. Porro, in quaus ex his difficultatibus dispositis tam circa Angelos, qui de facto sunt, comunque similibus, quam de Angelis pure possibilibus duplex difficultas continetur, ut ex cuiusque propositione patet. Prima de intrinseca, & essentiial constitutione Angelorum ex materia aliqua ex dictis. Secunda de naturali concernientia materia ab Angelis praesatis, que valde diuersae difficultates sunt; atque ex diuersis valde principiis dicenda. Prima quidem directe, & ad questionem de Angelorum simplificata, & incompositione reali ex materia, & forma propositam spectat; secunda indirecte folium, & eius occasione disputatur. Vtramque vero scism pro posui, & examinabo, ne aliquor mentibus caliginem, & capiibus grauidentem affertem quam ex libris, quibus haec omnia inuoluero, ac sine singulorum distinctione tractantur, sum paclus. Boigitur ordine quo difficultates proprieatis sunt, vniuersalique examen scism aggregiamur.

5. In prima igitur difficultate circa Angelos, qui de facto sunt, & similes ex possibilibus rebus prima sententia afferit; eos ex materia ex se incorporeis, & indifferente ad corporalem & spiritualitatem, & communis cum corporibus productis, sive caelestibus, sive sublunariis, essentialem constare; vt, iuxta huius, materiae explicationem datum a forma productorum corporum corporeorum, (vt sic dicam) atque ad quantitatem, extensionem, & impenerabilitatem localem determinetur, a forma vero spirituali intellectu Angelica spiritualitatem, atque ad impenerabilitatem determinetur; & incorporeitatem; unde Angelus virgina parte sui spiritualis profus, & incorporeus iuxta dogma Catholicum euadat. Pro hac sententia sterit Avicembri libro fontis, contra quem S. Thomas, citat, quest. 50. artic. 2. & si enim Bubalus noster articuli explicacione, & questo 1. dis. 1. censeat Avicembrom de materia de se quantitatua (qualem corporum materialium omnem esse Bubalus, & sancta Thomas supponit) locutum, & eo tantum sensu a sancto Thoma, impugnatum; sed tamen ex corpore articuli, vbi Avicembri sententia referatur, constat oppositum, quanum male; & ex falso principio inferat ex convenientia generica corporalium cum spiritualibus substantiis materiam physica compositionis illis debere esse communem. Hanc sententiam ita confirmare ex initio, admititur notiss. Quirios autoritate, & ratione, disputation. 77. secti. 2. vt, licet se eam non afferere demum profiteatur, sentire se tamen illam, nec dissimilare posse, nec velit; immo vero laudem ex tam singulari cogitatione speret. Propter ex Pateribus pluribus, quos vel pro Angelorum corporeitate relatos supra explicationis, vel pro eorum compositione, ex materia determinante spirituali à Recentioribus Scholasticis (præterim Bubalo nostro, questo 1. difficult. 2. §. 1. versu ex qua doctrina, ac deinceps, & questo 2. §. 1.) inductos infirmis explicabimus, confirmat etiam Scholasticorum autoritate ab eodem Bubalo ad illud, aliud suum institutum adductorum; & si (me iudice) pro neutrō steterint ut defere omnibus daret, citatur quippe Autem, 4. Metaphysica, cap. 2. scribens, omne quod habet esse post non esse habere materiam. Augustinus illis Exod. 12. confess. sub med. Omne mutabile inserviare notitia nostra quaudam informitatem, quam formam capit. Sed planè loquitur de materia logica, seu metaphysica: scilicet possibilitate pra-

cisua, sive, ut ab actualitate effendi praescindente, que est concepiu essentialem suo Deo compedita: qui prouide esse potest non esse sui habere non potest, quare negare ex potentia, seu materia, & actu logicis constare, id solum ipsum contendit Alex. Aens. 2. part. quæst. 20. numero 2. §. 1., vbi contra philosophos aliquot aferentes Angelos agere esse formas, sine materia, actusque puros, & simplices ac ipse Deus, ait, materia, & forma constare nempe, ex eo quod est, & ex eo quo est. Id est essentia, & existentia, ut S. Thom. num. 2. & scholastici loquuntur: id quod solum contra quoddam Philosophos congregant Richardus, in 2. disputation. 3. articul. 1. quæst. 2. at quippe: se materia nomini non intelligere materiam talem corporum, sed omnem naturam possibilem, ex qua ex alia natura magis actuati confititur unum per operem.

6. S. Bonaventura eadem d. part. 1. articulo 1. qu. 2. & alij pro hac sententia refutantur: qui tamen vti, & alexander, materiam simpliciter Angelis negant expelle, camque solum concedunt, quia sit ratio mutabilitatis, non solum ad non esse sed etiam secundum diuersas proprietates. & sit materia ad esse. Id est existentiam; quod ipsum est potentia logica, sive rei cuiusque possibilitas, & quæst. 2. ait: materiam, quam Angelis concedit, non habere idem esse quod materia corporum; habere tamen eandem essentiam id est: possibilitem, seu potentiam logicam indifferente ad esse, quo actu sit, vt materia, ac actu forma, qua actuatur. Nam sensu huius sententie, eo ipso, quod eandem habet essentiam cum materia corporum, non posse, non idem esse sive existentiam habere, vt pater; alioqui eadem essentia existere, ac non existere simul posse, quod nardus ruficus admittatur concordat Bonaventura, Augustino 12. confessorum curatur etiam pro hac sententia, Areolus, in 2. dis. 3. quæst. 1. articul. 3. §. Nunc secundo ponò, qui ceteris clarius compositionem ex Materia & forma in Angelis videtur admittere: sicut eandem cum materia corporum esse non admittit, sed negat; ac proinde exemplo compositionis ignis ex materia & forma suam hanc sententiam explicans ait: sic in ipsa substantiis intellectualibus, & in anima (nostra) sunt vera substantiae duas, quarum una est mere potentialis, & alia est mere actus, nequit autem circa remitterat, de graui, & si quis alius, acutissimo Theologo, Areolo iudicari, quod animum rationalem nostrum ex materia nostrarum, cum qua tamen aliud (nempe hominem) substantialiter constituit, substantialiter intrinsecus etiam contradictione constitui censat; sed, vt summum materia spirituali determinata, tam animum nostrum, quam Angelum constare. Hoc solum probabile supponit, dum oppositum probabilius afferit; Bubalus noster citato articulo 2. questo cit. 2. difficile, vltim. §. primo qui ibidem de materia solum spirituali agit, nullibi vero de indifferente, ego vero pure potentialis substantia possibiliter intelligi ab Areolo iudico. Tunc; quia in anima nostra potentiam materiale, seu materiam, spirituale adhuc, qua intrinseca constitutatur; nemo nominavit: cum, quia materia omnis actu aliquid constitutum entitatum actu existentiam sit in sententia Areoli haberet: quare mere potentialis ab eo censeri dicere non potest. Pro hac etiam sententia citantur a Quirios citat. dis. 77. sect. 2. numero 13. Tarantala, & Plorinus 4. Areola, 2. cap. 5. dicens. Profundum cuiusque rei esse materiam etiam in mundo intelligibili; sed hoc materiam spiritualem, vt summum in Angelis evincit, nec eos intrinseca substantialiter constituent, sed solum accidentium spiritualium receptionem, citat etiam Boetium, lib. de vita decentem. Angelum esse unum coniunctione materiae & forme, quem tamen sancta Thomas, relatus, numero primo, de possibiliitate, seu potentia logica

logica pro materia, & existentia, seu esse pro forma bene, ac germano explicuit, citat. disput. §. 1. feft. 2. num. 18. Proclum. in element. proposito. 210. Aristotelis 12. Metaphysicæ textu 12. omne quod mouetur habere materiam, quibus consonat Augustin. 12. confess. cap. 17. & 19. scribens, omne immutabile infinitare notitia nostra quandam informitatem qua formam capit, sed haec, nec cadem cum nostra materiam, nec quia Angelus constituantur euincit, sed qua accidentia, quibus immunitur, vel potentiam logicam essendi actu, vel fucus, soli ergo nostro Quirios haec conclusio, ex scholasticis arrisit. d. s. 1. fed 2. n. 18. & si scholasticis communis negativa morem getat, num. 19. & d. 77. feft. 2.

7. De Angelis iisdem, qui de facto sunt citati aliquot scholasticis materia spirituali constare, atque intrinsecus constituti videntur docere; idque solum, ut sumnum, docere maxime Aureolus, apud Capitulum, in secundo disputat. quod. i. articulo secundo, qua in re nulli, adhuc post concilii Lateranensis definitionem, censura subiaceat. Siquidem vtrimeque, ac profus, & absolute spirituales Angeli permanebunt, ut ibi definitur. Ceterum cuiuscumque ex antiquis ea sententia sit, iam non antiqua solum apud scholasticos est, sed antiquata, ut ex citatis pro opposita nostra conclusione claret. De Angelis vero possibilibus diversae specie, ab existentibus cunctis materia indifferenter constare intrinsecus, & substantialiter defendit Quirios, materia vero de spirituali non solum ipse docet, sed Bubalus etiam citato quarto secundo difficult. 2. §. primo Martinon, disputatione 36. de Angelis numero 23. Ariaga, disputatione 3. test. 3. subiecti. 2. imo, & integrali compositionem admittit possibilem ex dictis subdivisione prima. Pro qua Bubalus prater citatos in questione de facto citato etiam in difficultatis propositione, eos, qui Angelo de facto materia corporea constare doverant: & merito, quidem, si illi materialis spiritualem substantialiter compositum recognoscere, & substantialis formalis spiritualis, ut compari, respectuum: ita de tamen, neque ut possibili cogitarent, nisi forte, ut possibilem negarent. Denique de eisdem Angelis possibilibus sententia elle posset corporea materia, organis corporis ad sensationes corporales nostras perfectiores, & plures nobilis dispositis confare absolute posse, ita videtur censere Bubalus citato articulo secundo, questione secunda, §. primo assertens: non repugnare naturam intellectualem corpoream perfectius sensituum, & intellectiuam, quam homo sit, vii Angelus perfectior homine intellectualis natura est quod autem Angelus ille possibilis specie a productis omnibus diversa homine perfectior, cum quadam intellectum, tum quadam sensum corporis absolute esset, sicut homo definitioni Concilii, de Angelorum absolute incorporeitate, & spiritualitate non aduersaretur: ea quippe definitio de Angelis, qui à Deo producti sunt, & absolute existunt, solummodo in terminis, & de possibilibus specie alievis, ex productis, ciuidem virtute & ilitatione necessaria, ut diximus procedit; non autem de possibilibus specie a productis diversarum ad quæ consequentia legitima duci, ex ea definitione, non potest. Certe quoad intrinsecam substantialiem Angelorum, tam, qui de factu sunt quam omnium, qui absolute esse possunt, constitutionem, ex materia posse, & determinate corpoream de se, vel indifferente, vel de se spirituali determinate praefata solum sententia affinitatiæ hactenus existere, nec video aliam esse posse, qua ad eum aliquam non pertinet, compositionem intrinsecam substantialiem, ex materia altera, ac subinde intrinsecam nature Angelica simplicitatem substantialiem (de qua directe praesertim q. agitur) neget.

8. Quod indirectum, quod huius occasione
examinandum, hac etiam quæstio proponitum,
si scilicet substantia intellectus Angelica, ali-
qua, ex possibilibus specie à productis ducie-
tatem in se substantialiter simplex, & omni ma-
teria intrinsecus experts, materiam, ex dictis al-
quam natura sua pollit concernere, ut compre-
tem, cumque tertium substantiale aliquod consti-
tuat, ut anima rationalis, corpus, seu materia
corporanea concernit natura sua, cum qua consti-
tuit hominem; Triplex etiam pro materia tripliciter
explicata, quæstio, & sententia, et ideo poset. Pri-
ma opinio alterius: posse materiam corpoream
positive, & de se, ut comparem, ad tamen sub-
stantialis compositi constitutionem exigere, in
Bubalum, ubi proxime, & Quirios. Secunda opinio
eiusdem Quirios, multo ipsis certior: albeit etiam
de materia indifferenti, & de spirituali materia
ceriflisse, videut alterius, & his quidem modis
omnes negandi Angelis, qui de facto luto & eorum
similibus, pure tamen possibilibus, & pure possibil-
bus aliarum specierum simplicitatem videtur con-
tineri, & alterendi compositionem.

CERTAMEN II.

Nostra sententia de Angelis qui sunt?

A N G E L I qui de facto sunt materia eadem quia corpora constat, secundum le indiffe- rente, & indeterminata, ad quantitatem, exponen- tem, & impenetrabilitatem, vel ad spiritualitatem, & penetrabilitatem, atque ab altera forma spi- rituali, vel corporis ad alterutrum determinata, substantialiter non constitutuntur, et consilio omni- um, & contra dissimilatum sententia nostri Quinti, apud quem, d. s. l. c. 19. sic sententia S. Thom- as, i. p. qu. 50. artic. 2. cum suis Dominicanis in- terpretibus, & nostris Soario, disp. 1. Metaphys. seccio. 14. & 1. de Angelis, c. 7. Bubalo, Ariaga, & Quirios ipso & Martinone supra Granado, compo- n. disp. 1. vbi patres recitare plures: et item sententia quodlib. 9. cum suis omnibus, Durandii a. d. q. 1. cum affectis; quamvis in omnes non de mate- ria indifferente, & de se ad spiritualitatem permissa, sed de positivae de se spirituali, quod amplius inde est loquuntur. Probatur ex Dionysio 1. de ecclesi Hierarch. vbi Angelos, simplices assumuntur appel- lat, & cap. 1. spiritus formis carnis, cip. 13. pri- pliciatum caelestium spirituum, predicti, & ex- tollit. Quem in hac materia communem Ecclesiam Magistrum partes omnes imitantur, & tara Theolo- gia suspectat. Porro hac technomia Angelorum, qui de facto sunt compositionem non solum, ex materia communis, & indifferente, sed etiam ex positiue, spirituali, & integralem, sensu Arriaga meminit,) profus excludunt: sicut, & ratio- iam, subiiciunt: quia, vi de facta compositione Angelorum, qui sunt, ex materia alterante (etio praedicato generico Angelorum non repugnat) fundamentum aliquod esse debet, ut non temere, & irrationabiliter, atque improbabili- ferarur, nullum autem fundamentum adebit ergo non, nisi temere, & irrationabiliter, ac impro- biliiter assenser. Minor pater quia fundamen- tatus modi compositionis, ex materia communis eiustodio compositionis, ex materia communis se- quate soli potest ex reuelacione in tempore, vel communis Patrum confundit (qui potius pro incompositione ipsorum ex materia eiustodi, & simplicitate Angelorum exstant, vi diximus, vel ex aliquo affectu, aut operatione, Ange- lorum, que materia indegit, nobisque im- perfacta, ex qua proinde, eorum compositionem per- faram allegui dicimus possimus: nullum autem eorum effectum, aut operationem nobis inno- certe, qui eiustodi materia, & compositione indegi- sit.

Disput. II. Quæst. II. Certam. II. 41

ostendimus supra q. 1. ergo nullum est fundamentum à ratione compositionis substantia Angelorum, qui sunt ex forma & eiusmodi materia; quare nec pure possibilium speciei eiusdem cum aliquo ex productis. Hæc falso ratio equa vi compositionem substantiam eorumdem ex materia positivæ & determinata de se spirituali imo & substantiali integralem refellit, ut dixi, & consideranti facile apparebit.

Sed contra hanc constitutionem intrinsecam, & essentialiem Angelorum (qui de facto incorporei, protus & spirituales sunt ex Patribus, & fide, ut vidimus) ex materia eadem, ex qua corpora omnia componuntur arguo speciarum. Primo quia incorporeum idem atque immaterialis & materiale idem omnino, atque corporeum apud Patres, concilia, & theologos haec fuit: quod de materia ipsius nota, scilicet nostrate hac & coroibus communis intellexerunt. Ergo Patrum, conciliorum, & Theologorum sententia, & intelligentia idem prorsus corporeum quod materia nostra constat, & incorporeum, seu spirituale, quod materia eadē caret & nesciunt compositem ex illa: quare Angelus compositione ex illa est contra eorum ab solutum incorporeum, sed immaterialiter atque spiritualiter a Patribus conciliis, & Theologis dogmatice statuāqua ratio ne praecidunt easiones nostri Quirios. d. 77. sect. 3. tota, quod scilicet materia cuius caretia incorporeum, et immaterialis ad conuentientiam dicitur, & cuius constitutione materiale cum corporeo apud Patres, concilia, Theologos, & Philosophos concurrit, materia quanta, seu determinata, jam à forma, ad quantitatem non autem materia nostra secundū se: etenim, si determinationem ad quantitatem materie secundum se competere non conferat, perperam corpora, seu corporeo absolute dicent materialia omnia, seu materia hac nostra constantia; siquidem inde nec corrum determinationem ad quantitatem, quam ea materia per te non habent, significaret, quam corporis, seu corporei compositionis absolute, & materialis synomina vocibus significare contendunt. Ergo Patres, concilia, Theologi & Philosophi omnes materiam nostram, qua corpora omnia constante corporeo de se & natura sua quantam, ac determinata ad quantitatem esse docent ac sentiunt, ac subinde Angeli, qui ea patte constante corporei ac materiali, non aut & spirituales absolute contra Patrem Theologos, sextam syndicom, & concilium Laceranense erunt.

Nec S. Bonaventura in d. 3. p. 1. q. 2. § quod obiectur quidquam fauer aduersariorum solutioni: sumit enim material vel pro genere rerum specialium (quod materia metaphysica, & imitativa est) vel pro rerum possibiliitate, ut ab existentiis & effici actuali eorum precondit, s' alioqui non esset alia in spiritualibus, & alia in corporalibus, ut concludit, sed res ipsa eadem in virtutem, ac rursus eadem materia exerce posset esse forma corporalis, & induere esse formam spiritualis, & è contra, cum de se indifferens ad vitram: sit, ex Dei naturali, ac non supernaturali libito & prouidencia alterius forma ipsi possit adiungi. Quod tamen negat Bonaventura ibidem id quod amplius confirmatur in huius recentioris sententia afferentis igne inferni demones calefieri, torreti, aquae igni ratione materie huius ex qua calor intensissimus ut subiecto, connaturales quidem educatur & in quo recipiatur. Peter enim intensus ille calor ut naturalis dispositio ad mortem ignis illius: squarevel materia qua demon constat, formam Angeli naturaliter amittere contraria. Bonaventuram vel sub duplice forma substantiali, & aqua, contra torum Philosopham, simul, nec semel, sed tota à parte post extirpationem erit. Nec referat calefactionem, & ignitionem illam esse à virtute obedientiali non naturali ignis illius ut enim mittant virtutem actuali obedientiale rerum (ubi inchoata, & partialis virtus comprehenditur naturalis essentialiter requiri, insufficiens tamen ad effectum supernaturale, non adeo) semper mihi commentacione fuisse: in re vero praesente multo affectius liberius: etenim in igne inferni adequata virtus ad calefactionem, & torturam dampnum est acque in materia, qua Angeli constant naturalis adequata virtus receptiva, & educativa, eius effectus in ipsa & ex ipsa, debitaque approximatio, imo penetratio agentis, cum passo: unde ergo eius actionis, & receptionis ab igne inferni supernaturalitas, ad quam su-

Christoph. de Ortega, de Deo Yno. Tomus II.

pernaturali & obedientiali virtute sit opus? dices: quia materia illi secundū se, ac præcise, qua forma Angelicæ subest acce ex parte actus primi ipsi & visionis præcedit, quantitas deficit, ac extensio: contra tam enī, qui eidem vi forma corporeæ præcedit quantitas, & extensio deficiunt cum per te non solum ipsæ, sed ad ipsas determinatio, à forma corporeæ afferantur: & tamen naturaliter prorsus nullo virtus supernaturalis, aut obedientialis interuenient ex ea materia educuntur, & in ipsam inducuntur forma corporeæ: ergo & in materiam diuinam abque virtute supernaturali, & obedientiali virtutis, & calefactionis corporeæ, ex eadē materia educetur & in eandem inducetur, si determinationem, huius ad quantitatem & ex parte actus primi non supponat, sed afferat, ut reliqua forma substantialis, & accidentales ad illas.

Arguo secundo determinatione physica ad quantitatem, partium extensionem, & localem impenetrabilitatem, competit materia corporum, & nostrarū de se ac suæ natura, non autem à forma; ergo non est de se se indifferens ad illas, vel exclusionem quantitatis, & corporatias ab subinde, nec ad corpus, seu substantiam corpoream, vel spiritum, seu spiritualem substantiam Angelorum existentiam absolute tales constituendas. Probatur antecedens: quia quidquid, a qualibet naturaliter, comitatur & indefectibiliter, subsequitur vbivis & sub qualibet forma & circumstantijs variatis, illud aliquid ipsius naturam de se determinatam, ut eius physica, & naturalis passio confequitur; atque quantitas, extensio, & impenetrabilitas partium materia nostratis ipsam comitatur naturaliter, & indefectibiliter subsequitur, vbi vis, & sub qualibet forma, & circumstantijs variatis: ergo quantitas &c. nostræ materie determinatione de se ad ipsas ut eius physica, & connaturales passiones consequuntur. Major est fixum axioma ad passiones rerum physicas, & connaturales certo, & infallibiliter indagandas, & inferendas. Minor experientia ipsa evidens est: consequentia legitima. Dices maiorem esse certam in formæ, quæ variantur omnes tales sint quæ de se ad quantitatem v.g. possint determinare, sed quidvis aliud, quod comitari illud aliquid, seu materiam, ad id quod semper ipsam comitari experimur est, cum forma omnes, quæ in materia nostra variari experimuntur, corporeæ sint, ac subinde ad quantitatē &c. de se determinatæ ad determinantes, argumentum non tenet, exterum foliatio hæc axioma, & principium illud pro maiore positum evacuat: cum semper facilitate non ex fixo & determinato, quod semper cum alio naturaliter & indefectibiliter coniungitur hoc aliud ipsi conuenire & obuenire, sed ex alijs extrinsecis quæ quisque velit aduenire possit quisque commisit: ac proinde principium totum & vinculum indagandi ac apprehendendi naturales & physicas rerum passiones tua hac solutione evenerit: immo naturales rerum passiones omnes eliminantur cum enim ea quibus naturaliter accidentia illa inducuntur (v.g. quantitas & extensio) non unum aliquid sed plura sint (v.g. formæ plures quæ in materia nostra variantur) nullus passio naturalis, & physica illæ erunt, nulliusque compotiti corporei ex illis formis cum sint plurimi, & omnium physica accidentia: estis passiones metaphysicæ generis gradus substantia corporeæ sint, quia in omnibus eius speciebus inveniuntur. Præterea: quæ determinationes, à formis corporeis naturalem & primariam ad quantitatem prouenire jam refellent, hanc etiam solutionem reiciunt.

Id igitur probo tertio hoc argumento ut determinatio hæc à forma sit, debet forma corporeæ esse: atque solum forma corporeæ est & demonstratur quod à materia nostra educatur atque in ea recipiatur: ergo inde forma corporeæ trahit corporeitatem: ergo pro priori ad formæ corporeæ educationem ratio corporatias in materia nostra est, quam proinde ratione educationis ex ipsa formæ omnes corporeæ sapiunt, & trahunt. Minor (præterquam à philosophia ortu Philosopherum omnium est & Theologorum etiam, qui inde rationalis nostra animi absolutam incorporeitatem, & spiritualitatem intrinsecam probant: quia ex materia nostra, cui, virtutis non educitur), vel inde factis contra adversarios evincetur, quia nil aliud assignare poterunt, unde formæ illæ corporeæ sint, ut verisimiliter probentur; consequentia vero reliqua legitimæ sunt. Pergo inde, atque ratio corporei est determinatio ad quantitatem: ergo

f hæc

ORT. G.
In 1. part.
D VII.

42

Controu. VIII. de Angelis,

hæc primario & proprio ad formam corpoream conuenit materia de se se ac non à forma posterius natura adveniente & educta confirmatur: quia, vi Quirios ipse fatetur, atq; ex S. Bonau. vbi proxime verbis hisce confirmat *formam corporalis*, non est nata in esse *materia nisi cum extensione, quoniam ipsa in se sit simplici essentia consistens*. Ego natura sua praesupponitur materia cum extensione, seu quantitate, nec solum indifferens de se ad quantitatem, sed per formam determinandam, seu (quod idem est) formam corpora natura, & essentia sua materiali am determinatam ad quantitatem & localem partium extensionem, & impenetrabilitatem supponit, vt ex ipsa educatur eique infinitus, ac in ea recipiat per te: ergo nequit ei afferre, eiusmodi determinationem. Confirmatur ex anima rationali, que spiritualis cum sit, nequit corporeitatem, atque determinationem ad quantitatem affere materia, sed solum supponere in ipsa pro natura priori ad suu uniuersum. Confirmatur secundo ex formis Corporis diuisibilibus; diversas materias partes necessari & essentialiter supponit, vt pars formæ ex parte materie, cui posterius insidat, educatur. Quod si dicas: supponere quidem, ast non determinatas ad quantitatem, & extensioem ac impenetrabilitatem localem: contra, quia inextensum localiter nequit agens naturale naturaliter operari: vnde nec in Chirli corpus in sacramento ignis: denique, vel materia nostra de se habet partes entitatis, vel est substantialiter integratior etiam simplex, vt verbis S. Bonaventurae contendis, si primum in Angelis integralem compositionem substantialiem de facto admittes, contra Patres & scholasticos: si secundum: affères substantialiter recipere partes entitatis etiam à quantitate: quod singulare nimis, & à reliquo reiectum & reiciendum, in nostro Vazquez, tanto tamque acuto, & profundo Doctore, vilum omnibus deinceps merito fuit, vt suo ostendamus loco. Secundo cum, per te, determinationem ad quantitatem, ipsa que subinde quantitas à forma substantiali corpora ipsi insidenti proueniat: accidentia non nisi ioti complicitate aduenient, in ipsoe subiectabuntur, contra nostros omnes Doctores, & contra rationes validas suu loco à nobis perspexas.

6 Dices, formam non afferre seipsa materia partiū extensem, & impenetrabilitatem, sed solum cam ipsi exigere, vt ci consuēti & in ea operationes vitales (quarum naturale principium actuum post) exercere possit: quo videtur argumenta facta enervari. Contra vero qui vel ea forme exigentia est intrinseci constitutum substantiali corporatis cum formæ ipsius tum compositi ex ipsa & materia per ipsam determinata ad extensionem, & impenetrabilitatem, vel secus, si primu animu nostru rationalis intrinsecus, & substantialiter erit corporeus non spiritualis contra omnes & catholica- fidei, siquidem de se & essentia sua petit materiam extensem, & impenetrabilem & in varia organa dispositam ad vitales functiones, quarum naturale principium actuum est, obviandas vi ipsi vniuersitatem, si autem exigentia illa extensionis partium materia & impenetrabilitati intrinsecum substantiali corporatis cum formatum compositum ex ipsa & materia ita per ipsam determinata adaequa: est constitutum, non si nullum compositione substantiali corporatum erit: cum nec forma nec materia quibus composita omnia substantialia adaequa: substantialiter constitutur, intrinsecus & substantialiter corporis sunt quod est non solum contra tam Philosophiam, sed & contra dogmatam fidei.

7 Dico secundo Angeli, qui sunt vel earundem specierum cum ipsis esse possint, non constant materia spirituali adhuc, sive entitatis diuisibili, sive indivisi- bili, nec materiam ullam ad tertij alterius substantiali compositionem vt comparet, natura sua concernent est quoad utramque sui partem, communis Theologorum omnium (si Aureolum excipias, qui spirituali materia constare Angelos videatur docuisse) explorata conclusio & quoad primam partem, qua Angelis compositione substantialis ex materia, spirituali adhuc negatur, tametsi definitione concilii Lateranensis, & Patribus de absoluta spiritualitate & incorporeitate Angelorum non opponatur; tametsi Angelorum absolute substantiali simplicitati à Patribus & Theologis asserta, aduerteratur sive diuisibilis entitatibus, sive indivisiabilis illa sit secun-

do nulla in Angelis operatio vitalis praeter intellectum, & volitionem est, aut vero similes affectus, quam excedenda materia vilo egere possint: ergo superfluo ea ipsi adhibebitur: utriusmodi operationes vi- tales intelligendi, & amandi nullius, perfectissimæ, qd Angelis exercebuntur, si ab intellectu, & voluntate eorum, non actue solum, sed & receptive prouenient perfecti, viuendi genus sit idem ipsum principium aliud, & receptiva vitalis operationis habere. Quid autem, aliunde ex connaturaliori modo, & perfectione essendi in se, nec solum operandi, materiali possit Angelica substantia formaliter requirere (vt aliqui in quæ aliorum Angelorum de possibili ait) locum in hac de facto non habet quid autem in illa praestet. Ceteri, sequenti videbimus: secunda conclusionis pars probatur facile. Quia Angelos qui de facto sunt tertii alterius compo- siti substantialis formas esse nullo fundamento dixerunt, immo contra omnem omnino rationem, quia alias nullis Angelis esse naturaliter posset quia actus, & de facto componebuntur cum nulla possit effectu, sine comparte alia, & quin totum, cum una componat, possit naturaliter existere, quia natura sua coniunctionem, cum comparte alia repositorumque inde solum ex origine de præexistentia, duratione animorum nostrorum ante immissionem in corpora potest aratione impugnari quod adeo verum est, vt physice solum non autem moribus, meritis præmijque, & pœnae) attinet animorum nostrorum vñque ad iudicium publici & postrem diu- tis separationis violentus omnino fore. His alia cent. sequente de Angelis alijs specierum à productis de factu diuersarum in questione simili de possibili substantiada, adiungens.

CERTAMEN I.

De Angelis possibilibus aliarum à predi- catis specierum sententia nostra con- clusionibus distincta.

1. Prima conclusio. Nullus Angelus specie aliud à productis diuersa potest materiali aliquo, sive corpoream, sive spirituali entitatibus diuisibili, vel indi- visibili, vt cōpartem, cum qua rectum aliud substantialiter compotis substantialiter constitutas, natura sua conser- nere. Dixi: specie aliud à productis diuersa. Quia possi- bilitas speciei cūlēdū, cum aliquo ex Anguis productis probatum proxime est parte secunda conclusionis pos- turem: quia Angelus possibilis, qui natura sua materiali ut comparet substantialiter tertii alterius compo- siti concerneret, dubio proeti per eius concessionem prædicatum ipsi effectuale, & intrinsecum specie diffe- ret ab Angelis cunctis qui de facto sunt, & illi vi vi- dimus non habent quod eius, cum aliquo ex his possit, ex convenientia contradicit conclusioem in terminis, vt alii à nomine tradidim animaduertit: censes tamen ab omnibus tradicunt qui questionem in terminis de- finiant ut ex eius probatione clarerit quam sic intulisse, omnis Angelus possibilis (cuifiusque specie sit) debet esse sub genere supremo, sub quo species omnes, Angelorum, qui de facto sunt continentur: ergo nullus Angelus (cuifiuscumque specie sit) potest in materiali aliquo concerner. Major est certa: quia si sub genere supremo, sub quo Angeli qui sunt, continentur possibilis ille, qui dicitur, Angelus non continentur: generisnam pro- probatur. Angeli quippe omnes, qui de facto sunt, sunt substantialiter spirituales intellectus totales, vollatimque alterius compositioni substantiali rationis forme, hoc partes natura sua cum materia vila illud substantialiter. n. 7 ergo Angeli omnes, qui de facto sunt sub eo gene- rebantur. Nequic autem substantialia spiritualis intellectus complete continentur. Ergo nullus Angelus, qui de natura sua materiali, vt comparet concernens effe- cis naturali sua materiali, vt comparet concernens effe- cis, qui potius sub genere, sub quo animus nolle- rationalis, qui effectua sua substantialia intellectus incomplete, sive forma hominum cum materia comparte con- sti- tuens collocaretur vt patet.

Secundum

Disput. II. Quæst. II. Certam. II. 43

1 Secunda conclusio. Nullus Angelus cuiusvis species ex pure possibilibus, ex materia nostrâ corporeâ constitui substantialiter potest, ita Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. & videtur sententia S. Thom. qui sepe ex Angeli intellectione, seu intellectibilitate eam incorporeum esse probat. Est item Buhali nostri ad quæst. 3. o. 1. p. 2. q. 2. § 1. Probationibus aliis hanc nostram præmissæ proxime pro prima conclusione productæ affinem: etenim Angelus, cuiuscumque speciei sit, debet sub genere supremo substantie spirituâlis intellectuâlitalis, constitui, ut vidimus: arquæ substantia illa intellectuâlita potentiâl intellectuâl actus, ut forma, & materia corporæ substantialiter essentialiter constituta substantia totalis ester non autem absolute spirituâl, sed corporæ, ut homo anima spirituâl & materia corporæ constans: ergo non esset sub genere supremo Angelorum, sed hominum, ac proinde non esset Angelus, sed homo nobis (quo volueris gradu) perfectior: quare, & Angelus, ut afferis & non Angelus, ut hoc argumento demonstratur, manifesta contradictione fore. Hinc confat Angelum nullum esse posse viuens, ultra intellectuale, sensibilia etiam, alioquin materia corporæ, & organizata egerat, ac priuinde sub genere hominis, & viuentis corporæ, non autem spirituâlis colloccaretur. Hinc scriptura Angelos intelligentes solum substantias esse nos docuit: unde Philosophi & Theologi ex ipsis genios, & intelligentias Angelos omnes vocant: quia corum vitalis operatione sola intellectio est; animas vero nostras, & si spirituâles, & intellectio principia sunt, quia tamen sunt etiam sensibilia corporum principia, intellectuâlitarum nomine eas absolute non donarunt. Atque hinc lucem, & firmatatem accipit aliorum probatio, quam aliqui centent à demonstratione deficere, nos autem demonstrationem iudicavimus, qu. 1. cert. 5. & nunc etiam iudicamus, & enim nulla viuens, & pure intelligens, seu intellectuâl substantia vel pura intelligens, confitare corporæ materia absolute potest: figurae principium vitale ipsius, & solum materiam corporæ, cum qua constitutæ viuens requiri, quia eius partibus, & membris ad vitalem aliquam suam operationem, seu vita exercitum, ut instrumentis egerat, id quod è experientia in omnibus constat & indecessibili patet, & ratione naturali certissimum est: quidquid enim essentia sua actuum est propriæ operationem suam, ut finem ex sua operationis sua, quidquid ei essentialiter, & necessario conueniat, ut ex primo principio demonstrandum est, ut de practicis diximus in logicis, & metaphysicis. Unde Arist. 2. Physicor. text. 9. materialia in compposito proper formam esse docuit, & hanc proper operationes suas, quemadmodum in artefactis omnibus instrumentis, materia apta formæ & operationi conueniens fore demonstravit, ut Serræ exemplo, que serio, & denibus ad scilicet necessariis confitetur: quia scilicet eius finis est: quare in practicis, & actioni, quibusque finem operationis principium sequitur, ac propter definitionem, in speculatoriis, esse his docuit, & finis cuius gratia, & qui principium est definitione. Hinc 1. de partib. animal. c. 5. ad rem nostram, preflus ait. Cum autem omne instrumentum rei alicuius gratia sit, & partes corporis, gratia alicuius est videamus: id autem ipsum est alicuius gratia non, nisi pro aliqua actione sit: pater iam totum etiam corpus constare alicuius gratia actionis plenioris. Exemplique Serræ ibi etiam memorato concidit, quapropter corpus totum anima gratia conditum est, & membra officiorum gratia constat, & numerum ad quæ singula accommodantur. Principium hoc sepe alias statuit Arist. & S. Th. 1. p. q. 2. a. 4.

3. Eo vero statuto demonstratur conclusio. Nullum principium actuum vitale potest natura sua corpoream materialia requirere, nec viuens solum ex illo, & materia corporæ, confitare, nisi ea, cuiusque organis, ut instrumentis ad vitalem elicendam operationem simpliciter egerat, vel falso ad melius exercendam iuvaret: atque principium vitale, & viuens pure intellectuum (quale substantia Angelica est) nequirit materia corporæ, cuiusque organis ad vitam suam vitalem operationem simpliciter egerat, neque ad eam melius exercitum.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

cendam eis junari: ergo substantia pure intellectuâl (qualis Angelus omnis est, ut vidimus) hec materia corporeâ, nec forma, quæ principium vitale sit & materia egerat constitui substantialiter potest. Minor, quod non indigentiam probatur: quia potentia, & viuentis pure, & solum intellectuâl vitalis omnis operatio est intellectio, atque intellectio, qua talis, nec corpore, nec organis corporis egerat, ut eliciatur: ergo nec potentia vitalis pure intellectuâl viuentis pure intellectuâl egerat materia corporæ, cuiusve organis ad illam vitalem operationem vitalem exercendam. Dicess intellectio nostræ pro hoc statu, tametsi intellectio sit corpore eiusque organis egerat, ut eliciatur. Ceterum, id ratione intellectuâl intellectio non habet, & quia intellectio est, sed ratione intellectuâl pro hoc statu immersio, in corpus, & qua sentiendi principium est, & nisi corpore, cuiusque organis adiuva sensationes, cum externas, tum internas, seu phantasmatâ egerat ipsa, & homo ipsa, & corpore essentia liter constans, minimè potest: immo, neque intellectuâl potest elicere, nisi phantasmatibus pro hoc statu iuveret, seruiturque ordo presentationis omnium, quæ devenire ad intellectum possunt: quæ omnia pure, & solum intellectuâl substantia repugnant, quæ nec senti corpore potest, neque sensatione villa, organis corporis ad intellectuâl egere; alioquin non pure intellectuâl substantia esset, quod autem eiusmodi substantia pure intellectuâl, neque corpore, cuiusque organis ad intellectuâl iuvari, immo vero debebit impedire diximus qu. 1. cert. 5. est manifestum.

4. Eo enim soluti iuvarat ad intellectuâl organa corporæ possunt, ut species rerum presentatarum ad intellectum transmittentur, vel phantasmatibus ille ad intellectuâl iuaretur. Id autem intellectuâl tarditati, obscuritati, & imperfectioni, solummodo inserviet, ut in nobis experimatur, quod non iuare quippe, sed impedire illam potius est; implicat autem principium aliquod operationis, eius exercendæ impedimentum natura sua exigere; & si illud aliunde pati possit. Ex quibus evidenter constat repugnat substantiam pure intellectuâl, quae corpus, ut comparatione sua operationis elicenda, vel sui constitutuanti natura sua requirat: cum autem ad constitendum aliquid, ut partem formalem, seu principium, quo actu cum alio, ut compare materiali, seu principio, quod operationis, oporteat formalem partem, naturam, & essentiam sua exigere comparentem materialem implicat potentiam, seu principium substantiale formale pure intellectuâl, cum materia corporæ viuens aliquod pure intellectuâl, adiuc diuinatus compones: cum ex his, que partes natura sua non sunt, nec se, ut actus & potentia inicem habent viam aliquid, substantia liter, & essentia liter adiuc fieri nequeat, quia est in terminis ipsius contradictionis. Inde etiam aliorum eiusmodi præcluditur, quod: & si ad operationem intellectuâl exercenda principium illius vitale actuum substantiae eius pure, intellectuâl materia corporæ opus non habet, nec illam exigat natura sua: si ad essendum in le connaturaliter illam posse exigere: etenim ut vidimus, ea solum ad statum connaturalem essendi principium actuum de le, & natura sua requirit, quo egerat ad suam operationem exercendam: de eis quippe verum, & expressum in terminis ab Arist. vulgarè illud axioma est, esse est proper operari, ita enim ait 1. de celo text. 17. unumquodque, quorum est opus, est gratia operis, quod via axioma tradit etiam S. Thom. 1. p. q. 6. a. 2. q. 10. a. 5. Nec animi rationalis connaturalis status, cum corpore esset, si solius intellectuâl non autem materialium sensacionum principium ficeret.

5. Tametsi quæstiones de absoluta rerum repugnatio, vel possibilitate, ubi nihil ex ijs, quæ nouimus pro altera parte videtur reperti, difficultis ingrediar, quia diuinandum potius, in eis definiendis, quam discurrendum sit, atque de compositione substanciali Angeli alicuius possibilis, ex materia spirituâl, vel opposita simplicitate, eo etiam genere Angelis omnibus necessaria (quod solum examinandum restat) quæstio ex illis efficitur: te tamen vera ex naturalibus, nobisque notis principiis definiti absolute potesta. Dico igitur

f. a. testis.

44 Controu. VIII. de Angelis,

tertio. Repugnat Angelus materia spirituali, & principio intellectu substantiali tanquam eius forma essentialiter substantialiter constitutus, ac subinde cunctis Angelis necessaria omnino est physica essentialis, in eogenere, quare & omnimoda simplicitas. Conclusio haec est contra omnes Recentiores, ex quo in terminis quaestio tractatur, & videtur, etiam contra Bonaventuram, & Aureolum, quos de qua materia Analogica, ad physica loquuntur, haud facile dispicias, vt constat ex cert. 1. citari pro ea solent, Vaquez Valentia, & ex antiquioribus alijs, quibus tamen materia haec spiritualis substantialiter componens in mente (me iudice) non venit. Probatur ex dictis pro conclusione, 2. num. 2. probatione 2. ac deinceps. Nullum principium substantialis actionis, vt quo potest natura sua exigere materiam, qua non eget, vel falem iuvet ad suam operationem, quare nec constituitur cum illa principium, quod totale, cuius operationis, vt ex Aristotle, & viuenter Philosophia, & Theologia sive ostendimus, & ratione: quia natura sua requiriens, id quo opus nullatenus habet, quod implicat; siquidem necessarium solum exigentia esse potest: Atqui principium substantialis pure intellectuum non eget, nec innati potest materia spirituali adhuc, ad suam operationem, scilicet intellectu exercitandam: ergo nece potest materiam, adhuc spirituali, natura sua exigere, nec cum illa substantiali pure intellectuum ut quod, constitutre, si vera sunt, que diximus numero 4. siquidem illa vt pars, comparata, neque; vt forma, & actus potentiam potest, natura sua concerneantur. Dices majorum in formis actibus, & cōpositis naturalibus, & corporis verum haberes, secus viuendum, vt spiritualia, etiam principia activa comprehendat, sed ut tua haec soluto rationali, & Philosopho digna sit, cam in actius corporis ratione corporeitatis, non autem actius verum habete, debes ostendere: quod nullatenus potest; immo vero ratione solitus actiuitatis majorem illum, seu philosophicum etiam in corporis actius principii certum esse facis claret. Ex ea enim solum operationem, vt finem, & rationem propter quam in seipsis sint, & materiam necessariam ad operationem natura concernant, proculdubio habent: est ergo axioma illud: majoris ad omnia principia substantialia, seu formas substantialia actius viuendum, & certum.

6. Minus autem aque certa: siquidem principium substantialis spirituali pure intellectuum actiuem, materia spirituali, non eget, vt recipiat intellectuonem (vt recipiat intellectuonem) vt enim eliciat actiuem dubio procul illa non eget, cum ipsum sententia sua actiuem intellectuonem sit, nec materia vla principium actiuem operationis esse possit, sed receptionum solum vt patet) quia substantialis principium, actiuem intellectuonem, se ipso illam recipere potest. Imo majori perfectione in linea vita intentionalis, & intelligentie in se ipsorum in adiuncta materia spirituali intellectuonem, quam actiuem elicit, recipit; siquidem majori identitate principium actiuem, & receptionem illius idem erit, vt ad vitale principium, & vitam requiritur, quam si in materia solum adiuncta recipiat longius perfectius intelligere recepta in ipso, non in adiuncto alio, quovis intellectione, quovis, intelligentie, qui formaliter intelligat, confirmatur, quia inde solum absque controvergia, & formidine a cunctis philosophis, & Theologis probatur, & asservatur intellectuonem nostram, in anima principio substantiali actiuo illius (& si minus Angelico perfecto) subiectari, non autem, in materia vla ipsi adiuncta (non dico corpora qua spirituali intellectuonem, nequit recipere) adhuc spirituali, ex qua, & principio actiuo substantiali anima ipsa confiter, quin Aureoli sententiam, qui animum rationalem (spiritualem per ipsum, & dogma Catholicum) materiam spirituali substantialiter ab ipso diversa censet, vt irrationali sententiam, absque impugnatione exhibant, & explodunt, unde arguo minus perfectius substantialis principium actiuem vitae, & intellectuonis (scilicet anima nostra) habet principij, actiuem, & passiu vitalis operationis intellectuas identitatem physicam, quia adiuncta materia spirituali, eget, ad eius receptionem, ac proinde neque eam natura sua exigat, ac re-

quirat; ergo Angelii substantiale principium intelligenti vitale, longe in genere vitalis, & intelligentia anima nostra perfectius, idenitatem eam physice principium receptionum sue intellectuonis eit, quia natura sua materia spirituali physice diversa eger, tamen ad intellectuonis receptionem requirat, conformatia est legitima. Sed inquires, Animis Beatorum corpora nec, administrandas species sensatas pro rerum insulatione neque, vt hanc recipient, opus esse neque, aliamento; & tamen cum ea, vt potenti illos, vt adhuc homines Beatos extreame compentes, in quibus vera majoris, & argumenti robur, insinuantur: ceterum sensationibus perfectissimis Beatorum recipientes, nec etiam pro eo statu corpus inferior, & si ministrandas species sensatas non inferunt, quia Beatorum sensus & felicitati propriae rerum ab ipsius cogitoedentur.

5. Imo & essentiali Beatitudine animorum incorpore organa, & membra quae illius accidentia afflant, cum species, tum sensations, & perfections, inquit, S. Thom. 1. 2. q. 3. a. 3. his verbis. Ex ista Beatitudine anima sit, in suis operationibus perficiatur, additio in perfecta beatitudine perfectus homo; sed in inferiori parte perficiatur, per supernum. Vi inter sensus, & intellectus existimatio diuerso, aqua aduersa meda in patria, atque in via praescientia. Is enim a perfectione inferiori pars praescientia, ad perfectionem superiori. Quidam alter, fennit, & confitit in 4. d. 44. qu. 2. a. 1. questione 3. & 4. VII species Beatorum, non ex refutanti, hoc beatitudinem animi, sed ex obiectis ipsius species recte docuit, sed quidquid de hoc sit (quod aliquis plate loci est) saltem materialibus Beatorum, sensibilibus, quas elicet anima recipiens, corpore, in coram sua egit, atque eius coniunctione, vt confitis bene, mellege geforum, in hac vita vicem, vel placem, vel prae debita recipiat: quod fatis rationis est, vt nullum anima operationi vilatenus inferius coniunctio, viriisque perseveraret, quin inde ad substantialis principiis pure intellectuum, quod in nullo sua spirituali materia vilatenus ad suam operationem exercitandam eget, inuitatus, vt illam, cuiusque coniunctioni natura sua requiriatur, atque vt actus substantialis ad ipsam comparari queat, (vt opus est), al compendiam cum ipsa substantiali Angelicis rationes) valer illatio, quo praefusa manet easio alia de necessitate eius materiae, vt principium substantialis pure intellectuum angelicum in se connaturaliter sit, & existat, vt in simili similem easionem recemos num. 4. centrum aliud argumentum, quod Angelii natura sua commutabiles forent, si materia spirituali, & forma spirituali conserstant: cum id non per contraria qualitate, nec vi agentium naturalium, fieret, vt modo generaliter, & corruptio proprii dicta sit, atque in Angelis ita compositis fieri non posset) sed a Deo sollem, qui pro suo arbitrio illos semel prodidit detinere, sicut seruare posset: nihil sane in eo magis absurdum est, quam in furatione, vel defectione similes substantialis Angelorum, qui sunt pro Dei arbitratu, supremoque Domini: quoniam destruere formam pectoris Angelicam, & viuient, vt alia in eadem materiam inducerent, a Deo pro eius libito provenire. Id enim non efficit ex naturali exigentia carcularum naturalium, nec materiam illius, quia omnes formas Angelicas indifferenter appetiunt, ac respiciunt, nec formam, vel viuionis ipsius, quae, entia de permanencia sunt, acque exigunt natura sua persistere: quae sola extraordinaria potentia, & dominii Dei via poterunt perfire: quod verum mihi est, & Angelice ille formae, ex materia illa (spirituali) edocentur, sicut ex materia corpora materiales formas edocentur: une enim locum etiam, ratio proxime data habet: & S. Thom. oppositum censet 1. p. qu. 90. a. 2. vbi probat animas mortales, ex materia adhuc spirituali edocibilis non esse: quia inquit, sic substantialis spiritualis transmutarentur. Cui & Babilonis nostrarum sententia proxime difficult. 2. Notaro. 2. & 3. tertio. Celiguntur secundo. Sed certe loquitur de materia precia tempore, vt ad educationem ab agentibus naturalibus, pte

ORTUS
In I. part.
D. VITa.

Disput. II. Quæst. II. Certam. III. 45

per successuum qualitatum contrariarum alterans fieri oportet, ut animaduertitur Bubalus, primo loco, ver-

su At dicit aliquis.

8. Certe cum materiam primam spiritualem, ex qua substantia spiritualis pure intellectiva constet, impossibilem absolute ostenderimus ratione: prima: : an eiusmodi materia physice diuisibilis, sit disputare otiosum, ac vitiosum est, cum sit de non supponente subiecto, quæstio immo & primæ materiae spiritualis possibiliter permisla operè invitus disputatur, nullo Theologie vel Philosophie esse ex viu posset, tametsi de eo multum Recentiores, & Arriaga nosset citat d. 3. scđt. 4. digladientur, atque hic affirmativa refolunt: cum ob infima negantur aliorum principia, tum ob infinitas quædam de organicis partibus animalium per contrariorum qualitatum dispositionem diuersam peritas, que in partibus materie spiritualis forme angelicæ, locum habent non possum in Angelos corripribiles contra dogma Theologicum admette, & si dispositio illi contrariarum qualitatum spiritualium, & quantum, ne cogitandum quidem principium habemus, dispositio admittitur. Si enim homogeneæ, & substantiales, & accidentales partes illæ omnes, tamen materie, quam forma, quam composta integratili illius substantiæ puræ intellectiæ, sive Angelii sunt, eorum quævis, & actionis, & receptionis intellectiæ indivisiibilis erit: quia alteram altera indigere ad illam vñ modo exercendam, & alterius conformatiæ natura exigere sua illudetur admittere, quia cum illo integratili compонere, repugnat. Hæc de oris, & inutili proflus, quæstione latit, cuius negantur resolutionis, & fundamento, ita proposito, nihil Arriaga, infinitus, & argutus officiunt, quas obinde, & pœc radio, refete, & refellere omitimus. Concludimusque ex dictis omnimodam Angelorum omnium phyciam tam essentialem, quam integalem substantiam simplicitatem.

CERTAMEN IV.

Objectionibus occurritur.

I. Conta primam conclusionem de incompositio-
ne Angelorum ex materia nostrata ad spiritua-
litatem, & corporeitatem indifferenter & indeterminata
de se à nobis datam, cert. 2. num. 1. opponitur August.
apud Aureol. 13. Confess. c. 8. ad id, in principio crea-
uit Deus calum & terram referens inicu quæcumque expu-
siones, quas veras vocat, eamque terre nomine ma-
teriam, ex qua omnis visibilis, & invisibilis circutum
fieret intelligi: ac proinde materiam corporibus, &
Angelis censer communem, & lib. de mirabilib[us] fa-
ctis scriptura, ait. Ex informi materia, quam ipse
Deus prius ex nihilo condidit eundam visibilium, &
invisibilium rerum, hoc est sensibilium, & insensibili-
um, intellectuum, & in intellectu existentium, species
multiformes duxit. Hæc conclusio praefata in pri-
mis aduerfantur, si Augustini sint: verum locus pri-
mus, ex lib. citat: confessionum relatus nullatenus
exitat, vt Bubalus obteruerit difficultate: 3. 3., verfu, ad 2. Areoli, non ibi solum, sed nullibi ope-
rum Augustini, eam sententiam inueniens, cum
eum sedulo inquireret locus, ex capite 14. de mira-
bilibus factis scripturæ t. 3. operum Augustini ex-
stat quidem, sed liber illæ Augustini, non est, vt
obseruerit iam pridem. S. Thom. 3. p. q. 45. articulo
3. ad 2. atque in lib. 2. capite 4. vbi de cylis agit,
confat cius authorem post annum Dom. sexcentesimum
Vixisse, vita scilicet, iam fundo Augustino
pluraque mirabilia, quam probabili ascruuisse, vt
Bubalus aduerit: quare expositionibus Angelici Do-
ctoris & Capitulati 1. locum opus non est, cum ex-
ter certa 12. confess. cap. 7. per eos um natum An-
gelicam interpretatur (vt tropice poset) non histo-
riat, vt à Mose referatur: ibi autem nusquam asse-
nit corso sic intellecto, materiam cum terra, seu corpo-

bus cunctis terrestribus communem esse, sed solus
terra nomine materiam informem intelligit, ex qua
Corpora omnia fierent, non Angeli, qui creatorum
principio pars altera, & seorsim creata & primo
de genere contra manichæos. c. 7. ait informem illam
materiam quam de nihilo Deus fecit, cælum corporeum
& terram esse ibi appellatam, non quia est iam sed quia
est utrumque poterat; fors igitur Aureolus aliquid, ex
prima interpretatione calipto Angelis & secunda celi
corporei, & terræ, pro materia informe, potenteque
est utrumque assumens, & aliens sententiam ab Au-
gustino alienissimam, tamenquam Augustinianam compe-
git, interiu nil, hic de materia informe initio à Deo
creata iuxta Augustini interpretationes hasce dicendum
est: quævis informitas illa materia, non formæ sub-
stantialis proprie ab Augustino intellecta sed aliarum
formarum, & rerum, quæ ex ipsa ornaretur, florum,
turbaram, fruticum, & animalium, & quibus luce ac-
cessu visibilis reddetur & specabilis, vt statim di-
citur. Terra enim erat inanis, & vacua, & versionibus
reliquis explicatur, Nec magis ex ea sententia hæc apud
Augustinum. 12. confess. 18. & 20 ex quibus referunt à
Quirios. cum. cap. 18. de re hac, quod, vel assoner,
nihil: cap. vero. 20. referunt sententias annes, seu interpre-
tationes, quas non improbat solum.

Inter eas primo loco illam de cœlo pro Angelis in-
tellecto: deinceps vero variis, cœli, & terræ corpo-
reorum interpretationes recenser. Nam secundo loco
referunt asserentes cœli, & terræ nomine mundum totum
Corporeum suis omnibus speciebus, tam cœlestibus,
quam sublunaribus constitutum, & ornatum intelligi:
terio loco intelligentes. Informem materiam Crea-
tura spiritualis & corporalis. Vnde ab aduersariis af-
ferti potest, sed eis non prodest in primis enim non
sit variusque creaturæ esse materiam eandem, vt ad-
uersarii docent. Secundo cum interpretationis illius
cœli pro Angelis, & spiritualibus substantiis, vt di-
uertere primo loco relata, in hac alia non meminerit,
spiritualiter creaturam hominem, qui spiritualis,
ex parte, ac non in totum corporeus est, sicut cor-
pora reliqua, intelligit, non Angelum, & ex qua-
ria aliorum illico refuta interpretatione: id est infor-
mem materiam creatura corporalis, ubi confitum
ad hanc erat cœlum, & terra, quæ nunc iam dislin-
cta, arque formata, in illius mundi mole sensimus,
& quinta, & postrema, id est secundus Deus cœlum, &
terram, unde formata nunc eminent & apparent cum
omnibus, que in eis sunt. Quibus informis illa
materia corporum, puto talium, cœlestium, &
sublunarium, & respectu suorum specialium for-
matum dicitur. Tertio, materiam informis nomine
non intelligens, Augustinum materiam confitit ex,
c. proxime antecedente. 19. vbi ait & verum est,
quæ omne mirabile insinuat, notitia nostra quan-
dam informitatem, qua formam capit. & qua
resuratur, & veritatem. Verius autem idem, quod
concurvo ex uno in aliud est, quod materia pa-
rata non competit, sed informata, seu com-
posita, quod concurvit in aliud nouæ formæ in-
ductione. Ac verius finem. Verum est omnium for-
matum, nihil esse informi vicinus quam terram,
& abyssum. Eoque sensu materiam informem cœli
& terræ nomine significari iuxta aliquos intelligentes
est dixisse, ex quibus omnia corpora tam cœlestia,
quam sublunaria, non tanquam ex mate-
ria informi, sed tanquam ex elementis mixta per-
fectionibus formis succedentibus Coagmentarentur,
he demum his, & sequentibus capitibus, non
ex propria sententiæ, sed aliorum, veras eas omnes
interpretationes ait, ac proinde eas solam non impo-
bar, quin approberet, vt dixi.

3. A ratione nihil afferit Quirios pro aduersa senten-
tia summen, & si plurima moucat, & ad tedium incul-
pet, cit. d. 77. scđt. 2. & 3. Primum possibiliterem materię
nostrę de se indifferenter, ad corporeitatem, & spiritua-
litatem, pro formarum diuersitate supponit: Ut de
materia eadem indifferens, ad corruptibilitatem in sub-
lunaribus, & incorrupibilitatem in celestibus profor-
matum diuersitate affertur: inde vero male inferit dari
de facto: nam est, eo admisso Angelus absolute corpo-

§ 3. 1658

reus ex eave materia constans non esset: nam possent ex alia materia spirituali determinata. Angeli qui sunt constare, ut de pluribus possibilibus ipse admittit. Sicut ergo ex hac possibilitate spirituali determinata materia ex ipsa de facto non inferatur, ita neque ex possibilitate materiae indifferenti illa constare de facto Angelos inferetur; item: cum Angeli substantialiter ex materia, & forma, quibus incompositi ac simplicis proinde substantia non repugnat, vnde nam de facto, qui sunt, non ex ipsis, sed ex compositis alijs esse probabis? an, quia cum incorruptibili corporum, & corruptibili corporum, substantialiter stat de factu materiae nostratis identitas in virtute? ita inquit; sed male etenim corruptibilitas, aut incorruptibilitas corporum ex dependenti, vel independenti formarum, quibus constituntur, à dispositione contrariarum qualitatium, ut educantur, inducuntque in materiam omnino defumur: quare ex formarum natura potest cuenire; ast quantitatis, extensionis, & impenerabilitatis partium exigentia, ex natura materiae prouenit nostratis, ut certamen 2. ostendimus imo, non posse, nisi ex materiae natura prouenire. Secundo candem corruptibilium corporum materiam esse, non inde solum probatur, quod, aliqua materiae virtute communis esse possit, sed alijs fundamentalis, quibus illam materiam possibilem, hanc esse qua de facto est, suaderit: que sane, nec omnino, similia adsumt, ut illam ipsam materiam indeterminatam de se ad quantitatem, extensionem localem, & impenerabilitatem partium (quam possibilem nunc permittimus) esse hanc ipsam nostratem, qua de facto est; vero similiter vicimum probent: neque item, qua probent ea ipsa Angelos, qui de facto sunt (& si materia aliqua, & indifferente, quam dicit, constantes Angelos possibilis admittamus) constare; vnicia enim illa de Angelorum graue, vel sua violentia & cruciatus perpeccione, que caloris, & vstitutionis demonum dicta pars sunt quaeft. i. certam vlt. atque de cedemont cruciatibus agentes omnino explodemus. & vero materia indifferente de se possibilis admisit Angelos, qui de facto sunt, non constare de facto, probat patrum, & scholasticorum de istorum simplicitate, opposita communis sententia. Item materiam nostratem indifferente non esse, sed determinatam corpoream, ac de se determinatam, ad quantitatem localem partium extensionem, & impenerabilitatem, ea omnia probant qua in certam. 2. p. conclusione prima prodiximus: quare, & ex dogmatica Angelorum, qui sunt absolute spiritualiter, & incorporata materia nostra illis non constare evincitur.

4. Hec omnia illationes ab hoc Recentiori ductis, multiplici ex capite demonstrant jam antecedens ex quo inferabant, falsitas detegenda est. Erat autem antecedens de possibili absolute materiae de se indifferente ad formam spirituali, & corpoream, quarum prima spiritualizetur, secunda vera corporizetur. Huic autem materiae absolute possibilis esse, intelligimus potest, respectu aliquarum formarum spiritualium possibilium: Et sic, si respectu aliquarum sicutem possibilis sit, eiundem materiae absolute possibilis, ac non repugnans erit, sed inde possibilis, ac non repugnans respectu omnium formarum spiritualium reliquarum materia, ut spirituale totum substantialiter physice, & essentialiter cum reliquis constitut, minime probabitur. Potest enim inesse reliquis formis specialis repugnatio, ut cum eiusmodi materiae totum substantialis spirituale physice essentialiter componat, ex predicato aliquo intrinseco, quo natura sua materiam determinante spiritualem, vel determinante corpoream requirant. Pater in anima rationali, que forma spiritualis est, & ex communione omnium sententia, quia, non intellectio solum, sed materialium etiam, & corporearum sensacionum principium substantialis actuum est materiam determinante corpoream, & organizatam pro priori ad sui creationem, & immersiōnem, in ipsam, requirit: tum, ut organis corporis, in materia dispositis, ad sensations edendas actue iuuet: tum. ut ex ipsa educantur, & recipiantur in ipsa, ut cunctis Philosophis

& Theologis est notum. Secundo potest materia hec indifferente possibilis esse, concepere respectu omnium formarum, tam spiritualium, quam corporalium ad ipsum substancialiter alterius generis physice essentialiter componendum: & ex hac, quidem possibiliter evidenter probatur totius substantialis causa virtusque generis forme respondens possibilis. Denique aduertendum est: materia indifferente respectu omnium etiam formarum spiritualium possibiliter probata: de hoc vel illo principio certum substantialiter spiritualiter probandum refutare formam spirituali esse ut respectu illius materiam illam possibilem, materiam esse ut cum illa totum substantialiter physice essentialiter constitut: si enim forma, non sit, nec materiam illam, ut comparare respectu, neque ut compare ab illa respici posset. Hoc primit, ut quam iustime & inutiliter, ad item presentem materiam huius de se indifferente possibiliter absoluta pro antecedente argumenti alium, aparet, & eius multiplex solutio nostra classificatur.

5. Probat eius materiae indifferente absolutam possibiliter quia non repugnat absolute vel illo predicato materia indifferente de se ad spiritualitatem, & corporeitatem per formam spirituali vel corpoream, ad alterum determinanda: ergo est abhinc possibilis. Probat secundo, vel potius probat antecedens, ex essentia, & definitione materie primi Aristotel. 7. metaphys. c. 3. scribente. Dicit autem materialis, qua per se ipsam neque quid, neque quassum, neque aliquid aliud quidquam dicunt, quod est determinatur. Eileque proinde debet puta posse omnem actionem exclusum: cum tamen corporalis, seu determinatio ad quantitatem & actionem aliquip, secundum que etiam constituens, atque ab alijs dividens sit quod actus, non autem potentia propriam est, ex communione proloquo, seu dignitate metaphysica, adhuc quod distinguunt, & dat speciem determinatam veror tamen indiudicatur. Recentiori hunc postferim illis terminis, ut vult, intellectus, inde duca antecedens illis confirmatione, plus probare, quam velis, ac expedit mentem nullam materiam de se determinante corpoream, vel determinante spiritualem esse posse: siquidem determinatio ad alterum aliquip actionis est, nisi est dans speciem, conceptum, pura potentia essentialis materiae, contraria & exclusus: ergo repugnat materiam omnem possibiliter tristitia, ac de se determinante ad quantitatem & impenerabilitatem, vel etiam determinatio ad oppositum, quod ipsum est materiam de corpoream vel de spiritualem repugnare, cum solum velis Recentior, ea argumento materialis de se ad vitium indifferente esse possibilem, determinante de se materia ad alterum possibiliter supposita & affecta cum omnibus quia de se ista haec disputantur & quidem actus, quos pura potentia materia excludit, secundus formulari & certis completri ex materia ipsa, & formis cum ipsa est completum, sive substantiali, sive accidental, & physice partibus constantis, & ad rectam lineam predicamentalem (que entium completem sollemmodo est) directe spectantis, ut textus Aristotelis explicet dicit, eaque entia solus actus, seu forma, non autem materia determinante physice constituit, ac distinguunt, atque ad eius imitationem differentiales gradus, qui genus (metaphysicam scilicet materiam) concurvant metaphysice in suas species constitut, determinant, ac diliguntur. At vero omnem actum, cum logicum, quibus materia ad suum speciem partis, ac subinde indirecte solum ad lineam predicamentalem spectans, tum etiam physicum existentia sua, atque adeo omnium predicamentorum, quibus essentialiter metaphysice constitut, non in se ipsa includere potest, quod aperitiviter repugnat: atque nihil physicum, ac metaphysicam repugnat: atque nihil physicum, ac metaphysicam in specie sua aeternum adegitum constitutum, abstractens a predicato corporeitatis, & op-

ORTUS
In J. PAR
D V T A.

Disput II. Quæst II. Certam. IV. 47

positæ spiritualitatis, in linea sua directa, vel indirecta prædicamentali esse posset, & si possit dari aliquo prædicatum genericum metaphysicæ abstrahens, ab utroque ergo prædicatum corporeitatis, vel spiritualitatis de essentia materie est, quia ea physice indifferens & abstrahens ab utroque esse possit, parvæ potentia physica ad utrumvis.

6. An iocedens probat: nam prædicta corporeitatis & spiritualitatis, alterum alteri contradicit, ac proinde nequit dari in eum aliquod determinatio in se, sive partiâ sive totali in sua determinata specie constituto ad aquæ physica ab utroque abstractio & indeterminatio, immo nec metaphysicæ. Conferamus quia inde solum in speciebus entium totalem rectâ lineâ prædicamentalis, nequit dari species entis adquæ, & ultime confutatur indeterminatio, ac indifferens de le physice, aut metaphysicæ ad corporeitatem, vel spiritualitatem, sed alterum necessario includens. Vnde patet solius ad instantiam multorum ab hoc recentiore inculcatam & repetitam de indifferentiâ materie physica etiam ad corruptibilium formam in subtilibus & incorruptibilibus in celis; corruptibilis enim forma, seu compotis ex ipsa resultans, vel oppolita incorruptibilis a formis hanc, vel illam qualitatem dispositionem ad sui educationem, vel inductionem in materiali natura sua exigentibus prouenit. Cum autem nullam determinante, ex eis formis, vel dispositionibus materia requirat, immo vero indifferenter, quantum ex parte sua est, omnes respectu potest ad corruptibiles vel incorruptibiles indifferentes & indeterminatas de le, & natura sua physice esse ad subindam ad ipsam, & compotiorum suorum corruptibilium, vel incorruptibilium: de se se ad alterum, ex his determinata cius essentia physice ac metaphysice repugnat focus autem ad corporeitatem, vel spiritualitatem determinatio, quæ physica forma, ad quas ipsa indifferens, & puta potenter solum modo est minime sum, sed intrinseca entis cuiusque, sive completa, sive incompleta, in sua atoma specie constituta, & essentia prædicta. Accedunt contra huius materie indifferentes, & ad corporeitatem, vel ad incorporeitatem à formis determinandas possibiliter, ea omnia, quæ diximus cert. & offertes corporeitatem materie debet ex parte actus primi ad sui coniunctionem à formis corporis supponi; quod ipsum de formis spiritualibus similis discutitur eiundem, ut spiritualis determinate materia respectu formæ & compotis substantialis admittatur, possibilis. Denique inde omnes doctores formarum substantiarum, vel accidentalis corporeitatem vel spiritualitatem venati haec sunt, ac definierunt, si substantia seu materia receptionis, & actionis eorum corpoream, vel contra spiritualiæ invenientur tantum abesse, sive materia, & subiectum à formis corporeitatem vel contra spiritualitatem in sensu sapientium omnium communis trahere possit. At hoc ipsum rationis & naturæ instinctu, quam longa ratione indidicatum cunctis principiis, quod spiritualis forma spiritualiæ educationis, & receptionis subiectum, corporale vero corporeum natura exigat sua in tam singularem, & exoticam opinionem recentiorum istum egit, ne corporei cruceius dæmonum subiectum spiritualiæ designaretur, tamen ex comuni & statu, atq; in natura fere ipsa indidicato principiis tenet potius deberet, ne in tam absonam exoticamque sententiam abiaret.

7. Sed eius materie possibiliter absolute admissa, non statim indifferenciam eius materie ad omnes formas cū spiritualibus, cum corporeas esse poterit, si aliquæ sint, quæ natura sua materiam vel determinare corpoream, vel animus rationalis nosfer omnium sententia, vel determinate spiritualiæ natura sua, requirat siquidem (vt dixi) ex eo quod ad aliquas solum formas corporeas, & spiritualiæ detur materia indifferens illis corporizanda, his vero spiritualiæ, talis materia possibiliter abso- lute falsatur: quare non statim probatur materia huius possibiliter indifferenciam & indeterminationem ad corporeitatem, vel spiritualitatem à formis determinandam esse respectu substantiae spiritualis pure intellectiæ Angelicæ (quam formam esse nunc permitto, & materiam aliquam natura sua concernere) quæ materiam spiritualiæ determinate potius requiri quam indifferente, debet, iuxta intellectiæ, cuius solum principium substantiale actuum est, naturam. Denique, cum cert. 2,

CERTAMEN V

Auerrois & Aureoli Argumenta reiecta.

1. Postremo hoc aperta datur solutio Argumentorum pro compositione de facto, ex materia determinata spiritualiæ Angelorum qui sunt, vel possibili salem in Angelis aliis specierum pure possibili bus. Siquidem commune Angelis cunctis, & essentiale prædicatio est substantia spiritualis pure intellectus cui, v. cert. 2. n. 5. vidimus formam, ac materiam etiam determinata spiritualiæ, vt compartem, concernere repugnat, nuperq; etiam dicebamus. Restant solum duienda argumenta Aureoli, (si in Aureoli sententijs & rationibus referendis ea Capreolo plena sit adhibenda fides) apud Capreolum in 2. d. 3. q. 1. 2. 2. contra primam conclusionem quibus necessario omnem substantiam intellectuam etiam ratione intellectiæ materia ac principio substantiali actiue intellectu diuerso egerat contendit. Deo forma esse reputat, vt compositionem animi rationalis nostri ex materia necessariam, vt possit intelligere conuincere censeat: & cunctum quidem, si habent in Angelis robur; sed inde posset de eorum summate merito ac prudenter dubitare, fallaciamque indagare, ac detegere, ne rem adeo exoticam cogereatur admittere. Multa quidem, & prolixa apud Capreolum sunt eius fundamenta ad pauciora brievia, & clariora capita à nostro Bubalo redacta citato art. 2. quæst. 2. difficult. vltima ante §. primum, ad duo nempe. Primum ab authentice Aug. ex 13. confess. cap. 8. iam à nobis supra reiecta n. 1. & 2. secundum à ratione ducta, præsertim ex variis Aristotelis axiomatibus iuxta Auerrois ad ea loca interpretationes ex suo se fù, discussibus, & auditacis in eis tuendis, & linguis Græcæ imperitia text. 27. pag. §8. col. 1. & quam ex Aristotelis mente non semel adhibuit (vt obseruat eruditus Theophil. Zimara. 1. de Anima textu 43. pag. 4. col. 2. init. & 3. de Anima textu 20. pag. §31. col. 1. & text. 29. pag. 370. & 2. de Anima textu 13. pag. 223. col. 1.) ponitur propter illud axioma fallo tanquam Aristotelicum ab Auerro ad 3. de Anima tex. 4. q. 5. intellectus recipiens denudatum debet esse natura recepti. Ac proinde in anima potentia intellectuæ re, & natura à receptu intellectiæ, & obiecto diuersa esse debet (quod Aureolus assumit, & clarus, quam eius argumento concludere, vt pateretur) siquidem potentia ipsa intellectuæ, etiam obiectum incindendum est, nec textu 14. tabula nuda, & rata in qua nihil depictum, dicitur o fenu.

2. Atque eo sensu non tradi constat aperte ita enim habet textu 4. lib. 3. de anima. Necesse est, quoniam omnia intelligi immixtum esse sicut dicit Anaxagoras ut cognoscas; nam alienum iuxta apparet proibet & obstruit. Impermixtum autem hanc cum corporeis rebus intelligi & affecti ab Aristotele constat quia eam solum negavit Anaxagoras cui ipse consentit vt constat ex 1. de Anima textu 3. 1. & 3. 4. & ex textu 6. eiusdem lib. 3. vbi: quare nec corpori ipsum permixtum, esse ratione confitentiam est qualis enim quidam fuerit: nempe calidus, aut frigidus, ac propera instrumentum aliquid seu organum effet, ac proinde obiecta omnia, ita ut ipse esset affectus videret. Nam autem nullum: quia omnium cognoscendorum est capax; non autem orationis posset cognoscere, si corpori, ac subinde eius qualitatibus effet immixtum: quia, qualitas corpora, quæ effet imbutus, reliqua cognosci prohibet; & obstrueret: vt lingue ægti amarabilis infectæ nihil non amarum gustu percipitur, pupilla, vase vitrum per-

quæ

que visus species transiunt, si colore aliquo suffusa sint, eodem colore obiecta omnia videri faciunt, ac nusquam coloris alterius. Nusquam ergo Aristoteles docet aliquem corpore immixtum, & denudatum esse debere intellectum, vel quacumque substantiam, & facultatem intellectuam ut omnia possit cognoscere: quare ut natura spiritualis obiecti denudata sit oportere ut spiritualiter intelligat non Aristotelis dogma, sed induita Averrois absurdis propositio est.

3 Id ex eius, & Aureoli sententia, quam impugnamus evincitur: Nam & materia ipsa quam animo spirituali, seu substantiae intellectu adiungi volunt, spiritualis natura sua est, & obiectum etiam intelligibile, non minus quam intellectu actua substantiam: cum autem materia illa spiritualis subiectum, cum facultatis eius, tum speciem intelligibilis obiectorum, tum intellectus ipsius horum sententia fore, ac subinde magis quam actiuam intellectus substantia organo corporeo potentiarum sensibilium assimilatur, magis multo ad obiecta reliqua percipienda impedire, & obstrueret iuxta Aristotelis doctrinam, si natura ipsa obiecti intelligibilis spiritualis immixtum, & denudatum intellectum esse oportere, quam ipsa intellectua facultas eiusmodi natura non denudata: unde confat illud Aristotelis ibidem similiter se habere sicut sensatum, ad sensibilia, sic intellectum ad intelligibilia non quoad denudationem intellectus à natura omnis intelligibilis, sicut sensatum à natura omnis sensibilis dictum esse: maxime cum text. 15, dicat: & ipse etiam intellectus intelligibilis est sicut ipsa intelligibilis: nec se ipso denudandum, vt possit intelligere, alioquin, nisi stupido: sicut aperta contradictione non tangatur, venire in mentem possit, similitudo ergo ibi ab Aristotele notata inter intellectum, ad intelligibilia, & sensum ad sensibilia, in eo non est; sed in eo, vt varia facultas potentia solum sua obiecta sit, quia ea percepientia continet in se potestatem, atque ea fieri representativa potest, vt jam jam ex Aristotele ipso de intellectu explicamus, vt argumenti (vt efformatum ab Aureolo refutetur) aequiocationem, & infirmitatem monstramus.

4 Igitur ex impermissione praefata Aristotelis omnino posse intellectum percipere, ac intelligere circa impedimentum omne asservat indeque esse possibilem, id est potentem omnia fieri subiective, qui omnium formas recipere potest (ad modum, quo de materia prima dixerat 1. physicor. text. 60. 62. 64.) posse recipere doct. text. 8. & 14. etenim inquit, intellectus potentia intelligibilis. Unde infert Aureolus: ergo nihil actu potest esse intellectus. Probat consequentiam quidquid actu est, est aut intelligibile; sed intellectus actu per nos est ergo per nos erit actu intelligibile contra Aristotelis axiomam: nihil enim, quod in pura potentia & possibilite ad aliquod est, potest actu hoc aliquid esse vt patet in materia prima, & quovis pure possibili, qua talibus, & secundum se sumptis; atqui intellectus pura potentia, seu impura potentia, est, ad intelligibilia omnia: ergo secundum se sumptus omnia actu intelligibilia excludit: ac subinde, omnem suam actualitatem: si quidem quavis eius actualitas actu intelligibilis est. Totum hoc argumentum aequiocationem, & praeceps intelligentie textus Aristotelis à commentatore Averroec (a quo fuit Aureolus deceptus) sicut & argumentum prius innititur: ac proinde Aureolus, & sibi contradicit. Nam intellectum recipiens subiectum formarum intelligibilium, ac proinde actualitatem, in se habere, & actu in se esse fatetur: cum nihil recipiens, receptuum absolute alterius sit quin in se sit actu, & siid, cuius receptuum absolute sit, esse actu nequeat: atqui per te actualitas omnis & actu, & in se intelligibilis: ergo repugnat intellectui, qui pura potentia est ad omnia, & singula intelligibilis actualitas est in se, vt recipiat, qua parte actu intelligibilis est secundo. Argumentum hoc non probat, quod eo intendis: nempe intellectum, sic intellectum substantiam materiam vila, ac forma substanciali constare, sed est purum nihil omnis actualitas exclusum: tervis non materiam recipia intellectu superadditum (vt hanc celsarent) probas, sed ipsum intellectum materiam, & puram potentiam ad

formas intelligibiles recipias. Quarto quo eius partes formalem actionem, & materialem multiplicem etiam actualitatem, & obiecta intelligibilita in ipso inclusas multiplicatas, & plures tibi contradicis, vi pone.

5 Totum ergo argumentum hoc (vi & pendas, cuius hoc confirmatio est) finitus texatur, quod quidem Averro, vel Aureolus, vel tertio postea invenies: cum dicas Aristotelis ibidem. Ipse etiam intellectus intelligibilis est, sicut ipsa intelligibilita. Ex quo confat ipsum, non dixisse intellectum esse in pura potentia ad omnia intelligibilia, sive possibiliter solum fieri intelligibilia, sive impossibiliter solum fieri intelligibilia omnia, excludendo actualitatem eiusdem actu tantum aliquod ex ipsis physicis, cum ibi ipsi, quod intelligibile actu est, & ab ipso alieno, non ignorauerit identificari actu, ac subinde haec actuali intelligibilitati: quare, si quod si de pura potentia, haec possibiliter sive essendi in ordine phisico intelligibilia omnia axioma illud Aristotelis poscitur, non longe eidem axiomati textu decimo quinto texita contradiceret: Ergo axioma illud, non de pura potentia intellectus ad omnia intelligibilia, coram formas, seu pura possibiliter eius secundum haec triplex, si intelligibilita fieri in ordinis phisico essendi, sed in ordinis essendi intensiori, & presentiatio, per receptionem formam, cum impressionum, quibus in actu primo proximo ad obiectorum cognitionem adaequare, & ultimo confirmatur: tum speciem expellatur, & formalium representationum, seu intellectuum, quibus formulariter, & expresse obiecta intelligibilia percipi, ac recipi representativa actusque de intelligibili recipiunt, per eorum formas & imagines intentionales, que percipiunt. Hoc ipsum expressis Aristotelis textibus & 14. vbi illud axioma tradit. Quoniam, inquit genita quoddammodo est intelligibilita intellectus (quodammodo, non phisico ordinis essendi illa, qui modis essendi absolute talis est) sed actu nullum eugen intelligit & 8. dixerat cum autem singulariter facta, ut sciens dicitur. Id est non aliter lingua actu in se quatenus, scit ac representat actu, illa & proximo actu. 6. laudat eos qui dixerunt animalia esse puram, id est speciem, & imaginem etiam in mensu dictum statim his limites, ac explicat: sed quod non tota (scilicet omnis vel aliquis etiam secundum omnes gradus) sed intellectus, neque actu, sed potentia forma. Ac tandem text. 8. formarum intelligibilium ad quas, & intelligibili pura potentia recipiunt, & non esse formas & intelligibilia per ipsas phisice constituta, seu phisico ostendit, receptionis, & effectus accepta, sed ordinis intensioris iterum explicat dicens lapidem non esse in anima, sed lapidis formam. Hoc est speciem, & imaginem intentionalem seu lapidis representationem.

6 Solutionem hanc, huc ponis secundum ipsum axiomaticum Aristotelis ab ipso votis expressum, immo quem solum verum capere animi illud posset, accerime ferunt Averroes, & Aureolus: ille enim ait. Si Aristoteles sic intelligentem mendaciam diceret, cum dicas si intellectus efficiat aliqua natura in actu impeditur, cum ne posset indicare de illa. Aureolus vero sic impugnat: si intellectus efficiat aliquod actualitatem non posset recipere imaginem, sive quod reparet se in suo simili, & sibi ipsi affirmaretur: quid repugnat, & confirmat: quia sicut ab aliis negari recipere albedinem, ita nec speciem albedinem. Ceterum, vt Aureolo respondemus, prius quantum ad absurdum, & repugnantia differat, immo vero quam viciale ad necessarium ab omnibus admittendum sit, formas seu similitudines, & imagines intentionales ad obiecta recipi ipsi arque se ipsa, in eis imaginibus, similitudinibus, & speciebus intentionibus intentiorem recipere, quicunque experiri, cum ad speculum acedit, atque ex eo reperciat species imprellas eis oculi recipiunt quibus medijs expressa sui species, & similitudines recipiunt intentionales, ac se ipsas evidenter: confirmatio ex impossibilitate albedini recipiunt.

ORTUS
In 1. part
D VIa.

recipiendi se in se ipso, ac proinde, neque sui ad seipsum similitudinem; vel seipsum, in cuius ad seipsum, similitudine triuola omnino ad rem præsentem est: Non quidem, quia albedo subiectum accidentium non est, ut Bubalus respondeat, ac contendit, ubi proximè, §. 3, nam quicquid de aliis accidentibus sit, similitudine sua ad aliam albedinem in sententia distingue physice relationem à fundamento, & termino procul dubio recipiet, est igitur prorsus triuola confirmatio. Quia relatio, & similitudo albedinis physica solum esse potest, quæ eiudem ad seipsum esse negat, atque in terminis repugnat, non autem intentionalis, ac representationis solum: cum albedo potentia cognoscitur non sit, quæ sola, intentionalem representationem, & cognitionem obiecti elicere potest, ac recipere. Similitudo autem intentionalis, & representationis solum maxime intellectualis eiudem ad seipsum esse optime potest. Cum intellectus possit seipsum omnium sententia intelligere, sicut proinde, respectu etiam sui, & potentia, intellectua, & obiectu intelligibilis.

7. Averrois, Aristotelem arguitus de mendacio argumentum de actualitate omni, cum esset, tunc intelligibilitatis, ridiculum est; & si vim habeat de actualitate intellectus: que, si intellectui natura, & essentia sua respectu sui, vel cuiusvis alterius obiecti adesse, nec in pura potentia, ad omnia intelligibilia esset, cum, respectu obiecti, foret, illius, cuius actualis intellectus natura sua esset: ac proinde, neque esset, ut tabula nuda, & rasa, in qua nihil est depictum (ut de intellectu Aristotelico prologo circumfertur) cum obiectum illud cuius actualis cognitio intellectus esset, depictum per ipsam formaliter expresse procul dubio foret: & insuper, nec magis alto obiecta intelligere, & de ipsi iudicare posset, quam virius cognitio, & iudicium, cognitio esse, & iudicium alterius: siquidem ipsum intellectus haberet, si natura, & essentia sua actualis cognitio aliquis, obiecti foret. Alias vero actualitates, cum essent in se, cum obiectu intelligibilitatis, non nisi per summum mendacium ignorantiam, repugnantiam, & amentiam, negare quis poterit.

QVÆSTIO III.

De Angelorum incorruptibilitate.

Ats i Angelorum incorruptibilitas, seu immortalitas essentia Angelorum, non sit, sed eam sequens passio metaphysica, ac proinde essentia Angelorum haec tenus examinata disputatio eorum in suas species &c. divisionis examen immediate videatur succellurum: tamen, quia passio hæc ex generico solum Angelorum predicato penderet, non autem ex differentialibus specierum quanquam angelicarum praedicari: & quia specifica divisionis eorum examen ipsorum in suas Hierarchias, & choros distributioni inferunt (cuius proinde disputatio illi debet immediate succedere) hanc de Angelorum immortalitate, & incorruptibilitate questionem post essentie, & simplicitatem ipsorum effectualis, quibus solum eius decisio penderet, proxime subiiciimus, ne longius à principiis decidendi colloquatur.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tom. II.

CERTAMEN I.

Difficultatum sub questionis ritulo contentarum distinctione ad directam earum, & expeditam decisionem premissa.

1. **V**m incorruptibilitas, & immortalitas mortalitatis, & corruptibilitati opposita sunt, fit ut totidem modis illæ, quo mortalitas, & corruptibilitas dicantur. Secundo cum de creatorum mortalitate, & corruptibilitate, vel de oppositis eorum incorruptibilitate, & immortalitate agitur, agens extrinsecum aliquod, à quo vel destrui semel producta, vel seruari diuinus possint, necessario concernit, cum enim creata omnia, neque à se sunt (ut Deus est, ac subinde essentia sua exsistit, neque à se non sunt, ut impossibilia, & chimeræ, quæ proinde seipso absolute, non sunt, vel sunt à rebus remote) extrinsecum aliquod esse necessario debet, à quo sunt, quandocumque fuerint: cum ipsorum essentia se ipso, nec absolute sit, (ut Dei essentia se ipsa absolute est nec à suo esse, & existentia absolute praescindit) neque seipso ab soluto non sit; atque à rebus absoluta sit remota, ut sunt essentia, & predictis suis à rebus remota, chimeræ, & impossibilia. Idcirco tom. I. de Deo uno controveria 1. disputatione 2. questione 2. & controveria 3. conceptum possibilitatis præcisius rerum dixi solis creaturis competere, mediumque esse; & enti necessario Deo, & non enti necessario chimeræ, & impossibili (quasi contrarie oppositis) immediate contradicere, ac fusus controverse vtrime, de prædicamentis ostendit.

2. Cum autem causæ, à quibus creature persistentia perduratio, & conseruatio ac subinde ei opposita destruere potest duas sint: alia causa prima, quæ Deus est, & à qua, in fieri, & conseruari creature omnes essentia sua pendent; qua entia; ab alio, ut diximus sunt; alia vera causa secunda, quæ respectu creaturarum diversarum, non eadem semper est, sed quandoque (ut in actionibus omnibus, actibusque vitalibus essentia ipsorum) diuersa: si etiam, ut tam mortalitas, & corruptibilitas, quam immortalitas, & incorruptibilitas creature Deum causam primam, à quo semel producta conseretur deinceps ac perennet, vel destruatur, ac periret essentiale concernat: causam vero, vel causas secundas ea soluta creatura ad sui vel conseruationem, & immortalitatem, vel destruacionem, & mortalitatem, quæ vel ab illis earum ab ictu necessario, vel saitem naturaliter, pendet, ut conseruentur. Quia vero causarum secundarum actiuitas, & exigentia ad operandum à Deo causa prima, & viuensali, non solum in esse, sed in operari etiam dependet, creatæ omnia, quæ à causis secundis dependent, in fieri, & conseruari, à Deo etiam dependere, eo ipso duplíciter possunt: nempe, vel secundarum causarum exigentia, & actiuitati annuente, vel præter, aut contra ipsarum exigentiam, & actiuitatem, operante, vel non operante, pro suo libito; ut potest; quod ipsum etiam evenerit respectu rerum natura sua permanentium (cuiusmodi omnia præter mortum localem, & tempus, quæ natura sua sunt successiva) confentur ea quippe omnia à prima sui productione ius naturale, & exigentiam habent, ut persistant, & conseruentur; tice eorum plerique agentium adiutoriorum actiuitate, & exigentia inducendi contraria possint superari. Quæ autem permanentia contraria vacant, ut substantia simplices

g omnes

50 Controu. VIII. de Angelis,

omnes subiecto, non educibiles, cum praefatam persistendi exigentiam habeant, non, nisi contra ipsarum naturam semel, productæ, destruentur inde vero curius sit: ut destrutio semel productorum, qua vel à solo Deo actus pendent, vel, & si à causis aliis secundis, tamen non iuxta contrariorum superiorum, & potentiarum exigentiam, facta, nequitquam naturalis sit rebus destrutis, sed potius contra ipsarum naturam, ac subinde violenta, & extraordinaria Dei prouidentia proveniens.

3. Et hæc quidem rerum omnium destructioni, & corruptioni, (sue annihilationi illa, sue corruptio propria sit) conuenient, quia è generico corruptionis praedicto, seu destructionis rei praexistentis prouenient. Sed virtusque huius destructionis natura, & effentia ad rem praesentem explicanda in primis erit: ut quid Patres, & Theologi de Angelorum corruptibilitate, vel incorruptibilitate, seu immortalitate naturali fenserint melius percipiantur, posse in ea in resecutor, ac probabilitor ferri, sententia est autem annihilationi praexistentis rei independenter à connaturalium, & contrariarum qualitatum dispositione seruande destrutio, que & substantiis à subiecto inedubilibus in compositionis, sive totalibus de se, sive partialibus, ut materie proinde, atque rationali animo, in sua destructione necessario euenerit, & quantitati, & si non substantia, sed accidens physicum sit, & è subiecto educatur: quia neque à contrariorum agentium, & qualitatuum dispositione in sui conseruatione pender, sed quovis contrario agente, & qualitatuum dispositione adstante serueretur, servarique natura sua debebat, materia cui inest, & ex qua educitur coeca. Scio non paucos ex Philosophis quantitatis destructionem, eo, quod dependenter à subiecto, materia scilicet prima, ut accidentia reliqua eductiva actione seruerat eius destructionem nulquam, ad annihilationem, sed ad strictè dictam corruptionem spectare censuisse: sed non ex Aristotelia, & Theologorum priscorum doctrina, ut ex iam dicendis claret, corruptio igitur proprie, & strictè dicta, & contra annihilationem diuisa, est rei praexistentis, dependenter à contrariis agentibus, & qualitatuum contrariarum dispositionibus destrutio, inde enim est, quod à contrariis agentibus, & dispositionibus per eorum actiones induxit possit res illa deficere.

4. Quod ipsum apud Aristotelem constanter est proprie, & strictè corrupti, ita enim habet 1. de calo, text. 20. Quod corrumpitur, & in subiecto quodam, & à contrario, & in contrarium, corruptitur. Unde calorem incorruptibile esse probat primo, confirmatque: quia in calore nullæ via sunt mutationes, scilicet à contrario in contrarium, & textus 110. ait omne corruptibile principium habere, ut non sit. Nempe materiam contrariis qualitatibus, & formis ab agentibus inducendis subiectam. Item: quia ait: omne corruptibile generabile, & è contra esse, textus 127. 129. ac sapienti ibi, & alibi, textus 140. rationem, cum incorruptibilis exorum, tum eius, ad conseruationem effati his subdit, corruptibiliis enim omnia, generalitas sunt, alteratur autem contrariis, ex quibus constant, &c. ex qua virtusque praedicari mutua connexione dixerat, 1. Physicor. textu 82. Materiam primam ingenerabilem esse, & incorruptibilem. Et probauerat. Si enim fiat subiecti aliquid oportet primam, ex quo inexistenti fiat: quare erit antequam fiat. Cum enim materia prima sit, ante ipsam materiam alia prima, ex qua fiat, esse nequit: quare ipsam sive praexistere contradictione admittendum erit, si fiat, sive generalibilis, ac subinde corruptibilis, cum ergo vi agentis contrarii formæ oppositæ, sive contrariae dispositiones, incompossibilis cum forma in subiecto praexistenti, in subiectum inducuntur, ac

praecedens consequenter, ex ipsa que consistit compositum deficienti propria corruptione percute, atque agentis contrarii actio propriæ corruptione dicitur; cum autem non ita, sed contrarium contrariatumque formarum, ac dispositionum agens nolum secundum est: sed Dei solum nunc voluntis rem praexistentem, que ab ipso solo, in fieri, & conferuari pender, abstruse, seu nojenis conferuare, res perit, eius destrutio propria.

5. Cum vero virtusque destrutis praexistentis creatura, vel vii actus, in ordine ad quem potentia, quadam (quæcumque illa sit) dicitur, eaque semel producta destrui proprie possit, contrarii agentis aut dispositionis actuantur, vel exigentia, corruptibili sunt, & proprie dicuntur; quia vero per agentium, & qualitatem contrariarum corruptricem proprie actionem deficiunt, sed è mero Dei nolentis illa datus ferunt, ac subinde strictè, & propriè dicta annihilatione, non quidem propriæ corruptibili; sed solum modo annihilabilia sunt, & proprie dicitur. Sed adhuc rebus praexistentibus, vel naturam eorum naturalem, vel præter, & contra ipsam naturaliter euenerit post videat alterata defensio. Quod si iuxta ipsorum naturam sit naturalis, est vel corruptio, vel annihilatio, ac possit res naturaliter, seu natura sua annihilabiles, vel corruptibles; at si alterutrum natura sua, non habeat naturaliter incorruptibles, vel inannihilabiles erunt. Cum autem dicimus aliquid natura sui corruptibile esse posse, vel annihilabile, non ita debet intelligi, ut aliquid natura sua alterutrum petat, utque laopte genio, & natura, in sui ipsius alterutro modo destructionem inclinet, potentiamque sui inveniat physicū actuum, & exactiuam habeat, quam obso procul habete nequit. Non actuum: quia si destructione & non esse, eius scilicet potentie actu debet coexistere, quod contradictionem involvit. Non exactuum: quia implicat etiam aliquid in suum malum (& maximum præterit, quod si destruetio est) le ipso inclinare suopre naturam, ut de se illud exigere. Hoc principium natura tam aucto adeo, & confitendum iudicavit. Aristoteles, de anima text. 3. vt corruptibilis sequitur perennare impotentibus fatem generando aliud in simili se, conferuare, ac sui destrutio omninoce obfistere naturalis propensionem tribuerit & i. phys. & 81. contrariis omnibus non appetit solam, sed capacitatem, seu potentiam realis, physicam, passiuam recipiendi contraria, negat, quia alias corruptricis actionis, sui capacis physice essent: quod prorsus repugnante forent. Secundo quia (vt num. diximus) permanentia crea omnia è prima sui productione, & existentia in rebus ius, & exigentiam naturalem videntur colligendi, ac conseruationis habent, ut contra eam natura sua sicut successiva distinguantur, que id iuri & exigentia naturalis non habent, cum fixa de se, ac fluida natura sua sint; vapori fluxus per efficiem affixa. Vterius quia substantia intellectu, de quibus in praesenti, non, rectius permanentes, sed æternæ beatitudinis capaces sunt, ac subinde æternam à parte post durationem fini quia æternæ beatæ nequeunt, natura sua concorrent, cum quo implicat sui destrutio, prosequenti aliqua successula duratione, natura etiam sua, repolere: ester enim duplex contradictionum, nempe semper deinceps durare, & aliquando, non durare, seu deficere chimera exigentia, & impossibilis.

6. Quod adeo verum, exploratumque est, vt quia intellectualis animus noster, & homo etiam capax Beatitudinis æternæ est, natura etiam sua unione animæ cum corpore, exigere dicitur Aristotel. 2. Ethicor. c. 1. ac nostram mortem, tempus, & statum, separationis anime rationalis, à corpore præter naturam ipsi, ac nobis esse: Sic enim

ORTUS
In A. paci
D. V. Ia.

Disp. II. Quæst. III. Certam. I. 51

ibi ait, ut recitat à S. Thom. *Quod habemus apertitudinem ad morales virtutes, ex natura; sed perficuntur in nobis per confactudinem: & in quantum immortalitas est nobis naturalis, mors, & corruptio est præter naturam, & si à naturalibus aliis extrinsecis peragatur, nec possit virtute naturali fieri reunionis animi & resurreccio: quare, & respectu actus virtutis supra naturam sit, non augm supra, ac præternaturalis moralem hominis materialis capacitem, & quasi exigentiam, sin autem ad animalium rationalem, que pars physica, & forma hominis selenitudo, & resurrectio est, & naturalis physica exigentiam unione ad corpus, suam scilicet comparet, habet, naturalis erit etiam physica hominis resurrectio, ut docebat aiebat, S. Thom. 4. contra gent. cap. 79. scribens, *immortalitas igitur animalium exigeret resurrectionem mortuorum futuram: Non enim respectu actus virtutis sit supernalis & miraculosa, mors autem hominis, & animi rationalis separatio, & eius status attenta virtute actus, à qua inducitur, naturalis sit, ait animi rationalis exigentia. & in curatione intrinseca attenta non præternaturalis solum, sed violenta mors hominis & separatio animi à corpore, & in eo statu perseverancia debet conferi: cum enim natura sua attingat, & immortalis animus, ac perpetuus sit ex quo primum existit, arque pars etiam physica, & essentialis, ei forma (que iuxta Aristot. 2. physicor. text. 12. potius quam materia, natura est) cum corpore, ut compare homineat compenens perpetuam etiam cum corpore comparet voluntatem physice appetit, & expicit, cui à corpore, vel instantanea, separatio subinde adueretur, ut docebat obseruabat S. Thom. 1. part. 105. art. 7. ad 2. & quest. 5. de malo, art. 5. corp. ac proinde corpus immortalis à causa vnitone nunquam abcederet, si adflet præstantum à Deo foret, ut eius naturali inclinacione, & exigentia satisficeret, quemadmodum, inquit, soror, si eius naturalis fisius satisficiendum esse, materia nec rubigine, nec fractione obnoxia ab artifice pararetur; sed, quia talu non adflet accipit qualiter, ad eum finem potest aperteferri: ferrum scilicet eis defectibus, minus tamen reliquis, obnoxium ita etiam Deus corpus animo aperiat, quam optimum ex elementis mixtum potuit, & si corruptioni de se obnoxium, tamen donis, & qualitatibus contra corruptionem præuentum in natura integra, & innocentia statu, que tam mala, à naturali aliqua virtute actua peragi, inducere non poterant, & si virio hominis poruerint admitti, humiliante que Dei donis, supernalitatem post resurrectionem corpora nostra præuentur, inamisibiliter tamen, quia status celstus meriti, ac demeriti & via, que fuisse sanctus Thomas ibidem. Texit autem S. Doctor alium, præter naturalem beatitudinem capacitem, qui pallius totus est, tunculum alium, quem non fatis expressit, & actius, nec solum pallius, est anima nostra ad reunionem, & mortui hominis ad resurrectionem, moralis tamen ex bene maleve in hac vita gelis; sed tamen, quia nec opera meritoria nostra aeternitatem gloria, nec demeritoria aeternitatem penarum meriti, aut demeriti valote natura sua merentur, (tametsi formale dignitate aeterna penarum in dominatio natura è iustitia naturali, nec solum legali aeterna ab ea punitur, ut controuit, de incarnat. documentis) actius hic moralis titulus, ad aeternam duraturam reunionem, & resurrectionem natura etiam sua non est, sed solum ad duraturas temporarie, magis minusve, propterum in hac vita ab unoquoque gestorum valoroso merito, aurum merito maiori, vel minori.**

7. Cum autem permanentiam semel existentiam (præterea intellectuum, eoque ritulo aeternarum deinceps) natura sua creaturarum actus, & exigentia, aliquando non durandi, Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tom. II.

sue destructionis sue intrinseca, & naturalis esse non posse, restat solum esse posse naturalem eorum aliquibus ratione capacitatibus, seu passim potentia, & materialis, que in ipsis continetur. Hac autem passim, seu materiali potentia, si de physica potentia loquamur, in eo quod destruendum est, sue totalis simplex, vel composita entitas, sive partialis sit forma materialis, vel immaterialis animi nostri unio) illa non potest, quia physica materialis potentia suo actu debet physice, & realiter coexistere: nihil autem potest physice, & realiter coexistere sui destructionis, ut nuppet dicebamus, & de se pater: quia alias in se physice, & realiter esset, ac non esset simul quod manifeste repugnat. Secundo: quia potentia physica etiam passim, & materialis, non est nisi ad sui perfectum actuam: qui esse eius actualis destructione nequit. Id denique Arist. Physicor. citat. text. 81. contrariis suscepimus potentiam physicam contraria, quibus destruuntur denegat, ac de materia prima, que potentia physica materialis, formarum est, ait formam appere. *Sicut turpe appetit pulchrum & femina marem.* Ex quo S. Thom. dicitur i. p. qu. 9. art. 2. ait. *Dico autem potentiam passim, secundum quam aliquid affectum potest, suam perfectionem, vel in effendo, vel in consequendo facit.* Restat igitur in nulla creatura destruibilem potentiam physicam realem, sive actualiam & exactiunam, dari directe, & per se posse ad sui destructionem, sed indirecte, & ratione partis, qua constet, qua constet, non quidem formalis sui forma, sed subiecti, & materie, quatenus contrariarum formarum, aut dispositionum, ab agente aliquo inducendarum capax, & receptiva physice est qua ex ipsa constitutum prius destruitur, aliudque materia cum contraria, forma constiuitur, inde Aristot. 9. met. text. 2. ait. *Patiendae potentia est, que in ipso patiente principium est transmutationis passim ab alto prot. illud, & de hac potentia passim dixit corruptibile, principium habere, ut non sit.* Cuius potentia passim, ut à contrario in contrarium transeat defecta negat ex eo corruptibilitatem, text. 20. Inde etiam 1. physicor. text. 64. longam de principiis concludit, quare manifestum est omne, quod sit (proprie generatione, de qua ibi) semper compositum esse, quod ipsum de omni, quod proprie corruptitur, confitit, cum i. de celo, text. 127 & 129. generabile, & corruptibile ad conuentientiam dici doceat. Generabile enim, & corruptibile sequuntur se inuicem; ex quibus ultius pater, ea solum, que composita sunt, & subiectum capax recipiendi contrarias formas, ac dispositiones, à contrariis agentibus habent natura sua ratione partis, materialis, qua constant destruptionis sue principium habete, & potentiam physicam intrinsecam posse: eaque omnia, & sola esse proprie corruptibilia, & generabilia natura sua, imo nihil, quod materia contrariorum capax non constet posse, non solum naturaliter, sed supernaliter etiam propriè corruptibile est: cum corruptio propria nequeat, nisi ratione materiae contrariorum capacis contingere: tametsi posse, abfolute desicere, à Deoque destrui, & annihiliari, ut certum est, videbimus.

8. Denique dubium non est, quin creata omnia etiam natura sua destruibilis, ab agentibus, sive propria corruptione, sive annihilatione posse extrinsecis à Deo statuente, ut perpetuo durent, indestruibilis, seu incorruptibilia, & innihilabilis, seu potius nunquam corruptenda, vel annihilanda confitit. Hoc præter dependentiam dogmaticam creatorum omnium a Deo pro ipsis arbitrio, in fieri, & conservari constat, ex homine post resurrectionem, in quo, & si capacitem meriti, & demeriti, præmijiter, & panis aeternæ, eo quod rationalis, & liber sit, non attendas, ac subinde ius illud, perpetuo durandi inde cum Aristorelo, & Angelico Doctore deductum, numero sexto, tamecum post resurrectionem à Dei saltem decreto

g. 2. aeterna.

externe duraturum de fide est: quod ipsum de animo rationali eadem fides docet: atque item de Angelis omnibus, sive bonis, sive malis aeternitatis à parte post futura, eadem catholica fide admonemur independenter ab eo, quod eam natura exigant, vel non exigant sua, id habetur. Psal. 148. Jeunus in aeternum, & in seculum seculi. De cœlestibus etiam spiritibus dictum de quibus etiam Matthæi 28. Angelis eorum semper vident faciem Patris mei, qui in celis est, vbi mors non erit Apocalypsis 21. Luca 10. illi qui digni habebuntur seculi illo, & resurrectione ex mortuis, neque nubent neque ducent uxores, neque ultra mori poterunt: aquales enim Angelis sunt. De dæmonibus, ignis aeterni paratus à Deo dicitur in supplicium aeternum Matth. 25. quæ ut minimum, ex Dei prædicto vero esse debent; tametsi ex natura sciæ aeternitas Angelis competit, à parte post, ut infra ostendam: quare ex scindendo est Pluarchus, libro de defectu oracula, qui vite dæmonum, seu Angelorum novies mille septingentis viginti annis terminum praefixit; ut statim obirent referente Babalo, ad cap. 50. articulo 1. quæst. 3. difficult. 3. §. 1. verlu. Tertio probari poset, & si de facto solum, ac non ex natura ipsa Angelica vita, sic delirasset. Tora ergo in re presente, quæstio Philosophis sapientibus, & Theologis esse potest de naturali intrinsecis Angelorum incorruptibilitate propria, vel incorruptibilitate opposita, ac de eorum propria annihiilitate, vel inannihiilitate naturali.

CERTAMEN II.

Angeli natura sua sunt incorruptibles propria corruptione, adhuc de potentia dei absoluta.

1. Prima conclusionis præfixa pars de naturali Angelorum incorruptibilitate, & si non adeo rigida incorruptibilitas Philosophica acceptione à partibus communice tradatur, immo nec dispicer, sed quatenus effectibilatem, aut indefectibilitatem naturalem in effendo, significant, vniuersam, sive propriæ corruptione, sive specialiter dicta, annihiilatione: tamen de propria incorruptibilitate Angelorum natura sua, non nulli Partes videntur locuti, & imprimis S. Dionytius, 4. de diu, nom. longe à med. intellectuæ substantiæ uitam habent indeſicientem, & immorabilem, à corruptione vniuersa, morte, & materia & generatione mundæ exgentes. Pende, illa morte materia, Quibus ratio philosophica incorruptibilitatis propria, & strictè mox subienda, continetur: item illud generatione: cum enim, quidquid corruptibile proprie est, generabile idem proprio necessario sit (ut ex Arif. vidiimus cert. i. num. 4. & 7.) substantiæ intellectuales, seu Angeli, qui de se à generatione mundæ à Dionyli dicuntur, atque ingenerabiles idem incorruptibles proprie, & strictè dicentur, atque illud à corruptione vniuersa, non de omni defectu eorum, in effendo, sed qui propriæ, & strictæ corruptio sit dictum à Dionyli, aperte suadetur. Archanal de communi essentiâ Patris, & filii, cap. de Angelis, sic Anglum definiens. *Animal rationalis experientia hymnis dicendi aptum immortale*, illis enim, experientia, rationem dedit immortaliatatem, quae de eo era statim dicturus: felicitè propriæ incorruptibilitatis, quæ ex defectu materia in Anglo philosophice demonstratur. S. Basilius, in Psal. 44. cit: Angelos, vñque senescere, nec adolescere, sed in eo ita, in quo creati sunt, in eo, inquit, perennio remanent seruata simplicitas, & eadem immutabilis propriæ naturæ substantia, quia vñque sim-

plex eorum propria natura substantialis materiæ, ex qua solum mutari, & corrupti obstat, propriæ posset, & clarus Sophianus, epistol. recitata, in 6. Synodo actu 11. approbat. act. 13. vbi de spiritualibus substantiis, an. 14. latenuque dam moriuntur, iuxta quod supradicte defuncti atque pertinxentes, quod, & si aliam soner, potentiam, etiam ita moriendi negant ipsorum naturis, & si statim omnimodam immortaliatem, & perenni capacitate naturis eorum negant explicando cert. 3.

2. Eandem sententiam, eademque ratione tradit Damascenus lib. de decet, & placit. cap. 7. his verbis, quod vacat corpore, id ratione qd particeps, & immorale, ut animus Angelus, Dico. Theodoreus 3. de cura, grecianicæ affectionis, & Angelis feminarum, vñm superbum sit, & impossibile, qui ut immortales propagationem non indigent, ut incorporei commixtione non patuerint, ut generent, vel generentur: quare ingenerabile natura sunt, ac subinde, & proprie incorruptibles, consonantibz in epitome dñm, decet. c. de Angelis scribens. Immortalis natura sapientiae est genere diuina. Neque enim immortales opus habent, quia enim ab initio aliena est, natura non eget incremento. Quo argumento pro Diuina ingenerabilitate actius, & patius, scilicet propria incorruptibilitate, quæ cum spissâ corporis sentientiam dicuntur vñ sunt Laetatio, i. diuina infinita cap. 8. Minut Felix in suo Octavo. Adversus advers. gent. Tertullian. Clemens Alex. Cyprian. August. & Patres passim deorum apud genes mulcendum, & famineum sexum, & concusa frequentissima videntes. Posset etiam pro hoc coadiuvare Iulianus Archiep. Tolitan. de Oniga. Iumenta mort. apud tom. 8. Biblioth. veter. Ponit ita hominis in statu innocentie potentiam, non moriendi ab Angelica immortaliitate differentiam. Non enim (inquit) eodem modo, quo Angelus madatur, Deus ita, & homines condicuntur, ut etiam ei ut etiam, si non fecissent mori omnino, non possint. Sed ita conditus est homo, ut perficiunt mortalitate munere sine intermissione moris. Angelus immortalis sequitur aeternitatem beatæ. Id est incorruptibilitatem ex merito habet, quoniam Angelus ex conditione, & natura sua habet, ut integræ beatitudinis aeternitatem, quam ex mentis & gratia Dei habet vterque. Denique Patres omnes, qui Angelis absolutam natura sua immortaliatatem concedunt, cum corruptibilitatis propria dicta, mortalitas aliquam sit, cui haec natura sua competet, absoluta immortalitas natura sua competere sine contradictione non posset; immo, cum mortalitas per propriam corruptiōnem finalitatem, notissimam mortalitas sit, cui haec natura sua competere immortalitas natura sua nequebit, nisi ab ignorantissimo, & stolidi. alijs affirmati.

3. Huc proinde facit etiam definitio Concilij Lateran. sub Leone X. in huius Bulla polita int. sellionis 8. vbi ex Math. 10. Nolite timere: qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Definit contra Philosophos assertorem: de natura anima, quod sit mortal. Naturam animæ non esse mortalē, quod ipsum est, animam natura sua immortalem. Cum autem id à Christo Domino dicatur, ut homines, qui occidere possunt corpus (per causam scilicet secundas vita corporis aduersitatis, & subinde proprie corruptiōnem) occidere, ut doceat Valpurg. d. 18. c. 5. n. 18.) ut nequam timendos probet, quod anima non possunt occidere mansuetæ de corruptione propria, & morte per causas contrarias secundas, quibus negat occidendi animas potest, inducenda loquitur, dum eam negat potest, & subinde dum ex eo loco naturam animæ, (eu animam natura sua immortalem defuit, natura sua proprie deficit incorruptibilem. Et si autem eo loco nihil in terminis de Angelorum immortalitate, & incorruptibilitate propria definitur, virtute tamen de eis immortalitas natura sua, sive incorruptibilitas propria

ORTF. G.
In 1. part
DVIA.

propria in se, vel saltem in genere definitur, ibidem dum de anima vniuersum immortalitas natura etiam sua, absolute, ac libidine, omnis indestruibilis species, sive per corruptionem propriam, sive, per annihilationem, vel prout propriam incorruptibiliter, significat, definitur. Probatur primo, quia Angelus spiritualis, & rationalis substantia, non minus, uno perfector, quam noster animus est; ergo quicquid perfectionis animo nostro, qua spirituali, & rationali, sive intellectuali conuenienter definitur, virtute saltem, & implicite conueniente Angelo definitur: ast incorruptibilis propria vel in se ipsa, vel in genere absolute immortalitas, sub quo continetur, conuenienter animo nostro natura sua definitur: ergo virtute, & implicite definitur. Angelis, natura etiam sua, conuenienter. Antecedens primum ab omnibus admittitur, admittitque debet, ex illo Psalm. 8. *Misericordia eius paulo minus ab Angelis.* Quod de homine etiam Christo, ad litteram dictum vult. Paulus ad Hebreos. 2. qui tamen in donis supernaturalibus maior longe Angelis solum potest, in natura, eisque etiam quoad animum rationalem, quo constat, debitis esse ipsis minor. Consequentia vero inde ducta inoffensio currunt. Confirmatur: quia Angelis, ut Deum clare videant, lumine gloria opus est de fide saltem implicite confutetur (de quibus tam, nihil tale definitum in terminis est) eo praecise, quod de homine, eiusque rationali animo, ita definitum est contra Beatores, & Beguinas, in Concilio Vienensis sub Clemente V. idcirco Angelos natura sua absolute immortales, quare, & proprie, ac stricte, incorruptibilis, ut minimum, che fidei saltem proximum, & oppositum temerarium, & terrorum confit Valentia, i. p. ad. q. 50. a. 5. disp. 4. q. 1. pu. 4. §. quod autem, atque in fide periculum. Molina a. 4. quibus (vii & ego) contentit Bubulus, a. 5. queſt. difſie. i. §. 3.

4. Probatur à ratione vel potius demonstratur conclusio. Id absolute est proprie, & stricte, incorruptibile natura sua, cuius natura, & essentia incapax est proprie, & stricte dicta corruptionis, seu destructionis corruptionis: atqui Angeli natura, & essentia incapax est, proprie, & stricte corruptionis: ergo natura, & essentia sua est incorruptibilis. Maior est ex terminis evidens. Minor autem clare, & evidenter probatur: corruptionis propria, & stricte dicta essentialiter dicit rei destructionem, ab agentibus, seu causis secundis per contrarias formas, seu dispositiones peragenda; atqui Angelus natura, & essentia sua incapax est eiusmodi destructionis sui, ab agentibus, & causis secundis per contrarias formas, seu dispositiones peragenda. Ergo incapax est natura, & essentia sua proprie, & stricte dicta corruptionis. Minor proxima certa, & evidens de fide penne, & ex loco recitat. Math. 20. dum inde animi nostri naturalem, sive naturam suam, immortalitatem seu proprie, & stricte dicta corruptionis incapacitatem deduxit, quod eo loco, à causis secundis, faciliter hominibus qualcumque, ad eius interitum applicantibus, & inducentibus, non posse animum destrui dicatur: quam definitionem & deductionem virtute, & implicite ad Angelos pertinente proxime ostendebamus. Sed quoniam nunc iam sola naturali ratione pugnamus, ita, & minorem hanc, & conciliij rationem, tam pro rationali animo, quam pro Angelis cunctis demonstramus. Angelus (et idem est de anima rationali) natura sua est substantia spiritualis intellectualis. Simplex, incomposita, ex materia omni substantialiter, sive secundum substantiam sumpta: ergo est incapax corruptionis proprie corruptionis. Antecedens quoad incompositio- nem substancialiem Angeli ex materia corpore, non solum est Theologice certa, sed Philosophice etiam demonstrata, q. 1. & 2. fere per rotam de Angelis, non solum, qui de facto sunt, sed etiam de pure possibilibus aliis specierum Similiter de incompositio- nes substanciali Angelorum horum etiam possibili- um, ex materia non solum corporea, & indiffe- rente, sed spirituali ostensum est cert. 3. & 4. cons-

sequens vero probatur ex dictis, q. hac, 3. cert. 1: etenim destruicio rei corruptiva, seu a causis secundis solum esse potest per inductionem formæ oppoſita, vel contraria dispositionis in materiam aliquam natura, & essentia rei natura sua proprie corruptibilis, aduersarum formatum, & dispositionum capa- ceem: atque in Angelis nulla est materia capax ad uelarum formatum, & dispositionum capa- ceem: ergo nec capacitas ad propriam corruptionem, seu proprie corruptuam sui destructionem sublumpum antecedens probatur. Quia Angelus nulla ma- teria confitat, sed simplex substantia spiritualis est; ut diximus locis citatis: nec partialis substantia est, seu forma, materiam aliquam à qua educatur, immo à qua non educatur, ut comparetur, & materiam con- cernens, ut citat. cert. 3. & 4. ostendimus: ergo ne- qui habere capacitem, ad sui destructionem ratio- ne materie ipsius natura Angelica, per formatam, seu dispositionem contrariam, à causis secundis inducen- dam: sed nec ratione simplici, & totalis natura suæ substantialis: id enim repugnat: esset enim capacitas recipienda contraria quam merito repugnare aiebat Aristotel. citatus super cert. 1. n. 5. & 7. ex naturali demonſtratione ibidem producatur, quod sui deſtru- ctionis, & non esse, seu negationi sui absolute simul coexistere Angelus deberet, manifesta utique contradicione.

5. Secunda pars conclusionis titulo certaminis; praefixa expressi videtur nostri Valsquez d. 82. c. 3. §. 1; n. 12. sub fin. scilicet Angelum, nec diuinatus, sive potentia absoluta Dei, & supernaturaliter pro suo à legibus natura (ut sic loquar) soluto arbitrio ope- rantis natura sua proprie corruptibile esse, sed potius proprie incorruptibile: quia, inquit Valsquez. Ipsorum naturae repugnat, ut à causis secundis cor- rumpanur, id est, per contraria forme, aut disposi- tions inductionem destruantur, s. quod apud ipsum, & reliquos Philosophos, & Theologos destruicio proprie corruptiva, seu propria corruptio est. Id re- ste quidem probat, sed solum ibi attendit ad extrinsecam actuositatem agentium naturalium respe- ctu eius. Potest autem Angelus indestructibilis cor- ruptive, sive incorruptibilis natura sua esse respectu actuositatis, corum non autem intrinsecas capacitatibus, ut ab eis destrueretur, si maior actuositas, potentior, ipsis, vel alius causis, secundis addebet (ut ad- est Deo) respectu cuius potentie subdit statim esse Angelum, esse corruptibilem absolute: sicut, & ve- teres plures de incorruptibilitate, non Angelorum propria, & natura sua & profus ipsi intrinsecis, sed relate solum ad actuositatem extrinsecorum agentium loquuntur sicut eam ipsius condunt: quia, ex de ge- natione, & corruptione in causis secundis differentem Doctores Aristotelem viderunt, non autem satis attenderunt intrinsecas generationes, & corru- ptions praedictas; que ibidem Aristoteles posuit absolute, intrinsecaque sunt eiusdem earum, ac nos cert. 1. notaimus: & que respectu actuositatis diuinae, & summae Dei potentiae locum habent, vel ha- bere non possum in rebus earum capacibus. Proba- tur igitur, absolute, & propria incorruptibilitas Angelorum natura sua, à quouis agente, etiam Deo; pro suo soluto arbitrio, & potentia absoluta operante. Quia corruptibilitas propria rei cuiusvis ex natura sua dicit, in eius natura capacitatem physis- passionem, materiale saltem, formas, seu dispoſi- tiones contrarias, quibus destruatur, & ratione cuius eius destruicio corruptio propria esse potest; atqui natura Angeli eiusmodi capacitas physis, in se, & intrinsecis, quare, respectu Dei etiam, de potentia ab- soluta operantis, repugnat, ut patet ex dictis, n. 4. ergo, nec diuinatus, & supernaturaliter natura Angelica corruptibilis esse potest: quare, & Angelus natura sua est, etiam diuinatus, & supernaturaliter proprie incorruptibilis.

CERTAMEN III.

De Angelorum natura sua annihilitate
vel inannihilitate.

I. Am de altera destructionis, seu mortis, & corruptionis late dicta specie, nempe annihilatione, disruptum restat: eius natura sua incapax, & subinde mortal, an in capax, atque adeo immortalis natura sua Angelus sit: si enim annihilationis etiam incapax Angelus natura sua, atque eo etiam sensu immortalis esse inueniatur, cum eius incapacitas pertinendi per sui destructionem proprie corruptiunam, seu propriam corruptionem natura sua fuerit, cert. 2. demonstrata incapacitas absoluta, & omnimoda destructionis sua Angelo natura sua competere, ac subinde omnimoda eius natura sua immortalitas probata manebit, siquidem nullum aliud destructionis rei semel producatur, & praexistentis genus, modus ultra proprie dictas corruptionem, & annihilationem esse potest. At, cum annihilatione creationis proprie dicta, quæ à solo Deo esse potest contradictrio opponatur, eiudem potentia libera operatura cuiusmodi Diuina est agere, vel non agere, & ab actione cessare: solaque, actionis, qua facta res est, subtractione pereat, fit, ut potentia extrinseca, quam Angelus concernit, ut continua creatio serueretur, vel substracta creationis sua continuatione defracturatur, ac propria annihilatione pereat, esse potentiam, seu omnipotentiam Diuinam solam, sive Deum, qua omnipotenter, & proprie creativae creabilium natura sua rerum seruatorum pro libito, vel annihilationem. Deo quippe dicitur. Quomodo posse aliquid permanere, si tu non voluis? Cap. 11. & actor. 17. in ipso enim viuimus, movemur, & sumus. Quare concussum subtraheente, omnes, & omnia perire: vt Iob, breui, & eleganti illa metaphora exprefit, cap. 6. Soluat manus tuam, & succidat me. Manum scilicet illam, confusus, que tenebar in vita; de qua Psaltes Regius aiebat Psalm. 1. 8. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et Magn. Greg. 1. 6. moral. in Iob c. 18. à S. Thom cunctilque Theologis laudatus. Omnia in nihilum tendentes, nisi ea manus omnipotentes conferuerat. Cui Damascenus 1. de fide c. 3. & ceteri Patres, & si vocibus quandoque aliis, omnino conuentum prælertim Augustinus, 4. de Genesi ad litter. cap. 12. qui in eo Dei effectus ab Artificium operibus distinguit, quod haec ab his in fieri solum, illi vero non in fieri solum; sed, & in conferuare à Deo dependant.

2. Claret inde relare, ad absolutum Dei potentiam Angelos omnes esse absolute annihilabiles, & eo sensu mortales, ut bene obseruavit Cyril. 8. Thefaur. circa med. illis verbis. Sed tamen quoniam orum habuit (Angelus) & esse caput, occidere quoque potest. Et non esse. Nam, quæ naturis præcipuum insunt, carreficti creatoris nivis sunt. Quare sicut ignis, combusitus quidem est, sed non Deo, sic etiam Angelus, immortali quidem est, sed non Deo. Sententia initio huius testimonij positivæ de Angelorum etiam mortalitate relate, ad Dei absolutum potestatem, ita contentit Damascen. 2. de fide cap. 3. init. ita enim natura comparatum est, ut quod artuum habuit finem sit aliquando habiturum. Non quidem de facto (quem Angeli non habebunt, ut ex fide ostendimus) sed potentia, quod pro ratione reddit, ut voluntate hac beneficio Dei Angelos immortales esse, ac nusquam defecturos probaret, non autem sua natura. Quo etiam pactio censuit Iustin. Mart. I. questionum, q. 13. scribens. Quorum immortalitas, ex alterius voluntate penderet, ea immortalia (de se utique) esse non possunt, & Ambros. 3. de fide c. 2. Neque Angelus immortalis est naturaliter, cuius immortalitas

in voluntate est creatoris. Atque ipsi prius Plato in timo, vbi Deorum ab ipso propagatorum (nempe Angelorum, apud Catholicos) Patrem summum Deum, ita ipsos alloquenter inducit, Dicitur ego opifex, & Pater sum: hac attendite, quæ in facta sunt, me ita volente indissolubilia sunt, ita Angelos relate ad Dei potentiam, & voluntatem ab solitam, semel etiam productis, annihilabiles, mortalesque esse (eos saltē, qui de facto sunt ne de possibilibus specterum aliarum ab ipsi præmarci citandos Recentiores fugilem dogma Catholicum est. Quare an id ex innata ipsi, & intrinseca inclinatione, sive naturæ, & potentia immixta, quam in se habeant, ac subinde de potentia ordinaria Dei ipsorum naturis, exigentieque, vel potentie se accommodantis, annihilari possint; ita subinde natura sua, & intrinseca potentia latenter passiva annihilabiles, & eo etiam sensu mortales: 3. potius solum potentia solum, & ab aliis Dei ipsi, quæ naturis præfus exirentia annihilari possint, & deficere acque, ex ea solum & ex tempore annihilabiles denominantur, & eo sensu mortales, cum rameis ipsi, coniuncte naturis, resili inclinatio, seu capacitas intrinseca, si ad eorum conseruationem, quare, & sicut natura sua, annihilabiles, eoque etiam sensu immortales: quidam Catholicis Doctoribus esse columnmodo posse, & haec sensu fuit, tametsi eos plus de nomine, quam de re haec sensu, & ad censuras vñque, sensu non dicibilem: nec posse re ipsa villam ex ea ad aedificari rationabiliter dissentiri: sed pugnare, quia potentia passiva Logice, seu non repugnante creaturarum, ut præcise, possibilium, differens, a potentia physica passiva, seu physica destructionis, plenum à Deo, non sensu attenderunt: sicut neque ipsi, & exigentiam naturalem, quam ex prima laudatione, & existentia absoluta, deinceps levitera creatua omnia natura sua permanentia adserunt, & habent, quandiu contrarium fortius, auctiunculae licet, & exigentia potentioris ad indicendum aliquid cum praexistenti incompossibile est (vñ obesse respectu Angelorum offendimus) ex quo videtur cert. 1. n. 2. Minus etiam quam per effecit attenderunt, ut ita certarent, ius, & exigentiam vñtriculam sensu, quæ substantia cuius sp̄iritu in intellectu semel producta adest, ut exercitare sp̄ene possit, ut, ac perdere de quo etiam egimus edent cert. n. 5. fine, & toto n. 6. quorū ad veram diffinitionis huius decisionem reficanda memora in primis erit.

3. Prima sententia afferit: Angelos natura sunt Deo annihilabiles, atque eo sensu mortales natura sua respectu potentia diuina (et ordinare quidem, se ordinari, neque contra naturam eorum solum & exigentiam operantis) realiter esse: ac subinde non esse natura sua à Dei potentia, ordinata ab eo, annihilabiles, atque eo sensu natura sua realiter immortales, ita Alexand. 1. p. q. 4. m. 3. S. Bonav. in 1. d. 2. p. 1. q. 2. Ricard. a. 2. q. 2. Scot. q. 5. §. 4. quod pugnat, & in 4. d. 49. q. 6. §. Hi duo sunt, Olam in 1. q. 7. Gabr. d. 2. q. 1. a. 2. concl. 6. Vals. citr. d. 1. Mat. citr. d. 36. fect. 6. alios referunt Recentiores apud prime Doctos. Bubulus d. 50. ad. 2. 5. quæst. vni. diffic. 3. §. 1. alios referunt, si eos de potentia natura Angelis physice passiva, & intrinseca mortalitatis, & destructionis loqui referat, de quo citius reliqui sublatens loquuntur, sed de logica solum, seu non repugnantia, ut Angelus semel productus, & praestans diuinitus à Deo non conservetur, & intercessum, quam intrinsecam, & realiter Angelo etiam praexistenti esse volum, nec solum extrinsecam denominationem à Dei omnipotencia, prorsus arbitrio ipsius conferatur, vel non conferatur, & annihilare potestis quod solum inquit Valerius notet. 3. certum, n. 8. saltē sibi cum Caetano, & Thomistis Dominicaniis aliquibus item, immo inter Catholicos esse; siquidem sibi annihilationem, à Deo circatur omnibus, semel etiam productis, non repugnare, ac proinde potentiam logicam, seu possibilium,

ORTUS. G. A.
In 1. part.
D. VII. a.

Disp.II.Quæst.III.Certam.III.

55

tatem, non fictam, & chimæricam, sed veram, & realem dari, ut non conferuentur à Deo, tam certum est, atque est certum creata omnia, pro Dei libito, & arbitrio seruari, destruive absolute posse quod fidei dogma est, ex n. 2.) atque eo sensu esse mortale non immortales, ne in destructione, & annihilationi à Deo repugnantes, sed potentia logica ab ipso annihilabiles, & destruibilis; sive id intrinseca sibi potentia, sive exsecus solum à potentia Dei habent; de quo subinde disputatio Catholicis sit, esequiolummodo possit. Ceterum eo fidei dogmate statuo, admissaque intrinseca rerum essentia non repugnanta, & potentia logica, vt à Deo seruentur, vel pro eius nuto destruantur, de naturali ipsi, ac subinde Angelis, mortalitate, & annihilabilitate, vel inannihilabilitate, & immortalitate Doctoribus Catholicis disputatione esse posse, & ex dicendi clarabit, & ex dictis num. 2. citato, ac de le fatis patet. Nam possibilium, ac non repugnantia absoluta rerum, ipsius etiam intrinseca, vt à Deo eiusque potentia, vel sicut, aut facta, seruentur, vel, vt non sicut, vel iam facta destruantur. Dei omnipotenti ab solutam, non autem naturali physica ipsiarum exigentia ligata, cooptatae ordinatam, & quasi subordinatam, & attemperatam, respicit: quare & si ipsarum naturali iure, & exigentia physice, carum destruictio, & annihilatio adseretur, tamen intrinseca ipsius non repugnanta, & potentia logica, vt à Deo annihilentur, esse absoluere poterit: Ac demum S. Thom. Durandum, Caetanum, ac reliquos prepositos, pro secunda sententia referendis potentiam, logicam, ac non repugnantiam, vt Dei absoluta potentia destruantur, productis, sive mel Angelis non negant, & solam extrinsecam denominationem, ipsius ab actua Dei potentia esse non docuisse, confitat ex eo, quod rerum possibilitem in pura Dei omnipotencia rebus omnino extrinseca constitutore, Recentiorum referenda sententia pri-mo fuerit, fatisclarebit.

4. Secunda igitur sententia docet: Angelos (qui de facto sunt) natura sua annihilabiles à Deo, atque eo adhuc sensu mortales non esse, sed potius natura sua, inannihilabiles tamen potest Dei sensu immortales; tametsi potentia Dei actiones annihilabiles sint, & eo sensu mortales, quin in eis potentia, adhuc passiuam, adit sive annihilationis, aut destruptionis, qua ratione materia adest, & corruptibilis. Ita plane S. Thom. i. p. q. 2. q. 50. a. 5. item q. 5. de potentia a. 3. & 2. contra gent. c. 30. & 35. vbi Ferrara. Si quis autem Petrus Bergomensis in concordantia loquitur. S. Thom. dubi. 122. Durandum in t. d. 8. p. 1. q. 3. n. 4. Caetanum in t. p. q. 50. a. 5. vbi etiam Bannez, ac aliqui interpres Dominicani, quibus ex nostris contentione ibi Molin. & Valentia d. 4. q. 1. pu. 4. §. Quod autem natura, vbi ait à Theologis fere certam ex fide indicari. Soar. 1. de Angel. c. 9. Iesu s. de summo bono n. 112. Meratus de Angel. d. 9. lec. 2. Quirios citat. d. 41. fecl. 3. §. Vera est secunda sententia, num. 12. Arriaga d. 2. de Angelis fecl. 3. 4. & 5. Porro hanc sententiam, vi fidei aduersam rectebat quandam ab aliquo Parisen-sibus Theologis, non sine stomachio, memoratur à Caetano, vbi proxime his verbis. Dicere autem, quod repugnat fidei, est summa ignoratio, qualis mo-derno tempore regnare videtur apud quoddam Parisen-sis, qui presumit S. Thom. capitulum (30. & 37. ex. 1. contr. gent. supradictum habent. Quod verisimum quidem est, si Angelici Doctoris & citorum sequacium ea in re Theologorum sententia intelligatur, ut probabilis sententia memorata, à Valentia feratur in aduersam. Etenim ex citatis antiquis nemo intrinseca Angelis non repugnans, seu potentiam logican, aut logicæ passiuam, vt non conferuentur à Deo soluta, atque absolute sua potentia illos conferunt nolentes, & quo secundum se, & essentiam suam termini, & obiecta Diuina omnipotentie confi-turantur, negavit: quam rebus omnibus possibilibus 1. p. q. 25. a. 3. & q. 9. atque locis proxime citatis eam Angelis concessit; solumque negavit potentiam phy-

sicam, & realem adhuc passiuam, seu physicæ passiuam & subiectuam sue annihilationis, id quod ex-preficit, etiam Durandus. Non enim (inquit) requiri-tur in creatura, vt sit potentia subiectiva, ad annihila-tionem. Ut ipsa annihiletur. Similiter Caetanus, & Ferrara potentiam solum physicam, & realem ad sui annihilationem creatura, & Angelis negant, cum in solo Deo esse illam concedunt. Bubalus denique qui potentiam hanc logicam, non seu repugnantiam, vt à Deo annihilentur, Angelis intrinsecam ab antiquo-ribus assertam negasse videtur, ac de ea admissa Caetanum reprehendit, solamque potentiam Dei An-gelis extrinsecam ad eos annihiliandos admisit §. 5. verbu. Colliguntur quinto, de potentia reali physica operante loquuntur. Siquidem statim verbu, Colliguntur sexto, ait relate ad absolucionem Dei potentiam Angelos na-tura sua mortales, & annihilabiles esse i in qua pro-positione, & si aliunde aduerteret, supponit tamen potentiam logicam, seu non repugnantiam, vt à Deo annihilentur Angelorum natura intrinsecam esse vt §. 2. propositione, i. statuerat, atque probauerat, ac cer-tam apud omnes esse merito concluderat, unde con-stat immerto etiam Vásquez nostrum c. 2. verbu. Eodem modo n. 10. reprehendit Caetanum, quasi lo-tam potentiam actuam Dei à qua creata, & Angelii destruibilis, & annihilabiles denominantur, in-trinseca, omni carum potentia logica, seu non re-pugnanta, vt à Deo destruantur, & annihilentur scel-clusa adserit, quam tamen à Caetano admisit facit ipse Vásquez c. 1. n. 1. & 2. non minus quam ab ipso Vásquez admittitur: & si hic male realem esse contendat, melius autem Caetanum realem poten-tiam esse negat. Secunde igitur huic sententia subserbo, quam sequentibus conclusionibus distin-guis, atque ab equivoicatione omni liberam trado.

5. Die primo. Angelii natura sua inannihilabili-les à Deo naturaliter, & potentia ordinaria operantu-ntur, atque eo etiam sensu immortales natura sua sunt, Probatur ex Concil. Lateranensi sub Leone X. fecl. 8. in cuius inicio eiusdem Leonis Bulla definitum animum rationalem esse immortalem, per se fuisse esse per se corporis formam: id quod Angelo, præstantiori, scilicet substantia spirituali intellectu debet con-venire: maxime cum eadem, omnino pro vitroque sit naturalis ratio inferior subiectienda. Probatur se-undo conclusio in terminis, & illatio ab immorta-litate, & inannihilabilitate naturali animi rationalis natura sua, ad eandem Angelis concedandam ex sy-nodo 6. act. 1. vbi eam virtutique natura sua conce-dit tametsi eis essentia & natura sua immortalita-tem videatur negare, non eo sensu, quo hic accipi-simus naturam alium, vt inferioris videbimus. Tertio probatur ex Dyonis. Areopag. Athanaf. Basili. Damascen. Theodoreo. Minutio felice Iuliano Archi-episc. Tolentino recitatis cert. 1. & si enim de eorum indestruibilitate per naturam oppositus corrup-tibilitati sensibilium in terminis videantur locuti, & res-pectu contrarium agentium, & causarum secun-darum: tamen de omni indestruibilitate naturali, & omnimoda, immortaliitate Angelorum, natura sua, & respectu cuiuscumque agentis, etiam Dei, iuxta ipsorum naturam operatur virtute saltem, & æquivalenter loquuntur, cum nullam adhuc poten-tiam passiuam physicam respectu Dei habeant ad suam annihilationem (vt concil. 2. dicimus) æque, ac respectu agentium naturalium ad propriam sui corruptionem potentiam physicæ passiuam non ha-bent. Quarto probatur efficaciter, ex Cyril. Alexan. 8. thesauri circa med vbi nobis putatur ab aduersariis, vel maxime aduersus illis verbis. Et si Angelus immortalis quadam rei est, per voluntatem, & gratiam salvatoris, sed quia tamen ortum habuit, & esse caput occidere potest quogue, Et non esse. Nam que natura præcipue in iuri (vt Angeli natura im-mortalitas) ex respectu creatoris Dei nihil sunt. Quia omnia natura iura ex potiori summo suo increas dominio, & iure perfringere absolute, & honestissime potest: quare sicut igitur combustius quidem est, sed non Deus, sic etiam Angelus immortalis quidem est; sed non

non Deo. Quare æque immortalem natura sua Angelum, atque combustuum natura sua ignem esse docet; & si contra huius activitatem naturalem, & prius expeditam impideat Deus combustionem, atque contra naturalem Angelo immortalitatem inferre mortem posse. Methodius tandem serm. de resurrectione. *Is qui ex nihilo fecit, & confruxit immortalium naturam non in Angelos, & miseros solum confruxit:* quare Angelos ex natura immortali, tunc natura sua immortales esse docet.

6. Probatur à ratione, (fors demonstratione) naturali conclusio. Angelus natura sua, non solum non petit destrui, sed petit non destrui à Deo, & non annihiliari; ergo Angelus natura sua, est à Deo iuxta eius naturam operante innihilabilis seu (quod idem, est) natura, seu iuxta naturam suam immortalis, & si à Deo ultra, & contra naturam Angelis, eiusque naturalem exigentiam, (vi potest) ope- rante, sit annihilabilis. Antecedens probatur Cyrillicus authoritate proxima, qua æque immortalem natura sua Angelum, atque ignis natura sua combustuum sit, dicebat: id est, & que Angeli naturam exigere semper persistere, & non destrui; atque natura ignis exigat combustionem. Probatur secundo, ex natura, & essentiâ rerum permanentium. Quidquid permanens natura est, natura etiam sua exigit permanere, ac non destrui, debetque natura sua perdurare, quandiu contrarium agens fortioris exigentia, & actuitatis in rebus non adest, ac non absit agens naturale, à que naturaliter debeat conferuari, ut lux, à luminoso: atqui Angelus natura sua ens permanens est, ergo natura sua exigit permanere lemet productum, quandiu agens contrarium fortius non adest, neque absit connaturale agens ipsius producitum. Tunc sic: sed nunquam potest adesse agens contrarium fortius, quod eius destruptionem requiri, nec agens connaturale ipsius conservacioni, quod Deus est, absit potest: ergo natura sua semper durare, atque non destrui, ac subinde natura sua, atque eius naturali exigentia attenta innihilabilis à Deo est, & immortalis. Antecedens ostendimus controversi. 1. de generat. d. de resistencia: & patet, quia deficiente causa secunda permanentium, contrarium primarum qualitatum (v. g. caloris induit in aquam) Deus connaturali concursu, illum conservat etiam, si agens contrarium, scilicet forma aquæ, ipsam ad connaturalem frigiditatem, reducere potens, & potens adit, quod fieri à Deo, nequit naturaliter, nisi iuxta aliquam naturalem exigentiam fiat: Nequit autem esse exigentia activa agentis calidi, à quo calefacta aqua sit, & à quo remota calida conservatur: ergo solum est exigentia formæ illius, seu caloris induci, qui titulus entis natura sua permanentia vbi primum est exigere naturaliter conservari; tametsi quia forma aquæ frigiditatem sibi connaturalem actuitate exigit sua, virtusque exigentia attenta, & comparata, virtusque magnitudine, nec in rotum calorem conferuerit, nec in rotum frigiditatem induci permittat, vt latius citato loco perpendebam.

7. An vero entia permanentia, sui conferuacionem generalis permanentia titulo in successu immediate sive prime productioni, instanti, vel determinate, vel indeterminatae naturaliter requirant an pro aeternitate tota à parte post sive prime productioni: Postremum de permanentibus cunctis docere videtur. Ariaga citatus fecit. 5. versu. *Pro eo dico,* & si de Angelo loquatur, neque enim de eius speciali permanentia titulo rationalis, & intellectu (de qua statim in secunda probatione conclusionis) fed titulus entis permanentia natura sua eius rationis procedunt. Ego vero oppositum senteo: nempe ens natura sua permanentis vniuersaliter, nequaquam sui conferuacionem per aeternitatem à parte post, sua prima productioni natura sua exigere absolute cum natura sua contraria pariantur, & habeant, quorum exigentia, & actuitate opposita fortiori, naturaliter intereant, nec, nisi eis non adstantibus possint persistere, neque exigere absolute in eorum etiam

præsenzia perdurare, sed sub conditione absentie contrarij fortioris, quam per aeternitatem nec apponere, nec exigere absolute possunt ea, que contraria patientur, & habent; verum quidem illi sunt natura sua, persistentiam, & conferuacionem sui, & si non in præsencia contrarij fortioris exigit, tamen hoc etiam præsente absolute exigit; sed de præsencia, vel absentia contrarij, adhuc tanquam conditione, ad sui conferuacionem exigeandam exando, ut de contrariis agens contraria, non inductionem præscindendo a contrarij praesencia absolute natura, & actuitate sua re polvit, quantum alterius alterius absentiam, & determinationem, qua per accidens ipsius exigentia est, & ei annuat ad eum ab dubio succedit: quia nullus natura exigentia, & inclinatio, in malum velutrum villatenus est, sed toja in bonum, & commodum proprium iuxta philosophicum axioma simile in malum intendens, operatur: cuius & permanentis & actionis perduratio successiva sit, & Dei arbitrio, & voluntati natura sua, & per singula instantia natura sua subordinata à Deo donec id seces, iuxta creatam exigentiam, atque nec cum permanentibus, tum in agentibus creatis non sit absolute, & actu existentibus innescatur, qui via primo sive productionis instanti sunt absolute in secundo non existunt, sic plane, ut cum primis instanti solum sui existentiam exigere per secundum immediate successuero possint, non autem ex primo illo pro viteriori tertio, quod existentia absolute illorum debet ex parte actus primi procedere, ut ei prohibito annuat vel non annuat in rotum vel ex parte Deus: ac sic deinceps viterioribus attenuat à parte post futura, in eis que voluerit permaneant. Que in actua exigentia pertinet, & ad formalē illationē inoffensō extundunt. Probatur secundo conclusio ex speciali permanentia naturae Angelicæ, inquit, ac subinde voluntate, meritisq; ac demeritis penitentia, præsumi aeterni capacis, quo etiam titulus permanet, non aliquandiu solum, sed aeterni natura exigere sua ostendebamus, cert. 1. n. 4. & 5. ex quibus constat Angelo semel producito in sua amabilitate, & interitus quandiu non efficit, in viciotis derisione violentiam à Deo quedammodo inferit, quandiu, non fuerit etiam per totam sequentem aetatem, quatenus contra exigentiam naturalem perdurandi per aeternitatem totam, omninaque, & singula, eius instantia quam vbi primum existit habuit, in ratione modo explicato: ut in secundo ad tertium, & extatio ad quartum, & sic ad viteriore, & viceversa ex immediate antecedenti, per totam aetatem successuoram formaliter habeat: in eius amabilitate, ne fieret violencia continuaria, non minus, quam digni ad passum applicato, & ad comburendam expedito concussum ad comburendam, quem natura sua exigit, vt fornaci Babilonica contigit: Denegaret, sed quoniam formis, & complicitis materialibus natura sua permanentia, ac de lecegribus permanere, ratione materie, cui inheret, quaque intrinsecè constant, corruptibili tamen rarerunt, non actiue, & exsiccante, sed passiue tam physique sunt, quia materia contrariorum siphon destructionis, constant, vel inheret, ut omnimea innihilabilitas secundum naturam Angelis, à Deo, ac, eo sensu immortalitas statuar, ut secunda con-

9. Angelus natura sua nullam realē, physiū potentiali passiuam, sive subiectum physiū in destructionis, hec annihilationis, à Deo etiam habet. Est etiam omnium Doctorum secunda sententia: conclusio: immo vera solus confusionsis subiectum realē, & physicū habet. Probatur conclusio ex parte clare, atque precedens, quod pars eius primam: quia Angelus nulla materia (nec) materia contrariorum, & corruptibili actionis capacitate substancialiter constat, vt ostendimus, q. 2. vbi substantiam simplicem illum esse monstrauimus, sed esse substantia, & natura simplex Angelis posset esse

ORT. G.
In 1. part
D VIa.

Disp. II. Quæst. III. Certam. IV. 57

potentia, realis physica passiva, sive physicum sue destructionis, seu annihilationis etiam, à Deo subiectum: tum quia nulla potentia physica & realis passiva, nisi ad perfectum, sive ad perfectionem fui, esse potest. Et enim è conceptu partis perfectibile quid, omne subiectum, atque adeo essentia sua, ad suu perfectionem, seu perfectum aliquid relatum potentia physica passiva, physica appetitus, ad formas est, illaque sicut turpe pulchrum, & famina virum, appetere materia prima dicitur ab Arist. phys. text. 81. à cunctis philosophis, & Sanct. Thom. i. part. quæst. 9. art. 2. & Ispius atque à reliquo Theologo laudato: destruio auctu rei nequit esse eius perfectio: quare neque ipsa passiva adhuc, physice appeti. Quo argumento Arist. proxime citato nullum contrarium contraria sive subiectum esse deduxit, ut refereremus cert. i. n. 7. Tum etiam: quia vt ibid. n. 5. arguebamus, omnis physica realis potentia debet suo actu coexistere: implicata autem aliquid coexistere fui destructione, & absoluio non esse: ergo implicata esse reali physican potenciam, & subiectum physicum sue destructionis: quare, & Angeli naturam substantialiem simplicem est reali potentiam passuum physicae, sive subiectum reali physicu sive annihilationis, & absoluio non esse, à Deo etiam ipso, provenientis. Cum ergo Angeli naturalem exigentiam habeant permanendi in esse, quod primo à Deo acceptum, & habuerint, atque in eternum, modo explicatur, permanendi, ac subinde, vt deinceps à Deo non destruantur, & annihiilentur natura sua habeant: ac rursus potentiam reali physican, passuum adhuc, vt à Deo annihiilentur, in sua natura non habeant, neque possint habere, ut haec demonstratum est: restat eos natura sua, à Deo, adhuc, annihiabilis non esse, sed potius inannihiabilis natura sua, atque eo sensu immortales: sicut annihiiliari à Deo, ac destrui absolute potentia sua absoluio possint. Id quod clariss adhuc (si potest) ex solariione argumentorum aduersantium, vel potius detectione, & cœquationis, cui innititur, sit.

C E R T A M E N I V.

Oppositionibus occurritur.

1. Primum à ratione est. Nequir natura, & essentia Angelicæ, negari non repugnante, seu potentia logica, vt à Deo destruatur pro veteriori duratione, ad eam, quia primò productus, & existens Angelus est: atqui hoc potentia intrinseca est natura, & essentia Angelicæ, nec solum extrinseca, à potentia Dei ipsum destruere potest: est infusa realis, & physica in Angelo existente: ergo in natura Angelicæ existens est potentia intrinseca realis, & physica sua destructionis: ac proinde secundum intrinsecum reale, & physicum natura sua, sive secundum naturam suam intrinseca realiter, & physice sumptam Angeli est annihiabilis à Deo, & natura, subinde tua mortalis. Minoris pars prima de intrinseca, & essentiæ naturæ Angelicæ non repugnante, nec solum extrinseca destruatur, per denominationem à potentia Dei certa mihi est: illa quippe possibilis, & non repugnante creaturam possibilium in seipsis, quin aliquid in eis sit, in earam essentia, & natura inclivum, repugnans, & contradicens omnino est: quare non eil omnipotens Dei ipsius profus extrinseca, sed huius terminus, & obiectum: quemadmodum in objecto potentia visus visibilis ad vitatem præsupposita, & qua apta in se ipsis sunt, vt a potentia visua percipiuntur, non est pura denominatio à visua potentia proueniens, nihilquid in objecto capacitate obiectum intrinseca supponens: sed est intrinseca obiectum capacitas, vt a potentia visua, posse attingi, videri: quia qualis est colore, & luce deficit, peticipi à visu non possunt, vt bene docuit S. Thom. i. p. quæst. 2. 3. & communiter Doctores. Secunda vero minoris pars,

Christoph. de Ortega, de Deo Phys. Tomus II.

scilicet in Angelo existente potentiam hanc logicam, seu non repugnante, & essentiæ possibiliterat realem, & physicam esse (et si à nostro Vafquez citato non probetur, sed supponatur) probatur, quia existentia, creaturarum adhuc, quæ essentia sua metaphysica non existunt, ab earam essentia, & possibiliterat realiter physice non differt (vt taceamus, ne formaliter quidem in mea sententia si adequate res, earamque essentia assumentur differre.) Ergo implicata creaturam aliquam, quare, & Angelum, realiter, & physice, ac realem absolute esse, quin eius essentis, seu potentia logica, ac non repugnante, vt à Deo annihiiletur, realiter, & realis, ac physica potentia absoluta sit. Totum argumentum, secundum conclusionem impugnat, quin primam, eulque probations, vel leuitas tangat: quare toto dato adhuc manere vera conclusio: scilicet annihilationem contra exigentiam naturæ Angelicæ, & subinde à Deo, absoluio, & extraordinaria potentia, non autem rebus, connaturali, videnti posse solummodo prouenire, siquidem illa non repugnante, seu potentia logica, & si realis, physica, & intrinseca, esse in Angelo producta, & existente admittatur omnipotentiam Dei solutam, & absolutam, non autem, naturæ rerum iuri, & exigentie legibusque ligatam, concernit.

2. Sed neque secundum conclusionem facis impugnat, que de potentia, reali physica passiva physica fuit annihilationis solummodo negabat Angelii natura in esse, & ex ea solam prime conclusionis, veritati posse aliquatenus derogari, vt ibi præmonui: non autem de reali, quam velis, dummodo physicæ passiva, tunc annihilationis (præteritum non ordinaria, vt iuxta naturalem rebus prouidentiam operante) non sit, argumento vero præfato potentiam illam logicam, seu non repugnante Angelii producti (& si realis, & physica esset) vt à Deo annihiiletur, physicæ passiuam esse, nec probatur, nec probari leuita potest, cum potentia eiūmodi manifeste repugnat, vt demonstravimus cert. proximo num. 9. sed nec esse physicam, realem, & si non physicæ passiuam eam potentiam logicam, seu non repugnante paralogismi in argumento contenti detectione patet. Et enim potentia, logica, seu non repugnante, & possibiliterat creature, vt à Deo sit, vel non sit, ad vitrumque indifferens est: ac proinde ab utroque scilicet creature absolute esse & non existentia præcondit: nequit autem præscindere secundum statum physicæ, realitatis fuit pro duratione, quia eam habet: pro eo, enim itau, & duratione alterum extremum indifferens fuit, coniunctum, & secum identificatum habet, nempe absoluio suum esse, & existentiam pro duratione illa, pro quo sicut absoluio non esse, sive existentia fuit ab absoluio negationem pati circa contradictionem nequit, sicut pro duratione, quia absolute non est, sive existentia fuit absolute negatio adest, nequit, nisi implicatio absolute esse, atque existentiam absoluio recipere. Ad eum modum, quo voluntas indifferens actu primo physico, ad amandum, vel non amandum, seu odio habendum, adiuncto ipsi actu secundo alterius extremi, ex oppositis, atque eius indifferens potestas in actu primo erat, potest ad oppositum elicendum non manet, quia est potestas ad coniungendam cum amore eius negationem, vel odium oppositum, que est chimerica potestas, & impossibilis, & que proinde pro signo priori naturæ, nec fuit, neque esse potuit, sed isolat ad alteriorum extremitum ex oppositis secundum ab opposito alio elicendum, atque apponendum. Est autem inter potentiam voluntatis indifferens pro priori naturæ, & in actu primo, ad amandum, vel non amandum, seu odio habendum, & non repugnante, seu potentiam, indifferenter logicam essentia creature, vt absolute sit in rebus, vel non sit, valde notandum ad rem præsentem discrimen: nempe, quod illa non nisi in statu physicæ realitatis, & absolute existentia voluntati absolute possit competere, ac subinde physicæ, & realis potentia, vt ab actu

h omni

omni realiter præscindit, & sit; ac nominetur; illa vero potentia indifferens creaturæ ad absoluam sui existentiam, vel non existentiam possibilis, cum ei propt̄ physice, & realiter, sive in statu physice realitatis absolute est determinata, vel determinata non est, non conueniat sed solum pro statu possibilis sua præcūs, ac præscindens ab utroque, non quidem realis, & physica potentia existit, vel non existit in se, & à Deo, sed logica, & metaphysica potentia, solummodo est, ac dicitur.

3. Inde etiam constat creature, argue essentia create possibilis, actualē, realē, ab soluta existentiam, pro duratione aliqua, non magis potentia logica seu possibilitati eius, præcūs, & indifferenti, ad existendum, vel non existendum, pro illa eadem duratione posse inferire, quam si non esset: immo, non minus illam indifferenter potientiam impedit, quam si pro illa, eadem duratione, absoluta impedire, negatio adest; alterutro enim potentia, ad oppositum extremum (sive qua potentia ad utrumque non stat) æque impeditur: & si potentia logica, seu non repugnativa, eius creatæ essentia, sive creaturæ possibilis, vt à Deo pro vltiori duratione absolute creature sit, permaneat: quia pro vltiori duratione, nec potest absolute, nec posita à Deo, cius absolute existentia est, tametsi pro anteriori duratione decreta absolute à Deo, positaque fuerit, aboluta existentia ejusdem creature. Et si enim creature essentia, & possibilitas ad absolute existendum, vel non existendum eadem, quoad intrinsecā prædicta, sit, ast quatenus tempus (extra quod esse, vel non esse in se absolute, nequit) concernit, etiā diuīsibilis, ac non eadem. Vnde constat argumentum, ex identitate reali aboluta, essentia, & possibilitate, creaturæ cum eius existentia petuum, nullam vim habere. Tum: quia absolute existentia physica possibilis, seu essentia metaphysica creature, sive Angeli, vt à Deo sit, vel non si absolute, nec possibilis præcūs, seu logica potentia, ad existentiam, vel non existentiam productione ipsa, qua absolute etiam existit, status non est, nec ipsum vltatenus constituit, sed impedit potius, cius status essentiale præcūs, vt vidimus, qui nūquam physica realitas, & existentia absolute esse potest, sed est status intentionalis, & obiectivus potentiæ puræ veritatis ab existentia absoluta, & abstracta, non autem physicus, & realis. Tum etiam: quia potentia illa logica passiva, vt creatura, atque (ad rem præsentem) Angelus à Deo fiat, & existat, abolute, vel secus, pro duratione, qua primo producita à Deo est, atque in se absolute existit illa ipsa quatenus tempus existentia absolute concernit, eadem non est cum potentia logica, seu possibilitate præcūs Angeli ad existendum vel non existendum absolute pro vltiori duratione, vt à Deo in illa conferuerit, quare etiā possibilitas, seu potentia logica seu essentia metaphysica, creature, ex identitate, cum existentia absolute creature, pro duratione, qua primum existit, realis, & physica, pro eadem ipsa duratione probatur, secus, ad existentiam, & productionem absolutam eius à Deo pro duratione sequenti pro qua solum confervatio esse potest, ac non prima productio, quam confervatio, quia talis, essentialem supponit.

4. Instabat inde: ergo potentia logica ad confirmationem Angeli à Deo existentiam absolutam eius ab ipso, physicam, & realē Angeli pro anteriori duratione importat, ac subinde non pure logica eius potentia est, vt à Deo conferetur. Respondet distinguendo antecedens ad confirmationem quoad intrinsecum, influxum, quo à Deo teruari in sequente duratione potest, nego antecedens; quoad extrinsecam denominationem, quam hic idem influxus concerit, vt confervatio sit, ac dicatur, concedo antecedens: & nego consequentiam, de potentia logica existendi, quoad intrinsecum præcūs; instabat rursus inde contra primam conclusionem. Potentia logica, seu non repugnativa, vt res à Deo, in secundo instanti fiat, vel non fiat, quoad intrinsecum potentia, & actus, seu influxus, quem concernit à Deo in creatu-

ram, eiusque absoluam existentiam, nihil dicit, ne concernit existentia absolute creatura per notitio-
ea, & que indifferens, supponitur creator, feni-
cta, ad sui productionem, vel non productionem
vltiore duratione à Deo, atque ad sui primam pro-
ductionem, & abolitutam existentiam in anteriu-
duratione in qua primo producita à Deo fuit; scilicet
se absolute existit primo: atque ita ante primam fu-
lorationem, & existentiam indifferens Angelus fu-
potentia illa pure logica, vt produceretur, primo, tel-
non produceretur, vt nihil exigentia, & determina-
tions, ad suam primam productionem haberet: ex-
ego feni producta, ac primo producta, nihil deter-
minationis, & exigentiae habet, vt à Deo produc-
tur pro vltiore duratione, & conferetur posse,
quam, non conferetur: quod rationes pro prima
conclusione datae proflui exierunt. Distinguimus
consequens; qua potentia logica solum est, sive ex
vi potentiae logicae præcise concedo consequentiam:
quod ad confirmationem proponitur, Deo non solam
objectionem conferendum, sed eis confirmendam
mutuum, nego consequentiam; et si quidem in rebus
permanentibus natura sua à sua prima produc-
tione, & exigentia physica, & naturale dicitur per-
randi, in fortius adit contrarium agens, & exigens
oppositum, vel proprium, & necessariam contraria-
le ad sui absoluam existentiam abit; ac tunc fab-
stantius spiritualibus intellectus perpendit per
naturaliter id habet, catena per gravitatem, fini-
ture, & 2. contra Julianum sub int. cum ex planis
scribentem refert, & tacitus approbat libri
quaternionis natib[us] quidem mortales, & solubiles
modis, saneque solu[m]ini, quod Pacons dictum
in Timaeo frustis refert. S. Thom. p. 932. 2.
arg. 2. Damascenus 2. de fide c. 3. int. Angeli est
essentia intelligens, & natura immortalis duci-
nitatis consequens; subinferius immortalitas, non
quidem natura, sed grata, & ingratia, & cum na-
tura comparatur est, vt quid orum habet, sicut
quoque sit aliquando habiturum: sicut cum Dei pa-
per est, & Bernardus 5. de confundat. ad Euseb. c. 4.
sub init. inter alia: Angeli hic: mortalitate pro-
picio non creatus, sed factus, id est, gratia, non na-
tura. sexta synodus generalis seu Concil. Confamino-
politan. 3. sub agatone Pa. ex epist. Sophonis,
act. 11. approbata in act. 13. habet. S. Sophonis quidem
fini temporali supposuit; intellectu[m] vero & intelli-
gibili, hac metu dignitatis dignatus est: & ual-
sibus quidem mortuus, neque corruptus, nata
quod sensibilia diffunsi, neque pertineant. Non
tamen sunt immortalia per naturam, neque in re-
latione incorruptibilem transiunt, sed gratia eu-
ligua est à corruptione, & à morte liberantur. Sit
hominum anima permanent incorpore: sicut Angeli
immortales perseverant; nos natura retra, (sunt
alii) incorporei propriæ immortalitatem habentes
existentiam; sed gratiam à Deo fortis sunt, qui im-
mortalitatem largiuntur, & incorruptionem in prou-
der. Ambrol. 3. de fide c. 2. Neque Angelus immor-
talis est naturaliter, cuius immortalitas in voluntate
est creatoris: qua ratione solum Deum immortalitatem
natura sua, elle concludit. Hanc porro rationem de-
negandi creaturis, etiam calefibus, & inimibibus,
naturalem sive natura sua immortalitatem, eamque
concedendi. Deo solum ex Platone in Timaeo proxime
recitat, & ex Iustino Mart. lib. question. q. 13. exponit.
Pater videtur didicisse, ita enim hic scribit. Quo-
rum immortalitas ex alterius usq[ue] ante penderit, & si
immortaliter esse non possunt, itaque solum Deum immor-
talem habere dicimus. Quod postremum habent
ex pref. i. ad Tim. 6. qui solum habet immortalitatem.
6. Hoc

ORT EG A
In aperte
D VIIa.

6. Hæc tamen omnia infirmi sunt, quia ipsa ratione, qua Angelos natura sua immortales recitati Patres negant, solumque Deo concedunt, de qua immortalitate naturali loquuntur facis produnt. Nempe de ea, qua omnimodam importunitatem deficiendi, in suo abfoluto esse, arque intercedunt ab alterius cuiuslibet etiam absolutaque potestate, non autem de immortalitate naturali rerum quæ iuxta exigentiam, seruatoque iure, & legibus naturæ semel productæ destrui à Deo nequeat, debeatque vterius seruari, quam creaturæ natura sua permanentibus ac subinde Angelo, (qui ex illis permanentissime naturæ est) competeat latius demonstrandum, cert. 3. tametsi illa prima naturalis, sive per naturam immortalitas omnimodæ creature omnium, (que effientia sua ab alio est) repugnat ac soli Deo à Patribus concedatur: ut latius exprefcit Cyprian, recitatus cert. 3. n. 5. & omnium assignata ratio conuincit. Id etiam fatis ostendunt verba illa sextæ synodi proxima: tum prima meliori dignitate præ sensibilibus, dignata est, & immediate sequentia, ac etiam illa, non sunt per effientiam immortales Angelii, & animæ nostræ, nec transiunt in effientiam propriæ, id est strictè & omnimodè immortalem, cui mors, seu destrutio abfoluta repugnat: quod quidem Dei eiusque effientia propterum est quia à nullo in sui existentia aboluta, neque à seipso, pender, eoque sensu solus habere immortalitatem à Paulo dicitur: vi bene explicat Hieronymus, in caput 1. epiftol ad Titum sub init. & Augustin. De natura boni cap. 30. quod autem gratia Dei, non natura, Anglorum eorum immortalitatem Patres iidem adscribant gratiam antonomastice, leu pro gracia redēptionis & ex meritis Christi, sed largius pro gracia creationis, quia indebit ipso fecit nos, & naturæ Angelicæ, naturalem ipsiusque inditam immortalitatem, & non ipsi nos, neque Angelis se ipos: ut bene Valentia, Babulus, & reliqui Doctores, qui gratiam etiam creationis concedunt, ex prefestis Sancti Thom. in t. d. 26. quest. 1. 2. 1. ad. 2. scribens: Omnes naturalis bonitatis (quarum prima, & præcipua, est abfolutum esse, & natura cuiusque) gratiam dici posse, quia gratis à Deo datur: Quam à Pelagio, & si subdole admittam in Concilio Dioſpolitanó Africani probauerunt; tamet si aliam vteriorem, & per Christum ad recte, pie que viuentum, & tentationes superandas gratiae nomine in scripturis intellectam ab ipso vterius debere concedi Catholice contendenter, ut constat ex eorum epiftola que est. 95. apud Augustinum, quibus & ipse Psalm. 144. his verbis: Attendamus gratiam Dei, non solam, quia fecit nos, sed etiam quare fecit, & Hieronym. epift ad Cyprian. Presbyter. Cum illius (Dei) sit gratis, quod creatus (homo) est, illiusque misericordia, quod subficit & viuit, nihil boni operis agere, posse, abque eo, qui ita concessit liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non venaret. Cui gratiae acceptio pro naturalium donatione, contentus etiam Innocentius Pa. 1. epift. 27. ad quinque Epifcopos. Scio Ambro. citato loco immortalitatem naturalem soli Deo ab Apostolo attributum à morte peccati, intellexisse: ut idem, quod impeccabilitas, naturalis sit, eius expositione of immortalitate naturali; Dei, quæ propria adhærent Augustinus 7. de Genesi ad litt. c. vii. & 3. contra Maximum c. 12. & Anselm, ad locum 1. ad Timot. cap. 6. & si mortalitatem largius pro matabilitate, in melius, vel deteriori seu à peccati morte ad gratia vitam, vel ab hac ad peccati mortem vspursum: ac consequenter non natura, sed gratia Dei putent animi nostri, & Angelorum à vita gratia ad peccati mortem immortalitatem, seu immutabilitatem: quod conclusioni nostra nullatenus aduerteratur.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

CERTAMEN V.

De mortalitate, & corruptibilitate vel in corruptibilitate & immortalitate Angelii possibilis specie alterius à produc̄tis.

1. Dixi speciei alterius: quia de possibilibus species ciuium, cum productis aliter, ac de productis, sine contradictione philosophari non licet. Secundo de immortalitate, & incorruptibilitate opposita propria corruptioni potest: sive quæstio, vel de immortalitate, & incorruptibilitate, late sumptu, & opposita annihilationi illius à Deo, quæ valde diuerla sunt immortalitates. Secundo immortalitas hæc postrema (nam proprie incorruptibilitatis naturalis, sive secundum Angelii illius naturam incapax ille esse deberet, qui natura sua contrario caret, & corruptrici subinde actioni subesse nequeat) seu inannihilabilitas propria, vel absolute, & omnimoda, seu repugnancia, vt semel productus Angelus à Deo, etiam abfoluta potencia, annihiletur, vel non aboluta, & omnimoda sed inannihilabilitas à Deo, solum iuxta Angelii illius naturam, & exigentiam eius naturalem, & intrinsecam perdurandi, si semel producatur; contra quam tamen Deus abfoluta sua potentia, & dominio vtrens, nec eius iuri & exigentia annuens annihilare illum absolute potest, vt de Angelis qui de facto sunt dicebamus cert. 3. Hæc autem naturalis exigentia potest rufus considerari perdurandi indefinitè ad tempus aliquod, est igitur quæstio de immortalitate, seu inannihilabilitate Angelii illius naturali, sive eius natura, & exigentia: ac iure sua prima productione quæstio attentis: Est an alterutro modo, sive ad definitum tempus, sive ad inde definitam æternitatem à parte post debeat illa Angelis cunctis alterius speciei à productus conuenire? an etiam possibilis aliquis sit, qui natura sua sit transiens substantia, nullatenus exigenz vterius durare, sed prius causa sua, (scilicet Deo creatore, virope effientiæ indefectibilis) adstante exigat, statim, ac primo extitit, perire.

2. Quoad immortalitatem incorruptibilitatis propria, sive oppositam propria corruptioni notet. Quios fecit, s. num. 5. centur abfolute esse Angelum possibilem natura sua corruptibilem, & obnoxium propriæ corruptioni, & qui subinde natura sua immortalis, seu incorruptibilis minime sit, quia, vt supra vidimus q. 2. Angelum formæ, & materia spirituali contrariisque qualitatibus spiritualibus ad formas alias Angelicæ contrarias pervia, & obnoxia constantem, non repugnare iudicabatur. Cum autem fundamentum hoc diligenterimus satis, quæst. 2. certam. 2. & 5. fatis euerfa inde est, singularis hæc opinatio. Confirmatur, quia ipse Angelum è predicto suo generico pure intellectuum substantiam spirituale esse facetur, eo ipso num. 56. unde omnimodum Angelorum substantiam, effientiam similitudinem demonstrauimus citat. quæstione 2. quare virginitas, vel claritas, contra ipsum militant rationes, quam contra alios, qui Angelicæ substantias, viuenterim aliarum operationum, ab intellectu principio esse posse fiantur. Tertio, & immediatius ad hominem. Ipse enim num. codem ait: Angelos è supremo, & communis Angelii prædicto, intellectui, & voluntui, ac subinde capacis natura sua meriti ac demeriti, præmijque & glorie æternæ natura sua immortales, etiam annihilationem à Deo, ac perpetuos esse debere; quare de naturali ipsorum perpetuitate, & immortalitate, adhuc per annihilationem à Deo quæstionem esse non posse;

posse, si etiam titulus intellectui &c. attendatur, ratione cuius ipsi immortalitas ad suum finem consequendum debetur, sed quamvis substantia, spirituali composta foris, et etiam titulus adesse: ergo esset etiam immortalis, & indefectibilis, omnino, ne dum, per propriam corruptionem, & non, nisi contra eius naturam, & exigentiam destitui, à Deo adhuc, & violenter posset, luxa dicta, cert. I. n. 5. & 6.

3. De naturali immortalitate per annihilationem, debitaque cunctis Angelis, aeterna duratione, vt nemo ex eis natura sua mortal is, & annihilabilis, sit possibilis. Sit secunda nostra conclusio, ex essentiali Angelica natura, vniuersa, intellectu substantiae spiritualis praedicato, & que evidenter deducta, atque ex praedicato simili cuiusvis rationali animi naturali, aeternita, immortalitas demonstratur. Cui conclusione aduersarii mala fide refutari, acdem Quiros n. 18. Ariag. ex d. 1. fest. 6. subf. 2. à n. 2. 6. ad 33. cum tamen non conclusionem reliquorum, & nostram, quam potius nuper facio argumento ex praedicato intellectui naturae Angelica essentiali, & communis naturalem Angelorum, qui de facto sunt immortalitatem, hic acriter probari sollemmodo posse dicit, eo n. 33. §. *Dicendum tertio*: quare, quo ait eius numeri initio, non de natura viva Angelica, sed solum de aliis, que Angelica non sunt, tamen à Deo solo dependente, & careant contrario defectibus natura sua esse posse, ac de se le, ac natura sua mortales intelligi debet. Tum quia id eius conclusio exprimit. Propter hos pios in hac materia dicendum, primo: nos repugnare vnam creaturam esse defectibilem naturaliter. Et si à solo Deo confundetur, licet careat contrario. Tum etiam, quia à citato n. 25. id solum contendit, Angelorum naturalem immortalitatem, & indefectibilitatem, adhuc per annihilationem, male à plerisque probari, quia natura sua, & contrario carent, & causam sui indefectibilem Deum habeant: idemque manus idem semper sit natum facere idem. Ut vulgare axioma fert: quod tamen ipse falsum multis offendere deinceps contendit, ac subinde male ex illo naturalem Angelorum immortalitatem probari, quam tamen ex praedicato intellectui, vt pote, ex communi, & generali Angelis, & animabus nostris praedicato legitime probari fatetur citato §. *dicendum tertio*. Itaque conclusionem hanc nostram probat, & rationem communem ab omnibus datam, & si communem alteram rationem improbat, vt etiam noster Martinus, repulerat prius i. p. d. 36. cit. lec. 6. cuius tamen vim, examinabimus statim. Pro aero, & axiomatis illius veritate, & firmitate examinanda, statuenda, atque à Sophisticis instantiis, earumque malis solutionibus (qua latius nunc persequi prolixum, & importunum esset, semperque inutile fore) nonnulla aduentienda sunt.

4. Primum axioma *idem manus, idem semper sit natum facere idem*, de causa efficiente intellectum (vt in re praesente Doctoribus intelligitur, de naturali solum causa, & ad unum determinata intelligi, vt verum habeat, necessario debere, non autem de agente libero, ex arbitrio, & libera, ac indifferente voluntate sua absolute operaturo, quale Deus est, quare ex Dei (qui solus agens, & causa particularis Angeli & omnium proprie, & stricte creatorum, & annihilandorum est) indefectibilitate in se praeceperat interfici absolute creatum quodvis, semel productum naturaliter confundendum: cum in eius conservatione libertatem suam absolute posset, debeat exercere, quia essentia sua agens liberum, ad extra est, nec minus sit actio ad extra creatura conservatio, quam eius prima productio, quare de se indifferens absolute, nec magis determinatus ad creari effectus confutationem, quam non confutationem Deus absolute est. Hinc si secundo naturalem creari effectus semel producendi confutationem, vel non confutationem, non quidem ex Dei causa sue specialis naturali inclinatione de se ad confutationem præ eius omissione pensari de-

ber, sed ex creati ipsis effectus semel producendi exgentia intrinseca, vt conferuerit, vel, vt non confetur, cum cause naturales alterius determinante, non admittit, quod rursus patet: quia alia naturalitas confutationis effectus creari semel produci, extrinsecus à connaturalitate intrinseca agentis confutationem proueniens, ac subinde secundum intrinsecum, physicum, & reali naturæ effectus creati illius competere, nec secundum hanc naturam, cuiusque physicam determinationem immortalis defecibilis, potius quam mortalis defecibilis, & annihilabilis esset, nec potentiam physicam, & realem ampliorem, proprieatem ac tei confutationem, vel non confutationem, quam ad permanam sui confutationem, vel eius omisionem habebet: quam logicam solum, non autem realem & physicam esse, supra contra Vasquez ostendimus cert. 3. num. 8. & cert. 4. aduentendum secundum effectus Agentia naturalia creata, ac de se, ad effectum virtutis, & actuositatis de aeternitate eius, ad effectum producendos, non solum tot, ac non plures, sed quoad spatia, cum loci tum duratione, vt haec effectuum productionem nequeat extenderi, sed quasi lastrata, ac viribus destituta, ac effigie ab aliis necessario esset, nec effectus plures producti, si unius produxit, neque quemque, ex productis, via sphararam spatiis, vel loci, vel durationis schizias sua præfixas posuit actionem suam prætendentes, quod fecit evenit in agenti Deo, etiam, recta particularis effectum creatorum est, immo, ac causa actualis solum, nec actualis eius, quod natura sua exigit, vt à Deo fiat: quia, id, quod exponit solum ab alio non in exigente sed in alio à quo exigitur præstandumque est, debet præconinari, ut ibidem non ex naturæ exigentis, sed agentis solum limitatio poterit effectus, vel numero, vel spatio loci, ut durationis limitari.

5. Demum nota. Nihil creatum adhuc sibi destrunctionem apparet, exigere, neque in illud tendere determinante, aut disfundim, ut se la physice, & naturaliter posse: vt vidimus, cert. 1. n. 7. 27. sivepius, cui Aristoteli, rotulique Philosophia, & Theologia doctrina insit in Augustinus 11. de civ. c. 27. fere toto concludens, *satis appetit quantum refugiat natura non esse*; tamen, quia hoc ostenta sua termino, vel aliunde defectibili principio conexum sit, destitui absolute possum, quod ex potentia voluntatis, sive creatæ, sive divina, libera, rare contradictionis, ad tuos actus elicendos, vel pure, omitendos (quam plane, & veram faciem) male impugnat Ariag. citata subf. 2. n. 11. quod in eis inquit natura voluntatis tendit in conflinem actus, que purum nihil est, cum pure illum omittit, ac subinde, in non esse, seu malum physicum. Male, inquam, inde argui, eti bene Recensionum, quas ibidem referit solutiones impugnat. Non enim notatum est de physica, & naturali inclinatione rerum, & cauarum naturalium est, quae in ipsis ad malum physicum, evitando vel detrahe eti, esse in ipsa non posse, immo, neque in alio agente naturali, quantumcontrario, quod contrariam formam, præexistens (qua bonum physicum est) intendit sollemmodo inducere; & si huius cum alia naturalem incompossibilitatem, citra agentis tamem contraria intentionem; præexistente propellar, ac destruere: inde tamem ad agentia libera consequentia non tenet, vt malum physicum, sive entis physici negationem amare, acque appetere nequeant vel actum physicum pure omittere, neque ē contra: quia id libera agentia possunt, posse etiam naturalia consequens est. Libera enim agentia bona malave physica, vel honestate atque conductientia ad finem, quem amant, vel ad malum quod fugiunt, vestita, prosequi possunt, vel fugere possunt, atque ab eorum prosecutione, vel fugientiam deterreri, ac detinere, prorsus actum futurum, ac pure omittere, vt diximus. Naturalis vero cauarum naturalium inclinatio physica, atque imitatiuus apperitus in bonum physicum secundum

ORTEGA
In I. part.
D VIIa.

dum se sumptum est, & in malum physicum fuga, quin hoc bonitate aliqua, illudve malitia aliqua extrinsecus vestrum fugere, vel profecti possit: quare implicat physicam natuam naturalis cause, atque entis inclinationem in non esse physicum entis ferti, ac rendere posse, & maxime, in non esse physicum sui: tametsi liberum agens, ac per voluntatem operans ferti in non esse, fui etiam actus appetitus elicito posse, quia bonus & esse physicum tam aliunde malum non solum non profecti omissive potest, sed aversari: ergo certum est axioma illud nullum appetitum, sive imitativum physicum, & naturalem in malum physicum, seu non esse rei, seu proprium & elicium à voluntate in malum qua tale, ferti posse, ac subinde, nec voluntatem, neque naturam tendentem, sive intendentem in malum posse operari, vt omnium Philosopherorum, & Theologorum axioma fert, nec rem de se in sui destructionem, determinante, vel indeterminante, & disiunctum natura sua ferti physice posse. His autem positis resolutio substantiae physice simplicis completa Angelicæ cunctis communis, & essentiæ (qui predicationem in intellectu, & subinde capacitatè pœnit, ac præmij æterni attendatur) nullam naturam sive annhilabilem, ac non immortalem naturam sua esse posse facile probatur, paululum reformato iuxta præmissa notata argumento communi, ac istud Arrigae instantias opposite præuenientur.

Quidquid natura sua permanens absolute est implicata natura sua esse, non solum fluxum, sed, & aliquando natura sua defectibilis; atqui omnis substantia essentiæ altera substantialiter simplex (& præfertim totalis) est substantia natura sua absolute permanens; erga implicat substantiam aliquam essentiæ substantialiter simplicem (totalem maxime,) esse natura sua fluxum, immo, & natura sua aliquando defectibilem. Tunc si omnis Angelus natura sua, & essentia sua est substantia essentiæ altera substantialiter simplex, & totalis: ergo implicat, aliquem Angelum esse natura sua duxum, immo, & aliquando defectibilem. Consequenta virtus est legitima. Maior primi syllogismi, per se patet, cum fluxus permanentia rei contradicat: ac subinde permanentia absolute rei natura sua, eius fluxus natura sua repugnat: immo & esse natura sua aliquando defectibilem: effet enim illa permanens natura sua non absolute, sed, ad tempus solum, vt patet, Confirmatur, ad hominem contra Arriga, qui permanens quodam (erant ex iis, que contrarium habent, destruere fortiori, eius activitate, & exigentia naturaliz, possunt) sui permanentiam, per æternitatem à parte post sua prime productionis, absolute natura sua exigere, & si fallo, censebat, vt vidimus, cert. 3. n. 7. quia eiusmodi permanentia contrariis subiecta non abfolutam, sed conditionatam solum, (si fortiora, scilicet, activitate, vt exigentia naturali, contraria non adiungit) exigentiam permanenti natura sua habere possunt: quod si minoris permanentia naturalis entia durare, per æternitatem natura sua requiri per te; natura sua, exigere sibi fluxum, aut defectibilitatem aliquando, sive non exigere aliquando posterioris æternitatis durare, ciuitas absolute omnino permanentibus natura sua repugnabit. Minor, quæ facile ostenditur. Etenim substantia omnis essentiæ substantialiter simplices, & totalis, nec habet formam contrariam, nec contrarias subinde dispositiones ad illam, cum forma substantialis non sit, nec forma, nisi forma, possit contrariari, nec materiam, qua essentiæ substantialiter conseruantur, nec dispositio, aut dispositionem contrariarum recipiunt habeat, neque in seipso, possit contraria, quibus destruantur recipere, vt vidimus supra: quare exigentia prædictæ substantiae simplicis conditionata, ea ex parte, effe non potest, si scilicet contrarium fortioris affinitatis, & exigentie non adiut: siquidem natura, & essentia sua substantia illa, non solum ab existentia absoluta, sed à possibiliitate tota, illud excludit.

7. Sed nec substantia illa fluxo termino de se se

connecti potest: cum motus successius, aut temporis non sit, que sola fluxo de se termino essentia, & natura sua necuntur: neque item termino alicui ex voluntate Dei aliquando defectu connexa substantia illa est natura sua: nametsi eius natura ex voluntate absoluta Dei possit destructione contingere. Ad demum, nec pender substantia illa simplex, totalis, ex causa aliqua naturali defectibili, vt lux à lumine, quo sublato, vel impedito, statim naturaliter, perit, quare, nec permanens natura sua absolute est & si autem à Dei libera voluntate realiter, intentionaliter (& si non realiter physice) defectibili, ut si conferentia substantia illa simplex totalis dependeat; ac subinde Deo, qui causa fermentationis eius, est, adstante, conferuari, destruere absolute possit, vt creatura reliqua, quantumvis permanentia secundum suam naturam sint, quia ex potentia, & domino suo increata supra eorum exigentiam naturali permanenti ultra suam primam productionem potest non annuere; id tamen potentia sua, abioluta, non autem ordinaria, & rerum naturis coordinata, efficere solummodo potest; id, quod naturalem creaturam exigentiam perdurandi, cui non annuit, non aboleri, sed necessario supponit: quare permanentia naturali rerum, ea defectibilis realis intentionalis ab soluta voluntatis, seu liberi decreti diuini, à quo natura sua creata omnia, in conferentia etiam ab solute pendent, minime obest, cum supra omnem creaturam naturali permanentiam sit, sed solum naturalis dependens effectus creati in conferuari, à causa secunda defectibili, aut impeditibl naturaliter à sua operatione. His vero creaturæ, cum reliquis enumeratis, eius naturali permanentia aduersis supra enumeratis, atque à substantia totali completa simplici essentiæ substantialiter exclusi, natura sua ab solute proorsus permanentia, & subinde immortalem illam, ac non nisi violenter, & contra naturalem eius exigentiam, à Deo aboluta sua potentia, & domino supremo defectibili, videatur probatur; quod autem Angelus omnis substantia totalis, & completa essentia sua essentiæ substantialiter, immo, & integratiter sit (vt ad secundam consequentiam in antecedente affumebamus) ostensum facit à nobis est, quæst. 2. quare secundum commune argumentum pro negativa conclusione; Angelii cuiusvis possibilis natura sua destruibilis, ita explicatum, plene etiam concinuit.

CERTAMEN VI.

Conclusionum vindicatio.

i. Argumenta, quibus eius firmitatem tentabat Arriga, & refellebat infirma sunt. Primum de speciebus impensis, & habitibus, & solum natura sua caducis, & deficientibus de se, sine contrarij præficiencia, causæ conferuntia secunda defecit, à qua essentia, & natura sua conferuari debeant, falsum est, species quidem intuitiva, & externe defecitu obiecti pereunt, interne, & abstractivæ, defecitu dispositionis, organicae, vel capacitaris eius, ad tot species substitendas: quare aliae ab aliarum multitudine, ab organo, vt corpora, à corporibus aduentibus loco detruduntur. Habitum, non, nisi contrario habitu perire communis Philosopherorum sensus est: solum defecit violenti impulsu abiecto, aëri impensis, ac sensim à naturali aëris inclinatione, ad suum proprium motum, & quietem languescit, (vt calor aquæ à frigescitu sua forma) & tandem pereunt, & ipse paulatim deficit ac tandem perit, quin, natura sua, ac de se in suam destructionem aliquando futuram, disiunctum adducit; inclinet, quod ostendit nuper esse impossibile. Secundo de cognitione fidei destructionis sue, vt de ipsa

h. 3 Deus

Deus reuelasset alicui, negant esse casum possibilem, Moncaus noster, & alij apud Ripaldam, 1. de ente supernatur. d. 104. num. 3. & meritos quia implicat creatam cognitionem aliquam sui reflexuam, & representatiuum esse, sine qua reflexione suam durationem representare requiret: quare non, nisi per reflexum aliud actum, qui natura sua permanens sit, potest cognosciri actus ille ex decreto Dei ad annum, & contra ipsum etiam naturalem exigentiam defecturus, cum huius defectum ad annum habeat, ut obiectum, quod essentiali sua representatione pertingat: vnde neque hinc Angelum natura interitus fui, ut terminum sue naturalis connexionis, posse habere inferetur. Tertium de igne mixto nostro contrariis semper perit, quibus facile dissipabilis est aëre, fumo & aqua, vel quibus pabuli materia ad formam cineris, cum ignis forma incompositibili disponitur, vnde nec ignem, nec sublunare corruptibile, quidam seipso suam corruptionem intendere facile patet. Quartum ex morulis motus gravium in centrum, cuius continuationibz ab eius gravitate intrinseca, & praesente, nullum adeit contrarium, quod obstat, ac subinde actio ipsa motus de se solum perit, aequum est imbelli: Admissis enim absque disputatione digna eius motus morulis, impulsum, quo sursum lapis violentus detinebatur, & medij aeris usque ad centrum, in quo lapis deorsum mouetur, eius motu contrariantur, & obstat: quibus proinde motus illius instantaneæ morulae, non autem motus ipsius intrinsecæ naturæ, naturaliæ cessandi per instantia illa inclinationi, tribui philosophice debent.

2. Præterea (vt bene Quiros aduerit secl. 5. citat. num. 69. atque obseruauimus, num. 4. sub finem) actiuitas creatæ spaci, tam loci, quam temporis aequæ, atque numeri effectum limitationem pati natura sua potest: quare, & continuationis lux, secus exigentia perdurandi. Vnde & gravitas ipsa, non continua agat, quandiu adest, ac propterera, per inde pro morulis motus aderit, ac si non esset, cum ad agendum pro illis actiuitas non sit, motusque defectu virtutis actiuitas cessavit, non quia actio, natura sua, ac se ipsa exigat pro illis deficerit, culis oppositum ibidem ostendimus, & ratione discriminis pure exigentia naturalis perdurandi semper & continuo, à naturali actiuitate rationem satis philosophicam reddidimus ibidem: quintum argumentum Arriagæ erat. Angeli exigentia naturalis ad locum limitatur ad tot loci spatia, ac non ad plura, ultra totum spatium, quod illis partialibus constat; ergo ad tot spatia durationis, ac non plura potest, etiam naturalis, eius exigentia limitari; & ad pauciora in Angelo imperfectorie, quam in Angelo perfectiore; Difficulter hanc communem censer Quiros num. 70. & cui omnes debeant respondere ob Doctrinam aliam recepissimam impossibilitatis, existentie rei in duplo loco, & naturali rerum plurium in diversis durationibus; sed defect illi addere. Similiter, & in duplo loco adquato, vt doctrina illa esset communis, & discrimen à duratione commune, & ad rem exactum sicuti, & ab eo assignato discrimine ubicationis ad durationis ab eo exigitate faciliorem solutionem, & discriminis rationem expeditius reddo quia naturali exigentia Angeli ad spatia loci occupanda, non pure, ex actua, sed actua ipsius voluntari subordinata, ad presentiam in spatio maiori, vel minori producendam: que proinde, quoad spatia loci, ut potest actiuitas creatæ limitari etiam natura potest, ac debet: effigie proinde in Angelo imperfectori, quam in Angelo perfectiore limitatio; exigentia vero, perdurandi non actiua; sed pure exactiua, in Angelo est, & qua actiua in eius conseruationem Dei potentiam illimitaram importet; & cuius solum limitatione perdurandi spatium posset limitari, ut maius minusve esset, quod natura Angeli, perfectiori, vel imperfectiori deberetur ex parte enim exigentia pura nullatenus actiue nec ad maius,

nec ad minus spatium maior, minorque perfectio rei perduraturæ arguitur, vel taxatur, sed solam ab actiuitate, à qua debet natura illa diuinitus, breviusque prouenire. Pater in materia prima essentie sua diuernioris, immo æternæ: cuius ratione dedimus, certam, 5. num. 5. sub finem, quia argumentum examinatur.

3. Obiectio demum, sunt pleraque supernaturalia dona, & qualitates contrario carentes, & causam sui Deum habentes non autem, causam aliquam defectibilem, cuius actioni in fieri & conservari natura sui subordinatur, nec fluxo de se, & essentiali termino connexæ; & tamen natura sua sunt à Deo destrutibilis, non autem natura sua permanentes & exigentes perdurare aliquo modo, nisi contra eam naturam, & violenter, seu miraculose destrui à Deo possint: aequum feliciter, aequo igne Babyloni conuersus denegatur, ad combustionem: quod durum valde videatur, fecit quod in earum qualitatibus conseruatione gratia Dei moluntur, nec ampliores, pro ea, quam, per celorum conseruationem habent à nobis gratia forent. Ergo nihil praefat, secundum nostrum, & commune argumentum, pro Angelorum omissum natura sua indestructibilitate à Deo, quod in his qualitatibus, supernaturalibus plane deficit, ac evanescit. Admitit antecedens ob rationes duas. Quibus citat. secl. num. 6. 4. §. dixi, §. 62. cum Aluater, de auxil. d. 74. Albeda, 1. p. d. 5. secl. 3. Pennoto, q. de auxil. c. 3. num. 7. Salas, tom. 1. in 1. 2. qu. 3. tract. 1. 8. num. 70. qui gratiam excitantem, in qualitate supernaturali, natura sua transeunte constitutum, quomodo duo pri- mi, (quos fu Dominicani lectantur) in ea inten- sificam, non solum excitationem, sed efficaciam auxili Physicam, plerique moralem com Albeda constitutum. Pennoto, & Salas, intensificam efficaciam, ei qualitatibus negant, ac solum excitationem concedunt; quam tamen etiam negat Quiros, lo- lunque eorum Doctorum autoritate vitur, quatenus qualitatem supernaturalem natura sua transi- tentem possibiliter generativa admittunt, tametsi in spece auxili gratia excitantia male praedicant illud genericum naturalis fluxus recognoverint, & affi- narint. Admissa vero possibiliter naturalis fluxus in supernaturalibus qualitatibus (quoniam vox recte etiam Quiros, & si re admirat) necio quia ratione ab auxilio gratia excitantia illud reienerit efficaciter possit: cum illud consenserit fatalem elicieren- do datum, natumque sit, ac foliamento infernale, quo elicito, vel refecto, à voluntate oculibus pro- fusi auxilium: ac subinde, in naturali eius perman- entia, & exigentia perdurandi, qualitatibus omni- supernaturali, necessaria, obicit, videatur, conser- vatis defectuorum. Secundo disparitas tentia à Qui- ros, inter creaturas naturales carentes conatu, & habentes causam conseruationis sive conseruatam indefectibilem, ut permanentes natura sua esse de- beant, ac non fluxu, & inter qualitates superna- turales, vt eis non obstantibus, fluxus omnibus, & transeunte, natura sua esse possit, nulla est, nec ratio ab ipso assignatur, immo, nec reddit aliqua vero similis potest, prater eas quas ab absurdio, pro naturali fluxu qualitatibus supernaturalibus possi- bili articulis, nosque proponimus. Si assem albeda praefata in supernaturalibus qualitatibus fluxum na- turaliæ possibiliter probent, & si adit ratio, ob quam in naturalibus creaturis naturalis permanen- tia necessaria probatur, & fluxus naturalis caru- probatur impossibilis, insufficiens etiam pro natu- ralibus creaturis, earumque permanentia naturali eidem absurdis in supernaturali qualitatibus deprehen- sis (cui eadem adest ratio, & pro qua ob ea absurdia non tener) manifeste conuincetur: quoniamque spe- cialis ratio, in supernaturali qualitate assignatur ob quam, in ea non probet, & creatu- ris naturalibus deficiat (vt probacione eius rationis non officiat) assignetur, vt argumenti opposit il- latio non teneat.

ORTA. GA
In a. part
D V T A.

Disp. II. Quæst. III. Certam. VI. 63

4. Ea vero à Quirios inoicta non est, nec probabilis inuenietur. Quid enim ait citato num. 64. & 65. Deum, ut cauam particularem (quomodo reipetit qualitas supernaturalis se gerit) Dominum conuocare & que in suas actiones liberas, eamque suuensionem habere, aucte eteum, quod quis liberum agens, quin absolute extraordinaria, & cauæ vniuersalis potentia, & dominio vtratur: Vnde ait iuri huic, & Domino Dei, ut cauæ particuliari non minus attendere Deum debere, quam cauorum particulatum secundarum exigentis: vnde fit ius, ut, cum ius hoc Dei cauæ particuliari libera prestantius, fortiusque sit quavis exigentia creatuæ qualitas eius supernaturalis, ut a deo conferetur, conuocatur Deus, eius conuocationi ablinebit, ac sine illo miraculo, & que si rei cuiusvis conuocationi concussum subtrahat, tunc ad presentiam agentis contrarij praeflantur, ita concludit, num. 71. argumento Ripalda respondens. Ceterum ex tota hac doctrina colliguntur primo: ipsum rem qualitas supernaturalis natura sua transuertit, & fixit, quam in Dominicanis, & aliis citatis reprehendebat reuicebat que nom. 64. admittere tandem, solisque vocibus ab illis vitiose recedere: etenim nulla exigentia naturali eum esse potest, ut conferetur in præfatione contrarij agentis particuliari poterioris, atque adeo in his, quæ illud habere natura sua possum, naturalem exigentiam perdurandi, & conuocationis sue, non quidem naturalem absolutam, sed conditionem solum sub conditione absentia contrarij activitatis, & exigentia poterioris admitti posse obseruabamus contra Ariagam, cert. 3, num. 7, quod certius est, cum natura sua ens permanens fortius contrarium, & præfens, & absolute existens essentialem respicit, ut in præsenti: atqui per te ius conuocatur, & potius Dei, ut cauæ particuliari, ad destructionem qualitatibus supernaturalis aderit semper: ergo nulla in quaunque exigentia naturalis in ea qualitate esse potest, ut conferetur, ac perdure: ac subinde, transiens ac fluxa, natura sua, & re nomine erit. Vrgetur, quia ea subordinatio, subiectio, & dependencia a Deo, ut causa particuliari, intrinseca, & essentialem physicæ, ac metaphysice naturæ qualitas supernaturalis est, ergo eius natura deficit, si Deus cauæ particuliari ipius, cunctis dominio fortius, ad eius destruacionem, quæ exigentia qualitas ad sui conuocationem adit: ergo ea qualitas ad intrinseca natura sua concernit, atque affect negationem conditions, sub qua exigere posset, conuocari, nempe absentiam potioris agentis, ad luam destructionem: ac subinde nullam potest habere exigentiam natura sua conuocationis.

5. Rursus exigere rem aliquam natura sua præsentiam contrarij, & simul rem eandem natura sua sui conuocationem omnino repugnat: est siquidem exigentia, ut naturaliter conuocatur in præsenti contrarij fortioris ad suam destructionem: quod est exigentia, & conatus ad aliquid impossibile: quare aboluta chimarica, exigentia, & profus impossibilis, rem exigentia agentis potioris ad sui destructionem est exigentia naturæ naturalis, & conuocatur definitione, quippe ad præsentiam agentis contrarij destructione cuiusvis praexistentis est naturalis, & conuocatur: destructione autem rei exigentia, ut naturaliter, & conuocatur conuocatur contradicit conuocatur destructionis: ergo altera exigentia alteri contradicit, neque qualitas supernaturali citra contradictionem convenire potest. Dices dominum. Si ius voluntatis, & arbitrii diuini ad decreta sua concipienda, vel omitienda de qualitas illius conuocatione, ac subinde ad illa pro suo arbitrio conseruanda, vel destruenda, non esse contrarium magis, quam proficuum qualitas conuocationi à Deo: siquidem ex illo Dominio in actu sua voluntatis, que potest illam qualitatem conseruare, ac potest destruere: quare, est ad necessarium ius illud diuinum, illudque

exigat natura sua qualitas illa, ut id à quo essentialem potest conseruari, alii fortius contrarium destructionum sui nec supponit, nec affert, nec exigit sed dominum, & ius indifferens ad sui vel conuocationem, vel destructionem, cui natura sua subiicitur, quo argumenta proxima cessant, Cessant: sed destructione rationis disparatis, à Quirios reddite qualitas supernaturalis, & naturalis, Etenim libertas Dei, ac dominium ipsius, in actus suos liberos potius, & præstantius, quam cuiusvis agentis liberi creati, non competit ei qua cauæ particuliari est, sed qua primum præcipuum, ac sumnum liberum est; nec ait eius omni potestia, qua particulariter concurrit arbitrio Dei subditur, quam subdat, qua concurrit, ut cauæ vniuersalis: nec particulariter concurriendi, diuina omnipotestia, libertati alteri Dei ab ea, qua ipsi competit qua primum agens liberum est, illam subicit, Imo ius & dominium Dei, qua liberi in suos actus, ac subinde creatos effectus titulus obicitus, & motuum ab ipso necessario attendendum, ut decretum de rei effectione concipiatur, vel omittatur, nesciunt est; sed dominum reale physicum elientem, vel non elientem realis intentionalem suorum actuum voluntatis, ut patet in dominio arbitrii nostri, in actus nostræ voluntatis vel eorum omissionem, ad quorum alterutrum potestas physica voluntatis est, ex qua sola physica supposita, nullatenus que ut morio, & titulo deliberationis obiectus proposita, sed eius prorsus immemores, ad actus physicam elientiam, vel eius omissionem procedimus.

6. Confirmatur quia, si is titulus iuriis ac dominij diuinæ in sua voluntatis actus, & inde oriundos effectus creatos, vel eorum omissionem (contra id quod in nobis experimur) naturali quavis exigentia creatuæ prestantius proponi Deo ad deliberandum de actibus suis vel eorum omissione necessario deberet, cum ius illud, ut causa etiam vniuersalis libera conuocatur habeat, illud triam ad omissionem decreti concurrendi, & confusus negationem contra cauorum naturalium exigentiam deberet attendere: quod, cum præstantius, fortiusque longe earum exigentia sit conuocaturissima esse, concursus quibusvis cauæ naturalibus denegatio, nilque miraculi in denegatione concursus igni Babylonico intercessiles, neque iam illa posset intercedere; immo, si ius illud & dominium in suos actus, (est non ex necessitate) absolute in denegando concussum, ac debitis naturæ rerum, ut titulum obiectum & motuum fortius earum exigentia naturalitus, posset Deus, attendere, nullam suspensionem concursus cum cauæ naturalibus, nisi ex Dei revelatione (que de nulla exat) miraculosam, ac non potius conuocaturam esse, sine remittere altere possemus: cum ex consideratione motui illius fortioris Domini sui potuerit Deus concussum denegare. Dices Deum, ut cauæ vniuersalem, esse naturæ authorem, ac naturæ legibus addictum, ac subinde eis non stare, nisi extraordinaria miraculosa, ac non conuocaturi prouidentiam, minime posse. Contra quia, ex eo quod Author naturæ, ut cauæ vniuersalis Deus est iuri illi suo supremo, & conuocaturi agentis primi liberis non renuntiavit, cum naturam condidit: ergo, si hoc potest attendi à Deo, ut fortius, ac prævalens exigentis cunctis naturæ creatuæ, ut debitum ipso denegatio conuocatur, ac non miraculosa conseruat, denegatio concussum, & cuiusvis debiti naturæ toti create conuocaturis absoluere, & non miraculosa esse potest contra. Contia secundo, quia Deus cauæ vniuersalis est, non solum naturæ create & cunctum naturalium, sed supernaturalium: ergo, si ex naturæ creatione, legibus & iure naturali, etiam naturalium, stare iuxta prouidentiam, & ordinariam, & naturalem, deber non attento supremo iure agentis primi & summi liberi, & legibus, ac iuri cunctum supernaturalium stare debet. Nec pueriliter: etiam respectu entium

64 Controu. VIII. de Angelis,

entium supernaturalium, esse causam non solum
vniuersalem, sed particularē, cuius proinde iuri,
& dominio libero debeat attendi: Primo quia, vt
nuper dicebam, ius & dominium libertatis diuinæ
idem ipsum est huc, se solo, vt causa particularis,
huc cum causis secundis aliquid producat. Secundo,
quia materiam primam, & Angelum, vt causa parti-
cularis producit, & conferuat; ergo, si titulus causa-
re particularis officit, vt ius, & dominium fortius,
& potius creatis exigentia summa huc libertatis
attendi debeat ab ipso ad debitum alias naturæ rei
conferuationem conaturaliter; ac circa miraculorum
providentiam, denegandam, circa miraculum,
& conaturaliter materia prima, & Angelus destrui
à Deo potest: ac subinde, & hic destruibile, na-
turaliter, & mortaliter erit, contra dicta. Obrium statim,
menti cuius, hoc, nec satis, à Quirios solutum,
dum ait: Deum esse Angeli causam particulari
simpliciter quia eius prima etiam creatio, ad natu-
ram, intra quam continetur, spectat, ac subinde
eius productione, naturæ legibus se obligat Deus.
Contra primo; quia tota ratio cause, particularis
simpliciter totalis in Deo est, quod se solo, ac sine
interventu cause secunda, cuius actuatur, ac ex-
igenzia annuit, producat effectum, quam nulla
causa secunda, partialiter adhuc, posse ef-
ficere, id in creatione Angeli, cuiusque conser-
uatione conuenit Deo: ergo conuenit Deo esse
causam Angelii particulari absolute, & simpli-
citer.

7. Quod non absolusionem, sed confusionem, &
implicationem difficultatis additur, (nempe Angeli
naturalis entis primam productionem ad Deum, vt
naturæ authorem spectare, ex qua proinde, iuri
& legibus naturæ stare ordinaria providentia de-
bet; contra quod fieret si Angelus natura sua per-
manens, exigentes sui conseruationis, ac subinde
extraordinaria, & miraculosa providentia, à Deo
annihilaretur quod, nec difficulter, ex dictis im-
pugno, & si enim prima Angeli productio ad Deum
authorem naturæ spectet, non tollit eum esse cau-
sam particulari, & absolute, vt nuper
dicebamus, atque inde ius speciale causa parti-
cularis summa libera habere, & preuentus
iuri & exigentia naturali Angeli, vt conferen-
tur (& si quia entis naturalis creatio & conser-
vatio Angeli est, supernaturales non sint) ac pro-
inde, si illud causa particularis, ac præuelans
ad eius destructionem iuri conseruationis sua
in Angelo attendatur, non fecus ac causa secunda
ad eniūsus effectus destructionem valentioris,
naturalis, & ordinariae providentie Angeli de-
struibile erit, & si naturalis entis destruibile sit, si
quid ea ratio probat. Confirmatur quia ideo Deus
tenetur ordinaria providentia seruire ensia na-
turalia, permanencia vbi ea primum produxit,
qua produxit in ipsis exigentiam, & ius na-
tura sue, vt semel producta, ac deficiente con-
traria alterius actuatur, atque exigentia for-
tiore, & valentiore ad eorum destructionem,
seruentur: sed, cum primum producit qualita-
tem supernaturem non fluxum de se se, sed
permanentem, producir in eius natura ius, &
exigentiam, vt absente contrario valentiore ad
eius destructionem seruentur; ergo æque con-
naturaliter, & ordinaria lege alterius absente
potentio contrario, ex prima cuiusque pro-
ductione seruire tenebitur Deus, & si alterum
naturale alterius supernaturale sit (in su-
pernaturalibus enim ordinariam, & extra or-
dinariam providentiam iuxta quam Deus passio-
nes enti supernaturali debitas concedere tene-
atur, & quam non, nisi extraordinaria, & mi-
raculosa providentia æque, ac si suas enti natu-
rali denegaret, concedit Pater Ripalde, citato,
numero leptuagefimo primo: quo discrimen il-
lud de naturalitate Angeli spectant ad natu-
ram, æqualitate supernaturali non spectante ad
natuoram (quod nunc impugnamus) merito de-

serit. Vei ergo ius naturale causa particulari,
ac sommaria libera Dei, vt præuelans ad destruc-
tionem, iuri supernaturalis entis ad sui conser-
vationem debet attendi, atque ad comparationem
venire, vt eius destruibile naturalis, ac non mu-
raculosa, & extraordinariae providentie cen-
satur, vel non debet attendi: si polternum: omi-
nino naturalis erit qualitas illius conseruatio, &
non, nisi miraculosa, & extraordinariae pro-
videntie eius destruibile contra. Si autem attendi
debet ius potentius Dei causa summa libera,
vt connaturalis, ac non miraculosa, & ex-
ordinariae providentie eius destruibile sit, cum
idem ipsum ius causa particularis respectu An-
geli, & materia prima Deus habeat, iuri na-
turali, cuius ex prima productione quod præ-
uelans, æque connaturali ac non extraordi-
naria, & miraculosa providentia angelus, &
materia prima destruetur: aqua enim ius
per te, supernatura ad sui conseruationem ei
prima sui productione adquirunt, & quod i
iure Dei causa particularis virorumpque superer-
denique quidquid de hoc sit. Per te (vi supra
retulimus, ex numero 71.) ex iure naturæ
entis supernaturalem ad suas physicas passiones tu-
mefactus eius, & earum causa partivultus Deus si-
non, nisi extraordinaria, & miraculosa pro-
videntia, denegat illæ à Deo potest: atque
æquum ius naturæ qualitatibus, & eius super-
naturalis è prima sui productione ad sui conser-
uationem, atque ad suas physicas passiones haber-
ergo, & si Deus causa particularis eius sit, non, nisi
miraculosa, & extraordinariae providentia negat à
Deo potest eius conseruator.

8. Cetum igitur si, quod noster Ripalde,
tomo secundo, de ente supernaturale libro 10,
sezione 3. docet. Nempe præuelans tenet qua-
litatem super naturalem ex iure ipsi è prima pro-
ductione adquisito conseruandam naturalis, &
indestruibilem natura sua esse; nec illi ex-
traordinariae providentia, & potentia absolute
Dei destruiri posse; quare negandum est argu-
menti oppositi antecedens cuius raro est: quia
in omni providentia ordinaria tam circa natura-
lia, quam circa supernaturalia, sic à filio Deo
producta, & producibilis, ac subinde, vt à
causa particulari ius solum, & exigentia etiam
semel producta, & contrarium cre-
atum eius destructionem machinationem attendi
à Deo debet, non autem ius libertatis di-
noscere, vt causa particularis effectum ab ip-
so solum producibilem producat, & conseruat
Deus, ius vt causa viuens, creans, hoc
concursum, & cooperatione sua iure, vt huius
dicta satis ostendunt: ius quippe, & de-
minim libertatis diuinæ, in actis voluntati
sua liberos, & effectus extinximus ab eis
pendentes, sic ab ipso solum, sic in confec-
tio causa rerum facientes, physicum,
est idem ipsum quoad omnes, nec ipsi ad eos
edendos debet esse motuum, vt eo honesti-
sime vtratur: sicuti, nec nos, sed alia mo-
tiva extrinseca præter Dei potentiam physi-
cam, & libertatem, quæ physicæ per se physi-
ca potestare vi pro libito potest; cui, si Deus
vi motione attendere debet, cum omni exigen-
tia rerum, & causarum naturalium præuelas,
nec minus iuri, & potestatis huius in effectu
à causa secunda, quam à se solo edendos la-
beat, nihil esse in externis iure actionibus, &
effectibus, sic ponendis, sic alterius, &
denegandis providentia extraordinaria, & mi-
raculosa fore, quod si dicas: plura Deum in hi-
suptenim dominij liberatis, & potentia offendic-
tum, efficer, vel denegare, vt scripta, fe-
tis, & Theologi, docent: offendio quidem e-
rum attributorum diuinum, quid ab eis est, &
tunc etiam extraordinariae providentia Deum in
cum illi attendit, iij omnes fatentur: quare in

ORTF. GA
In J. part
DVIA.

Disp. II. Quæst. III. Certam. VII. 65

ordinaria prouidentia, non eis, sed solum creatorum exigentia attendere Deum posse, simul docent. Abiurda illa à Quirios deducta, absurdum non sunt, sed omnino in bona Philosophia, & Theologia admittenda, scilicet; aq[ue] miraculosa esse destructionem qualitatis supernaturalis permanentis & exigentis natura sua sui conseruationem deficiente contrario valentiore, ac de negationem concursus Babylonico igni: Gratia autem Dei nihil minuit, dum gratia dona, non adstante contrario conseruat: cum enim ea primo donat, & eius naturam producit, eius etiam conseruationem, in naturali prouidentia donat: quemadmodum, & bonum opus nostrum gratia Dei deputatur, in radice congrua vocationis à Deo donata, vt Augustinus aiebat, & gloria ipsa, que meritis ex ea ortis debetur. Ac tandem exigentia illi ad conseruationem annuere, cum non annuere absolute Deus posset, gratia Dei absolute est.

CERTAMEN VII.

De essentiali Angelii possibilis immortalitate, seu incorruptibilitate, de potentia adhuc absolta Dei.

1. **A**ngelos omnes natura sua, ac iure ipsius ex prima sui existentia, & productione quanto attento, atque secundum ordinariam prouidentiam à Deo indestructibilis haec tenus ostendimus; & si absolute Dei potentia, & prouidentia, destrutibilis, eaque sensu mortales sint, ac destrui absolute possint: iam vero ultius inquiritur: virtus Angelus aliquis specie alterius à productis, non solum ex natura ipsius iure, & exigencia naturali permanendi, (cui tamen pro suo Dominio, & arbitrio annuere, vel non annuere possit Deus) immortali, & indestructibili, potentia etiam, & prouidentia absolute, & extraordinaria Dei esse possit: in qua questione multum pulueris (non multo Theologie fructu) excitat à Recentioribus, qui in eo examinando tori laborant: ac creature aliqua absolute indestructibilis à Deo esse possit, ac semel producta omnino indestructibilis & multisque suppositionibus, infinitus hinc inde conquisitus, & motis affirmantes doctores, inviterunt ad praesentis questionis affirmatiuum decisionem, probare contendunt: siquidem eorum, que adducunt pro questione illa generali falso, & implicitorie inducuntur. Tum etiam: quia, vt in creaturis, quas à Deo etiam indestructibilis absolute conduntur, verum habent; nos statim in natura Angelica, specie valde ab ipsis diuersa, repugnare posset faciliter ostendit: solumque inferetur, id Angelis, è praefiso creature praedicato non repugnat, & si repugnat illis ex alio. Non fecis, ac si ex possibilite immo exitentia creatarum substantia corporeæ rationalis in homine, equum rationalem esse posse, vel de facto esse, contaderes, quia ea, quibus rationalitas in homine non repugnat in equo etiam sunt.

2. Ut autem clare disputatio, & decisio questionis, & vniuersitatem de omni creatura, & in praesenti materia de Angelo, an essentia sua à Deo omnino sit indestructibilis procedat; adverte: esse questionem de conseruatione necessaria à Deo, siue voluntate, non quidem

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

ex eo, quod simul, & unico affectu, non solum primam eius productionem, sed viteriorum creature illius permanentiam, & conseruationem per subsequeturam ætermiteam decernat; cum ratiō posset eius primam productionem decernere, quin decerneret eius viteriorum conseruationem: tunc enim immortalis quidem, & indestructibilis à Deo creatura illa eset, non quidem essentia sua, & omnino absolute, sed ex suppositione decreti liberi Dei de eius conseruatione, cui ex immutabilitate sua nequit Deus contraire; ita enim quicunque etiam creatura incorruptibilis ex decreto libero Dei, de ipsis conseruatione esse potest, est autem quistio: an creatura aliqua, vel Angelus, talis natura, & essentia esse possit, vt, licet in prima sui productione à Dei libera voluntate pendas, ac subinde mediate ut minimum, in sui conseruatione, quæ sine sui productione esse nequit, tamen necessario decretem liberum Dei de eius prima productione non possit non esse vel formale, vel virtuale saltem, conseruationis creatura illius decretem, quia necessario, & atque novo exercitio libertatis diuinae decretem de eius conseruatione ex decreto de eius productione prima, indefectibiliter à Deo concipientem sit. Datus quippe longe esset, & irrationalius, ac periculosis, alterare absque decreto vlo Dei de eius conseruatione in decreto ipso de eius prima productione formaliter contento vel saltem virtualiter, creaturam perfidere essentia sua, & necessaria conseruari.

3. In hac questione nostra Arriaga, 1. parte, tomo secundo, disputatione secunda, sectione 1., numero tertio, §. *Agens de duratione in physica*, quod in ea docuerat de possibilite creaturae essentia sua, ad omnem durationem possibilem, & imaginariam extensam, ac subinde aeternam, ex suppositione, quod semel exierit primo, ita retractat, vt ab autoritate Patrum falsum esse dicat, rationi vero pura stando repudetur verum: quare iudicium Patrum modeste proprio prefert iudicio: difensum vero eorum immo & scholasticorum omnium pene proprio postponit. Patres quippe, & scholastici non, nisi subiuncta ratione, & cunctis quidem communi, efficacissima oppofitam conclusionem tradunt: cum tamen ipse fatis leuis instanciis suam à ratione, conclusionem stabilitate contendat, vt inferioris videbitus. Ad rem autem praefensem in specie: Angelum essentia sua in aeternum ex tempore, quo creatus primo à Deo fuerit, duraturum, vt destrui sequenti vlla duratione diuinus nequeat, possibilem absolute facetur; tametsi ijs, qui de facto sunt, negat. Noster etiam Ioannes Marinon, 1. p. d. 6. num. 34. praecepit, & impluatorio argumento à nobis ultimo loco diluvendo, à cognitione supernaturali fidei petito, concedit possibilem esse creaturam (nempe supernaturalem illam fidei cognitionem) essentia sua, non solum aeternè à parte post temporis, quo cepit, sed etiam à parte ante, & ex aeternitate, si ab aeterno, (vt fieri à Deo absolute potest) produceretur, de Angelo, vero (de quo in praesenti disputamus) id minime afferunt; immo virtute negant: cum ex essentiali, & speciali illo praedicato cognitionis supernaturali fidei (quod nequit Angelo essentialiter competere) id in ea solumente possibile admittit.

4. Porro, vt veram questionis huius decisionem radicitus, atque omni ex parte firmam statuimus duplex conclusio statuenda à nobis est. Prima circa possibilitem, vel impossibilitem creaturae essentia sua indestructibilis, ac perpetua ex quo primum condita fuerit, independenter à libero viterioris conseruationis decreto Dei. Si enim, id sit impossibile Angelo (de quo nunc agimus) ex suo predicato generico, sicut & creatis cunctis, reliquis repugnat. Secunda, de

i possi

66 Controu. VIII. de Angelis,

possibilitate, vel impossibilitate, Angeli speciali essentia sua, ita indestructibilis omnino, & perpetui ex quo primo extiterit, ac fuerit primo à Deo creatus, ex prædictatis Angeli specificis, & peculiaribus; nec speciei alteri creatæ conuenientibus. Si enim etiam inde repugnet duplì ex capite impossibilis Angelus eumodi demonstrabitur: atque postrem hoc, licet creature alicui prædicatum essentiale omnimoda indestructibilis, & perpetuatis, non repugnaret, Angelo omni repugnare conuincetur.

5. Dicendum est primo. Repugnat creature æ creaturae prædicato essentia sua. Indestructibilem à Deo esse, & perpetuam, ex quo primum producta libere à Deo fuerit, atque esse absolute coperit, independentem ab alteriori Dei, decreto libero de eius conseruatione, vel supposito, vel subsecuto. Conclusio est ab scholasticis antiquis, omnibus, vel supposita, vel expresa apud nostrum Dionys. Petavium, to. 1. dogmat. Theologicor. lib. 8. c. 2. est etiam scholasticorum Recentiorum sed omnium. Vazquez, tom. 2. in 1. d. 182. cap. 3. §. 1. num. ix. sub init. ubi oppositam erroneam esse dicit: cuim cenfure subscrubunt Montesinos, 1. 2. d. 7. qu. 2. num. 37. Ylambert, disp. 1. de Angel. art. 3. Francisc. de Lugo, disp. 1. c. 3. num. 9. esse autem de fide hanc communem nostram conclusionem, (ac subinde aduersus hereticum, sive hæreticū formalem) docent. Soar. 1. de Angel. c. 9. num. 5. Tannerus. 1. parte disputation. 5. quæst. 1. sub. 3. & Ioan. Præpositus. 1. parte questione 50. artic. 5. dubio 1. §. Dico tertio, & si expresse cenfuran non ferat, quatenus Damascenum, & alios Patres negant. Angelis natura sua immortalitatem hoc senu explicat: essentia sua, non solum exigant à Deo, eiusque voluntate conseruari semel produisti; sed habeant: arque sententiam nostram senu eodem continet sexto Synodo act. 11. in epistola Sophroni: approbat act. 13. illis verbis. *Angeli immortales perseverant non propriam immortalitatem habentes per effensionem, sed gratiam seruiti sunt à Deo, que immortalitatem largitur.* Sumitur ibi immortalitas pro incorruptione, & natura immortalis pro incorrupta, seu non destruenda, vt de animo rationali intercalatum, eo loci habetur, & tandem Valentia, citata disputation. 4. quæst. 1. punct. 4. fine. Arrabal. disputation. 1. Galp. Hurtado, Alarcon, & nostri reliqui cum Dominicanis Thomistis Recentioribus, 1. parte, quæstion. 51. art. 5. hanc etiam tenent conclusionem, atque fuso examine Quiros citata fest. 4. à numero 44. quare apposita temeraria, vt minimun. censeo, à quo iudicio Ariaga non absit: cum meliora Theologice sapiens ob Patrum autoritatem non posse oppositum sustineri dicit. Hæreticū autem esse non video. An vero erroneum, ac fidei per consequencias aduersum, ex rationibus subiiciendis doctus quisque poterit facile iudicare.

6. Ex Patribus probatur apertissime, & constantissime: Hæc enim constans apud ipsos propositio est, vt propriam Dei, & creature incomunicabilem, immortalitatem per essentiam explicant. *Quacumque initium sumperuerint, & finem habere possint.* Irenæus, 3. aduersus heret. cap. 8. Cyril. Alex. 8. Thefaus. cap. 2. Damascen. 2. de fide cap. 3. Epiphanius. heret. 76. Hieron. in cap. 3. ad Ephes. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Richard. de S. Victor. 1. de Trinit. cap. 4. atqui creatura omnis essentia sua initium sumit; ergo essentia sua finem habere potest. Sed nihil, quod essentia sua finem habere potest, potest esse essentia sua immortale & indestructibile, in effendo, vt ex terminis, patet: ergo nulla creatura immortalis essentia sua esse potest, idque evidenter, ex hoc Patrum axiomatico inferitur. Secundum Patrum axioma, vel idem prius alias verbis traditum est. *Omne quod est ex nihilo mutabile est in nihilo.* Quod ipsum est potest habere finem, arque in nihilum, seu non

esse fui reduci; ex quo idem argumentum super efformatum eadem firmitate, & evidenti inducitur. Traditur autem conceptis verbis axioma hoc ab Athanaio, orat. contra gent. Cyril. Alex. VIII. Thesau. citato Augustino de natura boni, cap. 1. Anastasio Synaïta orat. 1. Tertium, seu posita, secundum Patrum axioma est. *Creatura, non natura, sed gratia Dei immortalia est.* Tradit. à 8. Sp. nodo nuper citata, & fuisse, cert. 4. num. 1. ut etiam pro eodem axiometu recitatimus Cyril. Alex. ex citato loco Thesau. 1. & 2. contra Iulianum. illa ex sententia Platonis in Tinga, Damaceum, viii. proxime Bernardum, 5. de confederat, ad Euseb. 4. sub init. implicat autem gratiam ullam aliquam fieri à Deo, in eo, quod præstare, vel fecisse eius potestati non sufficit, sed ex necessitate, ac velia auctoritate (vt aiunt) præstutus: ergo conformati curz non conferunt à Deo ex occidere aduersa, sed prorsus ex illam conferendi, vel fecisse absolute potestate, vel libertate. Dicunt: ei loci, non dici conferri à Deo gratio absolute conformatio, ac præstutio, ab interiori, sed immortalitatem: quod verum in aduersariis sententia, siquidem natura creatura essentia sua immortalis à Deo libere produci non negant, sed non esse teneat producta creatura illius possibilis conformatio, utriuslibet liberam Deo, & gratiosam creatura præstut. Dixi nuper ad locum texta syndic immortalitatem pro incorruptione, & negatione intentum actualis, non autem spiritualiter locutus, ibi vniuersari, vt ex textu integro recitato citata, num. 5. patet, qui de animalibus rationalibus & Angelis est, & de illis dicitur permanere incorruptionem. De his pro incorruptionis Synonyme immortales prestant, stet, incorrupti, & Cyril. loco citato ex Platone non de immortalitate aptitudinali, seu in potentia, sed in actu exercito expresse loquitur: an enim de Angelis. *Etsi solubiles, sed nequamque somnianti, cum latrone, & sane cum eis omnibus locis de Angelis, qui de facto sunt, ac de factu perficiunt, Patres recitari, eo num. 5. loquuntur, si ita eos interprateris Angelos, & creaturas, que de factu sunt essentia sua immortales, & à Deo absolute indestructibilis heretice affères contra. Matheus. sapientia, 11. & alia plura apud Alençon. 1. p. 1. lib. 1. tract. 1. c. 1. & 2. 1. 2. 3. 4. & 5. & Petavium, supra.*

7. Hæc portio testimonia id place oculum. Dicunt scilicet omnes, si de creaturis, qua de factu sunt, loquantur: cum tamen creatura, quae fuit essentia sua immortalis, arque à Deo etiam absolute eius potestio prorsus indestructibilis; non ex potentia, sed ex generalitate, & quod subinde creatura prædicatio negant, & quod subinde creatura omnia possibilia coerecat, ac transcedat, eadem cunctis creatris possibilibus idipsum derogare ob repugnantiam eius cum prædicatio illo generalissimo & creatra omnia essentialiter transcendent evidens est. Verum huius repugnantia non non in facilius, neque eadem (qui rem hanc subtiliter bususque alii examinarunt) offendit. Supremum quippe dominium Dei in creatura (qui exinde nos Quiros infiniti) cum ex natura rei, tum à patiente Domini ciuilis, & politici nostri, nil euident. Etenim ex natura & essentia creatura illius vobis liber possibilis in eius creatura prima productione, in qua eius conseruatione vobis, vel formalis, & explicita, vel implicitus saltem, virtualis effectus, conseruat: quemadmodum, & in dominio nostro ciuilis vobis definitionis rei talis est natura, vt de cetero omnes ut vobis reddat nobis impossibilis seiusque donatio conseruationem sub domino alterius liberam nobis non relinquit: immo, non alter liberabit eis, nisi quatenus libera nobis donabuntur donatio facta quam (quod non nos attinet, &) necessario conseruatione dominii illius penes donatarii consequitur, instar, ex necessaria dependet, conseruationem etiam, seu creatura in conseruari, nec solum in fieri à Deo, non mediata solum, sed im-

Disp. II. Quæst. III. Certam. VIII. 67

mediata contra Durandum, sed quid inde? immediata etiam conservatio (nec solum prima productio contra Durandum) ab aduersariis admittitur; non tamen libera à Deo, postquam res produpta supponitur, luxa dicta; & si in aliis rebus non essentia sua absolute indestructibilis (cuiusmodi facta omnia sunt) dependet, in conferuari etiam, à Deo liberis sit, quod autem, si indestructibilis absolute à Deo creatura possibilis sit, etiam inconservabilis libere à Deo creatura possibilis erit, nil contingat absurdum: de facto quippe de duracione creatura, eiusque partibus admittimus ab omnibus, debetque necessario admitti, ultra duracionem imaginariam, cui primo essentia sua correspondet, & sunt, conservari à Deo non posse, sicuti, neque à Deo, in villa, sicut pro villa alia producuntur, quin abesse essentia sua, qua huic determinata duracione affixa sunt, contradictione producantur. Quo autem numero 46. & 48. pro immunitatione dominij, & omnipotentiae divinae, cuiusque indigentia creaturarum producit, eadem facilitate diluvantur. Deus quippe creaturis inconnexus est, adhuc possibilibus, tametsi factis, vel absoleto, vel pro aliqua duracione impossibilibus, eas non defecit potentia activa Dei, sed pauci intrinseci creaturarum fieri absolute, pro tunc, nequeant: ut in duracione patet aeterna & in re, cuius non est absolute negatio: & quamvis actua Dei potentia (quod ad praesens attinet) rerum possibiliter connexa admittatur, rei productioni, vel conservationi pro duracione, & circumstantiis, in quibus rem esse repugnat, nusquam connexa omnipotencia pro signo aliquo, nec Dei dominium fuit, sed pro illo, in quibus non repugnat. Pro eis enim solum possibilis absolute res sunt, ac semper perseverant; pro aliis vero semper est absolute impossibilis que omnia nostri Quirios argumenta, & instantie facile diluvantur, ut singulatum eis respondere sit otiosum.

8. Alij igitur rationi, quam ex dominio absoluto Dei in creatore omnia eiusque omnipotencia, coruque dependentia essentiali, & immediata à Deo, & libera, in fieri, & factem mediate, & virtualiter libera in conservari, & repugnante illa creatura, semel producta essentia sua à Deo absolute indestructibilis apud Patres constans, torque axiomatis tradita procul dubio inuitus; & si à Doctribus rem hanc prolixius ex instituto examinantis volumine summo premo Det, in creato Dominio, & omnipotencia attendentibus tacta non fuerit; licet testimoniis Patrum quasi ex proximo fuerit satis (vt suspicor) indicata, et autem huiusmodi. Quidquid initium sui habere potest, & ex nihilo est, creatum quid, non aeterni à se, est: ergo finem habere potest, & in nihilum definire. Consequientia probatur. Quidquid non à se, sed ab alio est, essentia sua actu, & absolute, esse non potest: ergo, neque essentia sua actu, & absolute durare. Probatur consequentia: quia sine absolute rei existentia, neque esse absolute duratio (sive hac realiter differat, sive non differat à re durante) vt pater de se se: ergo neque semel ab alio producta essentia sua perdurare, seu (quod idem est) conservari, ita ut destrui absolute profus nequeat. Probatur consequentia, quidquid essentia sua, nec est, nec durat duracione imaginarii alicui necessario, & essentia sua, non coexistit: ergo pro quavis duracione, potest essentia sua non esse: aqui ex sua prima duracione praedicta eius essentialia; non mutantur: ergo nec semel producta essentia sua necessario coexistit, durationi sequenti imaginaria; alioquin eadem essentia nulli durationi imaginaria, parti necessario coexistit erit, ac simul alicui parti durationis determinata erit necessario (sed contradictione coexistit. Si autem non est necessario coexistit, poterit semel producta ab-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

solute pro illa, duracione imaginaria desicer, & absolute non esse, & ex nihilo à quo ut termino, ceperit, in nihilum definire: gratiaeque, & beneficio Dei, à quo primum ceperit (& si naturali ius creationis) eius conferuatio debeat depurari, vi Patres confitentes atabantur. Hoc ipsum argumentum potest alter efformari. Necessitas essentialis absolute coexistendi duracioni imaginariae alicui, ei solum competere potest, quod à se est, & exsistit: aqui solus Deus à se est, & exsistit; ergo solus Deus potest essentia sua eam necessitatem habere: nihil autem creatum, & quod ceperit ex nihilo, Deus est; ergo nequit eam necessitatem habere. Antecedens primum patet. Quia eius solum existentia, & coexistentia duracioni, imaginariae alicui ab alterius voluntate nequit dependere: quare & alicui duracioni imaginariae, immo, & toti, ac ultra, coexistere essentia sua potest immo debet: cum neque à se ipso nec libere, nec naturaliter, & necessario, non coexistere potest: quare, & essentia sua physica aeternus indubitate est. Denique nihil essentia sua necessario alicui duracioni determinata imaginariae coexistens, & correspondens esse potest, nisi quod essentia sua duratio sit: is enim duracionis essentialis conceptus est; quod si creata sit (ut necessario cuiusvis creatura duratio est) ita determinata sua imaginaria duracioni affixa essentia sua est, ut impicit vterius, vel per instantem unum (ne dum diutius) conservari; si autem increata, est Dei exentias, omnibus, & singulari imaginaria duracionibus, quas non solum explet, sed ambit, necessario coexistens. Sed tamen nulli creaturae communicabilis est, sed profus repugnat.

9. Hanc igitur rationem meo iudicio evidenter prefata testimonia Patrum, vel indicant, proxime, vel tangent. Ex qua constat primo: nostrum Arriaga aque Patrum ratione bene penetrata, atque autoritatis cedere modeste debuisse. Constat secundo: eius instantias ex possibiliate praefectionis indubitate entitatis, & subiectus, ad plura spatia loci diversa, ac subinde ex parte termini, seu terminative diuilibilis ad indubitabilem essentiam, & entitate sua duracionem, seu permanentiam, creatura per plura spatia temporis, & duracionis possiblemente cuincendam, locum non habere: quia duratio creatura (quae sola spacio, alicui determinato imaginaria duracionis essentia sua esse affixa potest) ita illi affixa est, ut alteri respondeat, in ea neque prodi, aut conferuari profus repugnat: unde quæ plurius (nedum omnibus futurae aeternitatis) respondet entitatis diuilibilis esse necessario debet, nisi Dei simplicissima aeternitas sit.

10. Opponunt alium supernaturale, vel visionis beatæ, quæ sue perpetuitatis, representatio essentia sua est, vel actum fidei, ex Dei revelatione de ipsa determinata, vel coniunctio & viueraliter de actibus fidei, vel creaturis cunctis non destruendis, si ita decreuerit, (vt potest Deus de creatis omnibus essentia sua non successivus) quo decreto supposito, posse à Deo revelari, ac fide supernaturali credi, quæ essentia sua, sua etiam aeterna duracionis, vera, ac certa representatio fore: ac subinde aeterna nusquamque, ac nunquam, ex quo primum produceretur, ablique falsitate, & contradictione destruibile. Hoc argumento, nisi negata possibilitate reflexionis scientis create supra seipsum infolabile centent Arriaga citatus. § 7. verfu Ad confirmationem. Hanao, t. 1. empyrolog. exercit. 12. num. 36. Sforzii Pallavicini, t. 2. disp. 2. quz. art. 9. num. 8. Ripalda argumenti huius, bonam Theologiam partem apud aliquos per vagantes, aduentorum in cognitionis supernaturalis falsificabilitatem inclinare videtur, ut illud soluat. Hoc secundum negat Quirios, n. 52. & si destruibilem absolute eam cognitionem sue perpetuitatis, essentialiter repre-

sentata

68 Controu. VIII. de Angelis,

sentatiuum, & representationem esse admittat: quia secundum se, acque sciunt à subiecto capaci, quod per illam obiectum cognoscatur, atque esse affirmet stare, sine suo obiecto nempe perpetuitate sua, eius essentialis representatione formalis est optime potest; est quippe (inquit) velut mortua, dum subiecto, quod per illam cognoscatur, & judicetur, non inheret, & concreto cognoscatur, & iudicans non constituit. Falsa solutio, & inintelligibilis, atque inintelligibiles tandem doctrinas de corporatis ad liberos Dei actus scientie, & voluntatis, in hoc authore fatis à nois reprehensas controv. 4. de volunt. illa autem vox, mortua, de visione illa in abstracto, in animis vox, ad rem presentem est, & si enim vitaliter cognoscens, nisi cognoscitum subiectum informeret, efficeret nequeat, ut ipsa vita, & viuenda formalis, & expressa sui obiecti; & perpetuitatis sue representatione essentia sua est: quod ita detruit potest, nec ipsa suo obiecto essentiali, sua scilicet perpetuitate, conformatur, non solum falsificabilis (quod refutis) sed falsa etiam est: est enim representationis essentialis, sua indestructibilitatis omnino, que in ipsa perte non est: ex eo autem, quod res est, vel non est, ut iudicium, & propostio fest, ac representant, propositio, & iudicium verum, vel fallum Aristotelico axiome atque uerba philosophia, & Theologia est, ac dicitur: quod quidem de cognitione, & iudicio secundum se, & abstracte, ac non in concreto sumptus, dictum est, & si, id minus aduersert, Quirios ita responderit.

11. Primaria etiam solutionem, de impossibilitate reflexionis scientie, & cognitionis creatae supra seipsum, necessaria, ut visio supernaturalis, vel fidei, vel beatitudinis, sui essentialis perpetuitatem, & omnimodam indestructibilitatem representant, ut fallam refellit, idem Quirios numero 50. Primo quia certam doctrinam de absoluta cuiuslibet creature destruibilitate à Deo non fatis firmo, in philosophia adhuc, doctrina inniti vult: immo, ex certa Theologice scientie reflexione supra seipsum fatus aperte confutata. Nescio quibus fundamentis impossibilitatem reflexionis scientie creatae supra se ipsum, ab aliis viderit assertam, ut id, tanquam sororissime infirmum, sine disputatione, ac per transennam dixisse fatus, ad repulsum iudicauerit. Scio autem nostra eius impossibilitatis afferendae fundamenta, ex multa cognoscitione omnium etiam sensibilium observatione deducta non viduisse. Ut enim rem non demonstrent longa disputatione opus illi fuisset, ut referreneretur; ex eisque videret à reflexione scientie diuinæ supra seipsum ad reflexionem similem in scientia creatæ nullam omnino paritatem deduci posse, sed solum apertam repugnantiam: igitur ex impossibilitate reflexionis supra se ipsum in creatæ cognitione aliquam etiam supernaturalem intrinsecè in falsificabilem, (ut supernaturales omnes fidei cognitiones iudico) sua perpetuitatis essentialiter, representationum ac subiecte essentia sua perpetuum, & prorsus indestructibilem esse posse nego. Instat Quirios saltem mediatam reflexionem cognitionis supernaturalis supra seipsum, in qua totum argumentum instauraret, negari non posse. Potest quippe esse cognitione fidei supernaturalis ex Dei revelatione de nulla cognitione alia destruenda nihil de sua perpetuitate afferens: insuper haec cognitione potest reuelari à Deo, & fidei cognitione supernaturale cognosci: que, cum in prima cognitione directe supernaturali de perpetuitate omnium cognitionum, prater directam continetur, nequit non perpetuam esse ex vi & connexione veritatis infalsificabilis directe illius cognitionis supernaturalis: sed unde colliget Quirios, secundum huic reflexa esse essentialis perpetuitatem, & in destruibilitatem, absolutam, quin supponat probandum? etenim reuelatio, & actus fidei de perpetuitate aliarum omnium cog-

nitionum præter ipsam, vel est de perpetuitate earum extra essentiali, arque ex libro Dei decreto, de eis omnibus, & singulis perpetuo seruandis, cum omnes posset pro libro, & tempore, quo veller, destruere: vel quia indestructibilis absolute, ac perpetua est: Si primum: postrema cognitione reflexa actus fidei directi de nulla cognitione præter ipsam detraheret, ut potest, in obiecto huius directi actus contenta, perpetua quidem erit non autem essentia sua, sed ex libro Dei decreto ut fateris, ne aliter perpetua esse inferri poterit. Si autem casum primum: Deum scilicet reuelare nullam cognitionem seipsum productam (princeps directus fidei, qua ea veritas cognoscitur) esse destruenda, quia vel omnes, vel sicut rixa illa supra directam hanc peperit, quo indestructibilis absolute natura, & essentia sua est: supponis aperte, quod probare debet, nec solum falso, sed impossibile esse dicimus, plus satis demonstrabimus tom. i. contra de scientia Dei reflexiuæ vniue supra seipsum, quod sepe (ni semper) his Recentioribus contingit, quibus ad reuelationes, & actus fidei, ut frequentes in variis materiali opiniones inducere tendunt.

12. Dico secundo, implicat, Angelus essentia sua immortalis & omnino indestructibilis absolute à Deo. Probatur primo, ex conclusione prima haec tenus demonstrata: quia implicat creatura essentia sua immortalis, & absolute indestructibilis adeo: arqui Angelus omnis creatura est: ergo implicat Angelus essentia sua immortalis, arque adeo absolute incomparabilis. Probatur secundo: Quia implicat creatura essentia sua necessario aliquam (ratione partibus omnibus) determinata durationis imaginaria respondere, & coexistere, quod physica duratio essentia sua non sit (id quippe est physis & realis durationis essentia,) in uerbo, arqui Angelo repugnat realis & physica durationem essentia sua esse: ergo repugnat Angelo respondere essentia sua omnibus, & singulis partibus durationis imaginaria, à prima dei productione per aternitatem succedunt, arque ex necessario coexistere. Minor probatur, Angelus essentia sua est substantia physica, & si substantia physica repugnat essentia sua esse accidentem: ergo esse durationem, essentia sua, que agere, arque praefinita accidentia est. Minor de parte: Nulli enim essentia sua accidentia physica esse possunt, quanquam unum ex Re. uitioribus, qui varias umbras persequi ingenii loco repoussent, ex subdubium, & si dilucido magno labore, disponent, cique Examinanda infinitum videbim: an scilicet substantia, & accidentia physica possint realiter identificari? Tertio probatur, quia ut id possibile admittamus: ex eo conceperemus creaturæ sua durationis Angelo, identificemus: potius fieret inconseruabilem à Deo, per duo instantia (ne dum per futuram aternitatem) Angelum essentia sua indivisiibili esse debet: cum quaque duratione creatæ indivisiibili essentia sua indivisiibili durationis imaginaria sit affixa, & necessario pro sequenti pereat.

ORTUS. GA
In A. PARTI
D. VITIA.

Disp.II.Quæst.IV.Certam.I. 69

QVÆSTIO IV.

De Angelorum diuisione quoad intrinseca & essentialia.

Non essentialibus & intrinsecis, non solum numero praedita genera, vel suprema, vel intermedia, & differentias ipsa suo gradu, & ordine contrahentes ac metaphysicæ constituentes in species intermedias, sive infinitas. Et si enim haec apud Philosophos, & Theologos essentia, & natura, formaque rerum solummodo iure nominantur, quia ad scientias nostras (que de individuis esse nequeunt) ex vii solummodo esse possunt: etiam merito rerum forma, quia (vt recte siebat Boëtius, & Niceta à nobis recitat tom. de Trinit. & Incarnat. d. proem. I. q. 1. cert. I. n. 5.) individua eis, quae ubieta, metaphysica subiunguntur: in quibus proinde genera, & species, quasi pedem metaphysicæ figurant. Ad rem tamen prætentem de intrinsecis rerum non solum species, sed individuationibus, quibus essentialiter individuum, quodvis (v.g. Michael) non minus quam genericis, & specificis prædicatis constituitur, agendum necessario est: quia non solum de Angelicæ naturæ generatim, & universim sumptu in suas species diuisione, sed haec admissa de specie infinita cuiuslibet Angelicæ diuisione in plura individua, à nonnullis, nec infinita nota Theologis, dubitatum, immo alterius, arque alterius iudicatum est. Potest autem virutique de facto, & Angelis absolute etiam possibilibus, disputari, & de possibilibus iuxta connataram Dei prouidentiam, vel etiam iuxta prouidentiam absolutam, & supernaturalem.

CERTAMEN I.

De diuisione Angelorum, cum specifica, tum numerica opinione.

I. Prima sententia naturam Angelicam speciei infinita esse, arque sola in individua multiplicabilem, arque individuationibus eorum solis immediate contrahibilem ac diuisibilem censet. sic ignorinatius aliquot apud S. Thom. q. 50. a. 4. Albertus 2. p. tract. 2. q. 8. Bernard in 2. d. 9. a. 1. q. 1. & 1. d. 1. 1. p. art. q. 1. omnes, aut plures eiusdem speciei esse solum modo docuerint, vbi Marfil. 2. a. 1. arque opinionem communiorum: sicuti, & Thomas de Argentina ibidem, q. 2. a. 3. non satis explicare quam sequatur fauere videtur. Basil. 3. de Spiritu S. contra Eunom. sub init. scribens: *Omnis Angeli, sicut appellatioem unam, sic etiam, naturam omnino eandem habent.* Nature autem, & essentia nomine species significatur, non autem individuatio, seu individuum, præterim cum nomine *omnes* multiplicatum in Angelis facetur: ex conuentientia enim solum generica individuum natura eadem, nedum omnino eadem, dici non potest. Secundo: quia inde probat inter diuinis personas eiusdem omnino naturæ ordinem esse, quod ex identitate minore, quam in specie anima Angelorum, inter quos ordo hierarchicus est, male probaret. Athanas. q. 2. ad Antiochum: *vna & eadem, effientia bonum, iterum, sicut Angelorum, unius speciei sunt, ita cretum de nostra natura, & q. 8. substantia cerne, ut hominum, sic, & Angelorum est una atomam nimium specie, Anselm. 2.*

cur Deus homo? Angelos per unum Angelum non potuisse salvare ait: *quia quamvis comes sint unius naturæ, non sunt, eisdem generis* (id est propagationis ex uno Angelo) *sicut homines: ex uno homine Adamo, Damascenus libro primar infirmit. c. 7,* intelligendum est ea, que sola individua continent, species infinitas vocari; cuiusmodi est Angelus homo. Et quæ Nazianz. orat, in laudem virginis, de Angelis ait. *Idem quisque natura est omnibus, unaq[ue] mens similique Dei rapuntur amore.* Gregor. Nyssen de creat. homin. & Angelorum, ait. *Angelorum multis confitire in eadem essentia tandem.* S. August. cap. 29. Enchirid. ait: *Hominem cuius tota natura in Adamo corruerat, suffit reparandum, scilicet angelum, cuius non corruerat natura tota, quare, nec sine beatitudinis fructuata; sed ne ordinis, aut specie aliius omnes Angeli corruerunt.* Ratio est in his tribus aqua: quia non est alignabilis, maior operationum diversitas in Angelis, quam in homine, & equo, que diuersum principium radicale, & substantiale in aliquis Angelis, quod aliis non conueniat, possit arguere.

2. Quod diuisio speciei infinitæ Angelicæ in plura individua, possibiliter negare absolute. S. Thom. 1. p. q. 50. a. 4. putatur: vbi, & si de impossibilitate omnimoda, etiam respectu absolute potentie conceptionis verbi loquatur, tamen cum absolute, ac sine limitatione, id afferat, & (ubiuncta ratio, ex principio Aristotelico de omnimoda impossibilitate prober, liqui probat, eo etiam sensu ipsum loqui videtur. Conseruit Caetanus ibi conclusionem. S. Thom. vi. iaceat, ac ipsius rationem commentator suo defendens, & expressius c. 4. de ente & essentia, ad eandem S. Thom. conclusioem vbi q. 7. addit: etiam de potentia absolute: coque sensu. S. I. hom. loqui. Similis fibi fere semper fuit S. Thom. 2. contra gent. c. 93. & disputans, q. vii de spirituualibus creatur. Contentiunt Petri Bergomi in concordantia locor. S. Thom. dub. 115. Agid, Roman. Augustinianus S. Thom. auditor discipulus quodlib. 2. q. 7. & in 2. d. 1. p. 1. q. 2. a. 3. Heraclius in 2. d. 3. q. 2. a. 2. & omnes / Bannez excepto / Dominicani Thomistæ Recentiores: quibus noiter Granatus adhuc 1. p. controli. 7. d. 4. secunda sententia connatraliter diuisionis speciei atomæ Angelicæ in plura individua possibiliter negare absolute in ordine ad potentiam extraordinariam Dei concedit. Ita videatur sentire S. Thom. opusc. 16. contra Averroïstas contentes ex immaterialitate intellectus & necessitate materie diuise ad individuationum diuersitatem; intellectum nostrum, cundem individualem in omnibus illis, ita eorumque argumentum (quod ipsius mutata solum materia esse videtur) non soluit solum, sed addita in eos ruditatis nota confutat; validius argumentatur ad offendendum, quod Deus facere non posse, quod sint multi intellectus eiusdem speciei credentes hoc inducere, contradictionem. Dato enim, quod non esset de natura intellectus, quod multiplicarentur, non propter hoc oportaret, quod intellectum multiplicari includeret contradictionem. Nihil enim prohibet, aliquid non habere in sua natura causam aliquid, quod tamen habet illud ex alia causa: si enim gravis haic ex sua natura, quod non sit sursum, tam gravis esse sursum non includit contradictionem, sed gravis esse sursum secundum suam naturam contradictionem includeret: sic ergo intellectus, si natura-liter esset unus omnium, quia non habet naturalem causam sui multiplicationis; posset tamen fortius multiplicationem à supernaturali causa. Quod ex motu lapidis sursum non ab innato principio, sed extrinseco proiiciente certo demonstratur. Hoc igitur loco, & ratione doctrinam illam de Angelis temperasse, arque explicuisse vitius est S. Thom. Capitulo in 2. d. 3. q. 1. ad 2. Durandi contra 5. conclus. in folio 4. Ferrare 2. cont. gent. c. 93. §. de hoc dicendum Bannez q. 50. a. 4. vt de ordinaria solum, & connatali, non autem de absoluta Dei potentia loquatur (cui interpretationi Vasquez annuit) coque sensu S. Thom. lequuntur, vti & Ioan. à S. Thom. 1. p. d. 19.

de Ang. a. 3. n. 24. & noster Franciscus de Lugo 1.p. q.50. d.2. c.2. n.12. tametibz. d. 2. c. 3. n. 7. dauerit. Non repugnare creaturam (v. g. Angelum aliquem) ita perfecte speciei omnino immultiplicabilis, in plura individua. Bubalus citato a. 4. quæsit. 1. difficult. 3. §. 2. ac deinceps citatis proxime dominicanis consenserit.

3. Huic sententia de Angelorum plurim immultiplicabilitate, solum individuali in connaturali prouidentia, & potentia rei fecus in absoluta; & extraordinaria accessio tandem noster Martin. de Elparsa manuscripto de Angelis d. 1. fecl. 2. n. 16. ratione tamen longe diversa: quia (inquit) rationali reipublicæ Angelicæ magno incommodo effet individua plura ponere in quibus nulla proprietatum extrinsecarum diffimilium collectio, per quam diognosci unum ab altero posset, reperiretur, si speciei atoma eiusdem forent, nihilque proinde, quod in alio cognoscetur. Etenim nec seite, Angelus vilius posset, cum quo loqueretur, quod veller esse secretum, vel à quo sibi caudendum, vel sperandum, circa deceptionis nocitum periculum, que nobis accidit, cum duo simillimi homines occurrit, atque unum pro altero alloquimur &c. Sed de hac ratione, & tercia alia fatis communi infra, dum eas soluam S. vero Thom. sententiam suam primam toties repetitam de Angelis temperante, eo praesertim argumento, quod pro possibiliter multiplicationis animi, seu intellectus nostri de potentia solum abso-luta Dei, instruxit minime credam. Primo enim de intellectu, seu animo nostro immultiplicabilem numero natura sua effe, eo loci non admittit, sed folium Auerrois argumento permittit, vt patet ex illis verbis. *Dato enim, quod non effet de natura intellectus, quod multiplicarentur: atque illis. Sic ergo intellectus, si naturaliter effet unus omnium, quia non habet naturalem causam, sua multiplicationem.* De Angelis autem immultiplicabiles solum numero sub specie atoma, essentia, & natura sua, vbiique constans ex propria sentientia fatur, argumentum vero Auerrois solutio, & confutatio fugillatoria a S. Thom. adhibita, si, ut citati authores volunt, intelligatur, non Auerrois, sed S. Thomae potius ruditatem ostendet. Etenim individuialis ratio aque, atque specifica, & generica, intrinseca, & essentialis individuus cuius est, ipsum in ratione individui formaliter, ut forma seu formale principium constitutus reque, atque generica, aut specifica ratio intra genus, & speciem ipsum formaliter collacat: ergo si cu[m] Deus potentia sua absoluta neque efficeret, vt quod natura, & essentia sua prædictum genericum, vel specificum intrinseco, non haberet, ad illud tamen genus, vel speciem pertinet: ita neque efficeret potentia sua absoluta potest, ut species atoma, quæ natura sua individua simul est, ac proinde individuatione aliam, nec haberet, nec habere potest, sui individualem multiplicationem illam nihilominus diuinus habeat, posuisse obtinere, confirmaturque tunc.

4. Non minus individua essentialiter est natura specifica Michaelis essentia sua in individua immultiplicabilis, quam natura individua Petri essentia etiam sua coniuncta identice eius individuationi, seu petreitati: at Petrus, in Paulum multiplicabili, potentia etiam absoluta Dei, non est; ergo nec species aroma Michælis in Gabrielem multiplicabili, etiam potentia absoluta Dei, erit. Horum autem omnium ratio est, quod Deus, & cauſarum extrinsecarum influentium in effectu defecūt supplerere omnipotentia sua posuit; fecus intrinseco, physice, vel metaphysice componentum: ut commune axioma fert, ac evidens ratio demonstrat: siquidem Deus, materia, nec forma physica, vel metaphysica effectus creari esse, fieri vñquam potest. Vnde, & si materia in formam receptum influxum supplerere omnipotentia sua queat. Formam abque subiecto sustentando (vt in quantitate, & accidentibus physicis, Eucharisticis patet) ast compositum, (vt sic loquar) influxum, qua materia, vel forma totum

scipis intrinseco compontunt, supplerere potentia sua nequam potest. Argumentum autem Auerrois, quod ruditatis nota Angelicus Doctor, nec in Angelis currit, nec vni in communis utriusque principio habet. Erat enim huiusmodi. *Omnis quod multiplicatur secundum divisionem materia, est forma materialis, unde substantia separata a materia, non sunt plures in una specie. Intellectus autem, & animus noster forma materialis non est; ergo cuius, verius, & non recitata respondet merito S. Thom. sicut, & si sit spiritualis animus noster, forma tantum materialis, & principium necessarium individuationi concernens natura sua est, nullam tamen determinatam ex specie, essentiæ & natura sua concertat, & quauis adiuncta satis habet, ut connaturaliter erister: quare, & natura sua multiplicabilitatem individuale non exposcit, sicut, nec plures materias, & principia, individuationis, que neque a causis naturalibus, materiali produceantur in potentia potest habere. Quoniam vero forma & pars hominis est materia essentialiter respectu, plures materias, & subinde plura principia individuationis habendi est capax, & si neque à se, neque à causis naturalibus, sed à supernaturali causa plures materias, creantur: quare, & in plura individua multiplicabili per Dei potentiam est: non tanquam per principium formale, & intrinseco, verò argumentum demonstrant; sed tanquam per principium auctiuum materiarum, seu termini in ordine, ad quem intrinseca rerum individuatio, in Dotois, & Averrois, quem confutat, Aristotelico principio. Id, textus S. Thomae fraudet, cumque non contra eamque de Angelis constantem sententiam indecenter, sed contra Averroëm recte ex communis utriusque principio discurreat. Doctrinam hanc, & mentem genuinam, S. Thomae eo loci ipse confirmat 1. p. 76. a. 2. ad. 1. scribens, licer anima intellectiva non habeat materiam, ex qua sit, scit nec Angelus, tamen est forma alicuius materie, quod Angelus non campit. Et ideo secundum divisionem materia sunt multa anima, vñius speciei, & multis autem Angelis vñius ipsius esse non posunt.*

5. Hactenus de negotiis etiam de possibili in utriusque questione de multiplicabilitate, cum specifica, tum numerica Angelorum sententia. Affirmantes eodem ordine referamus. Et multiplicabilitatem specificam, seu multiplicationem in species variis Angelorum possibiliter docent (prater eos, qui in questione de facto etiam affirmant) S. Thomae citat. q. 50. a. 4. vbi omnes eius interpres, & utique schola Thomistica, cum nemo ex eis sit, quid non conclusione ex infinito, cursum afferat, vel supponat. Bannez, Nazar. Ioan. a. S. Thom. Molins, Valentia ad citatum q. 50. prima pars 24. vbi etiam Valquez d. 18. c. 3. n. 11. Ioan. Propositus dubio 1. n. 16. conclus. 1. Bubalus quodlib. 1. p. 17. 18. & 19. vbi oppotum censem est improbatum: specialibus tractatibus de Angelis Soar. lib. 1. c. 11. iuxta a. sedista d. 35. metaphyl. feb. 3. n. 43. Ariag. 4. fech. 1. sublect. 4. §. dicendum secundo Quirios 1. 2. feb. 1. n. 2. §. contraria sententia est quod Scotus, Nominilis, & Durandinus scholæ vniuersitatis ac omnium Theologorum, quorū vulgariter scripta hæc sunt fuerunt, si Albertus & S. Bonaventuram citatos n. 1. existi-pas: quamvis Marsilio plures alios Theologos, quorum, nec scripta, nec authoritas extant, fuisse ea sententia habuisse videatur, ut & argenteum illud: quare oppositam sententiam alterare vere posuerint communiorum.

6. De possibili multiplicationis nature Angelica specie alterna in plura individua communissima nostrorum sententia, (Granado, aduersario ex nostris vñico) absolute affirmatur, & ex Thomis Dominicani Capreolus, Ferrara Ioan. a. S. Thomae citati n. 2. sub fin. & S. Thom. si bene evoluunt eiusque sensus de principio individuationis, necessario per materiam prestante, penetratur, ita exposito situato Scotus in 2. d. 3. q. 7. cum tota sua schola

Gebiel

ORTA. GA
In aperte
D VIa.

Gabriel. q. 1. a. 2. conclus. 2. & 3. cum Nominalibus reliquis Durand. q. 3. cum suis, Ricard. a. 3. q. 1. Argentina q. 2. a. 2. conclus. 1. Marfil. q. 1. a. 1. concl. 3. Henric. quodlib. 2. q. 8. & quodlib. 11. q. 1. Molina, Valentia, Vasquez, Ioan. Praepositus, Ariaga, Bubalis, Elparfa, Franciscus de Lugo, & Quirios citatis disputationibus, questionibus &c. atque viuversim (Granado excepto) omnes nostri Doctores. Ex Dominicanis, Capreol. Ferrara, Bannez, citati n. 2. fini naturali, & ordinatae Dei potentia, & prouidentia, id fieri posse, negant cum nostris Bubalo, Elparfa, & Lugo, immo, & Agid. Roman. citatus n. 2. ex 2. d. 3. in secundi argumenti initio supponit se loqui solum, *secundum naturam cursum*, & hunc ordinem, quem videmus atque Etius, iam citandus, quia ait: *hanc sententiam esse fere omnium Doctorum.* Denique pro hac sententia tota Parisiensis schola stetit ab Episcopo, Stephano Præfide congregata tres (præter alias) ad præsentem questionem spestantes propositiones damnans rebus Ricardo, & Henrico: statuerat articuli, sed damnationes omnes tunc ab schola Parisiensi editæ apud Caetanum q. 9. de eis, & effecta sit. 7. Prima autem, ad rem præsentem damnata propositio est. *Siquis dixerit Deum non posse multiplicare formas, sine materia; error.* Secunda. *Siquis dixerit formam non recipere divisionem, sine materia; error.* Tertia. *Quod, quia intelligentia non habet materiam, Deus non potest, eiusdem speciei facere plures; error.*

7. Ex qua confit. Parisiensis non solam contra Averroëm de animi nostri individuali immultiplicabilitate sub infinita specie, (ut expresse dubius primis) sed & contra similem Angelorum speciei infinita immultiplicabilitatem numeralem, eadem expressione definiti: quare Caetanum ad Bullam Urbaniani doctrinam S. Thom. ut Catholicam approbat, recurrat. Sed tamen doctrina hac de absoluta immultiplicabilitate individuali Angelorum speciei infinita S. Thomas non est, vt citati super Thematæ fatentur, & cert. 4. ostendemus, secundo ea approbatio, S. Thomas, doctrinam omnem ab heresi profunde, & errore, non autem absolute excusat: cum conferat, contra solemnitatis votorum essentialetat ad religionem requisite doctrinam, à S. Thoma, assertam, definitum fuisse à Gregorio 14. in Bulla *ascendente Domino*, & S. Thomas doctrina (& si tunc probables, & communes in materiis aliis, doctaque, & prudenter ab ipso asserta, ab aliis Pontificibus fuerint damnatae: neque ita articulata doctrinæ S. Thomas bullæ prefata approbari a se de Apostolica putanda est, sed vt plurimum, nec erroris singulis, & omnibus, propositionibus innumeris aditum oculatur; & certe, si tantum prædicti in Bullis Pontificiis laudatorii doctrinæ S. Thomas singulis eius, & omnibus propositionibus adesse, quantum aliqui volunt, faciuntur: quid de ante, & post Bullas præfatas damnatio a se de Apostolica dicimus? Quid de minima pia Conceptionis Deiparæ in peccato originali (quam S. Thomas esse idem contendunt) cum purissima, & Ecclesiæ communissima proxima diffinitatis statum fuerit iam confecta? Nec præstat eas Parisiensis definitions, & censura ultra Sequanam (ut vulgo ait) non transtire. Neque enim contendimus eas, à tota Ecclesiæ, & Theologia Catholica, vt dogmata fidei recipi debere; sed circa infrae fidei dogmata, quam magnam afferre conformatibus sententias autoritatem, atque aduersis præiudicium: vt artillise semper testatur Etius in a. d. 3. §. 2. Nec fieri aliter potest: cum tunc in Academia Parisense tota Theologia Catholica est, multoq[ue] proinde amplioris autoritatis, eius consensus, & censura, quam nunc Complutensis, & Salmantina concors de propositione aliqua, censura, & consensus.

8. In questione de facto, quo ad multiplicacionem nature Angelicae in species variis, qui eam absolute possibilem negantur citati n. 1. de facto necessario negant. Ex reliquis vero, qui absolute possibilem admittunt in questione de facto dubium, &

incertum esse, nec cum firme fundamento, ac cetera temeritatem (non quidem Theologicae censure) definibile censeret Valsquez citato c. 3. §. altera pars Valentia, etiam supra Quiros ubi proxime fecit. 4. §. censio modo, num. 35. & si tandem contra proprium fundum lect. 5. num. 47. communi affirmanti subscriptar, Huiusmodi ergo divisionem Angelorum de facto in species plures afferunt Molina citat, q. 5. a. 4. §. tercia conclusio. Bubalus citat, difficile, i. §. 17. 18 & 20. (aduerant sententiam improbabilitatis norans) & sequentibus. Ioan. Praepositus supra §. dico 2. n. 17. Ariaga supra sectione 2. n. 14. §. unde ergo, ex soar, citat. c. 12. fuitque iam pridem sententia Alexandri 2. p. q. 20. m. 6. Gabr. in 2.d.3. q. 1. a. 2. & 3. Dionysij Carth. q. 3. Marfilij a. 1. Angelos, qui de facto sunt pro Hierarchiarum diuertitae in species diuidentes, ac rufus pro chororum eiusdem Hierarchia diuertitae subdiuidentes in species inferiores: quo ad divisionem speciei infinita Angelorum qui de facto sunt, in individua negant Thomistæ omnes Dominicani, & Granadus noster relati n. 2. qui cam multiplicationem individualem speciei infinita in plura individua indicant impossibilem, illi etiam, qui naturali saltem potentia, & prouidentia (qua plane Angeli creati à Deo sunt) eam impossibilem censabant eodem num. 1. & si abfolue possibilem fatebantur: nempe, Capreol. Ferrara, Ioan. à S. Thomas, Bannez, acce ex nostris Bubal. Francisus de Lugo, & Martinus de Elparfa relatus n. 3. Rem autem prorsus dubium, nec, sine temeritate definibilem Valsquez supra, & ex proprio sensu Quiros, etiæ affirmari communiori morem tandem gerat fecit, 5. n. 47. citato. Affirmant vero Molina proxime §. *sit nibilominus 2. conclusio* cum Alex. Bonavent. Gabr. Durando, Marfilio, & aliis plerisque: possumusque illi omnes ignominiam a S. Thom. & Albertu à nobis relatus n. 1. referti, afferentes naturam Angelicam unam speciem infinitam esse: quos Marfilij tempore tot eis diximus, vt Marfilius communiorum tunc sententiam fuisse reulerit. Ita etiam censeret Soar. cit. c. 12. & 15. Ioan. Praepositus supra conclus. 4. Ariaga ubi proxime.

CERTAMEN II.

Conclusiones nostre in questione
divisionis specificæ.

I. Dico primo: Angelii specie diuersi possibles sunt: ac proinde natura Angelica genitus in plures species absolute diuisibilis, & multiplicabilis, non autem una speciei infinita unitate. Et contra pauculos relatos cert. 1. n. 1. sed reliquorum omnium Theologorum, quos citauimus n. 5. atque à Damasceno (qui ei putatur aduersus) expresa sententia. Ita enim scribit, de Angelorum, qui de facto sunt specificæ, seu (quod idem est) essentiae, & naturæ diuersitate. *Ac de essentia quidem aquales nature inter se, an dispares sint: haudquaque compertum habemus; sicut ille scit, qui eos creavit Deus, quique omnia perspecta, & explorata habet.* At si Angelorum natura, & essentia, speciei infinitæ unitate una foret, & in plures species diuidi illam absolete repugnaret compertum nobis: immo evidens esset, Angelos omnes, æquales & paris essentiae, & naturæ esse: cum esset eiusdem, que libi ipsi impar, & inæquals esse non potest: ergo ex Damasco, Angelica natura species infinita, non est, sed genus in plures Angelorum species multiplicabilis, absolute, ac diuisibilis. Dices tantum ex hoc loco concludi circa divisionem specificam naturæ Angelicæ, vel eorum omnium in specie atoma conuenientiam, & identitatem, dubium, & incertum Damascenum habuisse: sed in primis, ex hac solutione habemus nihil contra hanc conclusionem ipsum usquam afferere immo

immo nec contra similem conclusionem de facto potuisse. Secundo verba ipsa aperte solutioni repugnant. Ait enim: dubium se esse de aequalitate naturarum, sive essentiarum inter se, ut pater illis verbis, *eque natura inter se an dispari sunt.* Et ubi naturas Angelicas sive essentias plures esse supponit, & assertit necessarias, ad quaestionem de eorum aequalitate, vel inaequalitate; nec de subiecto, non supponere, atque ex terminis falso, bardis etiam, ne dum Doctissimo Patri, dubia quaestio foret, sicut & eadem ab ipso aliis verbis repetita c. edentur; *sive Angelicae secundum substantiam sunt, sive ab iniuvicem discimus fortius neficiunt quod, nisi diversitate supposita substantia, ignorari dubitatur nequit.* Secundo probatur ex Augustino c. §. Enchirid. *Quid inter se differunt, vel quantum illa vocabula* (Throni, Dominationes, Principatus, & potestates,) *a quibus vniuersam ipsam calceat societatem videtur* Apostolus esse complexus dicant, qui possint probare, quod dicunt, ergo ipsa me ignorare constiterit. Quibus eorum nominum (qua individualia non sunt, sed pluribus communia) significata diversa esse plane docet, & si quid, quantum realia aliis praestent ignorare, se fateatur, ita etiam, & apertius 12. de Genesi ad lit. c. 29. Potest fieri, ut etiam, in spiritualibus (nec solum materialibus talis, de quibus antea) vel intellectualibus multos quoddam gradus, quisque esse concedat, aut ipsis, si possit ostendat, eosque distinctus iuxta aliquem proutrum magis, vel minus illustrum reuelationum. sed quos, & quanto singularium generum sint differentia, ut in unoquoque alio gradatim supererit ignorare me fateor. lib. contra Origenit. & Præficiantatas ad Horof. c. 11. *Esse itaque Sedes, Dominationes, Principatus, Potestates in calceibus apparatus, firmissime credo, & differre inter se aliqui* (communi feliciter singulis gradibus cuiusque differentia) indubitate fide teneo, sed Eccl. *Quanam ista sunt, & quid inter se differant neficio.* Cum autem haec à Damasceno & Augustino de Angelis, & eorum gradibus, qui sunt, dicantur, plus satis nostram conclusionem probant. Quibus additum Dionysium pro concusione de facto citandum num. 4.

2. Ratione probatur primo, quia Deus ex communi sententia Philophorum, & Theologorum infinitos mundos, perfectiores, & perfectiores facto, & in quibus linea, & genere rerum speciesbus factis potest absolute facere plures, & plures, perfectiores, & perfectiores: ergo ultra species rerum generis cuiuslibet, quae de facto sunt, plures, & plures sunt absolute possibilis, nulquamque ex predictis intrinsecis repugnantes: siquidem repugnancia intrinsecè, neque in se absolute possibilis, fieri à Deo absolute nequeunt defectu absolute potentia passiva ipsorum, & si non actuaris intrinsecè omnipotencia à rerum possibiliitate, profutis in se absolute, ut vidimus t. 1. de Deo vno: controu. 1. d. vlt. ergo ultra species Angelicam (atomam, si velis) sunt plures species possibilis ac subinde natura Angelica in plures species multiplicabilis absolute est, nec, è conceputo suo atoma, cui proinde, in variis species multiplicatio repugnat. Dices communem illam sententiam Philophorum, & Theologorum de speciesbus materialibus solummodo esse. Contra: quia de mundo toto in quo Angelica species continetur sententia est. Secundo. Cur non de specie Angelica pure spirituali, in eius enim divisione & multiplicatione specifica, ne illa quidem easio ex defectu materiae necessaria ad divisionem eius est: cum materiae necessitas ad rerum individualium divisionem, vicinumque, à nonnullis tenetur, à nemine autem, ad specificam eorum divisionem fuerit tentata: quare in deducit, & defectum diuina potentia prorsus ceder, quod perfectioris generis rerum creatarum speciem tantummodo vnam, & atomam, non autem plures, & plures perfectiores valent producere. Id quod, circa Dei imperfectionem asserti nequit, ni illas species omnem perfectionem sui generis possibilem, è conceputo, & essentia sua

metaphysice clauderet, ita, ut extra nihil perfectio-
nis eius generis sit. Quod proprium praedicantium
diuinorum est, eorumque in suo genere infinitas per
denerationem non solum termini intrinseci, que in
quous generis infinitas est Dei propria, & incom-
unicabilis creatura, in genere illo. Secundo. Nullum
essentia sua limitatum definitum in quous gene-
re excludit essentia sua maioriorem in illo, eodem ge-
nere: solum enim infinito maioritas repugnat: ac
qui natura quavis specifica Angelica ens effici-
tua limitatum, & finitum in genere habentia spu-
riaculus completa est; ergo non excludit maiori-
tem in eo genere: ergo quavis natura specifica An-
gelica producta, possunt esse species plures per-
fectiores, & perfectiores in genere illo: quare non in
earum absolutam intrinsecam repugniant; sed in
defectum activa potentia, sive omnipotencia obi-
necessario ceder.

3. Probatur secundo conclusio. Quia exigua
naturalis aut potentia substancialis accidentum, &
operationum, specie diversarum, virtus substantia,
qua in substantia alia eiusdem generis non sit, re-
guis virtusque substantiae specificam distinctionem
vit patet in equo, leone, & homine: qui non re-
pugnat sub genere natura substancialis Angelica na-
tura vna, exigens diversa specie accidentia, & po-
tentia diversarum operationes, quas neque exigat,
nec possit alia Angelica natura: ergo in genere na-
ture Angelicae possunt esse species plures. Minore
probatur: quia species plures obiecta, in actu primo
representantes species plures a representantibus,
vnum vel duo obiecta tantum: ac similiter plures
similis obiectorum cognitiones à cognitione vnius,
vel pauciorum: potest etiam esse natura Angelica,
qua exigat species plurius obiectorum vnius, &
possit cognitiones totidem obiectorum vnius, easa
natura alia Angelica, ac nulla ex prodicis si plures
specie natura Angelica productae de facto sunt, de
quo statim) neque exigat, nec possit: ergo sub ge-
nere Angelicae naturae plures species diversae sunt
possibilis: ratione hanc communem non satis fa-
cilius censet Quirios fact. n. 3. vbi altam subiecti
quam censet fortiori a priori: & tamen, si prode-
cius minorem, ad hanc rationem recurrit, de op-
erationum specifica pluritate, quam alii minus pro-
babilibus opinacionibus suis, immo quandoque in
vera, & communi sententia repugnantibus, probata
contendit t. Talis illa est de Angelo possibilis ad iu-
dicium de obiectu prævia apprehensione ipsorum
non indigente. Additum Ariaga lect. 1. subsectione 4.
num. 11. §. dicendum secundum tertium probandum.
Quod scilicet distinctio specifica rerum, non ex rel-
uctu ad operationes, seu terminos specie diversis
defini debet; alioquin, & operationes, & termini
ipsi, nisi per respectum ad alium terminum spe-
cie diuersum, & sic in infinitum distinguuntur non
possent. Verum axioma illud, cui dictum perstat
invenitur, scilicet *esse est propri operari, de eis lo-*
lum substantia rerum, non de accidentib; ad quod
operatio spectat, eti potest: quo celi Ariaga ob-
iectio, & de substantia viuenti (huiusmodi Ange-
lus) certissimum est, cum eius essentia sit, ut vel
intentionaliter, vel physice vere mouere pos-
*se. An vero substantia est genere suo, ac subiecte omni-
nes eius species, non viuentem principium operari
de essentialiter, sicut nec aliter, quam per operationes
specie diuerse diuidi in suas species possit, & pro-
logium illud esse est propri operari, de omni eis
substantiali intelligi debet, alterius loci quodcumque est:
satis nunc sit, si in omni substantia de facto produ-
cta verum haberet: ut eius auctor Ariago, qui
principia solum naturalia, ut circa naturalia omni-
de discirebatur, ac nos discirere doceret, statim bene
ac philophyce illa statuisse probetur; illud solum
secunda hinc probationi adserari videtur, quod simi-
lili plures species anima possibilis probentur. Re-
fugit illationem Soar. citat. lect. 5. n. 8. sed male, ni
de eis, que de facto sunt, loquuntur: in quibus simile
argumentum, non habet locum ad probandas diuersas
species*

ORTE. GA
In aperte
D V T A.

specie operationes vnius, quas anima alia nequeat elicere. De possibilibus autem animis melius Arriaga concedit proxime n. 12. §. Peterunt tamen oblicere, Reliqua, quæ opponi huc conclusioni possunt secundam impugnant, ex qua prima hac valide confirmatur: quare commodius ipsi opponentur, ac dilinquentur.

4. Dico secundo. Dantur ab facto species plures Angelorum productorum, neque omnes species vnuis atque sunt. Est doctrinæ recitatorum cert. 1. n. 8. pro sententia tertia contra negantes, & dubitantes ibi recitatores pro sententia 1. & secunda. Probatur primo ex Patribus recitatis hoc cert. 2. n. 1. qui de Angelis, qui de facto sunt in tres suas hierarchias, & nouem choros à Dionysio, ac reliquis Patribus disiusti, atque scriptura comprehensi, volummodo. Et aperente loquuntur, & Dionysius quidem de caelesti Hierarchia c. 10. & 11. ac de diuin, nominib. c. 5. afferentes: excessum Angelorum inter se, secundum ordinis suos, tantum esse, quantus inter hominem, & Angelum sit. Probatur: quia naturale imperium & præcelerentia omnium Angelorum carus, & Hierarchia vnuis in omnes Angelos Hierarchie & carus seu chorii alterius nequit esse, nisi è communis naturali præcellentia omnium illius Hierarchie, aut chorii relpectu omnium chorii, aut Hierarchie inferioris: atque in pluribus communis potest conuenire, ex indiudicatione, seu differentiis individualibus ipsorum, in qua diversi, incommunicantes, & disconvenientes necessario, & ineuctabiliter sunt: ergo naturalis illa præcellentia, & imperium Angelorum omnium hierarchie, & chorii superioris relpectu omnium chorii, & Hierarchie inferioris, ex differentia specifica: superiorum ab inferioribus proueniens. Minor est per se, & ex terminis nota. Major probatur. Primo ex communi Patrum, & Theologorum, qui Hierarchiam, & Chororum superioritatem, & inferioritatem, pro maiori vel minori naturali excellentia Angelorum, qui ad quamque Hierarchiam, & ordinem spectante dispositam, & ordinatum à Deo ait. Probatur secundo. Quia imperium, & præcellentia, prefata ratione Hierarchie non est gratia pura, sine intuitu naturali exigentia, & excellentiae majoris Angelorum superioris Hierarchie, & chorii respectu inferiorum. Pater, quia in Demonibus, sive in malis Angelis damnatis est eiusmodi principatus, imperium, & præcellentia Angelorum superiorum respectu inferiorum, in quibus nullum donum pure gratiarum, sed folium naturalia dona relata; & coniurata à Deo sunt: quare in eo quicunque, ex lapis gradu remansit, quem naturæ iure ante lapsum cum reliquis, qui steterunt habebat. Secundo probatur: quia supernaturalia in instanti creationis cunctis Angelis, data, & in bonis conseruata pro maiori, vel minori naturæ specificæ perfectione, ac proinde proportionate ad illam data eis à Deo sunt, ut inferius videbimus. Tertius probatur, ex officio Angelorum superioris Hierarchie, respectu Angelorum inferioris: nempe illos illuminandi, quod dupliciter fit. Primo supernaturalibus illustrationibus immediate à Deo receptis, & inferioris Hierarchie Angelis per ipsos communicatis, & ad naturam illorum, & intellectuum gradum Deo praæceritis proximorem aprioremque ad nobis, & perfectus cognoscendum arguit, ut eos Angelos, qui melius, nobilio-rique generis cognitionis ipsum de re quavis per se ipsum, & quai in auctem loquentem percipient, ut cognitionis præcellentia, terumque profundi, atque ex specie sua clariori comprehendentes, paululum tardiores, nec adeo nobilis mentis, & naturæ Angelos de rebus istis, sibi immediate à Deo committi intruant.

5. De hac illustrationis gratia, intelligentium, ut minimum, est, quod Theologi communiter docent: dona gratiae Angelis naturali ipsorum capacitate proportionate collata à Deo sunt: maior, vel minor. Et quidem in iis que ad orationem, non autem ad bene maleque operandum spectant, donis (ut reliqua ab auxiliante gratia sunt) ita de Deum gestissæ con- genua valde sunt: ne tot æquales in naturalibus, nec

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

voluntatis propriæ abuso Angelos, & equalibus omnino totidem, immo, & multò pluribus, Hierarchie superioris imperio, illustrationibus & reliquis, ad ornatum spectantibus, pure gratiola, ac non ex naturæ ipsorum iure, & capacitate subiceret, quin nimium vitro eleuaret hos, illos autem plus nimio, non sine altius querelæ titulo, & occasione deprimeret. Secundo modo ea illuminatio Hierarchie vnuis, & Angelorum inferiorum à superioribus, naturaliter fit: ex superiorum perfectiore, & illustriore secundum specie cognitione, vel perfectiore secundum speciem, circa idem obiectum, vel circa obiecta plura specie vnuca superiorum nature debita: maxime, si in illis pluribus obiectis specie vnuca sint aliqua quorum nec species, nec cognitiones naturæ inferiorum Angelorum debeat: nec, nisi ex aliorum superiorum instrunctione, & quasi di cipitatu naturaliter ab inferioribus cognosci illa queant, quod vero similius est vt. 2. contra philosophos controu. vlt. d. 2. offendebamus. Nec potest naturalis exigentia, & capacitas maior imperii præcessit & officii naturalis tot Angelorum superioris Hierarchie & chorii, & minor omnium Angelorum chorii, & Hierarchie inferioris in eorum omnium individuationes referri, vt n. 4. demonstramus, & si inter species vnuis Angelos referri potest, ut ex naturalibus ratione individuationis perfectiores ceteri species eisdem, & inferiorum gradum (vt iam explicabo) imperie præcessat, ac naturaliter ipsos illuminat: ita enim credo luciferum seu Belzebub. Ex supremo ordine malorum Angelorum individuatione perfectissimum eorum omnium Principem esse, vt à Christo domino dicitur. Nec obstar Aristot. 1. Politicor. afferens inter homines (in quibus solius individuationis diuersitas est) quosdam natura seruos, alios vero natura Dominos esse. Neque enim ibi de naturali imperio, & subiectione (sed de politico agit, vt bene S. Thom. 2. q. 57. a. 3. ad. 2. conuenientiis cuiusque attentis) quæ soli perfectione individuali, cuiusque maiore, vel minore, non pender, sed ex aliis circumstantiis contingentibus, ex quibus, alteri subici, a teri imperare commodius est, ac decentius, ob vnuis maiorem, vel minorem ciuilem dignitatem & alia, ita enim seruos natura definit ibi. *Hic sunt natura serui, quibus melius est ut imperentur; vt repeit c. 4.* Hoc ergo sensu politici dominij, & servitutis, ex naturali rerum statu natura seruo, ac Dominos alios homines, individuos alios esse dixit, non ex natura individuæ perfectiori, cui alter subiect naturæ iuri alter debet, hie vero imperare: sed pro libero arbitrio cuique, qui suo voluntari edens, alteri poterit nolle subiect, vel imperare, quin naturali alterius iuri, & perfectiore individuatione subierto (quod nulquam est) deroger quidquam. Attamen sibi, suoque conuentus commode individua rationalia species eisdem, plerumque, & prudenter, subiiciuntur perfectiori individualiter, & capaciori, vt ipsi imperent, ac propria: vt lucifero, seu Belzebub. Cacodæmones omnes, ex quorum voluntate in eos habet, atque exercet. Principatum memoratum. Matth. 12. & Marci 1. Reète ergo S. Thom. q. 50. citata argum. sed contra docet, in singularibus eisdem speciei non dari prius, & postea secundum naturam substantialem, quamvis individuatio, ad cuiusque substantiam speget. Atque hoc ipso tenu feminæ naturaliter parere viro & hunc illi imperare ibidem aiebat Aristoteles. Est individuæ folum, non autem species differentia, quia ita vnde illi plerumq. est, & contractu voluntario matrimonij viro, eiusque gubernatione, & imperio se subdit, vt feminæ cunctæ, in Prothomatriis Eusebenti Gen. 2. in iunctum est si nupserint, illis verbis, sub viri potestate erat, & ipse dominabitur tui.

6. Probatur quarto: quia in Demonibus alia alijs potentiora sunt, ad plura munera, & operationes exercendas: impunitas autem potentia, vnuis respectu alterius, in incorruptibilis, & quæ organis corporalibus, & temperamenti dispositione ad ius functiones obeundas non pendent, immo vero substantiaz, omnino simplices, & individuabiles (vni Angeli) sunt, non ex eorum individuationibus, sed ex na-

74 Controu. VIII. de Angelis,

turis specificie diversis, & imparibus, videtur posse provenire. Quinto demum: quia, si ad mundi corporis ornatum Diuinæque sapientæ, & potentie ostensionem sensibilem, oportuit decursum tot in ipso species varias produci: citius decursum in mundo cælesti, & intelligibili Angelorum ad eius, ornatum, & potentiam, ac sapientiam Dei intelligibilem ostensionem plurium, adhuc specie perfectiorum, & perfectiorum productio: vii ad aulæ regia decentiam plures, pretiosæ, variaque supellestiles necessarie sunt, quam ad tuguri ornati, & plebeij dominii decentiam. Accedit Angelos speciales aula, & maiestatis Diuinae, & præcipios ministros esse; quorum non solum numerus, sed dignitatem, maioris, & maioris varietas multiplex aula, & maiestatis regia, etiam creatæ, præcipua commendatio est. Hinc, & si oppositam sententiam improbabilem, non iudicem; hanc tamen nostram, non possum non iudicare longe, valdeque probabilem: maxime, cum illa, nec in Partibus, nec à ratione firmum aliquod fundamentum videatur habere, vt iam clarebit. Athanasiæ authoritas nulla est, cum eius libri vbi ipso posteriores Authores citantur (vt doce obseruat Sextus senensis in obseruationibus ad ipsum) Author nec sit, nec esse possit. Damascenus, & Augustinus nihil contra nos, quod contra seipsum non fuerit, potuerunt docere, vt constat ex numero 5. Porro Auguſtini locus recitat, cert. 1. n. 1. pro sententia negante nil praefiat, vt ibidem diximus: naturam quippe Angelicam pro tota Angelorum collectione, vñpauit, siue ex via, siue ex pluribus speciebus confet: quia humana oppolit, & que non tota sicut humana in Adamo corruerit, ac proinde nec tota sine beatitudinis absque reparatione, fructiferaetur: sicut humana, si irreparata manifester. Damascenus ibidem recitat, hominem equum, & Angelum in exemplum doctrinæ à se statuæ de specie atoma & convenientia proxima induit, ut in ipsa adduxit: exempla vero, siue examine veritatis eorum, ex communis & vulgari existimatione affertur: maxime cum vocabulo vñtato, quo nulla differentia specifica indicatur, nominantur, vt in his testimoniis vñt venit, neque in exemplo Angelorum, sed hominum erant.

7. Homines enim natura, vt sic in variis species atomis dividiti absolute posse vero similius iudico ex eo, quod plures ~~se~~ animæ rationalis species, sunt possibiles, vt n. 1. fine contra Soarium dicebamus; & tamen in variis atomæ speciei, exemplum adhibetur à Damasco, cuius tunc examen non erat, nec fuerat antiquus. Sed quoniam aomen vnum sine vlla differentia, omnium Angelorum sicuti, & hominum erat, eiudem speciei ab antiquis reputabantur, in qua vulgari suppositione locutus tunc Damascenus est; cum tamen vbi, ea de re differuerit distinctos species Angelos iudicaverint, verbis etiam, quibus dubius haec illa ab aliquis putabatur, vt constat ex n. 1. eadem est germana, & solida ad testimonium Basili, solutio: nempe ex supposita vulgari, apud Eunoianos etiam, sententia de natura Angelicæ vnitate specifica atoma, sine ordinis praedictio, quem idem almittebat, eundem contra ipsos, in diuinis personis, quin efficiens identicas obicit, probasse. Nazianzenus, solum intendit Angelorum concordiam in omnibus ita immediato carmine à se propositam. Omnes inter se miro iungit concordie nexus, idem quisque sibi. Ad quam vnitatis identitatem in natura specifica atoma necessaria non est: sicut neque in reliquis, ad concordiam requiriunt; sed solum similitudinaria: in eo maxime, quod ad effectus necessariam est, vt intellectus, & voluntas, siue specie atoma eadem sit, seu diuersa, vt iam dicimus. Nyctenus extra rem adducitur. Cum ad productionem hominum, sine coniugio (vt docuit) futuram si Protoparentes non peccarent, eo modo, quo Angeli à Deo producuntur, parui vel nihil ipsum referat, an hi specie atoma, vel inter media, vel remotissimo etiam genere, conueniant, necne Anselmi locus, non affertius ad rem praesentem est, vt patet ex adverbio illo, quāuis, sententiam initianti: atque, vt summum, suppositius,

ex vulgari, nec satis tunc examinata sententia, eius veritas ad Anselmi intentum (quod, collater. Angeli non alij, ex alii, neque omnes ex uno per generationem, vnius ex alio, multiplicari fuerint) sicut propagati sunt) nihil referebat, vt ad Nyctenum, specie ne infima Angeli different, vel potius convenient, vt patet. Ad testimonia Damasceni, & Augustini, quibus citati Doctores, cert. 1. n. 2. videntur, vt Angelis, qui de facto sunt, an specie different, rem prorsus dubiam esse ostendunt, secimur satis a. cum ex illis ipsi, & aliis corundem tellimissimis astutam conclusionem probaremus, quod autem, in hac nobis non aduersit, conclusio nostra secunda de Angelis productis, non solum probabilis, sed valde probabilis, ac longe quam aduersa probabilitatis, ac prudenter Philosophica & Theologica estimuisse absolute vera, constat, aperte ex rationibus pro a. datis n. 4. 5. & 6.

8. Rationibus aduersis contra vitramque conclusionem satisfactio in terminis, præ illarum definitiis, otioſa videbatur, & quod secundum conclusionem de facto, constat negantes, vel dubios absconditarios, nostris rationibus solvendis impares esse etiatis n. 5. & 6. vbi eorum solutiones provocavimus. Reliquas vitramque rationes, pro rationibus perstringamus, ac diluvamus. Prima est, ex huma cordia inter Angelos futura, quæ fons in natura, quare in specie atoma, & infima convenientiam valent, & convenientiam requiriunt. Similiter, ex vulgare prologo est, similem quæque in brutis etiam natura demonstrat, & Ecclœli 11. n. 13. confirmat. Omne animal diligens simile sibi, & omnis homo proximum sibi: omnis caro ad similem sibi coniungitur, & omnis homo simili sibi sociatur. Sed certe argumentum curtiligine probat: cum nihil probet, in malis Angelis, eiudem natura, cum bonis, & in quibus, quam maxima discordie, & dissimilitudine exercentur, ac proinde illi non solum à bonis, sed inter se, plurimum specie infinita differet, (in quod discursus valet) illatione ab opposito probat. Simile à brutis quæ nature instinctu, in locis etiam cum aliis aguntur, ad homines, & Angelos, qui ex ratione, & electione concordiam, & amicitias inveniunt, nulli ad intentum, & tentatam illationem facit, ad quam ab Ecclesiastico nulquam adducunt, qui ex cordia animalium in natura atoma similibus ad quam generatur potius, quam se agnire, morum neclitum similitudinem in rationalibus, ad concordiam, & amicitiam recte probat: quia in creaturis rationalibus specie diversis æque, ac in specie atoma idem reperitur, vt in Beatis Angelis cum hominibus quæ est amicitia, & summa concordia, & si plus quam specie atoma differant, acque in eiudem chori, & operi eiusdem monachorum ob ipsorum malitiam discedunt. Hanc solum vnitatem ad amicitiam ex electione hominum similitudinem, in rationalibus ex naturali societate brutorum ad alia, quæ specie atoma conueniunt, probare Ecclesiasticum vobis constituta n. 13. quæ communicatio insto homini, id est impium, & iniquum) aut quæ pars sicut ad partem. Quorum diuersa à Deo, studia, & mores deinceps recesserunt. Est autem ratio: quia intellectus, & voluntas, virtutibus, bonitas moralis precipuum motuum amoris est, ac potius quam bonitas naturæ: ac habentes similis in diuobus reperita concordie & amicitie est.

9. S. Bonaventura arguit: quia quæcumque alium originem proprius accedit, magis colliguntur, vt patet: in aqua & luce, quo fonte, & soli magis propriat: Angeli autem proxime ad suum originem, Deum, accedunt: ergo summam & creas habent unitatem naturæ, scilicet specie atoma, cum indumento habere plures nequeant: ac proinde neque in pluribus species dispersi. Debilis ratio. Entitatis regia maiorem; quin quo proprio ad suum originem regit, accedit plures entitatis partes intentione habent, vt in radiis lucis clarer, & caliter, & spatio extremitate transferat, vt in aqua, quia solum origo angustissima.

ORTIEGA
In a. part.
D VIIa.

simi foraminis spatum plerumque habet, quod si post longissimum decursum aqua eadem, in angustius spatum, vel natura, vel arte incurrat, artus, quam prope originem tota cogatur. Accedit proxima, sed longo (ut alter aiebat) proximus inter nullo, & infinito, Angelum ad Deum, entitatis adhuc accedere, cum creatura sit, & inter quem proinde, & Deum creature proximiores, & proximiores entitatis perfectione esse possint: quare, adhuc entitatis, nego, excludendo absolute, maiorem proximitatem ad Deum nego minorem. Item distinguendo terminum *Anglica natura secundum omnino* suum partem, nego minorem, *secundum aliquam sui partem* reliquis praestantiorum, permitto minorem, & nego consequentiam. Et sane si argumentum tenerer, Angelicam natum in sola individua duo multiplicabiles contra scripturam probaret: siquidem ad eos naturæ collectio, summa, ac minima in pluram distinguit. Arguit secundo. Sedes Angelorum reparantur per homines speciei atome ciuidem ergo habenda erant, ab Angelis ciuidem speciei. Negatur consequentia. Non, quia bona supernatura omnia (etiam auxilia ad gloriam consequentia, & molto minus ad maioris gloriae, ordinationem) disposita, & collata a Deo Angelis iudicem pro eorum naturali dignitate specifica maiore (ut astim plures & Bulbulus, responder) hominibus autem ex meritis gloria detur, quibus speciei inferiorum individua possunt individuius speciei superloris, eorumque dignitati, naturali excedere, nedum æquari: id enim in ordinatione Dei, & prouidentia de medii ad tantam gloriam promerendam, mere gravita, & supra debitum naturis ipsorum est: quare inde naturæ specificæ insimil, identitas, & æquitas, vel inæqualitas, & diversitas nequit inferri, instas, ex æqualitate, & identitate specifica finis, & operationis varietas specifica aroma substantialium individuum inferiorum, ut diximus num. 3. arqui finis beatitudinis Angelorum omnium, & operationes intellectus, vel voluntatis (in quorum altera, vel virtute formaliter beatitudo constitit) ciuidem speciei atome in ipsi sunt, solumque penes magis, minus intra eandem speciem differunt: ergo Angeli specie, non differunt, sed specie atoma conueniunt. Respondeo distinguendo maiorem. Finis est operatio proxima naturalis, vel quæ eam arguit, ac naturaliter inferat, fateor; remotus, & vitium finis, & operatio, que proximan eandem specie atoma natura iter, non arguit (ut supernaturalis Angelorum beatitas) nego cum Sanct. Thom. i.p.q.75. a.7. ad.1. & 1.2. q. 1.a.6. ad. 10. dicente: *et quorum unus est finis proximus, & naturalis, sunt enim secundum speciem, Beatitudo autem exterior est finis ultimus, & supernaturalis.* Relique oppositiones, ne relatio, ne quidem, pro sui debilitate, ne dum solutione, dignæ sunt.

CERTAMEN III.

De Angelorum speciei atome cuiusvis numerica multiplicabilitate conclusiones affirmantes S.Thom. autoritate fundantur.

Dico primo Angeli sub quavis specie sua atomam absolute multiplicabiles numero sunt. Est contra paucos Thomistos relatos cert. i. n. 1. sub init. est tamen communis reliquo. Theologorum conclusio citatorum ibi n. 6. & expressa Sanct. Thom. sententia: id, quod ostendendum in primis contra illos erit: ac deinceps ciuidem ratione probanda conclusio: ut appareat eos testibus aliis. S.Thom. sicut ibi, tum alibi penetrata. Angelicum Praeceptor. Christophorus de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

rem difficillimis, & imperceptibilibus, valdeque à ratione abhorrentibus tententis, onerasse. Igitur i. p.q. 29. a.1. scribens. Substantiam individuari, per se ipsum; sed accidentis individuari per substantiam; dicitur enim hoc albedo in quantum est in hoc subiecto. Quæ reperit question. 9. de potentia art. 1. ad 8. atque Angeli substantia, & nulquam accidentis, sunt; ergo ex Sanct. Thom. se ipsis, non autem per substantiam, seu materiam, adhuc extrinsecus, tanquam per terminum respectus essentialis individui cuiusque, neque enim accidentia, que, quoad individuationem per substantiam, substantias opponit, per substantiam, cui insunt, & à quo proinde realiter individuales differunt, individuari intrinsecus possunt, sed, ut summum, extrinsecus tanquam per terminum extrinsecum. & q. 1. a.3. ad. 4. quod Angeli multiplicari nequeant, quia diuina bonitatis sunt radii. Qui non nisi secundum recipientium diversitatem (qua in Angelis locum, non habent) multiplicatur. Respondeat, refundens Ang. lorum diversitatem, & multitudinem, in diuinam sapientiam diversos ordines excogitantem, qua non solum de diversitate, specifica, sed numerica etiam Angelorum intra eundem ordinem, & speciem intelligi debet: de qua solummodo obiectio erat, esque poterat: cum distinctionis impossibilitas per recipientis, seu materia, & substantia defecit, eius solum distinctionis, qua materia requirat, cogitari, & obici poterat: individualis vero sola materiam, ut principium individuationis necessarium, apud aliquos requirit; specificam vero materiam requiri nemini hactenus venit in mentem: quare hōc sibi finxitur dicendum. S. Thomas esset, quem facile vincere, nō de individuatione, & distinctione, individuali etiam, rerum per materiam obiceret, ac responderet.

2. Tertio eadem i.p. q.47. a 1.corp.vbi Democritum rerum distinctionem, per materiam, & Anaxagoram, per materiam, & causam agentem fieri alienentes impugnat. Primo: quia materia sua est distinctio, que, nisi res per se ipsa distinguuntur admittitur, ad alteriore causam recurrere pro eius distinctione oportebit. Secundo: quia distinctionis rerum est per formas proprias (ex Arist. 7. metaphysic. text. 49. dicere. Actus est, qui distinguunt) non ergo distinctionis est in rebus proper materia. Ergo ex S.Thom. vbi non est materia, sed solus, & corpus actus substantialis, ut in Angelis distinctionis omnis per id ipsum, quod in se sunt, esse poterit, immo necessario, nō aliter erit. Consequitur prima de se patet: nec minus patet secunda. Antecedens, ultra Aristotelis, & (quod nunc sat) esset S. Thomas autoritatem in Thomistarum aliquot, qui aduersè hac in re ipsum interpretantur, sententia certum esse debet: liquidem materia per ipsos, non existit actus, nec potest existere, nisi per formam, atque per eiusdem formalem existentiam, cuius fulcrum, suo loco impinguatum: ergo omnis, individua etiam, actualis distinctio rerum etiam corporearum debet esse per formam, quae omnem tribuit materia, & qualitatem, sine qua actualis rerum distinctio repugnat: ergo, & repugnat omnis distinctio rerum etiam corporearum, possibilis, nisi per formam possibilem. Potentia quippe etiam logica, ad actum impossibilem est repugnans, & chimera. Et ratione probatur: quia variata materia magna sui parte idem individua manet, quia, eadem forma perfuerat, ut constat in substantiali augmentatione, & decremento hominum: in quibus cuius individuo plures materialis partes pereunt, ac plures denovo adquiruntur. Infuper in resurrectione, in qua partes omnes materia hominis, qui perire, nequeunt omnibus adesse: cum alimenta succendentium aliorum plerumque materia praecedentium constent, ac subinde in illorum substantiali transeat; & tamen, quia eadem singularis anima perfuerat, idem nihilominus homo singularis resurgit ex fide; ergo anima, seu forma singularitas intrinseca est ratio formalis individuationis, non materia, quia variata, & deperditiva, & quantitativa aucta (ut forte tota in infantibus homuncionibus, alijs, que valde senio, ac diuinitis febris absumptis,

76 Controu. VIII. de Angelis,

& ad Beatitudinem resurgentibus, in mensuram etiam plenitudinis Christi, id est magnitudine, atque ele-gancia corporum, Christi corpori simillima/ut communis, & probabilior sententia fert.) addenda à Deo sit: ut, vel inde, confiteri maceriam ad individuationem hominis formaliter, ne particiales quidem confiteri, sed pure ad id materialiter se habere, id solum muneris praestando, quod à quavis loco eius succedente praestatur. Denique si S. Thomam Aristotelem, & omnes forma specifica, & actus distinguunt species hominem scilicet à Leone, non materia, ergo individua forma, & actus distinguunt individua, scilicet Petrum à Paulo.

3. In ponderatione tertij huius testimonij Sanct. Thomae nonnullas à ratione impugnaciones dedimus aduersae sententiae, & principii, cui inititor, de rerum necessaria individuatione, per materiam, quod statui à S. Thom. & supponit multoties videtur: cutus mentem ad loca, que opponi nostre conclusioni solent, referat: musque explicabimus à num. 4. Nunc autem quartum testimonium validissimum eiusdem pro nostra conclusione producimus ex i. d. 34. q. 1. a. 1. corp. init. differimus cur in creatis natura, & essentia, idem, quod subsistentia, non sit, sicut in diuinis, his designat. Dicendum, quod persona, & essentia omnino re in divinis non distinguuntur, in illis enim, in quibus aliud est essentia quam hypothasis, vel suppositum, oportet quod sit, aliud materia, per quod natura individuetur, & determinetur, ad hoc singulare, unde illam determinationem materie, vel alienius, quod loco materie se habet, addit in creatura hypothasis supra essentiam, & naturam. Unde omnino in creaturis ista idem sunt in Deo autem non est natura illius subsistentia per aliud ad quod (legem à quo) determinatur, sicut per materiam, sed per seipsum est subsistentia, & sicut esse subsistens est: unde natura est ipsum, quod subsistit, & esse in quo subsistit. Et proper hoc in Deo omnino idem est, quod est, & quod est. Ex quibus patet materiam, seu substantiam physicam propriece-
pum, sive secundum se, sive ut signatum etiam quantitate, & principium proprium individuationis rerum vniuersitatem necessarium Angelico Doctore non sufficit: cum expresse dicat essentia omni creatura determinationem ad hoc singulare afferri à materia, vel aliquo alio, quod loco materie se habet: hoc autem materia propria non est, cuius loco substituitur essentiam, seu naturam determinat: at nihil fibi potest substituere ac propterea in creatis esse hypothasis Sanct. Thom. docet expressè, à natura, & essentia creati diversam. Posuit autem materiam primo loco: quia in sensibilius, que nouimus, determinat individuationem, sensibilitate, coquendo modo, quo mox dicemus, ut inde facilius determinationem nature per hypothasin, ad hos individuum, illius ad iustar, conciperemus. Secundo ex hoc testimonio, sic infra argumentum ex eius propositionibus legitime deductum: omnis natura, & essentia, determinabilis per aliud ad singulare, seu suppositum præ alio, est multiplicabilis in plura singulare, & supposita: ac qui omnis natura & essentia creata, (ac subinde natura, & essentia Angelica specifica) est natura, & essentia determinabilis, per aliud; ergo multiplicabilis in individua.

4. Oppone S. Thomam i. p. q. 50. a. 4. vbi hanc absolutam, Angelorum individualem solum, immultiplicabilitatem, ex hoc generali suo principio probat, quacumque forma (quantumcumque materialis, & immaterialis) si ponatur abstracta, vel secundum esse, vel secundum intellectum, non remanet, nisi una in una specie. Si enim intelligatur albedo, absque omni subsistente, non erit possibile, ponere plures albedines: cum videamus, quod hoc albedo non differt ab alba, nisi per hoc, quod est, in hoc, vel illo substantio. Et similiter, si esset humana, abstracta, non esset, nisi una tantum, eadem fere ad ipsum probandum, sic reperit q. 75. a. 7. ostendens contra Origenem Angelos, & animas nostras non posse solo numero, ac non etiam specie differre: quia, nam non sunt composita, ex materia, &

forma, sed sunt forma subsistentes, manifesum est, quod necesse erit in eis esse diversitatem in specie. Non tam potest intelligi, quod aliqua forma separata non possit esse, nisi una tantum. Hoc enim albedo, non ager nec Angelus, qui forma separata natura sua est, non tantum in una specie esse poterit: quod est, una corp. forma simplices per se subsistentes, si intelligatur, ut sunt in se ipsi, non possint communicari, nee ratione, q. vn. de spiritualib. creatur. a. 4. corp. Si Angelus est forma complexa alterata à materia (ut est air, ac per se subsistens) i. p. q. 12. 2. 4. corp. impossibile est etiam fingere, quod sunt pars angelini speciei. Sicut si esset albedo ab omni responsum, & substantia separata, effici una tantum: ita impossibile est, quod sit summa esse subsistens nisi unum tantum. Eadem conclusio, & principis insitum i. p. q. 44. a. 1. denique individuationis principium, se distinctione numerica subinde materialium principium, constans, ubique videtur docere, q. citat. de spiritu lib. creaturis a. 1. ad. 9. & 10. corp. de vent. a. 1. opuscul. 29. post med. 3. p. q. 77. 2. 2. q. 16. de malo a. 1. ad. 18. & super Boethium de Trinitate q. 44. aa. que omnia colligere in unum, ac difficultaria minima pro contraria sententia prolixius placuit recitat, ut aduersari aliquot, qui s. Thomae littera potius, quam spiritu armati, ipsi nos adverterios & authoritatis eius contemporaneos inclemant, yleam, quam magni nolis eius in re presente, & in alia ostendimus contra eosdem. S. Thomae doctrina, mens, & authoritas fuerit: quibus alte eiusdem adeo prolixo labore incumbimus semper, & inserviamus.

5. Et sane, quoad individuationem, & distinctionem solum numerican rerum creationum in ea speciem eandem per materiam, tanquam per necessarium principium, sive intrinsecum, sive exomni, de necessitate absoluta, & omnimoda impossibilitate distinctionis numericae & individuationis rerum absque materia intelligentius non est, sed leviter, ac, ut apprehendi a nobis possit, qui non nisi materialia, & sensibilia, primam, atque eam a distingue reliqua cognoscimus: unde absque materia, & quanta, & his, vel illis qualitatibus affectis, & substantiae cognoscende, & dignoscende, non nullum nobis pro hoc statu, cognoscendi, & diuidendi singularia, speciei eiusdem principium relinquit. Idcirco individuum a cunctis Philosophis definit: *Cuius collectio proprietatum, que in uno est, in aliis reperi non potest, non quidem, quod in ea collectione sensibili, essentia, & substantia, indubitate, & distinctione numerica rerum sit; sed, quia eius a nobis cognoscenda pro hoc statu necessarium principium, ea sensibili collectio est, & qua ratione deficiente cognosci individuationem, & distinctionem illam numerican, pro hoc statu est impossibile: ita plane impossibiliter individuationes, & distinctiones numericas rerum fine materia, & hanc necessarium illarum principium esse, nempe sensibilis individuationis, volum. S. Thomas, ut ab aliis separatae exemplo coties ad prates repetito fatis clare explicuit, quoilibet 7. a. 1. o. his verbis: ut albedo non est, sicut haec albedo sensibili, quia nihil absque magnitudine, & quantitate sensibili ex Aristotele, c. 8. de sensu, & sensibili) sed est forma quodam intelligibile ad modum formarum separatarum, quas Plato ponet. Subditque: Quantitatem individuum, seu plures tales, separatam à materia (qua est ipsa magnitudo est) imaginari nos possit; plures autem albedines eiusdem speciei, sine substantia imaginari est impossibile: quia scilicet, nisi exteme factorum, imaginatio esse non potest. Vide proxime subdit & sic patet, quod albedo non individuat nisi ex substantia. Secundo. Familiare disputantibus est, id quod ipsis ex illo naturali principio, & rerum, ratiisque ordine inspecto fieri posse non cognoscunt, impossibile absolute nominare; tamen nulla in eius praedicatis contradicunt, (que absoluta repugnat)*

ORTEGA
In part
D VIIa.

Disp.II. Quæst.IV. Certam.IV.

77

& omnimoda est) recognoscatur : id quod apud S. Thomam est frequens ; tæpe enim, ea que circa miraculum, vel plura alia ultra revelata in Eucharistia fieri non possunt, abiolare, ac fine addito ullo impossibilita vocat, 3, p. qu.75. a.6. corp. & qu.77. art. 1. & art.8. Innocentij III. testimonium interpretans ; quia ergo in substantiis, quae materia constant, prove hæc sic vel altera disposita, & signata quantitate & accidentibus est, naturaliter exactius causam efficientem formæ Deum determineret, ut hanc præ alia numero formæ, specie eiusdem, indicaret, ex qua hoc numero species eiusdem individuum consetut ; si autem formæ accidentales sint naturaliter, non, nisi in subiectis phisice sint, atque eorum diuisione dividantur, ut notum est, & doce S. Thom. 1. p. qu.50. art.4. ad 1. cum Angelus materialis nullam / quare nec signatum, quantitatem, & dispositionibus, essentia sua claudat, aut requirat, vt hic præ aliis producatur, nec principium originarium, & motuum, cuiusvis ex illis, vel quorumvis præ aliis Deum determinans exactius adsit, assignarique à nobis rationabiliter posse : resque tota rei arbitrio ac beneficiario libero est defensiva, si sit rerum naturæ, & ordini standum diuisionis, & multiplicacionis, seu distinctionis, numerica column, intra speciem tandem nullum in natura, & connaturaliter principium esse, assignari rationabiliter posse, quia materia carent, recte, S. Thom. toties ait.

6. Sed profundius etiam aliiquid, & quo testimonia opposita genuine intelligantur, & cum locis eius pro nostra sententia apertissimis mirifice concordent, addendum & quoniam locis omnibus oppositi, doctrinam, quæ sonat, aduersum exemplo albedinis separata à subiecto semper confirmat, quid per albedinem separatas à subiecto, & à quo subiecto separatas, & quomodo ab eo separatum. S. Thomas intelligat explorandum in primis, id autem ipse explicuit verbis illis recitatibus, numero proximo ex quodlibeto, 7. numero 10. quod scilicet ita separata non est albedo sensibilis, sicut haec nostra, sed esset forma quadam intelligibilis admodum formarum separatarum ; quas Plato possebat. Quod etiam de forma panis consecrati, & quavis materiali à materia separata, docet, 3.p. qu.75. a.6. corp. si à subiecto separata remaneant, quia iam esset (inquit de forma panis ita separata) forma intelligibilis alba, & etiam intelligens. Nam omnes formæ à materia separata sunt tales, & tamen formam quantitatis à subiecto phisico, seu materia panis, atque omni proflus materia separata confundere, sensibilemque, ac nusquam intelligibilem esse. S. Thomas scribat, ac si deales omnes experimus ; sed illis verbis primo loco additis, Intelligibilis admodum formarum separatarum, quas Plato possebat, rotam suam mente mentem explicitu Plato, enim formas illas, seu species rerum, & naturas ab individuis abstractas, & separatas reliquias, (à Petro, verbi gratia, & Paulo) vniuersales individuas, ac primo modo dicendi per se, sive essentia, & entitate sua subsistentes ponebat, ac proinde idem, & formam hominum, aut equi, per se hominem. & per se equum, vocabat teft. Arist. 7. Metaphysicor. à textu 44. ad 56. ex quo S. Thomas, 1.p. qu.51.6. a.4. & qu.84. a.4. his verbis. Plato posset formas rerum sensibilium, penes se sine materia subsistentes, sicut formam hominis, quam nominabat per se hominem, &c. Inde vero vieisque ideas, & formas illas Platonicas immultiplicabiles, & communis rursus, atque vniuersales, individuus alii, quasi sub eis contentis esse non posse manifeste sic contra ipsum demonstrant : quidquid enim per se, & entitate sua subsistent, ac suppositum subinde est, individuum est : at implicat individuum unum in plura individua multiplicari, atque ipsi communem, & communicabilem esse (verbi gratia, Pectrum multiplicabilem, & communem esse Ioanni, Paulo, & Francisco) ergo & ideas, seu formas platonicas, & qualcumque, eo

modo abstractas separatas à materia, ac per se subsistentes ex hoc modo abstractionis formarum platonica (de qua eis omnibus locis expresse) constat primo materia separationis de qua S. Thom. loquatur, & de quo subsistendi, per leque essendi modos. Neque enim materiam separationis solam materiali, & subiectum proprium physicum intelligit, sed logicum etiam, seu metaphysicum, quod dicitur (scilicet suppositum, seu individuum, & singulare ; quod præ proxime dicta pareret ex illis verbis recitatis, num i. ex 1. disp.14. quæst.1. a.2. unde illam determinationem materia, vel aliena, quod loco materia (ac proinde non materia propria, quæ ipsissima est, nec sibi sufficit) se habet adit in creatura (que per aliud, ac non per se subsistit) hypotheticis supra essentiam, & naturam, vt enim ex Patribus reculimus præfatione questionis : ideo in dividua hypothesis, & supposita dicuntur, quia superioribus prædicari subiecta, suppositaque sunt. Patet rursus, ex testimonio, quod nobis primo opolimus, numero 4, ex 1. parte, quæstionis 50. articul. 4. corp. postremis illis verbis. Similiter, si esset humanitas abstracta, non esset, nisi una tantum. Cum enim humanitas materia essentia conflet ab illa abstracta : in termini repugnat : quare de abstractione, & separatione ab individuali, & suppositis reliquis (que vt dixi materia logica sunt) & separatione quidem, qua per se & essentia sua humanitas ad modum idænum, & formarum platonicarum subsistere : inde enim immultiplicabilis, & incomunicabilis individuus aliis, & pote essentia sua vna, & individua, vt pote se ipsa subsistens, ac non per aliud, quare, & suppositum esse demonstraretur, ac subinde, eius in pluris individuas diuisione intelligi, quidem posse nec re, nec ratione ; imo, nec, nisi rationabiliter, fingi.

7. Potro ex ita explicata genuina S. Thom. mente facilis se dat ad opposita eius loca solutio, & premium in terminis explicimus. Postremum ex quæst. vñle de spiritualib. creatur. art. 4. corp. conditionis est, & ex hypothesi. Si Angelus est forma simplex abstracta à materia, (modo explicato, ac per se, leque ipsa, ac non per aliud, subsistens) impossibile est, &c. Nullibi autem per se, ac non per aliud, subsistentis naturæ, & forme Angelos esse docet, & si enim dicat, 1.p. quæst. 12. art. 4. corpore, quedam sunt quorum naturæ sunt per se subsistentes, non in materia aliqua ; ne vero illud per se idem atque essentia sua, ac non per aliud, sive in alio, scilicet supposito, & individuo nature cuiusque intelligas, subdit : Que tamen non sunt secundum esse, sed sunt esse habentes, & huiusmodi sunt substantia incorpore, quos Angelos dicuntur. Locus ex 1. p. quæst. 13. truncatus, & extra rem, & intentum, S. Thomas adducitur. Truncatus quia, si integer textus haberet, forma vero, que non individualiatur, per aliud suppositum (vt individuari, creatas omnes naturas, seu formæ, quibus has opponit) sed per se ipsas, quia scilicet sunt formæ substantiae, si intelligerentur, ut sunt in seipso non possint communicari, nec ratione. Quo textu de naturis, & formis creatis, quare, nec de Angelis loquitur, fed ex aliis, que non per aliud suppositum individualiatur, si quia sunt in additione diuinam formam eiusmodi esse posse, ac subinde viam essentia sua esse, quare, nec Dei nomen posse aliqui creature, nisi analogice, & per similitudinem aliqui virtutis, & perfectionis Dei in ea reperiant conuenientem ; quemadmodum quoque fortis milites Hectoris, Achillesque vocitamus : cuius articulo illo examen erat, acque in corpore statuta, & probata conclusio ; cum tamen, si opposita verba, deformis, & naturis creatis intelligantur, aduersam omnino conclusionem probabunt. Locus, ex 1.p. qu.75. articul. 7. contra Origenis errorum de indistinctione specifica animalium nostrorum ab Angelis, ex separatione, & abstractione formarum, & idænum vñiversalium Platonis, cuius

k 3 Philo

78 Controu. VIII. de Angelis,

Philosophiam, vbius Origenes (vt Patres veteres reliqui) fecerat, procedit: ex qua doctrina recte, & evidenter, vt vidimus, S. Thomas contra ipsum argumentatur, & intentam specificam distinctionem Angelorum, à nostris animabus, atque exemplo explicato albedinis separata concludit. Denique ex dictis, in explicatione profundiori doctrinae S. Thomas data, num. 6. claret, quam sibi Angelicus Praceptor vbique, sive locis oppositis, sive à nobis, & pro nobis, nostraque conlusione productis constet, & concordet, vt loca omnia, eorumque conclusiones, & principia decidendi, vbique eadem, considerant facile patet. S. Thomas laude non exigua, qui alter intellexit varius sapientia, & inconitans, multoties appareret, idcirco etiam profundas eius menti altius rimandas, atque eruerendas, non absque pietate, & obseruatoria debita adeo prolixo incubuimus, priuquam à ratione rem transfigeremus.

CERTAMEN IV.

Eadem conclusio probatur à ratione.

1. **P**rima esto. Rerum creatarum individuatio non sumitur necessariò à materia; sive extrinseco essentialiter requiro individuationis: ergo nec distinctione individualis solum, & numerica rerum sub specie atoma, & infinita à materia tamquam à principio individuationis necessario dependet. Consequens pater, siquidem individuatio est formale constitutio, induit in se, & dividit, à quois alio, in eo gradu infimo individuationis, sub quois genere, & linea metaphysica, sub qua plura individua esse possunt; vii esse possunt sub linea naturae Angelica: ergo implicat non requiri materiam ad individuationem vniuersim rerum, & requiri, ad distinctionem individualem ab aliis individuis, sub genere, aut specie, aut linea quavis, possibilibus, sive ea media, suprema, aut infinita praedicta communia pluribus sint. Probatur secundo consequentia, quia eo ipso, quod materia principium necessarium, vnius individuationis speciei vnius atoma non sit, nec alterius individuationis principium necessarium est; nec enim individuatio vlla creata, (qua imperfectissimum, ex predictis est) ita omnium individuationum, & individuorum, quà talium, perfectionem formaliter intra se claudit, vt alias omnes individuales, formaliter, & perfections excludat: id enim est infinitum illam, & infinite perfectam simpliciter per denegationem termini, etiam extrinseci, è conceptu sui constitutre, quod individuationis, & naturae individuae Dei proprium est, omnique naturae, & predicato creato repugnans, vt tom. 1. de Deo vno controv. 1. atque alias ibi, atque hoc to. 2. demonstrauimus sapientia; inde vero infero: ergo nec distinctionis vnius individui ab alio sub specie eadem principium necessarium erit materia. Siquidem distinctione individualis, sub specie quavis solum requirit, pluraliterem individuationem, & individuorum sub specie illa, quam nullo materia interventu, sive extrinseco, sive intrinseco possibilem probavimus, si ad vnam individuationem, & individuum necessarium principium materia non sit, inde vero rursus evidenter inferitur; ergo nullo materia interventu, sive extrinseco, sive intrinseco, species quavis atoma in plura individua est multiplicabilis, ac subinde, natura Angelica, est omnino spiritualis, nullamque materiam in se continentis, neque extrinsecus de se se concernens, quantumvis infinita speciei, plura sub se individua cohercet. Probatur antecedens, quia sine materia extrinseco consentia, vel extrinsecus connotata,

datur individuum aliquod in rebus: ergo materia nullatenus est principium necessarium individuationis rerum; aliquo in re nulla, sine materia datur individuum. Antecedens probatur, in Angelulo Michaële, quod nec materia intrinseca component, vel extrinsecus connotata Angelus individuus est: Virgine, & confirmatur argumentum praedictum, quia ex fide non solus Michael Gabriel, & Raphael, millesque mille, individui Angeli sunt, nullo materia intrinseco, vel extrinseco interventu, quam eorum nemo intrinsecus habet, neque extrinsecus concernit: ergo nec individuationis, nec distinctionis numerica solum, & individualis rerum materia principium necessarium vllatenus est: ac proinde, sub quois predicto specifico, & communi, etiam ultimo, & infimo, possiles erunt Angeli plures, vt asservimus.

2. Dices ad antecedens, & consequentiam argumentum nostri, atque ad omnes viri que probationes praefatas: antecedens quidem esse verum de individuatione, & distinctione numerica, & individuali rerum nullo materia interventu, sub predicto communi, superiori tam speciei infinita, & qua purè subinde individuatio, & distinctio solam numerica, & individualis rerum non sit; sed ante huius vero individuationis, & distinctionis numericae rerum mixta cum specifica aroma, possibiliter sine vlo materia interventu (qua solam ex scriptura, fide, & ratione convincent predictum) male, & illegitime individuationis, & distinctionis rerum, pure numericae, & individualis, sine materia interventu possibiliter inferri sollemmodo posse. In primis, solutio hac in terminis implicat, vt iam ostendit conclusus. Secundo, si materia necessarium principium individuationis ac distinctionis individualis & numericae rerum sit, ea deficiente, & impossibili in rebus aliquibus, (scilicet in Angelis) & hanc specifica distinctionis principium individuatio, & distinctio numerica rerum illarum, officiata adhuc, & mixta, seu confusa, cum specifica esse non posset, quocirca res illa, si existere deprehendatur, ut existere Angelii, & demones deprehendendatur ex fide, realiter, secundum speciem gradum predictam, absque individuatione, & distinctione numerica existere, arque inter se distingui, dicendum est: immo, nec aliter res illas nisi ita præcicias, arque absque individuatione existere vllatenus posse, nisi Chimærice, & contradictione, vt pater, si amplius sit verum. Hoc autem demonstratur definitamente quois principio, ex necessariis, sive intrinseco ad aliquid, tam physice, quam metaphysice vel praestandum, vel constitutendum, esti causa adhuc, praestari illud, vel constitutum repugnat: vt in omnibus principiis necessariis, actibus, terminantibus, & partibus formalibus, & materialibus, & integralibus, patet: quorum quoquis deficiente, esti causa adhuc, nec effectus, nec totum, quod component potest subsistere: & ratione evidente conatur, necessarium, ad aliquid non esse illud, quo deficiente potest aliud aliud esse, & consistere: ergo si materia principium quoquis modo necessarium individuationis & numericae rerum distinctionis sit, tametsi adhuc principia constitutionis, & distinctionis specificae infinitae rerum, res, quibus materia, nec intrinsecus constitutus, neque extrinsecus connotata, & se posse non est, ac subinde nec principium individuationis numericae distinctionis esse potest, individuari, & numericae distinctioni minima potest. Vel ergo fatendum ibi erit Angelus, quibus solam specificam infinitam constitutionem, & distinctionem (quodcumque esse velis) non autem individuationis numericae, in tua sententia, principium adhuc specie quidem, contraria scripturam & Doctores omnes posse, vel sententia tua deposita, materiam non esse necessarium individuations, & distinctionis numericae rerum omnium principiis, litteratis neccesse est: quare Angelos sub specie atoma sive esse ia

ORTEGA
In aperte
DVITA.

Disp. II. Quæst. IV. Certam. IV. 79

in plura individua multiplicabiles, ut contemnimus.

3. Dico secundo, implicat species aliqua atoma creata (quare, & Angelorum) immultiplicabiliis in plures, & distinctos Angelos individuos. Ex hac conclusione, eiisque probationibus valde robatur præcedens, affirmacio, non solum possibilis ostendit, sed nec illarum veritatis demonstratur. Est autem conclusio ab omnibus Philosophis, & Theologis (paucis Dominicani exceptis, quos supra memorauimus) supposita præ sui claritate, quam ex instituto probata, nec solum de specie atoma Angelica, sed, & de omni specie atoma, ex instituto probata à nostris Bubalo supra difficultate, & sequentia à nostris Vazquez citata, d. 18. c. 3. Valentia etiam súpt̄a d. 4. qu. i. punct. 1. Molina citato, art. 4. Soar. d. 5. Metaph. lœct. 2. afferentes contra Gaetanum, & paucos citatos Dominicanos differentiam individualem extra omnem differentiam specificam ipsaque angustiorum, & coartationem formaliter, & metaphysice esse necessario debere: inde vero Soarius, ubi proxime art. ... §. 21. & Quiros supra lœct. 3. num. 29. & 4. fine, num. 43. speciem in plura individua immultiplicabilem, universim docent, impossibilem contentur Arist. extra terum essentias, hoc est species, individua, & singularia collatca, ac proinde hac definitionis, quæ essentiam rei explicare debet, sicut communis, ac nullius individui propria, incapaciam docens similiter, s. Thom. locis recitatis afferente: in omnibus, in quibus essentia à supposito, sive individuo, & singulari differt, necesse esse essentiam, s. u. naturam communem esse, ac per suppositum, & individui rationem ad hoc, præ individuo alio determinari: quare, & plura sub le individua coetera, nec de se essentiam, & naturam ullam communem esse ad hoc individuum, & suppositum determinatam. Probatur conclusio ex definitione speciei atome ab omni philosophia recepta ex Portphyro, e. de specie, que nimur, ap: est esse, & predicari de pluribus differentiis numero in quid, implicat autem esse, & predicari de pluribus in quid posse, si unum numerice, & conceputus suo formaliter sit, & ab aliis imparsipabile: ergo implicat esse species aliquam infinitam incommunicabilem & conceptu suo pluribus individuis, que sub vere metaphysice coercent. Major est species atome definitio non autem species intermedia, quæ species eriam intermedium est, nec de numero locum, sed species etiam diuersis, & de his tantum immediata directa predicatione potest predicari, sicut & directa categorica in elle atque media: species inferioribus, & infinitis individuis, que his immediata subduntur, nisi totus categoriarum, & praedicaliter ordo ingeneretur. Minor probatur, quia quod est conceptu suo formaliter individuum est, nequit pluribus vere, metaphysice inesse, ac de illis predicari: aliqui Petrus, ac Raphaël, vere metaphysice Paulus, & Iohannes, Gabrielus, & Michaël esse posse, ac de illis vere in quid predicari. Consequens est legitima: quod si ad individua plura unum vere possibile, aliud, vel alia facta recursus species entium rationis cum veris, & scelusa præfatione, realibus, (cum quibus, ne genere quidem, conuenienter) confundes, atque eodem praedicatione, ac sub eodem genere praedicaliter cum entibus rationis concineri Petrum, Raphaëlem, vera species humana, & Angelicam tenebris fateris.

4. Arguo secundo ex implicatione simili ex parte differentiae species infinita, illa enim ex Portphyro, e. de differentia atra de se est. *Est*, predicari de pluribus differentiis numero in quide quid. Ac subinde pluribus individuis participabilis conceptu suo esse debet, & communis; ergo, si individuo plura, sub specie infinita, ad quam genus proximum imitare contrahit, & quam cum genere ipso formaliter constituit, repugnat, si plura differentiam infinitam species esse repugnat. Hinc

arguo tertio, differentia infinita specifica, è conceptu suo idem formaliter, vel radicaliter metaphysice, quod differentia individualis individui unius (verbi gratia Michaelis) non sic, implicat è conceptu suo, tam illam quam speciem ipsa constitutam pluribus individuis communem, & participabilem non esse, s. quidem è conceptu suo vero, & scelus conceptus, finita & absoluta, à quoquis individuo metaphysice erit, nullatenus que impedita ut nequaquam ultra atque extra illud ad plura divagari, atque implicat differentiam specificam atomam è conceptu suo idem esse formaliter, vel radicaliter metaphysice, quod differentia individualis, cuiusvis individui ergo implicat, tam differentiam specificam infinitam, quam speciem atomam ipsa constitutam non esse individuis pluribus communicabilem. Minor probatur facile ex dictis differentia atoma specifica è conceptu suo nulli individuo alligata esse debet, aut propria formaliter, aut radicaliter metaphysice, ut vidimus differentia individualis essentia, & conceptu suo formaliter alligata, & propria esse debet individuo, quod constitut: debere esse autem è conceptu suo alligata, & propriam aliquius individui, ac non debere ita alligata, & propriam individui illius implicat: ergo implicat differentiam specificam è conceptu suo formaliter, aut radicaliter metaphysice, esse idem, quo differentia individualis. Hoc argumentum dedit nobis non semel. s. Thom. locis citatis, disp. 34 & 1. p. qu. 3. art. 3. Diuina naturam, quia lepsia, & per suum esse suppositum est, nec per aliud scilicet hypostasim determinatur immultiplicabilem ait, & hoc exemplo confirmat: *Si sortes per id est homo, per quod est hic homo, per quod est hic homo, non posent esse plures sortes.* Quod enim è conceptu suo, unum individuum, & proprium huius individui est, nec plura individua, neque alii individui commune esse potest: quare si è conceptu suo differentia atomæ specifica idemmet, quod individualis formaliter est, dubio procul non specifica, & communis sed individualis, & huius individui propria, quo ipso argumento virut s. Thomas, l. p. qu. 1. art. 3, ac de potentia, que. 1. art. 1. & ad 10. & Deum, & filium Dei, immultiplicabiles numero esse. Probatur rursus implicatio, identitas formalis metaphysice differentia specifica cum differentia individualis, quia differentia individualis non minus contraria est conceptu suo speciei infinita ad individuum, quam differentia specifica infinita contraria est conceptu suo sit generis intermedium ipsi proximi ad speciem infinitam constitutandam: ac qui implicat inde differentia specifica infinita conceptum formalem identificari formaliter metaphysice cum conceptu generis intermeij proxime ipsi superioris, ergo & conceptum differentia individualis cum conceptu speciei infinita. Major est certa. Minor probatur: quia alias non implicabit differentias, specificas atomas cum intermedio formaliter metaphysice identificari cum vero, & cum individuis pluribus etiam formaliter identificantur genus supremum immediate formaliter differentia individuas, etiam contrahent, nec in via linea est genus supremum praedicaliter, nec intermedium; fed species unica infinita: quod dupliciter adversariorum doctrinæ contradicet. Nempe Angelos species infinita differt, quod repugnat: siquidem specie infinita necessarij conuenient angelii omnes, qua inferiores species esse non possunt. Vnde secundo contra ipsos sub specie infinita plures Angeli solum numero diversi erunt. Præterea totus praedicaliter ordo queritur: imo praedicaliter ipsa: si quidem differentia illa proxima genere supremo linea cuiusvis praedicaliter admodum doctrina, & modo præter formaliter metaphysice, cum conceptu illo generis supremi identificari, quare nec genus ullum erit, quod individuum è formaliter conceptu suo non sit: siquidem differentijs omnibus etiam individua discursu facto formaliter metaphysice identificatum ostendetur,

§ Genus

80 Controu. VIII. de Angelis,

5. Genus item & differentia specifica, ac species infima, & differentia individualis partes, vel speciem, vel individualum constituentes sunt: ergo implicat differentiam individualem cum specie, vel specificam cum genere formaliter metaphysice idemviscari aequae, ac idemviscari physice partes componentes physice totum physicum, & ratio virtutumque est; quia compositione, in quibus linea, est distinctorum extremonum coniunctio: quare nequit eorum in quibus linea identitas esse, aut cogitari, quin eorumdem in ea linea idemtitas, ac diversitas, simul contradicitorie sit, & cogitari. Arguit denique Quirios lect. 3 num. 31. quia Raphael, & Michael plus quam eccentricate differant essentia sua, nempe specifica differentia, & dissimilitudine: at differentia, & dissimilitudo, haec nequit esse omnium minima specifica: quandoquidem quavis dissimilitudine, & differentia specifica assignata inter species duas major, & minor proportionaliter, & geometrica potest assignari: vt inter hominem, & equum, & inter hunc, & leonem: ac proinde inter eorum species, innumeratas alias inter se communis, & stata apud Paulopolos est sententia: ergo Michael, & Raphael, non species infima, (vt aquariorum volumen) sed amplius, species nimisrum, sed genero intermedio necessario different. Sed hoc argumentum eandem haber difficultatem, & si Michael, & Raphael diverso conceptu differentiatione specifica ab individuali in suis speciebus constituantur, vt eas infimas non esse probetur: ac insuper in differentiis individualibus, atque individuali, quatalibus, quorum alia aliis individualiter perfectiora est conceptu suo individuali (si in his inaequalitatibus perfectionis, vt a pluribus fatis probabiliter admittitur,) admittatur. Respondetur autem pro omnibus: species infimas rerum omnimo do, aquales, nec alias alii perfectiores; & dissimiles, superioresque, & inferiores specifica esse posse: sicuti, neque individuali individualiter habent: idque est conceptu suo, & differentia specifica infima, ut individuali habent: neque interea superiorum, & inferiorum speciem, vel individuali assignari aliam, vel aliud aliis posse, sive individualis, & specifica differentia infima, ab individuali formaliter metaphysice differat (vt demonstravimus) sive non differat, vt aquariorum volunt: communis autem sententia de possibiliitate specierum infinitarum, inter hominem, & equum, superiorum, & perfectiorum, inter inferiores, & superiores imperfectiores, & perfectiores locum columnmodo habet, non vero in aequa perfectionis, & gradus speciebus diversis, quas ad praesentem questionem possibles supponimus: si autem possibles negentur, quæstio de multiplicabilitate, vel immultiplicabilitate solum numerica Angelorum sub specie infima de subiecto non supponente erit. Cum species infima sit impossibilis. Data igitur à nobis argumenta firma censenda sunt, & ad quæ reliqua venire debeant (vt robur habeant) ab hoc auctore, & aliis excoxitata, que idcirco, & vitanda prolixitatis gratia omittimus. Fundamenta omnia aduersariorium ab autoritate plus lati disjecta sunt. A ratione vero sunt debilissima, partim ex reiquiocatione abstractionis predicatorum communia à materia, pro hoc statu immultiplicabilium individualium, quæ à materia logica est, & ad abstractionem naturæ Angelicæ, cum qua ab aduersariis confunditur, ne patitatis vmbra habet: quod item natura, Angelicus Gabrielis non differat formaliter ab haecceitate ipsius, (vt aduersarii afflunt,) nec probant, nisi quia individuali rerum sumunt necessario à materia, confutatam probationem habet à num. 3. ad 2. inclusiue, & afflumentum multis capitibus repugnans à num. 3. denique speciem Angelicam in Gabriele non habere vnde limitetur: quare ipsum continere omnem perfectionem possibilem sua naturæ, disiectum est numero primo. Habet enim individuationem, qua ita reuinatur identice species, & natura Ange-

lica, vt, ne cum illa ad Michaelem (vii è suo conceptu possit) transire queat, limitetur: quia, ut ibidem diximus, individuali via negari omnes possibilis in se formaliter, & metaphysice continentur, nec species illa è conceptu suo singulariter omnes, immo, ne vnam quidem, vt videtur proxime; sed cum creata omnis natura sit, ut ipsa subsistens, & ad hoc suppositum, & singulare determinata, sed per aliud determinata, per hypothafim, sive singulariter, & individualiter, nem ab ipsa diversam, debet, vt sape S. Thomas supra recitatus aiebat.

CERTAMEN V.

De numerica distinctione & pluralitate Angelorum de facto.

1. P. Lures certè numero Angelos esse dogma fidei est in scriptura multorum expressum, plures enim nominibus personalibus Michaelis, Gabrieli, Raphaeli, & aliis, tam bonorum Angelorum, quam caecorum in scripturam nominatur; nomina autem personalia, non nisi propriorum, seu personarum, & singularium sunt: quemadmodum apud nos, Iohannis, Petri, Pauli, & Philippi nomina. Nec valet nomina illa personalia, non esse, vt Petri, & Pauli nomina apud nos, sed speciem, vt apud nos homo, leo, equus, &c. de eis enim ita nominatis, & existentes, localis morus, & operationes aliae, ab scripturam nuntiis, quæ ab individuali columnmodo habent, extenuant, non autem ab specimen fecundis, & præcisæ tumpis, sed soium ratione individuali auctius, cui realiter idemtice intant, & cui per se existentia, & operationes reales physica religio etiam coniungunt. Nec magis praefat si test, plura illa nomina personalia, non esse, sed officiorum, & numerorum, quæ ab eodem individuali Anglo, & habent, & exercentur. Raphael enim medicinam Dei & Gabrielis Dei fortitudinem, & sic illa nomina angelorum in scripturam nominata, iuxta vocem etymologiam significant. Nil inquam praefat: quia Michael, & Angelus eius cum Dracone, & exercitio, & officio eius, plurius certasse in scripturam dicuntur: & rurus Angelus unus ex bonis Provinciis volat ut relaris in agendis pro eius comando callo Anglo Provincia alterius refertur: ac denique ex Angelis obedientes in loco suo steterunt transgreffores excederunt, sicutque eis expulsi ac deturbati: quæ omnia eidem Anglo, eidemque conuenire simul nequeunt, sicutem multitudine Angelorum canentium Gloria in excelso Deo ac proinde individualium Christi nascente referuntur, tentatores & victori plures missi, ut Euangelistis narratur, & à Christo Domino Matthæus. An putas, quia non possum regari Patrem natum, & exhibebitis mihi plurquam undicem legiones Angelorum? Ut pro contra Iudeo, & comprehensorum agmina certarent? & Mat. 5. & Luce 8. Diemonum legio hominem possident, & afflant, & postmodum ab eo eiecta Christi virtus dicitur. Daniel 7. Millia milliarum ministrabant ei, & dominum centena millia affiebant ei, & Apocalypsi. num. 11. & audiui vocem angelorum multorum in circuitu Throns, & animalium, & seniorum, & erat numerus eorum millia milliarum. Quæ omnia speciebus non, nisi ratione individuali, possunt conuenire, vt super dicebamus.

2. Obscurius autem, difficultiusque definitio est, an in tanta Angelorum creaturarum frequentia, perne innumerabilis, singulus quisque species in aliis diversa sit, vt nullus cum alio species infinita conueniat? An porius species infinita plures ex creatis de facto conueniant? in qua questione Dollo

ORTUS G. A.
In J. PAULI
DVITA.

Doctores censentes Angelicam naturam speciei infinitam totam eorum, qui de facto sunt, multitudinem solo numero differentiam pati docent, omnes vnuis specie infinita afferunt contineri, eos gerulimus cert. 1. num. 1. Quibus fauent Patres ibidem recitati, contra vero Doctores, qui vel absoluere, vel sicutem connaturaliter immultiplicabiles numerus sub eadem specie infinita censebant ibi, num. 2. & 3. creatos omnes specie inter se differre docent, sed quoniam utramque opinionem, & fundamenta cert. 2. 3. & 4. abunde discimus cum iis, qui & specie & numero sub specie atoma Angelos differre posse docuerunt veranda quæstio est utrumque partis possibilite suppofita. Certe nil pro alterius parte fierum, ex scriptura, & patribus afferri potest: imo, neque ex scholasticis doctoribus plurimum. A ratione vero in iis, que è fôlo Dei arbitrio pendent, discursus nostri plus, quam efficacia diuinationis habent, idcirco questionem hanc à nobis indefinibilem scholasticis aliquo non immerito reputant: in quibus Quiros supra fecht. num. 47. & Vazquez citato. c. 3. qui ideo eius decisionem omisit, secunda sententia, ait: quamus Angelorum specie ab aliis de facto differre, eius sententia duo fundamenta a ratione sunt. Primum: quia ratio tota multiplicationis rerum de facto sub specie infinita est, ne species aliqua ex productis in uniuerso pereat absolute, aque deficit: quæ locum in rebus, corruptibilibus solumente habet, ac subinde incorruptibilem, & si sub eadem specie multiplicabilia absolute in plura individua sint, vnum tantum individuum productum de facto est: quia plura frustra (quod natura abhorret) & otiose producentur, id quod in sole, luna, & Planetis experimus, & confirmant rationem, & exemplum, pro incorruptibilibus corporibus Aristot. 2. de anima textu . . . & 35. & Sandus Thomas, prima parte, questione 47. articulo secundo, coram dicens, Videmus, quod in rebus incorruptibilibus non est, nisi vnum individuum unius speciei, quia species sufficienter conservatur in uno. Ergo species cuiusvis angelica, incorruptibilis essentia est, vnum tantum individuum, in quo prouide sufficienter conservatur, productum de facto est. Secunda ratio, quia valde, uniuersi pulchritudinem, ornatum, & perfectionem, ac summam Dei potentiam, sapientiam, & artem commendat, tanta tamque innumera species naturæ angelice varietate, & multitudine, quanta individuum eius est, naturam exornasse. Hæc proposui, quia statim subiectiis tertia, & nostra sententia rationibus sat refellentur, quia ex insuffitu disfluantur.

3. Dicendum nobis est: sub quavis Angelorum creatorum specie individuum aliquot Angelos dari; tametsi, quod sub quavis eorum (specie creati sive, nobis profus incertum, ac nulatenus ab autoritate, nec cum fundamento à ratione (vt patet) sit nobis definibile. Ita maior; potiorque Theologorum pars, qui questionem, ex instituto veriarum, ac definierunt. Molina noster, questione 50. articulo 4. in commentario conclusione secunda, iuncta conclusione 3. Soarins supra, cap. 11. Joannes Prepositus, articulo 4. dubio vno, verbo dico. Ariaga citata disput. 4. fecht. 2. numero 14. §. unde ergo post init. Ratio prima sit: quia in pluralitate, & specierum Angelicorum productum, individuum Angelorum intra quoniam pluralitas, etiam naturæ pulchritudinem, & ornatum; quemadmodum in horis, & pratis omnigeni floris individus multitudine valde, & potius commendata, quam si omnes, & singula inutem specie different. Fasit quippe, cuiusque speciei perfectionem sensibiliorem subindeque & specierum varietatem, & differentias: quod suo modo, & proportione ad maiorem insensibiliorem (vt sic loquar) vel potius perceptibiliorem Angelorum, & specierum eius intelligibilitatem transferendum est. Secundo, cum Angeli in Dei, cuiusque autæ am-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. 11.

plissimæ ministros, & ornatum fuerint creati, atque ad creaturam regalium aulazum ornatum, & ministeriorum amplitudinem non sola diversæ dignitatis Procerum, sed & aequalium multitudine spectet; ita etiam non solum specifica Angelorum diversitas, sed, & eiudem speciei individu pluralitas ad ministeriorum, & aule summi imperatoris Dei splendorem, & amplitudinem spectabit. Unde constat quantopere pluralitas haec Angelorum in diuidia ad Dei potentiam & magnificientiam ostendam, quantoque amplius conducat, quam si speciem singularum, singulos tantum Angelos creasisti; quia plures non potest malignave adeo & curte in sua aula & ministeriis, iuxta conaturalem Angelorum conditionem, disponendis prouidentia fore, ut singulis ministris vnum tantum habeat conaturalem, & proportionatum, nequeaque alium ad ministerium aliquod eligere, quin dignitates naturales eorum confundat, quod inordinate, & fordistæ familiæ Dynastæ cuiusvis, Regisve creati haberet.

4. Secunda ratio sit quia, & si speciem corruptibilem, multiplicatio individuum necessaria ideo rerum uniuersitati sit, vt species, quibus natura constat, perpetuo, quandu ipsa duret, serventur; si autem tamquam multiplicari individua specierum naturaliter possunt, multiplicantur, que etiam in speciebus incorruptibilibus, quando ad intentum nature opus vnum individuum, non sufficiat, sed eorum multitudine ad illud praefandam vel ad melius, faciliusque peragendum natura opus habet: quocirca, & h[oc]i, luna, & planete, quia intencio à natura operibus propriis singuli sufficiant, nec plures subinde eiudem speciei fuerint; communium vero stellarum vulgus totum individua specie distincti constare est incredibile, ac sine illa probabilitate, imo improbabiliter dicitur: cum fixa ea omnia sit, nec sublunarem orbem circumeat, qui earum influentiæ, opus ubique habet, ac proinde noctu, diuine ab influxu in sublunaria nullibi cessant; vt ideo luculentæ *eneca* de eis dixerit, i. de bencic. c. 23. utilitatem suam, sub specie flentis, atque immoti operis abscondunt; ita, quia tamen, non aliter, quam in decorem, *parva* consideras, singula in opere sunt, & corruptibilem, speciem individua multo plura, quam earum conformatio opus sit, ob alia munia, & fines naturæ, nec quidem, frustra, & otiosamente produci quotidie experimentur: ergo, & si cuiusvis speciei angelicae perpetuata facias sit individuum vnum ad prefata munera, vita superfluitatem omnem, & imo magno, naturæ commido, quare naturaliter, & subinde de facto plura alia specie ciuilem creata fuere. Accedit virginitus. Plures ex creatis Angelos, & si non sibi Physice, nec suis speciebus perierint per peccatum, ni individui quor, in celo, & beatitudine, ex quibus damnatorum specie persistenter, innumerarum penè specierum angelicarum, ex productis ornatus, & ministeria calo aula regis Diuinæ, desicerent, quibus primo condita, & ornata constabat: quod æquum absurdum est (ni forte maius quam sublunari orbi, & naturæ, vel vnam, ex his, quibus proximo constitit, specie desiceret; cuius vitandi gratia tota specie cuiusque corruptibilium individua multiplicari recte, & philosophice fatetur). Deficient item à falute, ad quam à Deo ordinata sunt per gratiam, totidem Angelorum species integræ in nulli individuo salutare, ni plures Angeli cuiusque speciei ipsorum adscribanur: quod, & si fieri à Deo, gloria, gratiaeque efficacis Domino non repugnet, factum vero, vel circa vnam speciem integræ naturæ rationalis, minus pie, ac fere impie dicitur, ex quibus omnibus, & scholasticorum autoritate longe maiore constat, conclusionem nostram longe esse probabilem, nihilque momenti fundamentis aduersa sententia addere.

5. Iam vero de numero præfatae multitudinis Angelorum, sub specie quavis res nobis pure divinationis est. Nec de tota eorum multitudine sub

I. Specie

speciebus omnibus contenta prudenter, vero similius numerus definietur, & si enim recitatis, locis, numero 1. ex Apocalypsi millia milium, & ex Daniele millia etiam milium esse dicantur; id tamen eorum determinatum numerum nequaquam designat, sed potius numeri determinati à nobis assignabilis præ corum multitudine desperationem: vt communis interpretatione est, obseruatque noster Martinus, d. 36. de Angel. fœt. 7. numero 61. atque, ex Danielis 7. fœt. claret, id solum, eo numero, significari cum statim numerum variar verbis: & decies centena milia affiebant ē: ad quæ Dionysij de cœlesti Hierarchia, cap. 14. Multa sunt beatæ exercitus supernumerum mentium infinitam, & constitutam nostrorum materialium numerorum commensuratem excedentes, quod fieri haudquaque potuit, si certus ac determinatus aliquis numerus ibi designaretur, nec solum innumerabilis eorum multitudine, ad Hebreos 12. significata etiam à Paulo illis verbis: Accessisti ad Hierusalem cœlestem, & multorum milium Angelorum frequentiam. Ac tandem Iob 25. hoc habetur expressum verbis illis. Numquid est numerus militum eius? ad quæ Greg. 17. Moral. cap. 9. Vt, qui Deo numerabilis est, hominibus innumerabilis demonstratur: quare iam est scholasticis Theologis commune, vnde reiectendum est Aristotel. qui 1. Metaph. cap. 8. ex variorum motuum cœlestium orbium obseruatione eos numero 47. contineri putavit; cum tamen ex aliis, eorum, præter motum celorum, officiis ab ipso etiam non ignoratis eo numero excedere inferre facile potuerit, recentiusque lib. 4. de celo, cap. 9. sub finem cum ultra, ac supra celo verticem substantias plures separatas beatam agentes vitam posuerit, & obseruat Bugubin. 4. de preterni philosophia, cap. 2. quare de solis celi motoribus eum numerum censuit, quo circa Rabbi Moyses sententia illius Aristotelica cum scriptura Conciliator, & lequax, nec Aristotelem intelligit, vt vidimus, nec scripturam, putans Angelorum nomine homines etiam diuina nuntiantur, imo & virtutes rerum naturales absolute in scriptura intelligi, vt sic ex substantiis spiritualibus n. 47, & hominum, ac virtutum, numero innumeris ille numerus constet; sed ubinam virtutes naturales rerum in scriptura Angelos dici inueniunt Rabbini? nec ullibz homines dicuntur Angeli absolute, sed solum vbi ex adiunctis offici, non natura angelica rationem habere, denotari significatur; Iocis autem pro nostra coniunctione datis, & innumeram Angelorum multitudinem signantibus, de proprie Angelis, non autem de similitudinariis est ferme, nec, nisi inepit esse posset, alioqui, & plures, & innumerii Dij possent absolute dici, si omnes, qui Dei perfectionem aliquatenus imitantur possent in numerum, cum Deo absolute censerit, cumque cum ipso absolute constitueret. De numero etiam non ab soluto, sed comparatio, ad corporum omnium, vel salem sublunari, vel deinde hominum, si de determinato comparativo ad horum numerum, sit quæstio, non absimili diuinatione definietur. Plato apud S. Thomam, citat, quest. 50. art. 3. substantias illas separatas, (quas idæas, & species rerum sensibilium dixi Angelos intelligere refertur, arque eo sensu videatur impugnatus ab Arist. 1. metaph. text. 3. ac deinceps,) numerum specierum materialium, & sensibilium non pptertergredi ait: quod vt pote fallo innixum fundamento & sacris scripturis aduersum exulare ab scholis debet.

CERTAMEN VI.

De numero Angelorum comparatio.

1. Sanctus Thom. proxime censet numerum Angelorum numero corporum omnium maiorem ex citato Dionysij loco: & quia perfectione ex causa numero maior creatu à Deo sunt ob intentum ibi vniuersi perfectionem maiorem, vt in cœlestium corporum excessu multitudine respectu talis sublunaris patet, quare, & Angelos corporis omnibus à Deo imperfectioribus, numero, & magnitudine, siue quantitate, discreta excedere tenendum est, & contentum Dominicani Thomistæ, non vero interpretatione eadem. Caiet. cit. a. 3. & Ferraria, com. gent. c. 92. non de numero individualium corporum omnium intelligentium purant quia id. S. Thom. locum intelligunt: & sane eius ratione, & Dionysij, quod probant, conseqüentes etenim numero excedere absolute nequeunt corporum numero, perfectum materiali, vt Dionysius air in individualium numero (qui individualium, vel folis vel propriis est, cum species abstrahantur), & cogitationis, & ritualis, vel formaliter, vel etiam objective non subsistant corporibus creatis Angelicis excedant. Ratio autem à magnitudine, & quantitate continua cœlestium orbium, quam sublunari corporum longe minor, ad magnitudinem, & quantitatem diffractam, & numeralem corporum omnium longe minorem, & omnem, etiam individualium, omnium corporum exceditur, & probat. Si quid etiam probat. Sed nec auctoritas Dionysij, nec ratio firmiter probat concordem. Non auctoritas: qua Dionysij, de numero numerante corpore nostro ad milliaria decena, genera millaria, & visque productu, non autem de numero numerato corpore, seu corporum numeratum solammodo loquitur: id enim Danielis locus, quem explicat, & ex quo sententiam præstat sedetur solum significat, vt vidimus: nempe Angelorum multitudinem præ sua multitudine esse à nobis innumerabilem, nec sub arithmeticam nostram posse venire. Id etiam immediatione verbis Danielis texus Dionysij, recitat anterior, exprefit. Multa sunt enim Beatæ cœlestium exercitus, qui infinitum, & contraria numerorum corporum, qui etiam videntur, modus superant, & transcursum: atque scientia deputant à sola cœrum summa, talesque intelligentia, quæ in felicitate concedunt, à Diuina sapientia. Quibus poltemis verbis Beatis etiam Angelis, Dei dono, sicut numerum notum Dionysius ait, vt beatus Albertus, & Lincomiensis, & Yazquez iam ciandus contra Hugo nem vitor.

2. Nec firmior est ratio: etenim Deum in rerum creaturarum productione intendere valens perfectionem maiorem positivam (vt opus ad illustrationem) pietatis affectus, quam vere rationis allumatum, & fundamentum est: cum dubium non sit posuisse producere in mundo, quod produceret, in specie quavis, quibus, quod amplius in maiori perfectione, utique mundus euaderet, & si non quæd intensionem, que neque plurimum Angelorum numero augetur: & si autem maiorem perfectionem negantur mundi in rerum productione Deus intendat, vt scilicet nihil imperfectionis positivus relius productus insit, recte ratione in ipsis inventantur, quidquam debita perfectionis creaturis contra rerum exigentiam, quatenus à Deo sunt, neque aduersum agerentur, ac dispositionum contrariatum ex-

ORTEGA
In part.
D VIIa.

gentia debita alias rebus perfectio impeditur) nihil ad intentum concludendum praefat: cum species nulla rerum quantumvis perfecta numerum individuorum , exigat tantum , vel tanto maiorem , vel minorem. Imo cum exigentia realis , & physica status realis rerum , (qui solus individuorum , non autem speciem est) solummodo sit , ac de se , & conceptu sua species nullum determinatum individuum explicant , nec plura , nec pauciora alia aliis possunt exigere. Exemplum vero , quo assumptum idem confirmatur , ex ampliori cœlestis orbis , quam sublunaris imperfectioris magnitudine , illud non confirmat. Neque enim ideo est : quia corpora cœlestia perfectioris speciei , quam sublunaria sunt , in quibus viventia , & animalia sunt , que omnia (etiam vilissima) non specifica solum , sed generica etiam , perfectione cœlos antecessunt ; atque in gemmis uniuersibus , pretiosissime lapillis natura sua adeo faxo , & rupe , quavis minoribus , & continua , & discreta quantitate , & si adeo perfectioris speciei sint , manifeste patet. Racio ergo amplitudinis cœlestium orbium maioris est , quod ad influxus in sublunarem orbem totum , qui bus hic constat , productioni , & conseruacioni necessarios , illum undeque debeant circumdare , & contineare , utque & tantis astris constare , que neque capi magnitudine minore : cui tandem ratione annuit Molina , art. 3 , commentario , à versu 3 . Ad hoc , vt respondeat obiectiōnibus contra suam solutionem ad argumenta petita ex mixtis : quod scilicet de elementalibus corporibus , Thomae ratio procedat , cui ex aqua nobiliori terra in eaque contenta , subinde ipsa minori , & in sole calis superioribus , & saltem calo , quo continetur , apte occurritur , atque hac nostra ratione responderet.

3. Bubalus noster citat . a. 3 . quæsto vn. diffic. 4 . multa eruditio , & discursu contendit Angelorum numerum , numero individuum corporum omnium longe esse maiorem. Pro qua fententia refert , Cartusianum de quatuor nouissimis , S. Antonius 3 . p. 3 . i. c. 6 . & 1 . dicentem . Excedere omnem multitudinem rerum materialium , & æquam gazingum platonicum philosophum Christianum Zenone imperatore libro . Theophrastus . t. 8 . Biblioth. Patrum : cuius habeat ad præsentis verba . Plenum est rotundus celo , plenus etiam aether . Angelorum , atque damosum , itemque plenus aer , plena terra , plenum mare , plena dentique , quæ subterranea sunt omnia ; ac quemadmodum quidam sapientissimi nobratus adeo nihil est , in rerum natura vacuum , ut ne sit quidem , quo capillum iniiciat . Refert etiam Agg. diu Roman . S. Thomæ auditorum , & germanum discipulum in t. d. l. p. 1 . qu. 2 . a. 1 . refutat , dubij 1 . quate & hanc esse S. Thomas mentem , vt no. 6 . sub init. censu , mihi dubium non est : idque mulcet alii , præter rationem à nobis datam probat Bubalus à versu , unica propositio , aduersum his positiu . tum ex qu. 10 . a. 2 . corp. vbi , Angelos esse , in quadam multitudine maxima omnem materialiem multitudinem excedente , & eodem discursu , vñus 2 . contr. gent. c. 91 . citato similiter concludit , excedere igitur innum , intellectuales substantias separatae omnium rerum materialium multitudinem . Nec quod duobus illis , q. 12 . 2 . a. 5 . & q. 6 . pot. a. 6 . (specie , & natura corporis , & nominis) vtratur expresse huius doctrinæ refutatio , ad speciem numerum putanda es , in his enim , que omnibus naturæ individuis , & singulis non conuenient natura , & species abstractæ sumpta non sumuntur ; sed pro tota eius massa ex suis cunctis individuis confata. Sic dicunt natura humana , Ad peccato , & originali corrupta , ac sanguine passione , & morte Christi redempta , à S. Thoma Patribus , & scholasticis , & concilii frequentissime , minus bene infilii Bubalus circa versu his positiu . testimonio ex c. 14 . de cœlesti Hierarchia à Vazquez , & nobis aperit , refecto , & si eo , non solum . S. Thomas , fed & S. Bernardinus Senensis , t. 4 . tert. 1 . 8 . de amore misericordiae fol. 272 . ad eandem conclusio nem tuendam vtratur : efficacior est texus à Bubalo . Christoph. de Ortega , de Deo Vno . Tom. II .

pro eadem conclusione eodem versu adductus , ex Cyril. Hierosol. Catechesi , 15 . sic scribente . Nam pro locorum magnitudine cogitandum est . Si haec nostra sera tanquam centrum est in medio celi , & tanquam habet multitudinem , quantam habebit multitudinem celum , quod terram ambit ? Et cali calorum habens certe immensam multitudinem , scriptum est enim milia milium &c. (Daniel. 7.) Non quod hac solum esset multitudo , sed hac maiorem Prophetæ dicere non posuit . Sed certe conclusio hic tradita non alia est , quam Danielis conclusio , de ab oluta innumerabilitate Angelorum à nobis , numerisque nostris , non autem de comparatiu : tamecum ratio à Cyrillo insinuata illis primis verbis ad comparatiuum etiam excessum ire videbatur . Tenuit tamen illa merito Cyrius , acque ad suam , & Daniellus conclusionem , restrinxit : quia ad excellum , comparatiuum multitudinis Angelorum respectu corporum individuum omnium inferendum virtus eam delituit vidit .

4. Primo quia cœlo non solum Angelis , sed etiam hominibus habitatoribus prouisum est , non solum , qui erunt , sed quibus , vt possint illud incolere Deus , de auxiliis mediisque , sue proximis , sue remotis prouidit , voluit qui serio , & si ineffaciter , falsari ; ij vero omnes homines sunt , vt hoc controui . in ordine 4 . de Deo Vno , iis igitur omnibus de habitatione , spatio , nec quidem Angusto , sed decente , & ampio , vii & innumerabilibus Angelis prouisum est , vi iam dicam . Tot autem Angelis 6 . etiam si minutissimi omnibus corporibus numero , non exquent necum , excedant) & hominibus decenter capiundis amplissimi ex corporibus empyrei , Beatorum sedis , magnitudo non redundat . Secundo neque Dei summi imperatoris , neque cœlestis aula sue maiestatem , & ornatum , neque beatorum Angelorum , ipsius incolarum principum dignitatem , decer illam quasi farcimicat Angelis esse : vii ex creatis Principium aulis paet , quibus , & ampliora aedificia , & cuiusque munera , & ministeriorum habitacula , & officia , quam vi Reges , & ministeriorum , & ministeriorum operibus opus sit , & Principum , & Palaciorum maiestatem , & ministeriorum , pro vniuersalique gradu , dignitatem commendant : coequi magis , quo fuerint ampliora quod si , & Angelos , & homines propria voluntate damnatos , non autem , quia in Dei voluntate , cœlestique illa aula paratum locum non haberent , recentreas , quantum ratio hac virtutum habeat facile recognoscet ; quæ discursus Bubali nostri dispergit . Nec latet est , cum Angelos natura sua , tum homines , ex beatitudinis condizione penetrabiles esse , & vt Deo commodius decentiusque afflantur , debere esse conseruantes conjunctissimos , vt principi semper eorum ministri solent . Ea enim locorum amplitudo , ne miraculose penetrerentur , alterie extra locum alterius necessario esse debeat non designatur ; sed vt alter extra alterius locum , vt velit esse , pergeretque suo modo , & quasi deambulare queat : atque tantis Principibus habitatio intra Palatium tantum Dei maiestatem , & ipsorum excellentia digna assignetur . Deo vero , cum vniuersi loca immunitate sua indiuisibili , tum speciali afflentia empyreum replenti intimi , ac propinquissimi , Beati omnes , Angeli & homines sunt , eslenque reliqui , si , vt potuerit , saluarentur . Idque solum nobis confertissima , illa Angelorum turba Deum , quam prope circundante , quo possunt modo significant , certe , si haec de re indicum tandem meum proferendum sit : cum affirmativa fententia ab autoritate (cui inniti eius Patroni volebant) scripture & Patrum , nil habebat firmatis , & rationes , quas ratcas à Patribus putabant , vel à se inueniebant , sine adeo inbelles ; nec pro negante fententia , quidquam præter immortalem admirationem de maiori numero Angelorum quam sit , multitudinis coniunctæ ex arenis , foliis , floribus , stellis , herbis cunctis , affectatus breui me expediam .

5. Censo rem nobis prouisus dubiam , & incertam , atque soli Deo notam , & Beatis (vt de absoluto numero Angelorum aiebat Dionys. Areopag. reci-

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 998 999 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1098 1099 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1106 1107 1108 1109 1109 1110 1111 1112 1113 1114 1115 1116 1117 1118 1119 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1129 1130 1131 1132 1133 1134 1135 1136 1137 1138 1139 1139 1140 1141 1142 1143 1144 1145 1146 1147 1148 1149 1149 1150 1151 1152 1153 1154 1155 1156 1157 1158 1159 1159 1160 1161 1162 1163 1164 1165 1166 1167 1168 1169 1169 1170 1171 1172 1173 1174 1175 1176 1177 1178 1179 1179 1180 1181 1182 1183 1184 1185 1186 1187 1188 1189 1189 1190 1191 1192 1193 1194 1195 1196 1197 1198 1198 1199 1199 1200 1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207 1208 1209 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1216 1217 1218 1219 1219 1220 1221 1222 1223 1224 1225 1226 1227 1228 1229 1229 1230 1231 1232 1233 1234 1235 1236 1237 1238 1239 1239 1240 1241 1242 1243 1244 1245 1246 1247 1248 1249 1249 1250 1251 1252 1253 1254 1255 1256 1257 1258 1259 1259 1260 1261 1262 1263 1264 1265 1266 1267 1268 1269 1269 1270 1271 1272 1273 1274 1275 1276 1277 1278 1279 1279 1280 1281 1282 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1289 1290 1291 1292 1293 1294 1295 1296 1297 1298 1298 1299 1299 1300 1301 1302 1303 1304 1305 1306 1307 1308 1309 1309 1310 1311 1312 1313 1314 1315 1316 1316 1317 1318 1319 1319 1320 1321 1322 1323 1324 1325 1326 1327 1328 1329 1329 1330 1331 1332 1333 1334 1335 1336 1337 1338 1339 1339 1340 1341 1342 1343 1344 1345 1346 1347 1348 1349 1349 1350 1351 1352 1353 1354 1355 1356 1357 1358 1359 1359 1360 1361 1362 1363 1364 1365 1366 1367 1368 1369 1369 1370 1371 1372 1373 1374 1375 1376 1377 1378 1379 1379 1380 1381 1382 1383 1384 1385 1386 1387 1388 1389 1389 1390 1391 1392 1393 1394 1395 1396 1397 1398 1398 1399 1399 1400 1401 1402 1403 1404 1405 1406 1407 1408 1409 1409 1410 1411 1412 1413 1414 1415 1416 1417 1418 1419 1419 1420 1421 1422 1423 1424 1425 1426 1427 1428 1429 1429 1430 1431 1432 1433 1434 1435 1436 1437 1438 1439 1439 1440 1441 1442 1443 1444 1445 1446 1447 1448 1449 1449 1450 1451 1452 1453 1454 1455 1456 1457 1458 1459 1459 1460 1461 1462 1463 1464 1465 1466 1467 1468 1469 1469 1470 1471 1472 1473 1474 1475 1476 1477 1478 1479 1479 1480 1481 1482 1483 1484 1485 1486 1487 1488 1489 1489 1490 1491 1492 1493 1494 1495 1496 1497 1498 1498 1499 1499 1500 1501 1502 1503 1504 1505 1506 1507 1508 1509 1509 1510 1511 1512 1513 1514 1515 1516 1517 1518 1519 1519 1520 1521 1522 1523 1524 1525 1526 1527 1528 1529 1529 1530 1531 1532 1533 1534 1535 1536 1537 1538 1539 1539 1540 1541 1542 1543 1544 1545 1546 1547 1548 1549 1549 1550 1551 1552 1553 1554 1555 1556 1557 1558 1559 1559 1560 1561 1562 1563 1564 1565 1566 1567 1568 1569 1569 1570 1571 1572 1573 1574 1575 1576 1577 1578 1579 1579 1580 1581 1582 1583 1584 1585 1586 1587 1588 1589 1589 1590 1591 1592 1593 1594 1595 1596 1597 1598 1598 1599 1599 1600 1601 1602 1603 1604 1605 1606 1607 1608 1609 1609 1610 1611 1612 1613 1614 1615 1616 1617 1618 1619 1619 1620 1621 1622 1623 1624 1625 1626 1627 1628 1629 1629 1630 1631 1632 1633 1634 1635 1636 1637 1638 1639 1639 1640 1641 1642 1643 1644 1645 1646 1647 1648 1649 1649 1650 1651 1652 1653 1654 1655 1656 1657 1658 1659 1659 1660 1661 1662 1663 1664 1665 1666 1667 1668 1669 1669 1670 1671 1672 1673 1674 1675 1676 1677 1678 1679 1679 1680 1681 1682 1683 1684 1685 1686 1687 1688 1689 1689 1690 1691 1692 1693 1694 1695 1696 1697 1698 1698 1699 1699 1700 1701 1702 1703 1704 1705 1706 1707 1708 1709 1709 1710 1711 1712 1713 1714 1715 1716 1717 1718 1719 1719 1720 1721 1722 1723 1724 1725 1726 1727 1728 1729 1729 1730 1731 1732 1733 1734 1735 1736 1737 1738 1739 17

tatus, num. 6.) nulquamque, à nobis definibilem, ita Recentiores, ac non admodum praeceos Doctores scholasticos censuunt fature Bubalus, & principius affirmatus sententia, adtipulator, patetque, ex Caetano, & Ferrara, citatis, num. 6. & si immo-
rita admiratione proxime memorata ab Angelico Doctore (vti eis tacitus confitens Molina noſſet ad citatum art. 3. d. 1. §. Concluſio D. Thomae) & alij defecerint, item conſtat, ex Valencia ad qu. 50. art. 3. punc. 3. Vazq. disp. 180. c. 2. Ioan. Pzpo. ad eundem art. 3. §. verum nibil. Soarz. Iupra citato, c. 12. & 13. atque iuſta citandus, ex. 1. p. lib. 6. de predefinit. Quirós citat. d. 52. ſect. 5. §. quantus ſit; quanuſ tam hic, quam Molina, & Thomitæ, & reliqui Dominicani cum Caetano, & Durando ad-
miratione illa in debita perculsi rem nobis incertam eſſe; non ita simpliciter doceant, vt non porius, af-
firmantem ſententiam, s. i. hom. indignam indicare, & horre videantur. Reliquis vero citatis pro noſtra conſlutione conſentit Arriaga, d. 1. ſect. 4. n. 13. §. ul-
timo de numero. Certe cum S. Thomas, Antoninus, & Bernardinus Dionyſij Areopagite (cuius tanta in rebus angelicis authoritas) ſententiam illam eſſe conſeruent, pie, & laudabilissime diſcutent illi pro ea
tuenda inſtruſio inſuerint; tamen poſtea Dionyſij mente meditatus indagata, eius diſcurſus firmita-
tem per otium tentantes scholastici, pietate, ſimili inuenient, imbellem, etiam ſi Angelis multitudi-
demonum addatur.

6. Denique duo reſtant obſeruanda. Primum contra ſententiam memoratam Caetani, Ferrara, & reliquorum Recentiorum Dominicanorum ex-
mente S. Thoma diſtoria, vt vidimus. Nempe An-
gelorum numerum, excedere eundem ſpecieis corporis ſimilis ſump̄is. Cum enim aſterat idem in-
diuīquum quecumque Angelum ſimilis ſpecie à reli-
quias omnibus diſſere innumeris Angelorum ſpe-
cieis abſque viſo fundamento inducentur de facto
ex viſo hoc multitudinis ſpecierum; cum tamen viſ
hierarchiarum, & chororum gradumque in hi-
diuītas ab ſcripta tradita ad eorum ſpecies multi-
plicandas ſufficiens fundamentum doctis cordatis-
que aliquibus Theologis ſit, alijs adhuc non indi-
eſtis, repugnantibus, vt qu. ſequente, parebit. Qua-
plane ratiō rgentius premittit Thomitas Dominica-
nos reliquias, quia reliquorum omnium indiuiduum-
rum numerus Angelorum multitudinem excedere
putabunt cum idem quasif ex S. Thoma mente de
multiplicatione ſpecierum pro indiuiduorum Ange-
lorum diſtate cum Dominicani illis conueniant.

7. Secundo: contra innominatos aliquot apud noſtrum Arriagam, qui exceilsum numeri Angelorum reſpectu indiuiduorum omnium corporeorum coniunctim ſumptorū docente, vt illud incredi-
bile acque ipsi proinde absurdum, illarum de ex-
cessu multitudini, arenarum, foliorum atomorum
euent, adduit S. Thoma, & ſuam hanc ſenten-
tiam, de indiuiduis corporeis de le totalibus, &
incontinuis ac, ſeparatis, quia determinatam mag-
titudinem requirunt (cuiusmodi animalia, & vi-
uentia omnia ſunt) non autem de indiuiduis to-
talibus, & per accidens ſeparatis, vt arenis, ato-
mis contingit intelligendam eſſe: quia in ſemi-
num omnium granis, vermiculis, & animaliculis
minimis, pediculis, cimicibus, pulicibus, herbis flo-
ribus, & alijs, minutissimis piceulis, &c. que
omnia de ſe indiuidua totalia, arque à ſimilibus
ſpecieis eiudem separata, & minuta determine mag-
nitudinis ſunt) facit incredibilitatis, & ab urdi,
quod reputant, non maneret, ſed & illud mirabilis
eſt quod idem addunt. Nempe, conſlutionem hanc
ſuam de excessu magnitudine, hac Angelorum nu-
merica verum habeat caſu, quo ſpecie eiudem An-
gelica plura indiuidua ſint, ſecus, ſi vnu tantum
ſpecie cuiusque ſit. Numerus quippe hic compa-
tiuus Angelorum, ſi cum aliquo quali quali, adhuc
apparenti fundamento afflerendum de facto eſt, cum
poti arbitrii diuini tandem ſit, ex ſcriptura ſolum,
& Patribus, vicinque, vmbritate, intellectis aſcri-

debet in quibus de numero eorum hoc compre-
nendo (ſi velis) absolute eſt fermo, quin eius conſi-
ſit, aut non ſint, vel umbra reperientur. Secundo,
valde mirum etiam ex ea conuenientia in pre-
dictis verum de facto habere ateo eorum num-
erum de facto creſcere, vt immensam ilam corpo-
rū, inanimatum, & viuentum, & animalium in-
dicatorum multitudinem de facto ſuperet, & ex-
cedat: quare opinio hæc inans delitio cogitatio, &
dormientium potius, in omnium, quam Theolo-
gica ſententia eſt.

CERTAMEN VII.

De numero comparativo Angelorum cum
totā hominum collectione aliorum ſen-
tentia reſecta.

1. DE numero comparativo Angelorum ſecunda
difficultas eft, an multitudinem omnium ho-
minum sit maior in qua prima ſententia ſi ve-
rum, aliquor Athanazio. vt minimum coram eorum
vtr orumque numerum equaliter estimantur, ut ipſe refert, qu. 2. libri quatuor in diſcōnua
pro qua inducēbant illud Deuter. 13. Conſidera-
termos populorum iuxta numerum dyblos, &
legunt Septuaginta interpretes, verum vagis le-
ctis ex hebreia fundamenum euerit, legi, iux-
ta numerum filiorum Iſrael, & alterius leonis le-
ſum nobis aperuit, filios Iſrael, & ſubinde faciles
filios Dei pre populis gentium. Angelicis, qui
qui non temet in ſcriptura leguntur id quod
pat ibus aliquibus occaſione (vt ſuper viii.)
dedit aberrant, vt Angelos mixtos multitudi-
nibus ſeruantur, ex eo quod filii Dei ad filios hominum in-
gressi ab ſcriptura dicuntur. Secundo euenit ſen-
tentia huius fundamentum ex inuenio cap. 8. &
verbu 6. exprobrandi Iſraelitis in ade benevolen-
tium Iuam Deum ingratitudinem. Primum ſecunda
beneficium Iſraelitico populo teken numeri illo. 8.
quod ſcilicet, quando diuidebat alij ſimilis que-
do ſeparabat filios Adam, cuique de terra & regno
in qua viueret, & habitatet proprieſtate, & regio-
nem opimam, que multitudini filiorum Iſrael non ad
necessaria modo, ſed ad delicias ſufficeret, ac ſuper-
effet, quasi filii dilectionibus, vt narrat minus
per textus, ob fundamen- deſtitutum ſchola-
corum nemo hinc ſententia adhaſit.

2. Secunda ſententia: opera maioriſ (in vero
maioriſ veritatis ne cito) in uolum nominari ſchola-
ſtificum habet Patronum; refetur tamen verbi
neſcio, quibus ab eodem Athanazio idem. Doce-
at, Ang. locum numerum omnium hominum
multitudine elle minorē, fundamen- deſtitutum
ex capite ſumitur. Primum, ex vulgata Patrum legit oria
de Angelorum apostatarum ſedibus, ex predellinis
hominibus ſeparandis. Scindunt, ex multitudine
Angelorum apofatarum, que teria creatorum om-
niū eſſe putant, ex Apoclypsis, 12. vbi draco, lea-
lucifer tertium stellarum partem, id est Angelorum,
cauda ſecum ē celo traxile fertur. Primum doceat
August. 2. 1. de ciuit. c. 1. med. & c. 18. 6. & 6. Enchir-
idij Athan. vbi proxime, Reda in id, ad Epheſi. 1. Pro-
prieſt. reſtaurare omnia in Christo Angel. 1. Cur Data do-
mo c. 28. addens, oportitum, fine anima peritudo, non
poſſe defendi, lfd. 1. de ſummo bono, c. 12. n. 1. ſed
Magn. 31. moral. cap. 19. & hom. 34. & 44. in Euang.
Secundum autem Ecclesiæ ſententia videatur: que ea
verba de bello ab Angelis Michæle dicitur, cum Di-
bolo, & demonibus ē celo in barathrum detulit, in
illius festo intelligit, illigie applicat. Cum autem reſ-
tentia hominum parte minor multitudine predefini-
tum, ſalvandorumque ſit, (vt Patrum communis ſen-
tentia)

ORTA. GA
In J. pat.
D VIa.

tentia fert, & proh malum fere oculis cernimus,) sit plane: duas alias, hominum præceptorum partes Angelorum bonorum numero valde excedere, ac minus sui parte Dæmones æquare: ac proinde totum creatorum Angelorum cæsum omnium hominum conuenit longe esse minorum.

3. Verum argumentum hoc parum roboris habet, & assūmit incerta. Nam illud de tercia parte stellarum Draconis Cauda ē celo deturbata, non de Angelis & lucifero, & celo, in quo sunt conditi; sed de celo mystico Ecclesiæ, ex hominibus, qui in Ecclesia Dei, ut stellæ lucebunt, interpretatur Ricard. 4. in Apocal. glossa S. Ambroxi in cum locum prælrium hoc fuisse Christi & Apostolorum, Michaëlis, & Angelorum nominibus signatorum, cum Dracone, & Angelis eius Iudeis in Christum certantibus determinate intelligi: Communis interpretatio Michaëlis, & Angelorum, cum Diabolo, & Daemonibus homines incerti motibus instigacionem horum in malum, & illorum contra inspirationibus in bonum trahentibus prælrium designati in quo Diabolus tertiam partem, id est magnam hominum copiam, traxerit secum Patres, & interpres copiose referunt Vaquez d. 25. c. 2. Viegat in Apocalypsi. 12. vbi etiam Ribera, prælrium hoc Angelis cum Antichristo, cuiusque satellitibus, sub mundi finem iuuando fideles, ut ipsos superent, neque gloria consecutione frustrentur futurum describi putat. A qua interpretatione pars diffas Alcazar nofer, ibi q. 3. cum locum de bello contra Idololatrias nomina Diaboli, & Angelorum eius significatos a Christo Domino, & fideliis, Michaëlis, & Angelorum nomine significatis habito, & habendo, quam interpretationem fuisse probat, & Cyrilii, Nazianzeni, Basilij, Auguſtini, Gregorij, & aliorum testimonios confirmat. Magnus Gregor, de bello, de personis, & materia discordat. Center enim Angelicum demonium, tunc fore, ut hos in infernum precipitem, sic enim sit, hom. 34. in Euang. Unde & ille antiquus hoſſa, qui Deus esse per superbiam simili concepiuit, dum in fine mundi relinqueret extenso supplicio perirendus eum Michaelis Archangelo praefatatura eſo peribebitur. Quod si, nec de prælio in celo boni, Angelis contra Apostatas, iuxta interpretationes, & earum quamus, præcipue, & communis appendiculum, si ferme deturba tercia Angelorum pars sicut aliquo fundamento non confit, sed hominum potius, & sententia huius probatio euangelicit. Verum & si de prælio in celo inter Angelos, & Dæmones eorumque daem & Apostatas deturbatione (de quo non ex infinito inferius) haſſo firmo. Ut vniuersa putat (inquit Ribera) ab Ecclesia intelligi, argumentum aliunde euangelicit. Primo enim tercia stellarum, seu Angelorum pars Draconis ē celo runc tracta dicitur certa parte, & numero comparatio sumpto, pro incerto, & indeſinito frequenti scriptura locutione, ut multitudine eorum magna tracta significetur, ut multa eruditio fieri obſeruerent. Maldonatus, in d. Ioannis 10. n. 12. Ecce totus mundus ab ipso eum, Lorus. Psalm. 89. ad ea verba, Mille anni ante oculos tuos, Psal. 104. ad illa verba, quod mandauit in mille generationes. Quo etiam paſto, nil eo arguementum, pro prefata sententia concludit: cum tertiam determinate partem Angelorum ē celo eiciat superponat.

4. Secundo lapsorum numerum, saluandis hominibus expoundit (sive quo nil ratio probat) incertum etiam est Athanasio, Idorio, & Anselmo locis etiatis, solum Deo cognitum. Nec locus ad Ephesios 1. & alius ex Psalm. 109. indicabilis in nationibus impletis ruinæ, ex quibus Patres memorati, atque alij autem explendas ledes vacua Dæmonum, satis non vrgit. Tum quia pro instaurare Hieron. vertit recipitulare, id est ad unum caput scilicet Christum omnia, sive omnes tam Angelos, quam homines in Christo redigere significat, ut ipse Chrysostom, Theophilact. Anselm. & alij apud Cornel. à Lapide. Sed instauratione, & contendit admissa restauracionem, non æqualitate numeri, sed qualitate virtutum, &

gloriam à malis Angelis perditarum censem aliqui Doctores ignominati, nec reprobati à Bubalo ad ciatum art. 3, quæsto uno diffic. 3. §. 3. veriū, non defunt etiam, id, quod videntur satis indicaſſe Augustinus in Enchirid. cillo 62. sit fatus; in Christo inflatur, que in celis sunt, cum id, quod inde lapsum, est, ex hominibus reditum, que non tam numerum personarum, quam aliquid in celo per apostolos perditum, atque in celo per ipsos habendum, si sterilent, videntur innuere. Et Gregorius adhuc clarius cit. lib. 31. moral. c. 19. in ipso instaurantur ea, que in celis sunt, unde Apostolus Angelis superbie reſſerunt. Huiusmodi autem instauratio, vel sola ei para, non solum sufficit, sed excedit. Denique tertiam illam partem Angelorum chori, viuis, & respectu illius, non autem Angelorum omnium fuisse probabilit. S. Thomas opinio est t. p. q. 61. a. 9. ad 3. Nec cum eius ratione, pro longo maiore numero Angelorum, quam sit corporum omnium multitudo potest oppoſitum defendi, neque lapsorum Angelorum, numerus tota cunctorum (necum prædictiorum tantum) præter hominum multitudine expleri potest. Hac duo prædictum illam Psalm. 109. Conſtitutionem æque debilitant, & si intentus fenus eis verbis contineatur, ac non alij valde diuersi, d. ruinis infidelitatis, & peccatorum hominum, vt ait Molina citato a. 3. d. 2. fine.

5. Difficilis locus Gregorij hom. 31. in Euang. pro hac superbet sententia, communiter ab eius impugnatibus dissimilatus, sic haber. Superna illa ciuitas, ex Angelis & hominibus confat, ad quam tantum credimus humanum genus ascenderemus, quoniam illius contingit Angelos remansisse; quod si pauculus prædictiorum, saluandorumque hominum, præ reprobis numerus saluatoris Angelos, duplo, ut minimum, laps plures, numero exæquat, lapsique subinde plus duplo, triploque, reprobri homines numero excedunt: tota hominum collectio, creas angelis cunctis longissime excedet, cui fauent. Antelmus lib. cur Deus homo c. 18. & Augustinus citatis locis, putantes plures homines saluandos, quam Angeli perierint, & indeſinito plures. Notanda præterum sunt hæc, ex c. 9. Enchiridij, & 22. de ciuit. c. 1. de gratia Dei hominibus collata: Ut inde supplet, & instauraret partem, que lapsus est, Angelorum, ac sic, illa delecta, ac superna ciuitas, non frandetur sursum numero ciuium, ac foris a ſuperiori latetur. Ceterum quoniam lingua Latina peritis, non numerum, sed magnitudinem, & excellētiā in aliquo substantiū, cui adiungitur, significat. & ipso Gregorij textu fatus denotatus, si enim minus proprie loquens, virorumque numerum velle æqualem denotare tantos homines dixisset, quoniam remansisse Angelos contigit, nec tantum ascendisse, fed auctam esse numero humanam naturam, loquitur ergo de magnitudine, & excellētiā sanctitatis, virtutum, & gloriarum, quoniam in prædictiorum eucta est, & auctor humana natura, ut cam, ad quam, quantumvis, magnam Beatam Angelum pertingerint exæquas, que sententia non est alia ab ea, quam ex ipso recitabamus, proxime n. 4. Anselmi, & Augustini loca, nil huic sententiae fauent: quidem non definendo; sed piis ac sub dubio discurrentium de his, quae fieri possent, verba sunt, quoniam exquo saluandorum hominum, & lapsorum Angelorum, numero afflitionem particula fortasse non præcedat. At tandem illa particula, ut inde factum non denotat, sed intentionem in gratia donis, homini collatis, que efficax finis gloriarum absolute non fuit, neque effe, ut vidimus controu. de voluntate potuisse quare neque ex ea præfatus numerus prædictiorum de facto afficerit ab Augustino: sed quatenus ex Deo, eius voluntate, & gratia, quam ex ea intentione, & voluntate, ut implatur, ex his & instauratur, tantum gratia sit hominibus impeditum ut equus saluandorum, immo excedens lapsorum Angelorum multitudini numerus fore si omnes responderent.

6. Tertia sententia absolute docet rem hanc, sive ab autoritate scripturarum, & Patrum, sive à ratione, esse nobis profusus indeſcribilem, & incertam, æquæ,

86 Controu. VIII. de Angelis,

ac de numero comparatio corundem cum corporum omnium collectione diximus cert. 5. num. 4. ita censet Molina ad citatum art. 3. d. 2. sine Soarius 1. p. lib. 6. de comparatione praedestinatiorum, & reprobatorum c. 3. Quicquid citat. sicut. 5. n. 5. 1. & 5. 2. & si enim de numero ab soluto videatur locutus, tamen cum relatis prius sententiis de numero comparatio suam conclusionem statuat (atque fine numeri 52. earum fundamenta pra eorum levitate afferat solutione non egere, de comparatio etiam loquitur eidem sententia censetur Vazquez citata d. 18 i. c. 5. si tamen S. Brigite revelatio à Dionysio Cartusio, memorata ac postmodum à nobis referenda, non adegit; cuius sanctitatem tantum merito tribuit, ut quanquam rationi, & authoritati stando nihil definitum cum fundamento, posse arbitretur, tamen ex ea revelatione pro maiori valde Angelorum, quam hominum numero demum steterit. Sententia huius fundamentum positum ab ipsis, & fusus à nobis haec tenus, est durum sententiarum à fundamentis disiectio. Solum refat fundamenta sententiae afferentia Angelorum numerum maiorem omnium hominum numero esse disertare, id Molina, & Vazquez factu facile factumque est ut putant ostendentes hominum cuius & si Angelorum ex infinita hierarchia, & superioribus aliis numeri minorioris, & vt plurimum, choro eius infinito (qui angustior adhuc reliquias ciuidem Hierarchia choris est) custodia deputetur. Nihil tamen inde potest, pro maiore Angelorum, quam hominum, numero concludi: cum idem Angelum pluribus hominibus custos deputari à Deo possit, saltem successione, ut defuncto primo eius cliente, & pupillo homini aliis, acquisitis succedentibus, possit iterum, atque iterum, eorum custodia delegari ceterum neque hoc vnicum, ex Patribus, & ratione Theologica pro maiore Angelorum, quam hominum numero augmentum est, vt cert. 8. iam ostendam. Nec, si vincum fore, demonstrationem certumque, & irrefragabile fundamentum non esse solum modo probaret easius: cum tamen ab eius sententia Patronis probabilius tantum esse, & probabilitatem illam reliquias ostendere contendatur; & quidem Vazquez ipse, sic respondens, amplius aliquid Paulo superius dedidit ibidem §. si numerum ex dicendis à se d. 245. dixerat enim. Non est autem verisimile eundem Angelum successore diuersorum curam habere. Quo à verisimilitudine, & prouide à probabilitate easiorem, quam postmodum huic argumento adhibuit anticipato exclusit, & conjectarie ad ea, que d. 245. c. 1. n. 2. §. verum communis sententia patrum, & scholasticorum erat dictum: nempe singulis hominibus, singulos Angelos deputatos negari, sine temeritate non posse. Cui confone censet Molina q. 113. d. vi. que est ultima de Angelis §. quod autem uniuersique, ex communi, & explesia iustitiae Martyris sententia.

CERTAMEN VIII.

Magno valde numero creati Angeloi cunctis hominibus excedunt; excessus tamen determinatus nobis ignotus omnino, & indefinibilis est.

Integer titulus communis sententia Doctorum Scholasticorum, & factorum interpretum est, ramet primam eius partem magis expresse tradidissent, secunda parte, seu conclusione, vt plurimum, ab eis omissa: quia ea de re non solum discerni nequeat, sed, ne quidem disputari, cum probabilitate pro aliqua parte possit, ut mox ostendam. Primum igitur partem seu conclusionem prefaxim docet Valentia d. 4. q. 1. punct. 3. §. Secundo probatur iunctis his que de Angelis tutelaribus, ac Daemonibus hominum tentatoribus docet, d. 8. q. 6. p. 4. Vazquez, ubi

proxime. Bubalus citata difficit. 3. per totam, Ioan. Propositus, ad citatum a. 3. §. Hanc igitur, sub fin. iunctis maxime, que docet ad. q. 64. post dubia ad. a. 4. tract. vltim. de Angelis, quod inscribit. Brevis tractatus ex eodem dub. 3. §. Certe communem, Attinga citat. d. 1. lect. 4. num. 15. §. Ad hanc secundum, stat pro eadem Raymundus Sabaudus in sua Theologia naturali tit. 219. licet aliquot non a deo foliis rationibus vratur, fidelius Lorichus Theologo nouo virilissimus Theologo verbo Angelus num. 4. Æneas Gazeus Platonicus, & Christianus Philolplus Cenone Imperatore libro incipito Theophilus, t. 8. Biblioth. Veter. Patr. illis verbis, *sic et p. mortalium in decies milles annos hac exterius sensu exposta vita producatur, nunquam tamquam opinari posse Angelorum, & Daemonum multitudinem humanae animalium numerus par erit.* Nec quod de veteribus Beatorum Conuivis apud Elyios campos addit, ex propria sententia, sed ex Platone, & Socrate & metaphorice, laudatque, quatenus Catholica veritatis, quam ubique traditae explicanda inferuntur, & si pia interpretatione vir philosophicis locutionibus affuerit egeat quandoque. Pro eadem quoque sententia stat Agidi Rom. Intra, & quicquid Thomistæ certam. 5. numerum Angelorum omnium corporum multitudini præferantibus: quicquid item omnibus & singulis hominibus singulis Angelos custodes designant: & commune Patribus ac Theologis esse, & oppofitum, subinde temerarium Vazquez noster aiebat: quod ipsum de Daemonibus tentatoribus centetur Patribus, & Theologis, & Philosophis pluribus, quos d. vlt. de virorumque officiis, & ministeris agentes recitavimus; inde ego probatores, a ratione Theologicis inchoamus.

2. Idecirco prima sit. Angeli custodes, vt plurimum, omnibus, & singulis hominibus singuli, & proprii uniuersique, nec viri pluribus simul, nec successione adiunguntur: ergo Angeli infinita Hierarchia, & chorii etiam infiniti, numerum omnium hominum exauant. Probatur consequentia, quia ex eo infinito choro omnes hominum custodes, vt plurimum deputantur, ex communi Theologorum sententia: quare tot in eo choro Angelos, vt minimum esse, quod homines omnes sint, necessarium erit, si verum sit antecedens. Dixi, autem, vt minimum, quia eius chorii Angelii plures alii ministeris pro Dei, nunc obediens creati, atque nati sunt: inde vero inferitur rursus: ergo multitudine tota hominum superatur ab Angelorum numero, minore, quam oculo chorii Angelorum, reliqui & superiori, ipso confitimus. Antecedens, ex quo virumque legitime inferitur, probandum per partes est. Ut primum, quod singulis & omnibus (ab ortu excepto) hominibus custos Angelus à Deo deputatur ad dogma Catholicum Theologicum, ac fors fidei nostra formaliter, vel latenter proxime spectat: quod autem, ut Angelus pluribus hominibus custos non detur, certum est. Cum hi pro suo arbitrio, quicunque ab alio distingui possit, ac de facto saepe ad tantam distantiam distinguitur, & migret, ut nequeat Angelus virumque simul custodiire, atque opportune virumque pro periculis, occasionibus, calibus, & tentationibus succurrere. Quod vero, pluribus viris idemque custos successione deputetur, expresa sententia est Iustini Martyris q. 30. ad gentes, & oppositum vero simile non censuit. Valquez huius argumēti euacuator, ac ceteris Theologis est communis, vt omnes probabile doceant, neque oppofitum sequatur. Est infuper Thomistæ cum suo praecitore Angelico q. 113. 5. 2. n. videbimus. D. vlt. citata. Sed eius rationes hic perstringam. Primam ex corp. articulis, ubi sit: Angelos, ut pro Diuina prouidentia ministros exercentes, que corruptibilis, in ordine ad rerum perpetuitatem præcipue attendit, speciebus horum à Deo singulis deputati: quare & hominum singulis animis perpetuus deputari etiam debet Angelos singulis eius verba sunt: *Providentia Dei comparatur ad singularem hominem, sicut comparatur ad singularem Iherusalem.*

rerum corruptibilium, non autem, ad earundem speciem singularia: sed diversi ordines Angelorum deputantur; secundum Gregorium diversi rerum generibus: unde etiam rationabile est, ut diversi hominibus, diversi Angeli ad custodiā deputentur. Secundam ex solutione ad 3. quia ex diversa hominū dispositione ad alium finem media, & prefida diversa Angelorum adhibenda sunt unde custodum Angelorum custodius alterius responsum, & discordia Angelorum circa, homines sibi commissis observata ex scriptura à Gregorio 17. moral. in Iob. cap. 8. contigit: dum, quod commissus Petro huic, Angelo ob eius dispositionem prodest, alteri, cuius custodiā alius Angelus agit, ob eius dispositionem diversam operis, ad finis consecutionis: quare & singulis diversis Angelorum presidia, & iubida debent designari: scilicet, ob mortuum diversitatem, ceteris diversis diversi Angeli tribuntur.

3. Tertii ratio, quae & proximam confirmat, est. Quia in natura siue in naturali prouidentia diversis vībus etiam successiū habendis idem instrumentum non patitur, ne natura seu prouidentia naturalis Dei instrumentum inopia absurdaria arguitur, atque eadem inopia Deo indigna arguitur, si unus Angelus, quippe, v. g. curam, & custodiā egit, eo vita functi succedentes Franciscus custos designatur, quasi alius non habeat Angelum Deus, vel pro prouidentia & voluntatis curitate nolit alteri Angelico custodiā Francisci committere: ergo nec successiū eidem Angelō alterius ab eo, nisi custos primū designatus est, cura à Deo committitur. Major fuit Ariofotē digna obseruatio, ex diversitate organorum vītūm in animalibus ad diversa mutua obvēda 4. departib. animal. c. 7. hac verba. *Instrumen-*
tum noi idem *ut* *fūs* *diffimiles* *haberi*, *si* *hīc* *poteſt* *ēc.* *Nl* *enīm* *taile* *natura* *facere* *solēt*, *quale* *per* *ino-*
pīam *as.* Quarto probatur: Cum ex Dei erga omnes honores amore, & talitus eorum desiderio, tum ex Angelorum excellētia, & dignitate. Primum enim valde commendatur, si in cuiusque salute unum Angelum custodem, & officia eius, in totum, ut sic dicam, impendat; minuitur autem, si cum alteri cuiuscum deignerit, cum quo, custodia officia partauerit. Maxime cum ex custodia, erga primum prouector ad custodiā, eiusque officia erga alium obveniā; Angelus non evadat: ex qua solū prouectione, in hominibus, qui alterius Pädagogus probatus fuit, folet a Patre filij sui eligi Pädagogus; tandem alias decantus eligeretur alius, qui alteri, in eo muovere non feruisset; excellētia vero, & dignitas Angelorum exigere videatur, ne pupilli primo defundō, alterius pupilli post modum, quasi mercenarius Pädagogus, cuius sc̄utiodiō expositus, curam significat, & si enim, ex obedientia, & obse-
quendi Deo amore, & humilitate hominum custodiā Angelus suscipiat, fatis eius in Deum amor obsequientissimus, & humiliat, in viuū hominis custodiā suscepta exercetur: vt Hieronymus, Bernardus, aliquie Patres expendunt. Quibus etiam virtutibus, & hi superioris chorū Angelī non minus vigeant, eorum tamen dignitas ita à Deo attenditur, ut nullius priuati homini custodiā praeclīe vi-
lus vincuam sit missus. His igitur rationibus fatus antecedens illius primi veritas suadet: ex quo legimus, ut vidimus illationibus, & oīto, ut minimum patibus Angelos cunctos multitudini omnium per cuncta secula hominum excēdere monstratur. Dixi autem, ut minimum, quia, si quo gradu chorū, & hierarchia superiores sunt, eo inferioribus Angelorum numero excedunt, (ut probabilis plurimū sententia fera) maior longe hic est excessus: quod si Sancta Brigita reuelatio inferiori subiicienda (quam ranti Valques noster merito facit) de Angelis pro quo quis homine decem, de creatis ad custodiā hominum ministerium (vt ultimum) intelligatur, de-
cies, & amplius multo, (certo numero pro incerto, vñrūpato) excessus Angelorum, in numero hominibus vniuersis esse conuincetur; & is quidem, ex Angelis custodibus hominum solummodo ar-

guendo, qui infimo hierarchia & choro sunt.

4. Amplior enim valde excessus iste deprehenditur Angelis regorum, Nationum, Provinciarum, vībūm, specierum omnium corruptibilium custodibus, & prefectis: quos esse ex scriptura, & Patribus didicimus, quis, & de quibus, d. vlt. citata eruditio, non pauca ab antecelsoribus Theologis nostro praefterit. Bubalo collecta, cit. a. 3, queſt. vnic. diffic. 2. §. 1. & vnic: fatis nam proinde sit Parvum loca indicare Dionysius de caeli Hierarchie c. 9. iuxta accuratam praefterit nostri Lanfeli diuisionem Clement. Rom. 2. Recognit. Athenagoras Legatio pro Christian. Nazianz. orat. 32. ante med. Basil. 3. contra Eunom. sub init. Hieron. Dan. 10: ad id Princeps Regn Periarum refutat mīhi. Isidor. Pelusiora lib. 2. ep. 55. Theodoret. q. 3. in id Genet. Statuit terminos genitium pro numero Angelorum Dei. Gregor. 17. moral. c. 8. Idōr. 1. tentat. c. 10. alias 12. qui de gentium, Regnum, Provinciarum, custodibus expresse loquuntur; de Angelis vero specierum corruptibilium eadem claritate Origen. hom. 14. innumerous Augustin. q. 79. ex oīginta tribus, init. Damasc. c. 2. de fide c. 4. init. Andreas Casariensis, qui floruit circa annum Domini quingentūmū, id explicans Apocal. 14. qui habebat potestūm supra ipsūm. Nec difſerit Hieron. in id Abacuc. 1. Mundi sunt oculi nū ēc. stultitia dannans librum, qui Angelum Tyrum nomine p̄aefesse repubis, & alios aliis generibus pīcūm, animaliū, & plantarū ait. Diximus enim de omni scientia, & omni prouidentia Dei agentes speciale Dei, & Angelorum erga homines prouidentiam, erga alia etiam à Hieronymo, solummodo negari, vt Molina Vazquez, & Theologi reliqui eius testimoniis ostendunt. Horum omnium custodiā proinde, & praefecturam Angelis deferunt S. Thom. q. 13. a. 1. corp. ex Platonicis, & Philosophis sapientioribus, & a. 2. Ampliatur secundo Angelorum numerus comparative, ad homines ex numero Damōnum tentatorum, qui totidem, ac custodes sunt, & singulis hominibus singuli ex Parvum, & Ecclesia Catholice perpetua tentantur. Ita Hermes Pauli Discipulus t. 5. Biblioth. circa annum Domini 120. lib. 2. mandata 6. Gregor. Nyssen. de hominis opifici versus lib. med. Celsian. Collat. 3. Abbat. ſcen. c. 17. Theodoret. ad. c. 10. Daniel. Origen. 3; periac. c. 2. ex peruerculo libro de Paforibus; maxima apud Patres, authoritatē, & ex epistola S. Barnabæ; & si apocrypha, Tertullian. lib. de anima. c. 39. S. Antiochus ante annos mille circa annum Domini 614. Florens lib. homiliar. homil. 6. t. 2. Biblioth. Veterum Patr. Lactant. Firmianus lib. 2. c. 14. Greg. moral. in Iob. 16. indicat fatis imperfectus hom. s. in Math. Chrysost. hom. 3. in capu. 1. ad Coloss. Hieronym. in capu. 6. ad Ephef. ad id. Non est nobis collaudatio ēc. S. Bernardin. senens. t. 4. ferm. 48. de amore misericordiae, & est communis & statu scholasticorum sententia cum Magistro in 2. d. 11. & S. Thoma q. 113. citat, notis Valentia d. 8. q. 6. pu. 4. & Vazquez d. 245. c. 2. centent posse probari etiam, ex illo 2. cofiat. 12. *Datus mīhi simius Carnis mee Angelus satana ēc.* Patres hōc & Philosophos, non paucos recitabimur d. vlt. Semper, excessus iste adeo magnus determinati, seu determinabilis à nobis numeri sit videamus.

5. Dico secundo. Numerus, quo creati Angelis, cunctis hominibus, excedunt incertus nobis prorsus est, nec nisi abſque fundamento, à nobis determinabilis, siue absolute, siue comparative. Tot v. g. decem, viginti, centum, vel mille patibus, sunt Angelī plures: est communis Theologorum conclusio, & à ratione, eius prima pars demonstratur. Nequit nobis esse notus, aut cognoscibilis numerus, determinatus quo, vna multitudine rerum, alteri excedit, nisi notus cognoscibilis nobis sit numerus determinatus vniuersi que multitudinis: atque numerus determinatus hominum pro quatis, & omni duratione mundi aliquid absolute existentium, nec ratione, nec reuelatione notus est, neque ratione à nobis vllatenus cognoscibilis: itemque etiam de numero abſoluto mul-
titudinis

ORTEGA
In d. parte
D VIa.

88 Controu. VIII. de Angelis,

citidinis Angelorum, ut vidimus supra; ergo neq; numerus abfolitus illius excelsus determinatus notus nobis, aliquo modo est, nec à ratione cognoscibilis, quare neque est, nisi per temeritatem determinabilis. Secunda conculusionis pars de numero comparatio excelsus illius, viginti, centum, mille partibus pluribus, quam hominum multitudine continet, si à ratione pura, & discursu, ex caosis, principisque naturalibus, eadem certitudine, & firmitate, discutitur eodem. Demonstratur, ac pars prima demonstrabatur: cum ad certum illum excellum comparatiuum abfolitus, determinatus vnitatum, partium tot vnitatibus constantium abfolitus, vniueque multitudinis, numerus cognosci debatur; quod quidem, ex pure naturalibus atque minime pessimis, cum viriulque multitudinis productio, & existentia, quae de facto est, ex liberae Dei voluntate à nobis de se ignota, & naturaliter inaccessibilis, omnino pendeat; quare solum posset esse nobis notus, numerus illius, comparatiuum ex illius multitudinis Angelorum hominum, multitudini ex Dei revelatione; atqui nulla ex tot numeris, determinati comparatiui excelsus illius Dei revelationis: ergo numerus comparatiui determinatus illius excelsus ignotus nobis proflus est, ac subinde non, nisi per temeritatem in determinabilis, ac d. finibilis. Minor proxima nullo alio medio, aut modo, efficaciori probari potest, quam ostendendo eas, qua determinati numeri comparatiui excelsus illius à nonnullis reuelationes putantur, nusquam esse determinati numeri comparatiui illius reuelationes.

6. Primam afferit Dionys. Carthusian. in caput 14. Dionys. Areop. ex S. Brigita, que reuelatum sibi à Deo ait, plures adeo hominibus Angelos esse, ve cuius hominum decem ad eius custodiā possint designari. Ex hac reuelatione S. Brigita (cuius reuelationes tanti ab Ecclesia Catholica habentur) Angelii hominibus cunctis excedent. Reuelationem, vt par est, venor, & admittit; illationem tamē vt illegitima multo ex capite directo. Primo: ex vñtata, scriptura etiam reuelationibus, vt vidimus, numeri certi pro incerto usurpatione, quod ad illationem infirmans fati esset. Secunda: quia simile, & amplius Angeli pro quoquis homine sunt, postea cuiuslibet homini decem designari; quare, vt illatio, aliquatenus teneat, oportet addere reuelationes, non posse vniuequem homini plures decem Angelis custodes depaupari. Tertio: quia eo etiam addito illatio, non tenet. Cum enim Angeli in custodiā hominum, ordinaria, & connaturali prouidentia depurari ex infimis Hierarchia, & choro sint, infimi huius chorū Angelos nouem partibus plures hominibus esse; foliummodo inferetur: non autem Angelos cunctos ex chorū reliquis hierarchia illius, & duarum superiorum, quotum quemuis, quantoque Angelorum numero, suo gradu inferiori, ac infimo excedant, an vero omnes hierarchia, & chorū superiores, inferioribus Angelorum numero æquenter, incertum nobis, ac pura diuinitione negotium est.

7. Secunda reuelatio, non quidem formalis, sed interpretativa, à nonnullis afferitur ex Luke 15, parabola de pastore relinquentie nonaginta nouem oves in deserto, id est Angelos in calo, vt viam ouem errantem, id est humanam natum peccato Adami, vt omnes complectitur homines, corrumptam, quereret, inuenient arque humeris impositam labore, & sudore molto suo ad gregem reduceret. Ex quo loco numerum Angelorum hominum numero nonaginta nouem partibus excedere à Christo Domino reuelatum virtualiter putant: atque à Deo ita esse verius aliquor Doctores defenderunt, vt refertur ab Athanasi, citat. q. 2. ad Antiochum. Ex nouis autem, & nostris Bubalini diffici, citat sentire hoc ipsum videtur, dum recitanda Parvum hunc locum interpretantium testimonia perpendit, §. 1. toto. Primum testimonium est Cyrilli Hierosol. Catechesi, §. vbi, hominum multitudine à mundi exordio ad sua v-

que tempora inspecta, addit: *Magna qualem hac multitudino, sed hac tamen (comparacione Angelorum) pauca est. Plures enim Angeli non agna nouem eis sunt illa, ut vero centum, quoniam immum tantum est genus humanum. Eucherius Lugdicensis. Epist. Pentecost. idem significant decem drachma, quod centum oves: una quoque drachma, & una eis perdita est, idem significant, Nouem vero que refusa sonum traditio Angelorum sunt. Hilar. in Mathew. Can. 18. Quis istas intelligendus est homo. Et sub hinc non vniuersitas sentienda est: sed in vñtatu, & in trece innuminum genus aberrant: ergo nonaginta nouem ouerrantes multitudine Angelorum ea scimus expandi est, quibus in calo est latitia, & cura plena humana. Ambros. lib. 7. in Luc. cap. 15. a tam placitum: diues igitur pastor, quibus omnes nec censua pars sumit. Habet Angelorum, hanc Archangelorum, Deminationem, Praelatum, Thronum, aliisque innumerabiles greges, quos in manus deliquit S. Gregor. hom. 34. in Evangelio ipse enim vñtus habet, cum Angelorum substantiam, & humanum creavit; sed una ouis tunc perire quando, secundum hominē vita pacifica dereliquit in calo. Athan. serm. in Christi verba: i rofeti in pagina inuicuū ē. idcirco veniet salvator relitius nonaginta nouem ouibus, quia non erraverunt (vbiue in calo) vi sed profectus, queraret eum errabundam. Tot autem, tanto rumque Patrum confensus, in eius loci interpretatione, & intelligentia numerum excelsi Angelorum comparatione ad hominem facta virtute, & sapiente saltem ibi contineri sat superque suadet;*

8. Sed certe argumentum hoc adeo levissimum, & rigidiissimum, ex Scholasticis argumentorum vñtib; scriptura, vel Patrum autoritate, ad rem Theologicam pertinut examinatoris Vñzquez, cum hoc scilicet, pro sententiā affirmante plures abfolitus Angelos, quam hominē esse produxit est. d. 180. c. 3. Aferat etiam, arque alius produxit ex d. 180. c. 3. & ego, immediate sequente, huic tamē per negligētum, vñtus solutio priuilevitudo indigo, & respondit sub eisdem parib; suum. Maldonatus vero noster accuratissimus christiana interpres (primitus ex nostris Theologis scholasticis, & controveriarum publicis Prostello, nulli seu veterum, seu Recentiorum, secundum, & ui gloriari commentatorum in Evangelia, reliquo Augustinus videtur) ad caput 18. Math. n. 12. à p. eadem parabola etiam inchoatur relatis pro praetate intelligentia centum ouium prater recitatas partibus, iterum Ambroſia Apologia Davidis c. 5. Itezo, l. c. 21. & 39. & Theophilacto, nihilominus subit. Sub dubium non est, quia de fatis hominibus Christus loquatur, nis. (quod ab iurdissimum est.) Cum paternus dicamus etiam propter Angelos, qui paternos Christum venisse (quia scilicet, & illi oues pedita, & erabunda tunc fuere) satis igitur est non quidam eis reliquisse nonaginta nouem oues, quia non erraverunt, vt vñtus, que sola erraverat, quaretur; si tunc, vel vñtus hominis salvator facere, vt tantum efficit censum homines, quorum vñtus tantum errauit, nonaginta nouem reliquias effert, vt illius vñtus que retinet: quemadmodum boni pastores faciunt. Confirmat, ex sequente verit. 14. vbi ex parabola illa Christus concludit. Si non est voluntas ante patrem reformatum, qui in calo est, (hec nec boni illusione patroris, vt patet vñtus de pueris suis: felicitate abiectionis, ac perditionis peccatoribus, te caro est præposita, immediata sententia, quem discepili, ex parabola intendebat audire. Venit enim filius humilius salvare, quod perierat. Luke vero 15. eadem parabola duabusque alis drachmæ decimæ pedita & filii prodigi respondit murmurantibus Scibis, & Pharisæis, quia hic peccatores recipit. Et manutinet cum illo, quia ad ipsos, qui iusti sibi videbant et familiaritate divertierunt: unde constat aperte Christum Dominum, permisit Scibis & Pharisæis falli de iustitia sua astimatione, illos nonaginta nouem non errantibus comparasse, vt ipsorum inuidit, & querat.

Disp. II. Quæst. IV. Certam. VIII. 89

querulae murmurationi satisfaceret, quin numeri ouium cum eorum numero æqualis (quod ad rem non faciebat) rationem haberet, sed ex iis, que in rebus, ex quibus Parabolæ afflumebantur frequenter inveniuntur, in unaquaque numerus taxabatur, ut recte Maldonatus ad. 15. Luca n. 8. arcae ex adeo minore drachmarum numero parabolæ secunda, & ex uno filio prodigo, & altero solum frugi Patris familiæ parabolæ tertia ad idem probandum à Christo assumptum patet. Ex quo patet rursus illas sanctorum recitatorum Patrum interpretationes pias, & allegoricas meditationes esse conditoris discursibus laxioribus, quam rigidis scholasticæ Theologie, aprias, neque ad hanc etiam permittas numerum excelsus Angelorum cunctis hominibus determinatum euincere, cum tanta sit numerorum in his parabolis ad idem intentum diuerteret.

9. Quoniam vero numerica pluralitas cum entitatu etiam individuorum inæqualitate individua (ut non debat) esse, ut plurimum soter, de individuorum Angelorum entitatu inæqualitate perfectionis dispergit proximum videatur. Et quidem de omnibus existentibus (nendum de possibilibus reliquis) puræ diuinatio dispergit aliter, cum uno vel altero excepto nullum ex nomine adhuc noscamus; paucolorum vero, quos in scriptura nominatos videamus, paucior operationes, ex quibus individua cuiusque, virtus, & perfectio maior, minorve, quam aliorum taxari queat, nobis innotescunt, quare volum de maiore, minore virtute, & perfectione entitatu individua Michaëlis, & luciferi inter se comparatores, questione à Patribus, & scholasticis versatur: statuenter communiter virtutum ad supremum chorum, gradum, & præsum entitatu perfectionem supremam hierarchia Angelicæ, vel Æmoniacæ pertinere, ut virtusque suarum quiesce paratum ducatur. Principiūq[ue] factis luxurie connaturaliter Dei prouidentiam, contra quam nil ex scriptura, & Patribus constat) euincit. Nec cōtra hanc Michaëlis excellentiam facit, quod Archangelus, & quandoque Angelus Michiæl in scriptura nominatur, cum ea nomina Angelorum insinua hierarchia propria sint ut q[ue] cōvenient videbimus. Non enim eis locis ea proprieate significatio specialis in hierarchiarum & chororum divisione (de qua nullatenus ibi, sed viii foli Angeli, & Archangeli, seu Angelorum Principis acceptione ea nomine utriusque, & per antonomasiæ de Michaële dicuntur, generali nomine, qui præcipius Angelus, & Archangelus & angelus & antonomastice attributo: ut de nomine hypostatico & suppositi homini, cum reliquo substantiæ irrationalibus communis, ei tamen, ut principiori attributum applicatur semper à Patribus suis (ut semel tantum de boue à Damasco dictum legatur) obseruerunt Boëtius, eiusque commentator S. Thom. à nobis recitati de Trinit. & Incarnat. d. p[ro]p[ri]o q. 1. cert. 2. n. 7. & si autem Damascenus 2. de fide c. 4. luciferum malorum reliquorum Principem, insinua lumen hierarchie supremum Angelum censat, ut, cui ad fauentes alios Patres refert Soar. c. 16. eamque sententiam referat Augustinus. lib. 3. de Genesi ad litter. tamen ad fauentes Patres non ita expresse fauent, ut aliam interpretationem abhique villa violentia, non patiantur, imo vero germaniore, ut eos legenti apparerit, secundo, & si alium sensum non patenterent pauci illi sunt, ut iam candorum Patrum, & Theologorum multitudini, & rationis momento præpondereant lacrimæ, ut flateret æquilibrio constituant, unde merito S. Thom. veteres scholastici, & recentiores apud Soar. & Arrigai citat. d. 2. 4. scilicet 10. n. 27. §. Secundum dico cum Soario luciferum est supremæ hierarchia, & choro, gradu, & specie suisse censit.

10. An vero individua perfectionis entitatuæ majoris, quam Michaël (atram societate cuiusdem superius Angelus, ut diximus) lucifer fuerit? difficultas definita est. Affirmant Gregor. Magnus sapr. Hieronym. Tertullian. Nizian. Chrysostom. Nyssen. Cyril. Isidor. Bernard. Hugo Victorius Sanct. Thom. apud Soar. & Arrigai supra n. 71. §. Pe' vero, &

Chrysoph. de Ortegæ, de Deo Vno. Tomus II.

alios, estque apud Theologos sententia communior. Videtur facies insinuata, ab Ezechielis, & Ilaia, vbi de eius lapsu in culpam, ac de celo agunt, siueque ornamenti cum naturalia, tum supernatura præstantissima, ac ferre hyperbole, quatuor singularia recentent. Luciferumque, ut Angelum splendore ceteris præuentem, appellant. Accedit ratio: quia cum luciferi peccatum superbia fuerit, quia Deo, salem incarnato, subiecti dereliquerit, vel ei aqualem esse, vel vniuersum hypostaticam, aliame grauitat immoderatam Angelus hominibusque cu[m]q[ue] præcellentiam, Prædictamque appeterit: ea quidem imperia in præstantissimo omnium Angelo locum potissimum habere connaturalis potuit, habensque de facto in lucifero citati Prophæta significare. Addit Granados ex suo illo principio de necessitate Dei ad optimum (fusse à nobis confutato, controv. de voluntate) Deum nos fore Deum, ni sumus perfectio ne Angelus peccasset, quod & falso principio, & via via consequentia deducit, multo enim melius, & facilius supremum Angelum non peccasse intulisset.

11. Censeo Michaëlem Lucifero individua entitate perfectiorem & præstantiorem; quamvis vterque species atomæ iunctim perfectæ Angelice sit: in quem sensum citatos Patres, & communiores Theologorum sententiam interpretor: ut summum, id est, è ipremis in ea perfectissima specie contentis unum luciferum dicant, nec alios eadem specifica præstantia supremos excludant; idem dicitur ad Ilaia, & Ezechielis loca. Vere enim, ac merito Luciferi, cum naturalem, tum supernaturalem ex domo Dei, in qua conditus fuit perfectionem extollunt; tantam vero, imo individua maiorem in alio speciei eiusdem non negant, & si de ea sileant, quia de lapso Luciferi follimodo agbant. Postive autem non leniter Michaëlis perfectio entitatuæ individua maior probatur ex Iude Epist. n. 9 vbi contra hereticos, iam tunc aduersus legitimos superiores suos inobedientes, & per contemptum etiam conrumaces, (vñ n. 8 dixerat. Dominacionem autem supernunt; malitiam autem blasphemant) Michaëlis mod. stiam producit verbis hitice. Cum Michaël Archangelus cum Diabolo dispergans altercatur de Moysi corpore, non est auctor in dicum inferre blasphemant. Ecce. Cum tamen eo esset superior: quanto igitur magis hi inferiores cum sint superioribus suis molesti, & humiliiter debebant obedire, nec eos contempnere, quod argumentum, si omni ex parte, etiam individua naturæ, superior Michaël Luciferi sit, maius, tamenque robur habet, secus, si natura individua superior negetur. Confirmatur: quia ideo Archangelus Michaëlis, seu Princeps, & primatus, militis totius caelis, Daniel. 10. Apocalyp. 12. & ab Ecclesia tota in hymno attributi, meminit Iudas, ut Lucifero superiore ostenderet. Neque enim pars connaturali prouidentia erat, ut sanctus Angelus hierarchiarum omnium Princeps perfectioris naturæ, quam Dæmonum Princeps Lucifer, non constitueretur. Virgo: quia cum individua naturæ æqualitas plurium identitas perfectionis in natura est, quæ cum individua esse non possit; quia conuenit pluribus, specifica esset, aroma saltem, de qua non dispuramus; ergo individuo plurium, entitatuæ inæqualis sub specie atomæ esse debet: ergo si Michaël individua perfectior Lucifer non est, erit individua imperfectior; quod omnium Angelorum Princepem dedecet magis demum, ut, rigidius de superbia sua Lucifer iudicetur, oportuit exemplo humilitatis Michaëlis, qui natura, & donis longe illo præstantior sit redargui, & condemnari, quia excellentia lux posuit Lucifer excusationem prætendere.

m QVÆ

90 Controu. VIII. de Angelis,

QVÆSTIO V.

*De Angelorum in suas Hierarchias
& choros diuisione.*

VÆSTIONEM hanc quartæ proxime im-
mediatam subiungimus, & si ab aliis disingu-
tus non parum, nimirum pôf disputationes de eo-
rum merito, ac demerito, penaque, & suppicio:
quia Hierarchiarum, & Chororum diuisione, & coordi-
natio à Patribus, & Theologis memorata ex solis
Beatis est. Sed tamen, quia ex diuisione, & coordinatio-
ne, per superiores, & superiores hierarchias gradus,
& choros ab infimo ad summum iuxta minorem, vel
maorem naturæ ipsorum perfectionem disposita
à Deo à nonnullis, nec sine fundamento, & verisimilitudine
iudicatur, iure quatuoribus de diuisione,
quod intrinseca naturæ Angelorum, hanc questio-
nem adiungimus, ut propter ipsam subsequenteribus,
perfectionibus, & ex cuius examine diuisione specifica,
qua de facto est in Angelis maiori fundamento de-
finetur ac de gradibus hierarchia Angelica oppo-
ritis, per quos Demones dispositi sunt ad plenam de-
Angelis cunctis, quatenus haberi pro hoc statu pos-
tulat intelligentiam disputandi aditus patebit.

CERTAMEN I.

*Hierarchiarum Chororumque celestium vul-
gata apud Patres, & Theologos constitu-
tio, diuiso, & nominum ratio.*

Hierarchiae græcum nomen compositum à hie-
ros, quod idem ac sacer, valet, & arcos, quod
Principes significat tantudem valer, ac sacer principi-
pati. Tres omnino hierarchias Angelorum esse ex
Magistro suo Paulo didicisse faterur Dionys. Areop.
aque Ecclesiam, quasi ex Pauli ore docuit lib. de ca-
lesti hierarchia c. 6. & vnamquamque earam in tres
choros esse diuisa. Prima, & suprema hierarchia
chorum, sumnum, & excellētissimum Seraphinis
huius proxime inferiorem Cherubinis, & quae eius
hierarchia infinitum thronis ad purum constare nos
docet. Media vero hierarchia chorus primum virtutum
secundum dominationum, tertium, & ultimum
potestatum recenset. Tertiā, vero, & infimam
hierarchiam totidem etiam choros componit. Quo-
rum primus, ex Principatibus, secundus, ex Archangelis,
postremus, ex Angelis confletur: quia nulla res-
pectu Angelorum aliorum inferioris ordinis (qui
nulquam est) præcellentia eis adeat, quare solo ge-
nerali nomine Angelorum designantur inde vero
constat tres celestes hierarchias in nouem choros
Angelorum diuisas, & coordinatas esse id quod ita est
à Patribus, & vniuersa Theologia receptum, ut ne-
gari citra ingentem temeritatem nequeat: imò circa
haretum iuxta aliquos Doctores. Siquidem Genet. 3.
fit Cherubinorum mentio: Seraphinorum IIai 6. Do-
minationum, Principatum, & potestatum ad Ephes.
1. eorumdemque ac thronorum, ad Colosensi. 1.
Archangelorum 1. ad Thessalon. c. 4. ac rursus Ange-
lorum Archangelorum, & principatum ad Rom. 8.
vnde Gregor. Magn. hom. 34. in Euang. ait. *Nouem
Angelorum ordines dicimus: quia videlicet esse, teſtan-
te ſacro eloquio, ſimili, Angelos, Archangelos, vir-
tutes, potestates, Principatibus, Dominationes, Thronos,
Cherubim, & Seraphim*, ac fatis ex datis scripture lo-
cis probat: quare in reuelatis à Deo eam veritatem,
contineri, ac subinde esse de fide censer, & que ne-

gari circa haretum, nequeat. Nec temperari ea cesa-
ra potest. Authoritate Augustini c. 8. Enchiridi la-
tentis fe ignorare, quid ea nomina *Potestates, Domi-
nationes, & Principatus* significant, neque enim co-
rum ignorare ordinem, numerum, & cleruerunt
sed quo vnius ab alio differentia, eis nominibus fa-
gnificata, confitari: illam enim certa fide tenere le ait,
quid autem sit quo differant, facetus iterum ignorare
lib. contra Origenistas, & Priscillianistas c. 11. reci-
tato à nobis textu q. 4. cert. 2. 1. fine.

2. Confirmatur censura ex Patribus reliquis vita-
citatos, Martiali epift. ad Tololanos c. 12. Clem-
ente Romano 8. constituto c. 12. Hilario in Plat. 134.
Ignatio Martyre, epift. ad Trullian. Ant. Abb. epift. 3.
t. 3. Biblioth. Athanas. ferm. 3. & 4. contra Arias.
& q. 4. & 14. ad Antiochum Irene lib. 2. aduersus
haret. c. 54. Chrysostom hom. 2. de incomprehensib. Dei
natura & hom. 4. in Genes. Basil. in sua Liturgia.
Damasceno lib. 2. de fide c. 3. Cyril. Alex. 1. in Ge-
nes. Innocentio Pap IIII. 2. de mysterio Mille c. 61.
Laurentio Iustiniano ferm. de Angelis apud nostrum
Soarez suprad. cap. 13. Bernardo 5. de confidet. &
aliis apud Etilium in 2. d. 9. §. 1. Cum autem hanc fe-
tentia Patres omnes, ex citatis scriptis locis tam
concordia contineri afflant, vel supponant, tam de
fide esse dubium mihi non est: quare, & oportet
haretum esse damnandum. Nec obiectum aliquando An-
gelos, qui chorii, & hierarchie inferioris esse viden-
tur, nominibus superiorum, & contra Angelos, qui
videntur superiorum, inferiorum, & nominibus qua-
doque à scriptura nominari, ut emittat Molina
ad quæst. 108. d. vni. §. Illud notarim & Attagi citat.
d. 4. feft. 3. §. queri tamen potest & Theologis reliqui
ea nomina ex officis, & actibus Angelis cunctis
communibus absolute (& si specialiter huic choro,
& perfectus, atque, ut sic dicam concursum con-
uenientibus) hierarchiis, & choris singulis tribuan-
tibus: ut ex ardenti amore in Deum choro Seraphi-
norum, ex sapientia Cherubinum; & quia & si abolu-
te Angelis omnibus conuenient, ea nomina, & reli-
qua, etymologia eorum absolute attenta, tribus ablo-
lute hoc vni choro, aliud vero alteri specialiter pol-
lunt: maxime, cum aliquid circa homines exercet,
quod non nisi ex præcellenti illa actione, alienus
chori pro priori, ex qua nomen illud in dictu ipi est
Angeli us chorii alterius exercet. Hinc Michael quia
Ecclesie Dei, cum antiqua Hebreorum Danielis 10.
tum Christianæ Præses, Princepsque ab ipsa habet,
Archangelus dicitur: cum tamen ex primo Cherubinorum
choro merito confeat. & cum celestis mil-
itia teneat Principatum, & cum Daemonum Princeps
Lucifero, seu Dracone, & Angelis eius, ut honorum
Angelorum caput, & imperator pugnare, in cato,
vero in terra pugnatur dicatur. Apoc. 11. iuxta
varia Doctorum sententias datas suprad. à nobis, quia
scilicet Archangelorum officium est populus, &
communitatibus, præfelle, quod Michael respicit Eccle-
siæ, maximæ apud Deum Reipublice, exercet. Ga-
briel eriam ex Seraphico choro sentiens est, cui
mysteriori tanti Incarnationis deminutio fuit com-
misita; & tamen Angelus nominatur: quia ad perfec-
tionem determinatam delegatur, quod est Angelorum
strictè dictorum proprium munus, ea item de causa
Raphael, se Angelum nominavit & summi filius est
esse vnum ex septem spiritibus, qui adstant ante
Deum, Tobie 12. n. 15. quos tamen ex superiori cho-
ro esse, quam strictè dicto, ac non infimo Angelorum
choro, interpres ibi, & ad repepta illa Joannis verba,
in suis epistolis, ex septem spiritibus, qui in con-
spectu throni eius sunt communiter censent.

3. Et si autem ex scriptura Patrium concordi
interpretatione & intelligentia & Theologorum om-
nium confensu cum Magistro in 2. d. 9. & S. Thom.
1. p. q. 108. de ternario hierarchiarum, & novenario
chororum Angelorum numero dubitate non licet,
ac proinde, an ex naturali diueſitate specifica Ange-
lorum vnius chorii, vel ex eodem maiori gratia,
& meritis, in quibus eorum aliqui cum aliis eiudem
chori conueniant, ab aliis vero chorii eiudem diffi-

ORTE GA
In a. part
D VIA.

rante (vt Dionys. docet c. 17. cuius chorus Angelos intra illum summos, ac medios designans) et tamen diversitas gradus diuersitatis illius, non vero chorus diuersitas proprie & Theologica accepione constituit; cum intra eundem chorum, ex enumeratis à Dionys. & Patribus claudatur: quare præter diuersitatem graduum, etiam specificam naturæ, vel gratia, aut meritorum (uxtra diuersas Doctorum sententias inferius referendas aliquid aliud chori continuatio, & ab alio distinctione requirit. Quid autem illius sit, apud Scholasticos, nec definitum, neque in terminis examinatum inueniuntur; nam etius in dīgandis, atque inueniendis viam indicauerit Magister. In 2. d. 9. sic speciales hos ordines, seu chorus Angelorum, definiens: *Etsi multitudine cœlestium spirituum, qui inter se in aliquo munere gracie simulantur, sunt in naturalium datiorum modis convenientes. Postremum adit, quia gratian proportione ad cuiusque naturam esse illis concessam censebat, cui annuere plures ei: interpretes, (in quibus Thom. I.p. a.4.) de quo inferius agemus. Notanda vero convenientia in aliquo munere Magistri definitione posita, ea quippe denotatur convenientiam Anglorum chori cuiusvis in speciali munere, non in generali illo, per quod hierarchie continuantur, & tribus, cuiusque choris, convenientia multipli: minus in generalissima eundem hierarchie, & Angelis communis; sed in speciali choro cuiuscumque convenientia speciali, specialissima, & infinita convenientia, cuiusque gradus, ex tribus in cuiuschoro contentis, differentia, etiam infinita à eundem Angelis intra eundem chorum clausis, gradus rango alterius, habeat locum. Cum ergo chorus convenientiam hanc specialem, & si non infinitam, sed, que de locum infinita convenientia communis aliquibus Anglis inter se, & disconvenientia, etiam infinita, communis horum ab Angelis gradus alterius, confat, inter se gradus hosce posse secundum communem pluribus rationibus, sive naturalem sive donorum gratiae coordinari, ac subiungi: summi, medijs, & infra, gradus constitutus: quem ordinem chorus essentialiter importat, ex Magistro, & Dionys. citatis, cum vero contra omnium Angelorum gradus cuiusque ex his convenientia infinita specifica, vel quasi specifica, & disconvenientia eorum inter se individualis, vel quasi individualis solummodo esse potest, quæ protidem convenientiam multitudinis in aliquo alto munere, ac subiungi secundum illam ordinem aliquam multitudinis cum alia, in aliquo speciali communis munere excludit necessarium esse, ut chorus propriè dictus Angelorum, constitueretur. Convenientia sequitur, & oculo vnius ad se ipsum repugnat. Nec si vnuus individualius ex suis individualibus alteri excedat, ad gradum constitutendum superiorem, & inferiorem, intra chorum eundem sati est, ut pater, aliquo infinitis pene gradibus Angelorum chorus quisvis conatur, nec solum tribus, summo medio, & infimo, quos taxato Dionys. vbi proxime recentur.*

4. Verum, & si chororum & hierarchiarum, neque augeri Catholice, nec minimus numerus, valeat, ast quinam chorus ex enumeratis unquamque hierarchiam componant? à Catholicis Doctoribus in examen vocatur, quia nec ab scriptura exprimitur, neque ex patrum consensu traditum videtur, quare, & libera scholastica Catholicis disputatio videtur, & opinio. Ultra eum ordinem, quem ex Dionys. regulis num. I. Sanct. Bonavent. in 2. d. 9. litteram expponens, & Gabr. ibidem, media hierarchie chorus eosdem assignans, eorum tamen ordinis inuenies; ut primo logo Dominationes (quæ secundo ibi) secundo porectores, (quæ ibi tertio) infimo, seu tertio virtutes, (quæ ibi primo, recententur ex Dionys. in quo tamen, vel Graeco, vel quomodounque in Latinum verbo nullum fundamentum est Sanct. Thomas ab ordine chororum, media hierarchie à nobis, ex Dionys. proposito sicut discordat, quod Dominationes virtutibus anteponat, cui tandem Dionysius Carthus. contentit commentator in caput 6. Dionys. idemque docuisse, refertur à Sanct. Thoma Chrysoph. de Orteza, de Deo Vno. Tomus II.

Abbas Vercellensis sua paraphrasi in Dionysium ad idem caput 6. & constat, ex paraphrasi ipsa, quæ extat apud Dionysium Carthusianum post commentaria ipsius, sed tamen Perionij, & tres aliae versiones adductæ à Carthus. ab ordine relato à nobis ex Dionys. Arcopag. nullatenus discordant. Gregor. Magn. & Bernard. supra (quibus annuere Ecclesia visa aliquando est, in Breuiario, trium lectionum, quo vertatur ante Tridentinum lect. 3.) media hierarchie, & infinita chorus sic ordinant; ut secundi chori primum locum Dominationibus, secundum Principiis infinitum potestatebus, exclosis ab ea hierarchia virtutibus, ut in prima primum locum teneant, & ex illo adiacet is Principiis, ut tenuerent medie hierarchie, ut vidimus locum secundum. Huic chororum dispositioni, alteri Dionysij aduersa, anam dedit Paulus ad Coloss. 1. quatuor chorus morans, alterum, ex supremâ hierarchia, potremus, atque ei tres alios immediate suo ordine connectens, quæ primum chorum secundæ hierarchie ordine prefato compantes, sive throni, inquit, sive Dominationes, sive Principatus, verum, & si chorus aliquo Angelorum, & ibi, & alibi menoret, nullibi tamen ordinum ordinem, feruat, aut recentet, ne filii ipsi aduersari dicamus, ut, pater, ex illo ad Ephel. 1. *Supra omnem Principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & locis aliis notaui à Dionys. Car. huius, supra qui cum S. Thom. & S. Bonavent. ordini recitat. num. I. ex Dionys. Arcopag. standum esse sit, ut illi à Paulo tradito: ac propter eius aliud aduersatum, ut vidimus. Bernardum tandem oppositionis ante acte pœnitentiæ opulculo scripto, quod si videlicet testatur Carthusianus idcirco, & ob confusum Theologorum ab ordine prefato Dionysij Arcopag. discedere (quem & Pauli esse, Authoritatem Dionysij eiusdem didicimus) sine temeritate non licet.*

5. Tam de ratione distinctionis hierarchiarum, chororum novem & diuersitatis vocum, quibus significantur, agendum est: abstrahendo tamen nunc ab ea questione, an eorum diuisio, & coordinatio in gradus suis inferiores, & superiores, ex naturalibus, vel omnino, vel falso radicaliter, seu fundamentaliter, an ex donis gratia, an ex meritis proutenari; deinde ex instituto cert. est quæ ppe digna integro, ac leuissim examine difficultas, & ad præsentem supponendo, cuæ voces haec, quibus chorus Angelorum insigniuntur surnomina non sint, ac eorum supponere in aliquo diuersitatem: ex eis vero difficultas examine accurate plurimum aliarum decisiones expeditiores, securiores, & reliquias procedunt. Nunc igitur, quidnam in chori vnuus cuiuslibet Angelis sit unde proprium nomen cuique inditum a Deo (qui non mete arbitrio, sed, ut speciale aliquid, in quo vniuersaliterque chori Angeli convenienti, nobis significaret, nomina singulis imposuit, & nobis reuelauit) fuerit, videndum est. Et quamvis substantius propriis nominibus hierarchiarum diuersitas non denotetur, tamen ex affectuis supremæ, media, & infinita denotatur fatis. Cum enim Angeli omnes Dei creaturae, ferui, ac ministri sint, qui circa Deum proximus, intimumque verfantur, sive ministeria de lege ordinaria, specialiter obeunt, primam hierarchiam componunt, sive quippe Deo cubiculari (ut sic loquar) Hilpane de la camara & continuo afflentes, & careris subinde familiariores: id, quod nobilissimum ministerium, est ex quo secreta Dei plura, perfringue ipsi reuelantur, & innoscunt; ut amicis familiaribus inter homines conringit, statu adeo lege, ut alter fieri iniuria loco apud amicos reponatur; ut pater ex querela Dalida ad sanfonem, multoque magis ex illis Christi Domini ad discipulos. Ioan. 15. *Vos autem dixi amicos, quia oratio, quæ audiuit à patre non a facit vobis. Inde illis a media hierarchie, ab immediate, libi reuelantur à Deo Angelos illuminandos (qui de lege ordinaria, non, nisi per Angelos supremæ quidquam secretorum suorum Angelis media reuelat) ius competit. Tacto nunc de naturali potestate instruendi, ac de eis in naturalibus inferiores hierarchia, & choro Angelos, quæ superiorib. An-*

92 Controu. VIII. de Angelis,

gelis competit: id enim ex dicendis cert. 2. melius examinabitur: & si autem hierarchia huius primæ Angelis specialis hæc afflentia, familiarior, coniunctior, viciniorque (vt sic loquar) Deo de lege ordinaria conueniat, nihilominus, vt ab eo pro Ecclesiæ, vel hominis priuati bono mittantur, exempli non sunt, vt Paulus supra de Angelis aiebat. *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi proper eos, qui hereditatem captiunculæ satiuit.* Et facto ipso in Michæle, Gabriele, & Raphæle, supra etiam comprobauimus; tametsi ad Ecclesiæ, & mundum hunc visibilem, eiusque incolas missio ad duas inferiores hierarchias ex munere, & quasi de lego, pertinet. Media hierarchia secundum ordinem, & dignitate locum tenet, quia, & si eius Angelii de lege & munere suo pro Ecclesiæ, & hominum bono mittantur, sicut Angelii tertii, & infima hierarchia, non sicut ad priuata alienus persona, sicut infima Angelii, sed ad commune aliquod, & viuente Ecclesiæ bonum, neque item immediate à Deo mittuntur, sicut Angeli supremæ, vt neque de Dei secreta immediate vt supremæ Angeli illuminantur, sed immediate, ab his mittuntur, vt, & illuminantur: quare non nisi mediate, & per hos à Deo mittuntur, quod pro dignitate, & primatu hierarchie Gabrieles, & Raphælis intimando cantum scriptura voluit, dum à Deo missos exprefit. Denique infima, & postrema hierarchia Angelis constat, quibus speciale aliquod, nec adeo viuente bonum curandum constituit: ad illudque, mediatur adhuc à Deo mittuntur, Angelis scilicet secunde etiam hierarchie, nec iolum prime, per se à Dei voluntatem, & agendis per ipsos significantibus, & negotiorum executionem demandantibus.

6. A Dionysio Areopagita locis iam citandis, in iis, qua ad Angelos spectant, luce, & duce communis Theologi omnes hec omnia didicere, & concordes sentunt, & docent: atque ex quavis bene ordinata republiça imperio, Regno, Monarchia, & Ecclesiastica hierarchia (qua se bene ordinata sint talesfilius Angelorum Reipublicæ ordinem imitantur, & eo magis quo sunt ordinatores, ab exemplo, & à posteriori validi confirmantur, etenim Principes, & capita Reipublicæ, Regni, aut Monarchia, cuiusvis, tam secularis, quam Ecclesiastice immediatis, suis, & subinde, dignioribus, ac nobilitoriis, quibus si res ordinate procedant / maiori ornatu splendori, & vicinioribus circa Principes ipsarum ministeriis inseruent, familiariter vntur, & si capacitate, scientia, & prudentia, ceteris praestent, eidem primum, qua ad Reipublicæ commodum agenda Principis apud se debeat, communicant, per eosque Ministris Gubernationis primis, vt id ipsum immediate inferioribus intenueat, & per hos inferioribus, & inferioribus, vtique ad infimos ministros executuros, decreti Principis sui notitia perueniat; & quanvis in Principibus, & Ministris creatis tot gradus Ministeriorum, torque Ministeri, ex Principi, & Ministeriorum indigentia, & imperfectione interuenient, vt decreta pium in singularibus personis executioni debite mandetur, quibus omnibus, neque adeste Principes, neque vilis singularis Minister potest, nec attendere, nec pro cuiusvis genio, conditione neque individua, & pro occurrentibus occasionibus, de mediis, ac remedis, vt Regis decreto executive à cunctis, & singulis Regni obediatur, imo, nec scire, quinam obediunt, quod fecus in Deo habet, qui omnibus, & singulis, creatis, & profens intime est, ac sine labore prouider, nillaque attentionis & cognitionis pro creatorum turba, ab aliis distinctione singula, & perspicit, ac simplicissima visione intueri ramen ad maiestatis sue, & dignitatem Angelicarum diuersarum (vadecunq; proueniant) fuisse que erga hominum salutem prouidentie, & amoris excellentissimi ostensionem innumerorum Ministeriorum gradus diuersi fuerunt in Evangelica Republica creandi, & disponendi. Similibus enim in Princeps, quovis creato ostendatis tot aulicorum, dinastiarum, & Ministeriorum, suis gradibus disposita turba sub ser-

uit: eoque amplius, quo vltra necessitatē praefatae crearentur à Principe plures, & propriis ciuis non valallorum expensis disponerentur, atq; decenter suam dignitatem conseruerent: explicatis hinc tribus hierarchiis Angelorum totidem, in militante Ecclesiæ, similes ex hominibus, in fui obsequiis, & ad hominum salutem procurandam disposerit Deus, ut hanc singulorum hierarchiarum chorus Angelicos sanctis Ecclesiæ hominibus applicando claret.

7. Ergo in primo choro hierarchie prima teste Dionyf. c. 7. Seraphini, à nimio claritatem in Deum ardore, ita nominati, ipsique subinde magis familiares, & coniunctiores, in secundo vero choro Cherubini, à scientiæ plenitudine, infimi eius hierarchie chori sunt Throni, quas Dei pacatissima tranquillissima, opulentissima, dignaque maiestate diuina, ledesque eis, exteris etiam Angelis, & hominibus Beatis in se ostendit, ac ascensum ostenderet. Nique ab hac Dionysij doctrina aberrant Doctores qui censem à tribus dotibus, quib; tribus virtutibus Theologalib; via excellentissime in ea exercitis respondent tres hofce choros denominari, nempe chantantis via ardenti Angelorum primi chori ardor chantatis beatae, fidei Angelorum, secundi via excelsi spei vero Angelorum, tertij chori postulæ Dei ipsi insidentis, & quasi in proprio throno habitantes: volumen enim primiorum specialium, cuiusque choi Angelis, cum corum meritis, & meditari, & explicari proportionem, s; quin variant denominari rationes. Nec te moueat contra has denominaciones, à Dionysio datas, & ab viuente Theologia receptas amorem Beatorum, in Patria, eorum voluntario proportionari debere: cum in Deo amando nulla sit Deum videntibus Beatis libertas, ac propinquius Deum videntes Cherubini ardentes Deum videntur amatissimi, & ardenter amantes Seraphini, nique Deum vifiri videntur: quare, & sterisque choros, si assignatz rationes denominandi ostendentes, in vnum erit chorus Angelorum confundendus, qui idem duplicit illi nomine insigniantur. Hac difficultati Doctores, memorati, qui correspondant virtutum Theologalium in via cum specialibus, cuiusque chori dotibus meditabantur videntur recte occurrire voulisse: nempe, vt Angelis chori, cuiusque specialis excellencia actuam Parte excellens actuum via respondens donetur: ac proinde, qui plus in via amarunt amplius ament, & qui amplius crediderunt plenus videant: verum, cum proximum patriæ visio Dei sit meritis via proportionata, & charitas præcipius virtus, magisque meritaria viatorum sit: Angelis viatoribus ardentes, quam reliqui, amantibus plenior visio Dei in Patria donatur, quam Cherubini donetur, indeque, & ardenter etiam Dei amor, in eis subioribus: idemque subinde, & Cherubini, eodem gradu, & ratione, quo Seraphini dicuntur, neque alio Cherubini ob scientiæ plenitudinem suam tales dicuntur, quam ob eam plenitudinem amoris inde ortam Seraphini dicuntur. Respondete tamen adhuc ij Doctores posse eas nomenclaturas, non ab eis actibus, quos Angelii in Patria exercere secundum se absolvit, & præcile lumen in portatis esse: sed ab actibus, in via exercitum, vel latet ab actibus Patriæ, in via relatis ad eos, qui ipsi respondent in via.

8. Plenior sane; planiorque solutio hoc, ea est, quam ex Soario cap. 13. difficultati opposite exhibet Quirios citat. sect. 5. n. 48. §. Diversitatem hanc, Nempe: ob primatum charitatis imperfectione, & gratia subinde acceptione, & estimatione apud Deum Seraphini, & si scientia, & vobis Dei pleonatus Cherubini, non sint, quafi de excellentiis sua prima, & radice beatissime Visionis debuisse primos Angelos nominari Seraphinos, denominatione Cherubinorum, ex secundo in perfectione actu scientie, & visionis Dei, secundi throni Angelis relata. Sed nescio, quid isthac faciat illa, charitaris prerogativa, quod scilicet visionis beatae sit radix: siquidem, si de actu charitatis viæ verū sit esse visionis beatae radicem, quatenus illius actus meritorius est, fallsum tamē est de actu charitatis

ORTE. GA
In a part
DVIA.

in Patria (de quo solum hic Author loquitur), qui potius effectus, & fructus visionis beatæ est; quam eius radix. Secundo, Plenitudo amoris, ac plenitudo scientie, ex quibus hi chori denominantur, excellentia Angelorum chori alterius, non qualemcumque, sed cui nihil excellentiae in linea scientie, & charitatis, que in Angelis, eius saltem hierarchia, si deficit, importat, plenitudo enim in aliquo genere non est, cui aliquid, in eo genere deficit. Neque is plenus in communitate, seu Republica, & Hierarchia, aliqua habet, dicique absolute potest, (cuiusvis generis plenitudo sit) si alij eiudem communitate inueniantur in eo generi pliores, nisi majoris augmenti in illo genere capax non sit: Quod de Angelis fecundi chorū respectu visionis, & amoris Dei dici non potest: immo vero, cum ea nomina ab excellencia plenitudinis intra hierarchiam illam primam in actu alterutro sint impestita, (vt vox ipsa sonat, & cunctis haec tenus Theologis sonuit) non autem ab eorum actuum inter se physicum, vel metaphysicum primatum perfectionis, (quem nulquam sonuit, nec sonat plenitudo nisi excedentibus in amore seraphinorum nomen, & in scientia cherubinorum congrue aptari non potest, Melior, est igitur præmissa, iuxta Doctorum illorum principia, difficultas propria solutio; sed vero quia ab artibus scientie, & charitatis, in Patria absolute sumptis, ita Angelorum choros dispositos, & nominatos Theologi supponunt, & verba Dionys. pro se ferunt, eidem difficultas ex iam dicendis respondeo. Amplius adhuc charitate in Denm Seraphinos, in Patria, cum scientia, & viro minore quam Cherubinos cum maiore ardentie, & si enim visio beatae Beatos fuit impotens in Dei amorem rapiat, non tamen ad omnem etiam intentionem amoris, ad quam potest; cum autem amoris illius absolutum ad sequuum principium, viro non sit, sed partiale, & essentialem refectum compunctioni alterius, neimpe voluntatis, ex visionis intentione maiore amor sequitur intensus in sua linea, non infertur, nec maior in eo, qui intensione habet visionem, quam aliis, neque est contra ex maiore charitatis intentione intensio visionis, maior; immo neque equalis ei, quas sit, in alio, inequaliter etiam, in virtute compunctionis alterius: vide ingeniosores eisdem principiis, vel traditis ab alio, vel eis, aut labore aduentinus, magis, facilius, longius, & viuidius, minus ingeniis alii discurrunt. Ad præfatos proximus. Perfectioris intellectus Beati cum lumine gloria equaliter perfectius alii intellectus imperfectioris. Beatis Deum videat, ut bene Vazquez cum tota sua schola, & aliis antiquitoribus defendit: atque aque cum lumine minori: & in visione obiecti, cuiusvis, id quoque, experimur imperfectiorem potentiam visionis, sive ex naturali, sive ex accidental dispositione aque intensa specie remissive, imperfectiusque obiectum videtur, quam perfectior alia potentia, & expeditior, & si in his nulla, quoad intentionem, etiam aetas videtur videntium, & potentiarum libertas.

9. Ratio autem est quia actus, non ab uno principio partiali solo, sed ab altero etiam, ac simul debet procedere: ac proinde in ea solum intentione, & perfectione potest, procedere, ad quam in coniuncto, veriusque compunctioni essentialem, atque initiem subordinata in operando, absoluta virtus, & facultas, est: quia ex alterius compunctioni debilitate, absolute minatur, & si compunctionis alium alterum, si validius, & quod, cum compunctione altero fortiori, ad longe maius possit: vt patet in homine robusto, lapidem, prægrandem mouendum, quem se solo neque mouere, si ab alto adiutor, cui si sequitur robustus contingat adiutor, non solum illum motore, ferreque poterit, sed lapidem alium adhuc maiorem; si autem à feminis, vel pueri iungetur mouere illum lapidem non poterit, ita ergo in re praefente, contingit: cum enim visio beata adequarem primum charitatis non sit, non, nisi iuxta alterius compunctioni, cui essentialem ad eam elicendam subordinatur, vires, & naturalem dispositionem, &

expeditionem, charitatem, tam quoad substantiam, quam quoad intentionem elicere absolute potest. Est autem in naturis, & voluntariis Angelorum alia ad amorem de se promptior, aprior, expeditior, & valentior: quare, & cum aqua, immo minore, visione poterit ardenter amare Deum, & necessario ardenter amat, quam alterius Angelis voluntas minus de se atra, nata dispolita, & ad amandum expedita. Deum necessario amer, aut posse amare, cum maiore visione. Id quod in affectibus voluntatis clarus est, ad quos cognitio, non physice actuus, sed vt conditio, & applicatio motui intentionalis, quod in objecto per ipsam proposito est, solummodo concurrit, ac proinde tota actus, seu affectus, physica actiuitas penes voluntatem est: ac subinde eius naturali dispositioni, & inclinationi maiori affectus ardor, & intensio maior tribui ceteris deber, quam cognitioni. Hinc videmus quoddam sicutem positis ad amorem promptiores, alios ad odium: quodam, ad pietatem, devotionem &c. quam alios; immo levioribus motius, remissiusque valde propositis quasi effrenem, sive impotem unum quemque in affectus, ad quos eius naturalis condicio, vel habitualis fert, vel suopote genio fertur profilere, in quos, aduerteri genit alii, poterioribus longe mortuis, vivi dius reprobatis, multiplicatis, arque instanter enucleatis, ac repetitus vix possunt moueri, quod autem de connaturali conditione, inclinatione, & propensione (vel habituali qua naturalem imitatur) voluntaris ad actus, seu affectus, naturales diximus, & experimus, id ipsum de voluntate instruta luper naturalibus fit absolute potens, respectu eorum etiam intelligendum est: & simili experimento in pluribus hominibus sanctis comprobatur. Præterim in sancto illo fratre Junipero Franciscano Laico, simplicissimo, qui in Deum ades vehementer affecta, quoque de ipso, euangelio amore auditu, non corde solum, sed corpore etiam sifum cerebatur, & minus sapientes, magisque simplices, & idiota homines ceteris, frequentiusque, iis cordis, & corporis in Deum motibus agi, quam sapientiores experimento innotescit, quod inde tamen evenerit puro, quia genit magis speculativi ardiores minusque affectui sunt, arque vero, quam bono inveniendo, magis natura sua propensi, & inclinati, ex quo etiam non parum solutionis nostra veritas, firmatur, ne eratum lucis dicendis, certi, præmititur, iam vero ad choros secundus, seu medius, ac tertius, & insimus hierarchias venianus.

10. secundus, seu medius hierarchie, (ex qua Angelorum, erga hominam ministeris depuratorum chori inchoantur,) primus, & supremus chorus est Angelorum, *Dominationum*, quorum est ceteris inferioribus præsidere, arque ex intima sibi per supremam hierarchiam Angelorum voluntate, & decreto Dei mandanda executione statuere, ac inferioris chori Angelis demandare. Secundus, ac medius est Angelorum *virtutum*, quorum est miraculis inferire in fidei confirmationem, & commune ecclesiæ totius bonum cedentibus. Tertius, & insimus chorus est Angelorum *Potestatum*, quorum est demones cohilibus, alligare, & aretere. Postremus, & tertia hierarchia chorus primus est *Principatum*, qui Regibus, principibus, Episcopis, & Praefatis similibus Ecclesiæ præsumt, & assistunt: ex quibus illi sunt, qui Regni Persicorum, & Græcorum Principes Daniëls 10. præcessunt, secundus chorus est *Archangelorum*, qui feliciter regnis provinciis, regiomib; & ciuitatibus præsumt, ac medijs variis iubarum bonum prouident: quo à Principatibus differunt, quibus per Principes solam, quibus assistunt, inspirationibus, & aliis erga ipsos actus, earundem commodi indirectè prospiciunt. Tertius, & insimus chorus Angelorum est, ita specialiter dictorum, quia priuatis, quibusque hominibus custodes adiutare, & præsumt. Ita ex Dionysio explicatis de hierarchiis, ch. 2. cœlosibus, Angelorum, totidem in Ecclesiæ canticis illis respondentibus, explicatio non erit difficultis, etenim

m. 3. prima,

prima, & suprema hierarchia Ecclesiastica, eis hominibus confit, qui puritate vita, & sanctimonia contemplati, ni vacant, eaque charitate ardent, vt in Dei familiares, & aulicos ab ipso admittantur, atque in eis, vt pacatissima sede, ac throno quietat, & glorietur: Horum chorus primus ardentius amantium est: Secundus eorum, qui contemplatione Dei excedunt, Tertiis eorum, qui pacciori animo, ac nusquam mundi, ac creatorum studio, & curis distracto excellunt. Secunda hierarchia, eis viris constat, qui hominum reliquorum, spirituali bono incumbunt, ea ex Dei spiritu, & voluntate statuendo, ac demandando, que ab aliis exequenda sunt, ac per quos miracula in fidei confirmationem, & commune bonum Ecclesie cedentia pergere, & impetrare, dæmonesque cohibere, ne publico nocent, quas ex lege, munereque, & gradu competit suo, ni prauis moribus, eas virtutes, libi adesse, impediant, quod Praelatorum maiorum munus & obligatio est, quandoque à viris sanctitate, & zelo salutis animarum insignibus, melius, quam à nonnullis Prælatis impletur: quare, & si hæc Ecclesiastica Hierarchia Praelatorum, ex officio, & obligatione, eorum tamen solum de facto est, qui suis praelaturis fatus faciunt, atque ad illam pertinere, alios Priuatos, & pauperculos viros, qui, vel ex professione, vel affectu, & zelo, de facto, & ex instituto, eis operibus, ac ministeriis incumbunt. Id postremo iudicio, patet, ac de non paucis Canonizatis, viris sanctissimis, fatis iam Ecclesia declaravit. Tertia Hierarchia Ecclesiastica, eis viris constat, qui particulare aliquam curam erga homines, eorumque salutem spirituali genunt. Chori autem Hierarchie huius, pro personis, quarum curam quisque habet, & Provinciarum, vel periorum particularium diuiduntur, Regionum, & ciuitatum. Neque Hierarchia Ecclesiastica obest, quod si, qui mixtum hoc vita genus ex contemplatione Dei, & actione in bonum proximum, perfectiorem, purè contemplati, vitam spiritualem exerceant, vt pote vita, quam Christus Dominus, inter nos viuens elegit, & exercuit conformioris, id enim verum est, quia virtusque vita actus exerceantur, & ex contemplatione actibus, & ardoribus magnis charitatis, ad actionem erga proximos discidunt: vt in Christo Domino apostolis, & viris, verè Apostolicis contingit, id autem opus non est ad secundam Hierarchiam Ecclesiasticam constituantur, vt in Angelis secunda Hierarchia, cui Ecclesiastica respondet, & infimæ dubio ministrantes, & ardentes, Deum sunt, ex cuius tamen amore Ecclesia, & fidelium bona procurant.

CERTAMEN II.

Cuius generis excessa superioris Hierarchie, chori & gradus intra eundem Angelorum inferiorum Angelos antecedant, vt suo loco, & gradu quisque locetur.

Ostendimus hactenus, ex Dionys. Areop. Partibus, & Theologis tres Hierarchias, tribus quamque choris constantem, Angelica Republica contineri, nec plures, neque pauciores: ac rufus chororum vnumquemque tribus Angelorum gradibus, supremo, medio & infimo componi ex Dionys. eodem, c. 7. Est item certum, hierarchias, choros, & gradus hosce, à Dionys. & Theologis assertos bonorum tantum Angelorum, ac beatorum esse, nusquam autem malorum damnatorum. Cum enim, communii hominum, & priuato cuiusvis hominis spirituali bono, & saluti procurandis Angeli omnium hierarchiarum, chororum, & graduum, suo quisque ordine, & loco dispositi à Deo, ac desti-

nati sint, non meliore providentia, dæmones ad eas hierarchias, choros, gradusque admittentur, quam si à gregis Domino lupi infestissimi oibus pastores praeficiantur, certum item tertio inde est, hanc hierarchiarum, graduum, & chororum ordinacionem abolitam, & completam, non solum Angelorum creationem, & nature cuiusque absolutam exterritum, verum, & supernaturales doctes, graciamente iustificantem, tum auxiliantem, cuique eorum Deo donata, ac rufus vniuersusque mentis depositus, vt alij ex bonis ad praefatos ordines coelestis hierarchias (malis Angelis omino, rectis) à Deo eligerentur, aduocarenturque ad ministeria hierarchia, choro, & gradui suo proprio, ut vero, vt quamvis, hæc omnia, cuique, ex electis, adiutoriatisque ad gradum quenvis, & ministerium aduerint, non eligi absolute ad illum; sed ad alium; imo, & non eligi ad illum à Deo profuso Dominio, & arbitrio supremo absolute ponentes: quare in alto gradu hierarchico, vel in nullum quem Angelum esse absolute possit, cum sola dei illis, ad hanc, vel illum ordinem, & ministerium hierarchicum eligentis voluntate, tanquam adaptata forma, in suo quisque gradu, & ministerio colletur, id omnibus Theologis in confessio est. (& si nonnulli minus proprie, ultimum complementum, eius collocationis Dei voluntatem appellerent, quid alii rebus, ut partialibus constitutis formalibus collocatio ipsa formaliter conficeretur) quare reliqua omnia materialiter, ex parte subiecti, vt quid eligendos, & electos Angelos, ad suum quemque gradum magis adaptans, proportionatiusque disponentes, vt ad illos eligantur, in eisque electione ipsa collocent se potius habere, & de perfectione naturali, Angelorum reliquisque donis gratis dati, que ad eorum ornatum supernaturalem purè inferunt, etiam utique est eo solummodo Angelorum electioni, & collocationi in suis gradibus hierarchicis polle interfici.

2. De actibus vero virtutum in via ab Angelis exercitatarum, quoniam non solum eos, in supernaturali ordine, & gloriolus ornant, sed etiam meritiori, supernaturalis premium sunt, sed ab illo esse postulat: an non solum quatenus Angelos magis ornant ad eorum electionem, & locacionem in suis gradibus hierarchicis materialiter, ex parte subiecti ictum etiam meritorie, & actiū intentionaliter formaliter proxime conducent, & iouent? questionem hanc indisputatam à Theologis innenio; cum tamen, rigidum eius examen ad aliam in praesente materia cordatiorem, veroque similiorem decisionem marciare, conduceat, conduceat Angelorum virtutes in via exercitas, vt realiter formaliter meritorias, à plurimis Theologis suppontur, vt videtur est, apud Molinam, Valentianum, Vazquez, Ioan. Praepositum, Soter, Arriagam, & reliquo de Hierarchis celestibus disputantes. Mili vero non sicutor dicta recipiatur, acque in fide, vt aiunt parentum sequi, & superfluo subinde transcribere, (in his præterim, quae sine examine dicuntur) sed viliiter leviter studium est, censio, eiudemmodi actus virtutum via Angelorum, quia illos ornant in via, & in Patria ad ipsorum hierarchicos fuos gradus collocationem, materialiter, & ex parte subiecti, formaliter proxime, formidando concurrent, non autem, quia merentur actiū, intentionaliter seu meritorie. Morever, quia eiusmodi actus virtutum eatus solum ad gradus hierarchicis electionem conductum quatenus numerus obvniuntur, ac ministeriis in eo exercendis, Angelum quenque aptiorum, & hoc, vel illi gradus dignioriem reddunt: non reddunt autem illum taliter, quatenus premium supernaturale Angelo, cui in sunt, merentur: ergo solum influunt, in eis electionem ad proprium gradum hierarchicum quatenus insident Angelo formaliter, cumque ornant, non autem quatenus premium ipsi merentur, concepit, tamen est legitima, & minor clara ac notissima veritas. Maior probatur primo, communii Patrum, & Theologorum doctrina, ex Dionysio Areop. nota-

ORTEGA
In 1. part
D VIa.

cert. i. num. 2. nempe ex perfectiore actu aliquo Angeli in Patria, seu iam Beati illum ad hunc gradum hierarchicum, alium vero Angelum, & perfectiore altero, patriæ etiam actu, ad alium gradum eligi, atque adeo chorus subinde his, vel illis, nominibus insigniti, vt in Seraphinis, & Cherubinis pater, atque actibus patræ, nullum est meritum neque ipsis, vt in via præexistibut, vt in Patria tamen persistant ullum meritum adest, vt pater: ergo, neque conducere ad electionem Angelorum in suos gradus hierarchicos, quatenus meritiori sunt, sed quatenus secundum meritum suum Angelos, quibus induit ornant aptioresque ad munera, & actus sua hierarchia, & gradus proprios exercendos constituerunt.

3. Secundo probatur à priori quia, cum is sit constitutendi, dividendi, ordinandi, ac distribuendi Angelos beatos in choros ac hierarchias diversas finis, non præcipius solum, sed totalis, eo solum, quo ei consequendo actus inferire possunt, ad eiusmodi constitutionem, & ordinacionem, hierarchias, choros & gradus possunt conducere: ast solum, qua ornant, & aptiores reddunt Angelos propriis gradibus, & ministeriis eorum exercendis, ei fini possunt inferire, non autem, quæ meritiori sunt praemij supernaturales, Angelis, quibus infiniti, & à quibus exercentur; ergo non meritiori seu actus intentionaliter in Angelorum, in suis hierarchias, & gradus constitutionem, ordinacionem, ac dispositio- nem conductunt; sed solum materialiter, & ex parte subiecti quatenus Angelis infidendo propriis sui gradus hierarchici, ministeriis, & actibus oboeundi exercendisque eos reddente realiter, formaliter, aptiores, & digniores. Confirmatur: quia potissimum meritis, quantumvis magnis quorundamque actu cum minore aptitudine, seu inaptitudine ad ministeria propria gradus cuiusvis hierarchia cuiusvis, sive Ecclesiastice, sive caelestis oboeunda, & exercenda irrationabiliter, vel latenter minus rationabiliter aliquis ad eum gradum eligetur, illud enim de electione digni, vel relictio digniore iuxta Doctores aliquot licet, ut excusat a culpa, vt summum valeat; non autem ut secundum totam perfectionem rationis fiat electio ut fieri à Deo debet, nec cum ob excellentiam in aliquo facienda est, vt facta à Deo est hierarchica Angelorum electio, & dispositio: ergo, ad gradus hierarchicos: constitutendos, & ordinandos Angelorum non mouent Deum actus eorum, quæ meritiori: sed quæ melius disponentes ad sui gradus munia, & operationes: ineritis enim, quibusque cum eorum actuum, tum aliorum omnium operum premium commune Angelis cum hominibus est plenissimum, & redundans; quin ad gradum hierarchicorum dignitatis recursus necessarius Deo sit, vt abunde omnes pre- mientur, vt de facto premiantur, vt ob præmiorum iuiciam, ad officiorum, ministeriorumque reipublice gradus, & dignitates Principes creati recur- runt, nec tuta sapientia conscientia, cum adeo excedenda non sati apti eligantur, & si aliunde dignitatis, & honoris, qui officiorum, & ministeriorum non sit aliquis ad ea ministeria dignioribus aprioribusque preferantur.

4. Huic tamen doctrina nonnulla incommode videntur. Primum hierarchici gradus Angelorum, non solum ministeriales sunt, sed dignitates etiam minoris, & maioris Angelorum. Beatorum inter se se, vt alij alii dignitate in patria præ- dant, hæc autem præcedentia, & iniquitatis dignitatis in Patria nequit esse, nisi ratione glo- rie substantialis, & accidentalis ipsam sequentes in quam non solum præfati actus, quibus distinguiuntur, ac denominantur hierarchici gradus, sed reliqui meritorie concurredunt; ergo ij actus, omnes ad electionem gradus hierarchici non solum quatenus seipsum Angelum ornant, & disponunt materialiter, & ex parte subiecti, sed moritorie actus intentionaliter conducunt. Secundo, in omnia materia virtutum in via ab Angelis exercitata, ad gradus hierarchicos eorum in superiores, & inferiores coordinandos attendantur; sed solum,

actus illi distinctiui, & denominatiui eorum graduum, quatenus ornant, & disponunt angelos ad officia oboeunda, contingere potest, vt Angelus minoris perfectionis, & sanctitatis in via, superiori gradu hierarchico, quam sanctior, in via aliis, & perfectior collocetur tertio denum cum gradus isti ministeriales celstauri sit post iudicij diem, ex quo ministeria omnia, vel pleraque (scilicet quæ erga homines, eorum que salutem versantur) ostiabuntur, vt communis Theologorum sententia fert, in Angelorum hierarchici gradus ex dignitate, habita ex meritis eorum in via disponentur fieri, vt post iudicij diem, vel nullus ordo hierarchicus, intra Angelos sit, vel si ex tunc alter meritis cuiusque, & dignitate sanctitatis attentis ordo disponendus sit, poterit Angelus qui ob excellentiam actus, & habitualis inclinationis, ad unius gradus hierarchici: superioris ministeria exercenda ab in tio ad finem mundi cœctus ad illum fuit, post finem mundi Angelis inferioris ordinis gradu cedere debeat, & inferiori eorum gradu collocari: quod sine ab- surdo mutationis ledum beatarum, nequit admitti, id autem probatur quia potest Angelus, qui ex actu, & habituali inclinatione, ad exercendum ministerium superioris gradus, maiore, & potentiore ad eum eligitur, minoris absolute meriti, sanctitatis, & dignitatis esse: ex qua ministeriorum via celsante post iudicij diem hierarchici gradus superiores & inferiores disponendi sunt, vt tota deinceps æternitate ordinate persistant; nec indigniores dignioribus Angelis loco, & gradu præcedant.

5. Hæc tamen omnia ex minore conclusionis no- stræ intelligentia opponi solummodo possunt. Neque enim negamus ex maiore etiam, & præcellentí sanctitatis, gratia, & reliquis donis, sive gratuito, sive ex meritis via à Deo donatis, & post viam in Patria cuiusvis Angelo afflentibus ipsumque ornantibus, eum in superiori gradu hierarchico, à Deo etiam constituti: nec solo titulo præcellentis actus, & inclinationis habitualis potentioris ad ministeria gradus illius hierarchici exercentia, etiæ ex illis gradus præfati insigniantur, ac denominentur, solum enim negamus alios illos meritorie ad eam gradum electionem Dei voluntatem, proxime, & formaliter mouere (materialiter enim, & remote mouere, quatenus gratia ex meritis, augmentum, gloriamque merentur, & ad eam electionem conduceat de facto dubium, nec nobis, nec Theologo aliqui esse potest,) imo, & de possibili: Etenim ea dignitas, ex gratia habituali, actibus, & habitibus, donis quæ reliqui confata, in quibus gradu sit, & unde cumque proveniat, sive mere gratuito, sive ex meritis, eo præfice, quod Angelo realiter formaliter in sit, eum dignum in tali gradu, constituit, & si maior dignitas sit, quam quæ alieri Angelo ad eis, eum constitui digniori, vt ad altiorum gradum hierarchi- cum eligatur: vt patet in gratia, & reliquis donis mere liberaliter, & gratuita Angelis bonis à Deo, in instanti creationis concessis, & non amissis, sed seruatis, quæ cum aliis in via ex meritis aucta, æque Angelorum dignum ex parte reddunt, atque illa, quæ ex meritis parca sunt, atque ad gradum hierarchicum pro dignitate illi designandum æque Deum proxime formaliter mouent: imo, si tota dignitas Angeli ex gratia, & domi reliqua mere gratuitas constat (vt infantibus cum baptismino decessentibus contingit) maiori, quam in aliis est, quatenus per dignitatem est ad superiorum gradum hierarchicum à Deo eligetur. Inde secunda, & tercia obiectio evanescunt; tum, quia à Deo Angelii superioris ordinis hierarchici, maiori gratia, & donis supra naturalis creati sunt, iuxta Magistri sententiarum, & sancta Thomas, & veterum, ac Recentiorum doctrinam, communiores, qui gratia dona gratuita omnia Angelis in creditione proportionate ad eorum naturalem perfectio- nem, maiorem, vel minorem concusa à Deo fuisse defendunt (vt nos etiam dicemus, dispu- tatione sequente, quæstione 1. gratia, Auxiliis

Excep

96 Controu. VIII. de Angelis,

exceptis) atque Angelis cuiusvis choi superioris perfectiorem specie naturam concedunt, (vt nos statim etiam concedemus): vnde rufus dici optime ad easdem obiectiones potest. Angelos hierarchie superioris omnes plus meriti semper habuisse, in via; quia præter communem Angelis bonis præcepti diuinis obseruantiam actibus sui superioris choi distinctius, ac denomiatiis moraliter perfectioribus, magisque subinde ex specie sua meritorioris se via exercuerunt: ac præterea intensiores, quam in illis Angelis inferioris hierarchici gradus se exercuerint: quia, vt dixi, cert. i. num. 8. & 9. cuiusvis choi, & gradus hierarchici Angelis magis idoneam propriis sui gradus ministris, & actibus exercendis, magisque dispositam, & expediatam naturam fortununtur: quare intensius eos, ex libertate etiam suæ voluntatis, exercent.

6. Igitur conclusionis nostræ primæ veritas, eis obiectiōnibus, minime nutrita, scilicet actus via, qua meritorios formaliter proxime ad electionem gradum hierarchicorum actiū, intentionaliter (propria scilicet motione meritoria) non concurrent, sed materialiter remotè solum, quatenus gratia, & dona reliqua supernaturalia, ex quibus Beatorum cuiusque gradus Angelorum dignitas conflatur ex meritis aliqua sui parte donata Angelis fuit: quod non solum materialiter, & remoto, sed per accidens ad electionem Angelorum in suis gradus hierarchicos se prius habet: siquidem, si gratia, taliqua dona supernaturalia omnia, quibus Angelorum adæquate sumpta dignitas constant, mere gratuito, & absque ullo merito à Deo collata essent, eodem prorsus modo, ad Angelorum in suis gradus hierarchicos electionem, & ordinationem conducerent, quia eadem eos æquè dignos constituerent, ac modo cum gratia, & eorum donorū pars meritis Angelorum in via collata est, imo & cum ea omnia, ex eorum meritis conferuntur, in iis autem supernaturalibus donis, qua dignitatem ex parte subiecti ad electionem, cuiusque ad suum gradum hierarchicum suppositam constituerunt, illi actus excellentes, qui cuiusque gradus hierarchici constitutivi, distinctiui, denominatiui, & quasi speciales, quedam nota, & characteres, vt diximus sunt locum habent specialissimum, si ex eis sint, qui iidem in Patria perseverant: vt ab ea nunc, quæstione intempeſiuē examinanda abstineantur, de actibus virtutum via cum Angelorum, rum hominum, qui Dei visioni possessioni, & fruitioni Beatorum in Patria non repugnant. Si autem, iidem in Patria non persistunt, dona, & insignia, qua pro eis in Patria persistant, vt illorum actuum via specialiæ excellentiam, in Angelis Beatis perpetuo ostentant, eundem locum ad electionem, atque actus, pro quibus donantur & subficiuntur, absque dubio habebunt, an verò non solum supernaturals hic ornatus, & dignitas, ex actibus, habitus, notis, ac donis supernaturalibus, compacta, atque cuius gradui hierarchico proportionata, & ex parte Angelii eligendi supposita, materialiter, & ex parte subiecti ad eum in suum gradum electionem concurrens, sed naturam etiam ipsa Angelica, cuiusvis gradus hierarchicum, Angelis communis ex parte subiecti, & materialiter, ad eiulmodi electionem specialiter supponatur, & conduceat quæstio esse scholasticis potest.

7. Dixi autem specialiter: communiter enim & remoto cuiusque Angelii naturam etiam individuam, ac proinde, & communem Angelis reliquis, in ea, inclusam, materialiter, & ex parte subiecti supponi certum, ac circa quæstionem est: tum, quia ad dignitatem supernaturalem Angelii, ad suum gradum hierarchicum, eligendi ex supernaturalibus donis. & actibus illius gradus propriis constitutam, Angelum

cuiusque naturam totam, vt subiectum, cui illa insit supponi, ac subinde, remoto materialiter, & ex parte subiecti ad eam electionem concurrens, notissimum est. Tum etiam, quia ad electionem alicuius de facto, ad quemus gradum obtinendum, munusque, & ministerium, quodvis supponi ex parte subiecti debere, æque est omnibus notum, de speciali, ergo alio, & proximo natura Angelii cuiusque choi, & gradus hierarchi materiali, & ex parte subiecti ad cuiusque in suum gradum electionem præfens est difficultas: quæ ita, explicanda, & intelligenda est. Diximus dignitatem talem, ac tantam Angelorum confusam, ut nisi eius natura, & entitys physice essent, ad eum chorum, de facto, & quasi connaturaliter, non eligerentur: ita, vt licet accidentia reloqua supernaturalia, ex insigne talis, ac tanta dignitate huic gradui hierarchico proportionata adesse, si tamen talis, natura deficeret ad illum chorum, vel gradum Angelus non eligeretur: non fecus, ac si talis, ac tanta dignitas supernaturalis deficeret, & si talis natura Angelo adesse nulquam ad eum gradum hierarchicum, afflumeretur, vt malis angelis eveniret: quibus, & si aliquorum natura, naturæ Angelorum choi viuis, aliorum vero naturæ aliorum naturæ conueniant, ac proinde ex omnibus choris decidisse dicantur: tamen, quia eis supernaturalis dignitas praefata deficit, electi ad gradum vulum hierarchicum, non sunt; itaque illud demum quæsumus: an natura Angelorum excellētia maior inadæquate, ex parte subiecti, & materialiter, ad eum electionem, ad chorum, & gradum hierarchicum superiorem conducit, æque, atque excellētia d'orum supernaturalium, & actuum eius gradus proprium, vt ex virisque excellētia, & dignitate naturali, & supernaturali, ad aquata caula, ex parte subiecti digni, & dispositio, & proprie ipius cum illo gradu hierachico confluat?

8. Dico secundo, excellētia etiam naturæ Angelicae talis, ac tanta, maior, aut minor, cauta materialis, & dispositio, ex parte subiecti est, ipsum gradum huic, hierarchico, in adæquate proportionate, superiori scilicet, vel inferiori, prout maior, vel minor dignitas naturæ in Angelis fuerit; ita censet Sozeti, nostre supra capite 14. Ioannes Propsti, ad questionem 6. articulo quarto, tractatu breui de hierarchiis, ultimo de Angelis dub. 3. hinc §. Novantum 24.º, Alarcon. 1. parte, tractatu leto, disputacione 1. cap. 8. num. 13. & 14. quæstiones afferunt gradus hierarchicos, & choros Angelis (specie) alios ab aliis distincti constare: id quod iidem auctores communem sententiam (scholasticorum rep. uant cum Magist. in 2. d. 9. & 5 Thom. i.p. qu. 108. ac tandem post multas impugnationes fundatissimum, quæ pro hac sententia collegit Sozeti, eidem, vt probabili subscriptis Ariaga, citat. disp. 4. scđ. 4. subflect. 1. num. 28. absolute; eti conlect simili probabilius deduci ex suppositione, quod de facto Angelii specie diversi existant ex hac ratione communis opinione certo deducitur, ad gradus hierarchicos ordinandos excellētiam naturæ Angelorum à Deo etiam attendi, vt iij in superiori gradu hierarchico constituantur, quorum natura præstantior, & in supremo, quorum natura præstantissima; tum, quia ideo diversificare hanc specificam penes superiores, & inferiores gradus hierarchicos Doctores afflignant, vt naturæ perfectionis, & perfectiores Angelos ad superiores, & superiores gradus à Deo aduocatos debita pro-

ORTEGA
In a part
D VIa.

positione ostendunt: Tum etiam, quia posita specifica diversitate naturæ in Angelis, nequit, non inæqualitas perfectionis inter ipsos admitti iuxta Aristotelem, & uniuersam philosophiam assertentem efficiens rerum esse, sicut numeros, quorum nullus diversus ab alio esse potest, cui non sit inæqualis ut parere in equalibus autem naturæ perfectione naturali, maior naturæ perfectio debet attendi conaturaliter loquendo, ut quis præferatur gradu alteri specie, & naturæ inferioris, cui naturæ ipsius gradibus prælati ebus excellens supernaturalis dignitatis ad gradum Hierarchicum requisita adsit, & forte solum æqualis, & proportionata perfectione naturæ Angeli cuiusvis est (ut postea dicimus) in iis prædictis donis supernaturalibus, que ad gradus, cuique ornatum attinet, non ad ministrum.

C E R T A M E N III.

Relique probationes conclusionis ciusque amplior explicatio.

1. Probatur secundo ex communi Theologorum sententia, cum Magistro & Sancto Thoma locis citatis, afferentem: dona gratie excellenter minime excellentiæ, cum proportione ad naturæ Angelorum dignitatem, & excellentiam sive ipsi à Deo concessam, ergo cum hæc requirantur, specialiter ad electionem conaturaliorem Angelorum in gradus Hierarchicis superiores, vel inferiores naturæ excellentiæ, que ad ea supernaturalia concedenda requiruntur, requirunt. Obicit huius ratione Arriaga: minus verum videci antecedens: quia Deus dona gratie non dat iuxta maiorem, vel minorē perfectionem naturæ, cui nihil debet, nec si ex debito naturali donare, dona gratie absolute efficit ut contra Pelagianos subdolè gratiam solum creationis factentes, & gratiam absolute talem, & per Christum volentes intelligi, Pates, & Concilia reclamant: friger tamen obiecito. Aliud enim est non dare dona gratie iuxta naturam ciusque perfectionem exactius, quod solum probat obiecito; aliud non dari estimatiū, & proportionatiū: ut scilicet donis, & ornatis maiori ipso, pluri ab eo fiat natura perfectior, quam imperfector, sive obtundatur, quod nullatenus probaretur. Scilicet vellis non magis aurei virtutis, quam laice, quævis petit exactius ornari, & estimari, & proportionari autem ornatum serica pre lauce reponit: ita, ut, si lancea vili adiungatur diffoneri, si autem serice confonet. Togarium sericis, aureisque perfiditatem ridiculum spectaculum efficit: Regia vero aula eis ornata est, spectabilissima ob ornatus, & aula proportionem: ita ergo: nulla angelica natura, quantumvis perfectissima, dona vila gratis exactius tanquam passiones & iure naturæ debitos effectus suis reponit, nedium perfectissima dona: estimatiū vero, & proportionatiū, que perfectior est, petit perfectiora, que magis in illam quadrant, quam in naturam imperfectiorem, sic Hispane. *Esta rela nra pideguisitione deoro: Esto talles, viscaria, y hermosura ecorpo tales galas, y jocas: hoc est: dirante, iestaramle mubien, y como miedas: Que de minus eleganti corpte minime dicitur.*

2. Obicit secundo Arriaga (*desperata solutione*) contra ciudens antecedentis veritatem. Auxilia gratie excitantis dona gratie sunt, que atque reliqua gratia dona: & tamen dona Angelis à Deo non sunt proportionatae ad perfectionem naturæ ipsorum, nimirum, maiora auxiliorum dona perfectioris naturæ Angelis in perfectionis vero minoria: ergo falsum ab solute est dona gratie collata Angelis à Deo sive iuxta maiorem, minorē naturæ ipsorum perfectionem: Secundo dona gratie auxiliantis data, non sunt iuxta perfectionem, maiorem, vel minorē naturæ Angelorum.

Corisoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II

rum: ergo, nec reliqua gratia dona. Cedo, si potes, disparitatem. Minor primi sylllogismi (quod entimematis secundi est: antecedens) probatur ex communiori Theologorum sententia de Angelorum lapsu ex omnibus, vel plerisque Hierarchiis, luciferi ex supra Hierarchia, & chori, & sic aliquorum, ex inferioribus, ut sequente d. videbimus. Eis quippe omnibus auxiliis gratia efficax ad obediendum, standumque datum non est: cum eorum plurimi, in naturæ excellentiæ cum Angelis Hierarchiæ, & Chori superioris, & supremi conueniant: tamen datum est plurimi Angelis inferioris, & infirmi etiam Hierarchiæ, & Chori: auxilium autem ad perficerandum efficax cuiuscumque entitatis, & intentionis, ac perfectionis, physicæ etiam minutissime, sit maius donum gratie esse auxilio quantunvis physicæ intentio, & perfectissimum certum Theologis est: Respondeamus tamen, non ita difficulter: antecedens esse verum de gratia donis ad naturæ supernaturalem ornatum spectantibus, atque ex mero Dei arbitrio, adhuc materialiter, dependentibus: auxilia vero efficacia, est, quod entitatem considerat, ex mero Dei arbitrio, & independenter à nostro donentur: tamen, quod efficaciam, non ex illo solum, sed ex nostro etiam pendent, non quidem, ut quæ efficacia sunt donentur, sed, ut efficacia sunt: id enim à creato consensu conditionate futuro extrinsecus habent: à quo proinde, tanquam à praebente, & offerente Deo materialiam auxiliorum efficaciam, qua talium, non autem tanquam ab offrente meritum, aut dispositionem aliquam motuam moraliter, ut ea auxilia efficacia, præ aliis, vel his portius, quam aliis creaturis rationalibus donet: unde ad alia gratia dona pater disparitas petita, & distinctio adhibenda maiori prima obiectiōnis: efficacia enim auxilia, ita gratia dona sunt, ut ratione efficacia, ex qua sunt maiora gratia dona à nostro etiam arbitrio pendent, cum ab eius bono vsu illorum efficacia reddantur: quod aliter in aliis gratia donis ad ornatum supernaturalem, instructionemque naturæ in actu primo spectantibus evenit: quorum majoritas intrinseca est, & à solo Deo omnino proueniens, atque eo sensu speciali à Deo solo proueniens, & Dei dona maiora, specialiter dicuntur, & proportionatæ ad naturæ perfectionem à Deo donantur.

2. Quod tertio loco idem Arriaga obicit (nimirum, nec gratiam habitualē, & reliqua, supernatura dona ad ornatum supernaturalem, & instructionem naturæ in actu primo præcisæ spectantia, pro maiore animalium individua perfectione maiora donentur, quare neda dona Angelis esse maiora pro maiore specifica perfectione) ipse diluit, numero 16. §. *Quod vero additur: quia nobis, non nisi per Sacramenta, vel merita gratia, & dona supernatura à Deo donantur, nullatenus attenta naturæ perfectione, quod fecit in Angelis est factum, quibus independenter, à meritis, & sacramentis (que pro illis non extiterit) ac proinde in eorum donatione maior, minore naturæ dignitas potuit attendi: atque à Deo spectata est, ut dona gratia prefata pro naturæ Angelorum dignitate, maiora, vel minoria donaret alieri facile potest. Verum quid dicit, depositibili, & de facto, & Protoparentibus in statu innocentiae, quibus gratia, & dona supernatura independenter à meritis, & sacramentis? que pro eo statu nullatenus ipsi adfuerit) donata à Deo sunt? An pro maiore perfectione Adami, ciusque animi, quam Eua ampliore gratiam datam: negabit? an assertet? si negat: nulla est disparitas, assignata: nam tunc in gratia, & donorum supernaturalium elargitione sola natura potuit attendi: quare, & locus fuit attentioni maioris, & minoris individuæ perfecti onis naturalis virtutisque, ut de specifica Angelorum respondebat; si assertet: nulla est obiecito, non tamen ob disparitatem, ab ipso assignata, sed ob falsitatem absolute sumpti antecedentis, quod ipse absolute admittit, potius de aequalitate, & inæqualitate gratia, & donorum, in quibus Protoparentes uterque primam productus à Deo sunt importunè nunc à nobis desinunt: cum propriam controværia, de opere sex dierum, & statu innocentiae d. 2. eius, questionis examen, & decisio sedem habeat: illud satis ad*

N pīz

98 Controu. VIII. De Angelis.

præscens fuerit asserta in equalitate, argumentum hoc nostrū secundum pro 2. nostra concl. potius confirmari, quā everti, vt patet, sed negata in equalitate in coētia innocentia statu, ac proinde absolvē, & vniuersum pro omnibus hominibus, & animis, in quo cuncta sunt, potest tamē disparitas alia p̄ḡter datam ab Arriag. & à nobis refutam nec ita innoctis. Protoparentes complectentē, eti in eis pro eo stant in equalitas donorum pro individua in equalitate, negetur; connotari enim prouidētia naturæ rationalis secundum se totā à gratia, salute, & vita eterna deciderat, atq; genere peccati, nulquā permittrit, vt supra cum communi Theologorū dicēbamus, permittit autē eius individua quanplurima cuiusvis speciei rationalis eo mortis genere mori. Ratio autem est: quod species communis matus, & amplius est, ad plura excedunt, omnia scilicet individua aindividui autē commodi angustissimi atq; in ipsum quā carcerat, subinducti non à Deo curandum, ac naturæ, & speciei cōmodum, quo simili invidiuorū omnium, commodo prouidetur: ecce aliā dispartitatem ad rem presentem speciei ab individuis naturis, quam inuenit impossibilem etiam iudicabat Arriaga, vbi proximè n. 26. §. Quod vero additur, citato.

4. Tertio probatur conclusio, ex communi etiam Patrum, & Theologorū sententiā, afferentem: Demones lapſos ex omnibus Hierarchis, & Choris Angelorum, fuisse: cum autem hierarchia priori nature ad Angelorū, vel transgressionem vel obedienciam constitute non effent de aptitudine, & dispositione ipsorum, ex parte subiecti ad hanc, vel illā potius hierarchiam, & chorū, quam ad alias plane loquuntur: ergo de maiore aptitudine, ac dispositione naturæ horū Angelorum ad hanc hierarchiā, & chorū, quam ad aliū. Negabis consequentiā, quia maior aptitudo, & dispositio subiecti ex maiore, vel minore dignitate supernaturali per dona gratiae, in quib; creatae Angelis sūt, superiori hierarchie, & choro resplūstra, satis intelligit, cōstituta, quia major naturæ Angelorū aliquorū, quam aliorū, sit necessaria. Sed effigium hoc praeclūsum est argum: haec tamen est, de proportione magnitudinis donorum gratiae Angelis collatorū cum maiore naturæ vñiſcūlū, & perfectione: cōtra secundū, quia dona gratiae mere arbitratia nullōq; respeſtu habito, ad naturam à Deo Angelis concessā aequalia plurib; Angelis fuisse, vt hui gradui hierarchico p̄e aliis proportionē subiectū, nullo fundamento dici à Patri, potuit, vel supponi, cum id ex mera & libera Dei voluntate pendeat, de qua, nisi ex eius intentione, nil possumus scire, vel afferre, quin vnde diuinemus, nulla autē est de eo reuelatio, sed solū eis hierarchias, & choros superiores, & inferiores assertos: solū ergo potest firmo fidūtū aliquo ex equalitas dignitatis aliquorū Angelorū in donis supernaturalib; huius determinati gradū hierarchico potius quā alteri proportionata adeo communi Patri, & Theologorū cōcessa alieni vel supponi, ex eo, quod naturæ angelicæ perfectione intrinsec, & plurib; & mani proportionata cōcessa à Deo Angelis fuerit, cū crebatur: ac proinde ex naturæ etiā perfectione maiore, & excellētia angelos in statu vii apóstolatos, ad huc potius gradū, quā ad aliū hierarchiā, & ex parte subiecti idoneo partialiter cōstituit: à quo gradu Demones, à suo quisq; lapsi dicitur cum transgressione, sua gratia dona amitteret excellētia supernaturale, quia partialiter & cōpletu apī ad sumum gradu cōfūtūbantur, atq; defūti erant, si obedient, illi prava sua volūtate priuati sunt: confirmatur, quia ordinaria prouidentia capacitat aptitudini, immo, & naturali cuiusque conditioni, etiā individua, ne dū, specificat gratia sua dona adaptare, & accōmodare Deus confluēt. Confirmatur vlt̄, iuri: quia si sola dignitas supernaturalis hanc dispositionē, & aptitudinem subiectū Angelorum ad inferiores, vel superiores gradus cōfūtūeret, fieri lāne connotari prouidentia possit, vt inferioris speciei Angelus ad superiorē gradum, quā Angelus speciei superioris, aprior, dīpositior, ex parte subiecti à Deo cōstitueretur: quod connotari prouidentia non patitur, nec fieri à Deo confituit: in his prēterim gradib; in quib; ministerium aliquod, industria eligendorum obēndū, exercēndū, est, vt in gradib; hierarchicis contingit, nisi forte (quod hic deficit) Deus se eorum operum, specialem authorē velit specialiter ostentare, vt in electio-

ne Apostolorum, de qua Paul. Inservia mundi elegit Dom. & confundere fortia. Et. Infuper apparet, eti non infuso, quod rel. occasio Angelis speciei superioris datur, quod circa naturæ, & capacitatē sūt ap̄titudinea maiorem, alijs vero supra sūtam minorē ad gradus hierarchicos disponentes, apparenturque. Deniq; iam fabiūcia 4. & 5. cond. probations rationis huius non imbellis propagations finē.

5. Probatur quartu conclusio, q̄ ea excellētia que de aliquib; Angelis superioritatem aliquam evincit fundamen- tum respectu aliorum Angelorum, accedit, atq; affinitati Deo debet ad gradum hierarchicū superiore cōsiderandum, vel disponendum ad illum, magis accommodatō, con- tūrū, & huāiori prouidentia ipso in rerum dispositione conuicta: atq; perfectior natura dat aliquid Angelis superioritatem aliquam: eius fundatum respectu aliorum Angelorum: ergo excellētia naturæ Angelorū attingit affinitati in connotari prouidentia à Deo debet, vt ei gradus hierarchicus superior donetur. Maior probata fere iam est: Erenim alias gratia, non periceret, sed inueterata, natūrā, cuiusc ordinem prorocet, ac destruet. Minor fideles: quia in Angelis malis, nulla supernaturalis donorum dignitas, & excellētia est, & tamen est in aliquib; eorum, aliquā superioritas vt supra ex Euangelio, vidimus, est in ea, à Deo in p̄enam, ex Dēmonum consilio collata: tuulo formaliter complectē & absoluto rūst refat examinandum cert. vlt̄ ergo ex superioritate & excellētia naturæ eorum respectu aliorum, qui imperfectioris naturæ sunt, ergo & Angelis bonis, cuiusq; guidem natura, cum Dēmonib; natura perfectioris respectu Angelorū natura imperfectioris & eius, cum Dēmonib; natura imperfectioris superioritatem aliquam, eiusq; fundamentum dabit ac subiūt conuictiōnē Dei prouidentia attendi debet, atq; tenet, qd fuit, vt ad superiorē gradum hierarchicum elegeret. Quinta & vlt̄. concl. probatio est eiūmodi. Gradus inferiorum, & superiorū hierarchicorum dispositio, & ordinatio sumunt ultra ornatus supernaturales dignitatem, ex diefecto affectuum erga Deum excellētia ex qua ad suā ministeria cum erga Angelos alios, tunc prēterim erga homines, sūt, q̄ salutem exercenda, prop̄ptores potestō, & redūto, non auctularia, & exercitū ipso formaliter tantumq; enim actus, & transiens de se est, nec potest habilitas & permanēt, seipso cōstitutus, nūi principiū aliquod permanēt, seipso cōstitutus, quod ita in eiūmodi actus excellētia & propriis hierarchie, & gradus vnuis erga Dēmonib; angelos, & homines inclinet, & feratur, vt prop̄p̄t & pr̄ecep̄tū Angelis hierarchie, & chori alterius expeditissime, excellētissimis illos actus concipiāt, & inde ministrata sūt gradus exercet. Patet, quia gradus illi hierarchiā permanēt, natura sūt, ad eiūmodi actus, & ministeria erga Deum, Angelos alios, & homines exercenda, quare permanēt illorum principium nec solum actus aliquem, sūt exercitū actualē, debent natura sūt ex parte subiecti, sine Angeli gradū hierarchicum eligendi supponere.

6. Verum iſud permanēt principiū, ne auxiliū efficiat, cognitio sancta: cum, quia natura sua permanēt non est, sed cognitio sancta, ex quo, actus religio transiens, nūi quia efficiat principiū actus non est, sed potius acta formaliter constituit: tū denique, quia de quib; quib; Angelis, cuiuscunq; gradus, communē, nec magis, alios gradus, quam alterius determinat, sed indifferens, merorū, Dei arbitrio determinat, ad determinabile, sed nec potest esse habitus ex repetitiis actib; propriis, cuj; gradus Angelico acquisitus: cum vlt̄ statu angelis brevē valde fuerit (erti non duorum solum in tantum, sūt, morulam durationis, vt plerisq; cōfūtū) vt Deo intentus habitus adquirētur: sed nec potest esse habitus ad quib; gradus, & per accidens à Deo in suis Angelis cum cōcreatur, ob rationes datas contra maiorem dignitatem supernaturalem his Angelis p̄a aliis naturæ dignitati, non attendit à Deo in creationis in tantū conceſſione ergo principiū illud permanēt potētis, promptiusq; ad eiūmodi actus in suo grāte excellētissimis, & cuiusq; gradus hierarchici, propriis & Angelorum iporum natura, horū ad actus hos a locū ad actus alios, vt diximus cert. 1, n. 9 cum ergo ad gradū quib; Angelis designandū, maior eius, & expeditor promptius atq; inclinationē potētis ad proprios actus, & ministeria gradus cuiuslibet hierarchici connotari prouidentia attendit à Deo debet, atq; cum ea in naturis ipsi Angelorum, nec autem in habitu, adquisito, vel similī per accidens infuso,

ORT. GA
In 1. part
D VIa.

neque in auxilio, sed in natura Angelorum consistat; inferiorum necessarium Angelorum naturam hunc actum, & ministerio proprio huius gradus hierarchici, excellentissime exercendo promptiorē de fœse, & quatenus ex parte sua est; inclinatorem attendi a Deo connaturali proutientia debere; ac similiter de aliorum Angelorum naturis ad alios actus, & ministeria gradus alterius hierarchici exercenda promptioribus, inclinationibus square naturarum etiam Angelicarum diversitatem, & excellentiam ad eiusmodi actus & ministeria exercenda vel superiora, vel inferiora ex parte Angelorum subiecti ad gradum inferiorem, vel superiorem hierarchicum a Deo eligendi, ad eius electionem materialiter concurrere, ut proposita conclusione secunda contendimus.

7. Dico tertio: natura Angelica excellēt, non virtutē specialiter ex parte subiecti, sed Angeli ad gradum suum eligendi materialiter ad eius electionem absolute concurrit, sed immediate, & proxime, nec solum remote quatenus actus, excellentissimi proprii difficultati, ac denominatiū, illius chorū; ac subinde ministeriorum in eo exercendorum principium, & causa actu, & exercite est, ut supra dicebamus. Hanc conclusionem probant quarta, & quinta probatio conclusionis, secunda, quas dedimus n. 5 & 6, in eamque facilis veniet Arriaga citato loco, n. 8 vbi ait: Angelum vnum gratia, & donis alteri perfectioris naturę equalē nullatenus, quod huic alteri gradu hierarchico postponatur, conqueri posse: quia eo coniuncta ex natura perfectioris, & donis gratię equalibus excellēt, signorique absolute hic alter est, qui ad superiorē gradum hierarchicum affinatur; in quo aperit, & vere supponitur naturam excellēt, & perfectionem naturae Angelicę dignitatem, quæ ex parte subiecti a Deo, immediate, & proxime attenduntur, ut ad superiorē gradum hierarchicum affinatur, qui cum habet maiorem, cum supernoaturali gratię, & donorū dignitate, tanquam cum compare, integrare, & constitutre ad quod probatione, 4. conclusionis, 2. speciales discens probauimus, n. 5, id ipsum probat, quinta nostra peculiaris probatio eisdem secundā conclusionis ab eius numeri medio, & n. 6. conclusa. Cum enim prior, expeditiorque, atque inclinatior potest, permanenter talis ad actus proprios, & munera specialia cuiuslibet gradus hierarchici, præcipua, vel in principiis numerandis dispositio scīpsa sit, et si nullus actum hierarchicum efficeret, ut ad hunc gradum, præ alio, ad cuius actus, & ministeria ita prompta, expedita, & inclinata potest, non est, Angelus eligatur ut in electionibus omnibus ad dignitates, quæ imbibit officium, vel annexum habent, pater, in quibus non solum aliarum prærogatiuarum, sed præcipua aptitudinis maioris ad illud exercendum ratio habetur, promptiorque, & expeditior, magisque inclinata, & propria potentia Angelorum ad hunc actum, & ministerium proprium aliquius gradus hierarchici, nil aliud sit, quam Angelorum natura: hanc secundum se erit, nec solum mediate, & remote, quatenus actum aliquem gradus aliquius hierarchici elicere, immediate, & proxime a Deo, ex parte subiecti ad Angelos hunc gradum hierarchico, potius quam alteri, destinando, & eligendos attendi certum esse debet, quare & Angelorum naturam perfectiorē de fœse ad actus excellētioribz gradibus hierarchicis proprios, aptiōrem, promptiorē, ac propensiōrem, ad eorum in superiores gradus hierarchicos allumptionem materialiter ex parte subiecti immediate, & proxime concurrere: ut tercia haec conclusio contendit, quam Theologorum pro secunda citatorum esse censeo, etiā non adeo expreſſerint, & in terminis ut aiunt, eam docue-

CERTAMEN IV.

Conclusio quarta, & specierum Angelorum numerus.

1. Ico quarto excellentia naturae Angelicę, quæ ad Angelorum in gradus hierarchicos diuersos inferiores, & superiores ab infimo ad supremam allumptionem attendunt a Deo, & materialiter ex parte subiecti specialiter & proximè concurrit naturae specieſ est non individualis. Hac etiam conclusio secunda, vbi diximus excellentiam naturae communis Angelis ad quenam gradum electis materialiter ex parte subiecti specialiter concurrere, continetur, atque ab omnibus eius Patronis traditur, explicationem vero hanc conclusionem de eo ponimus: cum quia Ariaga minus firmiter, quam præcedentes, probari putat, citata fact. 4. subfact. 1. & si ob rationes à nobis dictas, n. 3. cum etiam quia alias speciales difficultates ex quarta peciali nostra probatio, data pro conclusione secunda pati poterat, nec, nisi ex ratione quarte huius conclusionis diluendas, probatur ergo conclusio: quia ea dignitas naturae, & excellētia Angelorum vnius gradus hierarchici communis est omnibus individualiis Angelis eius gradus, & subinde de eis prædicabilis inquit: ergo est dignitas naturae specieſ, ut minimum communis. Paret consequentia à definitio ne specieſ ad definitum. Secundo, ex eodem antecedente pro maiore posito, arguo hac minore sumpta, sed implicat individualiū aliquam dignitatem naturae singulares quia individualis, & singularis est, alia individualiū naturae Angelorum esse communem; ergo implicat dignitatem illam naturae Angelorum eiudem gradus hierarchici, cunctisque illius gradus communem, esse dignitatem individualiū aliquis naturae, vel omnes individualiū dignitatis naturalium individualium eorum coniunctim sumptas. Minor evidens, est in bona Metaphysica, & Logica. Siquidem prædicatum, seu differentia individualiū essentia huiusmodi, adhuc metaphysice, & individualiabilitate propria, & singularis huius individualiū est, quia aliqua sui pars metaphysica, cum prædicato seu differentia individualiū alterius conueniat, vnde, & prima consequentia pars demonstrata manet, secunda vero illationis pars probatur. Quia coniunctum singularitatum, siue unitatum numerum quidem, seu aggregatum potest constitutire, nulquam autem physice, vel metaphysice vnum vel communem, ideo enim aggregatum, ex pluribus, qua talibus, quantitatē difcretam voluminō dicitur constitutre. Confirmantur duo haec argumenta, ex aliis metaphysicis principiis (nobis qui dem evidentiis, nec in aliis) ex quibus in controversiis metaphysica, & anima deduximus nullum individualiū speciei aliquius, nullamque animam posse esse individualiū equalē in natura, & essentia individualiū. Ratio definiuntur ex doctrina Aristotelis, de essentiis, & naturis communibz: quod scilicet hec sic numeri sunt, quibus essentia sua repugnat, equalitas, ac proinde, & repugnat speciebus: vnde infertur individualiū etiā repugnat.

2. Ratio enim in speciebus probans, ex que etiam probat in naturis individualiū, etiam est. Quia equalitas in essentialibus prædicatis est essentialis conuenientia in illis, sed essentialis conuenientia repugnat essentiali disconvenientia, & diuersitati, quam species diuersæ & essentialiter etiam important, ergo speciem diuersarum equalitas repugnat: quod ex que probat contra equalitatem essentialē individualiter diuersarum naturarum individualium ex qua individualis, eam conuenientia ipsarum diversitatē individualiū repugnat, aequo robo, & (me iudice) evidentia infertur. Atque hinc valide statutum manet antecedens illud primum: quod utique nostro arguento infertur, scilicet excellentiam, & dignitatem naturae debere esse communem, sive naturae communis omnibus Angelis, cuiusvis gradus Hierarchici. Debet enim esse, in omnibus

N. 2. nibus

nibus æqualis: esse autem æqualem, quoad individuas eorum, naturas repugnat, ut vidimus cum essentialem canum individua diuersitate. Deus æqualitatem hanc dignitatis, & excellentiae in natura Angelorum omnium gradus cuiusque Hierarchici, non debet esse formalem, & metaphysicam argumentum factis, rejectam, sed æquivalentem, & moralem: quam nequam refellunt: quemadmodum, eti in natura individua duo homines aquæ dignitatis naturalis formaliter, & metaphysice esse proflus nequeant) ac saepe, ne in dotibus quidem, & perfectionibus accidentariis, sive naturalibus, sive adquisitis aquæ dignitatis, & perfectione physique requisite directe ad aliquam dignitatem minus, aut minoriter; tamen ex coniunctis, aliis, qui minor in illis est, æquivalenter, & moraliter, seu prudenti nostro iudicio censetur obteri, qui in illis cedit, æqualis ut ad illam dignitatem minus, aut minoriter eligatur. Ceterum id nostro casu non haber locum. Primo: quia non gaudentibus solum conjecturis ducimus: quia cum naturalium, tum adquiritarum perfectionum in se ipsis inspectarum notitiam, & scientiam habere non possumus: ac proinde, ut de eis omnibus prudenter discursu, & conjectura æqualitatem vel inæqualitatem aptitudinis hominum, & dignitatis ad hunc gradum, vel ministerium judicamus: quod secutus in Dei iudicio, qui omnia iudicatur nec ducti coniecturis, ad iudicandum porrecti, dici necessarium debet. Secundo: cum, quidquid dignitas, & excellencia, in Angelis ad gradus Hierarchicos est, natura ipsorum intrinseca sit, & ex supernaturalibus Dei donis, à se solo datis, vel eorum actibus propriis Hierarchie vniuersaliter confata: ac Dei dona iuxta naturæ perfectionem suarum cunctigera, ut haec tenet ostendimus: infuper mil alius in Angelis fuit, unde naturalis defectus posset in morali estimatione suppleri, & compensari, ut æqualitatem moralem dignitatis, minus perfectius individuali sua natura cum Angelis individue perfectionibus affectu posset: moraliter etiam inæqualis Angelo individuus perfectiori manebit.

3. Oppones: Tota differentia naturalium angelicarum per nos, est penes exigentiam naturæ eius, non exactiūam sed decentiæ, & convenientiæ donorum supernaturalium intentionum, non autem speciei diversæ, ut aliis remissoriibus, quæ naturæ aliorum imperfectiorum Angelorum donantur: vnde in illis reficitur dignitas maior supernaturalis: infuper maior naturalis dignitas specialiter ad hunc gradum Hierarchicum potius quam ad alium conducens, stat per nos in maiore promptitudine, expeditione, ac propensione nature ad actus feruientes, ac intenções: aptitudines autem, & potentias ad maiorem intentionem accidentium, & operationum, quam sunt aliae, ad accidentia, & actus, sive operationes speciei eiusdem in gradu, tamen remissiori, ex eo præcise differe ab his specie non arguiuntur: maxime cum ad æquam accidentium, & actuum intentionem in quaque aptitudo, & potentia absolute est, solumque differunt, quod connotatur, breviusque, & facilius eam actum intentionem altera concipiatur, quam alia, ut in Angelis omnibus euenit: etiam actus omnes tam intellectu, quam affectu voluntatis, secundum omnem intentionem, & feruorem ad quenvis gradum Hierarchicum requiritos, ut eius proprii actus sunt concipi absolute, à quovis Angelo posse certum prouferentur: eoque solum viuis natura, & potentia, ad eos actus elicendos differt, quod altera propensior faciliorque de le sit, ad eam actus intentionem, & feruorem concipiendum, ut diximus: atque item donorum supernaturalium in tota intentione, vnamque absolutè est capax. Consumatur: quia femina natura sua ut plerumque aptiores, promptioreque hominibus, ad actus misericordia, pietatis, & deuotionis, feruientes, & intenções sunt, quam viri, à quibus tamen non specificè, sed individualiter, solummodo distinguntur: idcirco deuoti cognomen apud Ecclesiam totam hic lexus obtinuit, ut quotidiane illius Antiphone verba declarant: La-

tercede pro deuoto feminino sexu. Nec sati respondeas: non ita generale feminis esse, vt ex ea plurimi immittes, impia, indeuote, ac dire non sint, ut experimur: ac proinde, eam promptitudinem, & propensionem ad pietatem, misericordiam, non ex naturali, & stata natura eius lexus legi, omnibus communis proueniere, sed quasi ex ea natura communi adiunctis individualibus: Etenim multo plures Angeli ex Hierarchia quavis, chos, & gradu, quovis Hierarchico lapsi (ex omnibus quippe lapsos esse supponimus, ac suis actibus Hierarchie ful gradus proprii defecerunt, atque rehementer, & intense in actus adulteri abeant: Ergo non naturæ, communis Angelis, ad eum gradum Hierarchicum ad illam aptioribus, sed ex individualibus cum illa identic (metaphysicè laquendo) quasi casu coniunctis ea major apud, promptudo, & expeditio naturalis ad eos actus bonis Angelis obueniunt. Ne vero quis arguit, preflus ad ministeria propriæ gradum, Hierarchicorum recurrat, ut pro eis species Angelorum diversas, nihilominus tuerat, aduersa: Ministeria etiam omnium graduum Hierarchicorum omnia, cumcunque speciei sunt, à quovis Angelo exercitæ absolute perfectissime intra speciem suam posse, loquaque esse differentiam penes promptitudinem, expeditionem, & propensionem vius naturæ, quam alterius ad perfectius, eadem specie ministeria obueniunt, ut de actibus intellectus, & voluntatis Angelicæ dicimus.

4. Strinx difficultatem quam ponit actus, in vulgariori opinione, que in enim realiter transcendentaliter respectu, non nisi in oīis ad terminos specie diversos specificam distinctionem admittunt, ut autem ea de difficultate libenter, quæ nostram conclusionem tuerunt, varie terminos specie diversos naturæ, & potentias Angelorum, ad eum gradum Hierarchicum spectantium, à terminis naturæ Angelorum gradus alterius venant, & deguant. Communis, cum statio proxime, naturæ Angelicæ specie perfectiori vniuersalioris species impremixtæ, aut expelle cognitionis, quæ in se, simplices sunt, plura obiecta, vel complexa, & actus, vel formaliter, & expelle repellentes, que tamen inferioris naturæ Angelis non, nisi diversis, speciebus, vel cognitionibus alterius modo representantur, eas vero species, cum impremissis vniuersalioris sunt expressas, ac minus vniuersalibus specie differe extra dubium est. Postremum hoc, eti verum, ac mihi certum, ergo in suis vulgariori sententiis de necessitate diversitatis specificæ terminorum, ad specificam distinctionem eam transcedentaliter relatorum (cuiusmodi species vnamque ad sua obiecta est) poterunt ita respondentes defendere: cum, sive plurimum, sive paucorum obiectorum species ille virtutis gradus Hierarchici sunt debitis, obiecta tamen intra eundem ordinem, & speciem sunt, à qua, non pluraliter, nec vñitate sua retrahuntur, & vel abscondit. Aitraga citatis sectione quarta, subectione prima, numero vigesimono, paragraphe. Fasces ergo libenter, duas alias rationes assignat. Prima: quod Angelis gradus Hierarchici, & naturæ sapientias habent vitales potentias, realiter identificatas, inferioris vero gradus, & naturæ non habent identificatas realiter, sed realiter distinctas: in primo enim at nullæ appetere repugnaria, & hoc postremum certum mihi est: non solum ex fundamento negativo, quod repugnare, non appareat, sed positivo, quod distinguere, ab Angelo realiter eius vitales potentias repugnat, ut controvergia de anima, d. de potentia, eius non admodum legitime ostendebamus. Iude vero constat, differentiam hoc naturæ superioris, & inferioris, angelicæ esse impossibile: cum non possint, non omnium Angelorum naturæ potentias eorum identificari. Secundo: circa haec ratio est, cum tohinc posse duos gradus Hierarchicos, qui plures certe sunt, distinguere, secunda

ORTEGA
In a part
D VIa.

secunda eiusdem Authoris ratio est. Angelum, qui species seipso sit possibilis multorum, non repugnare. Et fortassis nos magis, minusue repugnat, quam substantiam, accidentem realiter idemsciri de quo tamen superfluum plura. Hac autem, & difficultas aquila à nostra conclusionis patronis excoigitantur & terminos specie diversos naturis Angelorum pro gradu hierarchico & quoque diversa species deligunt, ut ad speciem distinctionem transcendenter alter relatorum necessarium purant.

5. Sed à Philosopho Discipulo falsum id prouersus reputauit semper etenim Petri cognitiones singularis huius obiecti, à Pauli cogitationibus de obiecto eodem specie differe, certum milii est: cum ille plures individualiter sint, & in eo convenienter viuioce, quod hinc essentialiter cognitiones Petri, non autem Pauli: ut sunt essentialiter, & viuioce Pauli de obiecto eodem individualiter plures ipsius cognitiones. Idemque est de rationibus, animali, & materiali solitudo individualiter diversa, quo solum principio unius & praefatur oppositionum, & contemplationum machina à fundamento subiicit. Sed, & plerique in eis contenta principia hoc nostrum confirmant. Siquidem è sola diversitate intentionis optimatum qualitatim, quas forma corporum specie, & genere diversè pro sui dispositione requirunt, ut in feminino, vel proportionum, aut proportionate, ad sibi, & compotiorum conseruationem tenuerint, siue immunitiones influantur, & animalia intentionem recuperantur atque ab alio sola diversitate intentionis, vel remissione huius, vel illius qualitatibus prime differunt, quin dicitur species viuioce ab alio intentionis; recte igitur natura viuioce Angelicæ ab alia specifica diversitas extinxit ea exigentia decet, & si non ex actua dignitatis maioris supernaturalis, eisdem specie donis intentionibus constant, & species differat, & species perfectior superiorque esse poterit, quam illa, que natura sua minor dignitati supernaturali ex eisdem specie donis minus intensis constant proportionetur. Quid autem de maiori promptitudine expeditionis, & proportione natura huius Angelicæ ad actionem propriam sui gradus intentionem & feruorem concipiendum ad specificam naturam Angelicarum gradum diversorum fatis non esse, exemplo familiarum ad devotionem pieratem, & misericordiam promotorum, ac propensorum, quam homines, à quibus soli individualiter differunt, respondunt adhuc sub indice item esse, an specie sicutem infima hæc sexus differat à virili. Secundumq; feminis ad Angelos patitas non tentillis enim, non ex substantiali, essentiali natura, sed ex complexione carum corpora, maior aptitudo expeditio, & propensio ad eorum effectuum feruorem concipiendum prouenient. Quid si ex intrinseca natura animalium, quibus feminæ confitate naturaliter debent, eas, ad intentiones, ac feruentiores affectus illos aptitudo, & propensio major prouenient, ut ex natura Angelicæ ad actus proprios sui gradus prouenient, & carum sexum à virili differet specie infima non dubitare. Domini: quid ad totum actuum cuiuslibet gradus hierarchici intentionem, & seruotem, quibus Angelus natura sua posuit Dei gratia adiutori, solaque differentiatione penes maiorem celestantem, & facilitatem concipiendi eam intentionem, & feruorem actuam sit, que ad distinctionem specificam naturarum fatis non videatur. Respondeo: fatis superque non videtur solum sed esse, dummodo & quia, & essentialiter pluribus naturis individualiter sit, quia pluribus individualibus erit eadem viuioce, & essentialiter communis: quia aquam, & clementem pluribus, individualibus solum adesse repugnat. Quod adeò verum est, ut maior naturæ promptitudo deliberandi, circa obiectum rempate propositum, generis etiam differentiationem à naturæ se ad deliberandum tardiore posse inferre. Imo summa deliberandi promptitudo instanter, sive instanti eodem, quo obiectum proponitur adeo superiorē, & perfectiore naturam arguit, ut ne supremo genere cum reliquis, non nisi cum tempore de se & natura sua deliberatur, conveiat, ac diuinam probet, ut d. proxima videbitur.

6. Iam vero inde facile constat Angelorum species viginis septem numero, ut minimum, sed nec solum iuxta Chororum numerum, non numero (qui Ioanni proposito supra, & communis Theologorum nimis curius, nec

patribus consolans videtur) contineri. Ratio, ex dictis est in promptu: quia species Angelorum, pro gradu, hierarchicorum numero multiplicantur, sed gradus hierarchici diversi sunt viginis septemero fuit Angelorum species. Minor constat, quia ex Dionys. supra, intra quemus ex nouem Choris tres gradus Angelorum, Hierarchici etiam, sunt videlicet supremus medius, & infraeius novem autem terdanta, viginis & leptem efficiunt, id satis indicat (ut non exprefset) Dionys. c. 5, assertens Angelos superiores pro gradu celitudo differre, scilicet se ipsi, & natura sua, cum non dicat gratia, & domi supernaturibus, sed dicit nuda, quare, & secundum se sumptus absolute loquuntur. Clarus adhuc, & expressissim id assertus Nazianz. orat. 34. 2. Theolog. esti autem orat. 40, assertat se non posse, quæstionem denunio specierum Angelicarum definire, non quod positivum numeri à se pro gradibus diversis asserti, sed quod eius numeri negantur, quo plures species Angelorum negantur, intelligendus est ne sibi, ac sua ratione proprie contradicat. Damascenus. 2. de fide, cap. 3, qui, & si de specificis Angelorum diversitate dubius fore videatur, non tamen de ea, sed de ratione differentiali specifica affligenda, & explicanda dubius haec: sicut etiam Augustinus, ut ex eorum testibus, accusatius inspectis ostendimus, quæst. 4, cert. 2, num. 1. An vero vides tra 27. species Angelorum, ex cotidem hierarchicis gradibus probatas, sicut de facto plures, certum prouersus nobis est, ut de se Nazianz. citata orat. 40, fatebar. Solus Chrysostomus homil. 2. de incomprehensibili Dei natura Angelorum innumerabilis genera, id est species, appellat. Et Theologi multi innumerabiles etiam esse centent: eo quod in sublunari etiam, & corruptibili mundo, innumerabiles Deus species posuerit, quare ex posteriori fuit in amplissimo orbe, & nobilissimo coelesti plures adhuc posuisse censendus sit. Sed haec ratio parum viget: est quippe congruens, cui si oppositum fieret alia, ac fors maior Deo non desset. Chrysostomus ibi de facilitate summa, qua Deus tot Angelorum millia innumerabilia, creavit, negamus ibi logica stricta, & scholastica acceptione usurpata, sed ut eius instituto satis era, quatenus vulgaris receptione significat diversitatem.

7. Denique: ut Angelis Hierarchie vinis genere subaltem, nec solum specie infima ab aliis caterari Hierarchiarum distaret à recentioribus disputatus, cum Soario, qui affirmat, iure respondet. Siquidem cuiuslibet Hierarchie Chori, constare Angelis debet, ut vidimus in aliquo convenientius viuioce, cum Angelis reliquerunt Chororum Hierarchie ciuidé, ac rufus disconveniens bus, ab eisdem in aliquo proprio Angelis, cuiusque Chori ab Angelis duplicita alterius Chori ciuidem Hierarchie. Ac proinde genere proximo, ut minimum a cunctis Angelis Hierarchie alterius differere debent. Voco autem genus proximum diutium Angelorum in species infimas suas quod infimum metu dicetur, quia sub illo nullum aliud genus est; sed solum species Angelorum infima. Dixi autem, hoc, ut minimum genere infimo Angelos viuioce Hierarchie ab aliis Angelis diffire; alium enim non proximum hoc, & infimo genere, sed remotori, & superiori alio metaphysice distinguendis quod ex dictis facile probatur, & enim Angeli cuiuslibet Hierarchie ut diuinis in natura communis viuioce Angelis omnibus triclinis Chori in ea inclusi, conuenient, & ab Angelis omnibus reliquarum Hierarchiarum differunt: rufus intra Chorum quicunque tunc alij gradus Hierarchie sunt, supremus medius, infraeius, quorum Angeli in praedicto, & natura, communis, & necessaria, ut iuxta illum Chorum quoque ex tribus hinc gradibus admittatur, viuioce cum aliis ad duos alios gradus Chori ciuidem spectacibus convenienti, & adhuc tamen ab eis species infima pro eorum graduum diversitate, differunt: ergo infimum genus, sub quo non genera alia sed species infima solum modo sunt, est natura Angelica communis viuioce Angelis cuiusque Chori Hierarchie huius, quod rufus per naturas specificas infimas Angelorum ad gradum viuionemque Hierarchicam ex tribus, quibus Chorus ille constat; proxime diuidit, ergo Angelorum natura communis viuioce ac necessaria, ut ad viam ex tribus Hierarchiis, in quoque eius Choro admittatur, natura generali, seu genus superior, & remotori est diuini corum in species suas infimas: ac proinde genera alia, infima, &

hunc diuisione proxima, & immediata sub se coerces. Genius ergo primum naturae Angelicæ in tria genera subalternæ naturarum pro tribus Hierarchiis immediate dividitur, & harum quatuor in angustiora alia tria genera naturarum, pro suis Choris tribus, que insinua sunt, & in naturas specificas insinas graduum cuiusque supremi medi, & infimi immediate dividuntur. Porro in ordine ad quos actus, & numeræ hæc generum diuisione in Angelis sit multum, à Sotio, Atriaga, & aliis in easum laboratur, ut vidimus num. Nos autem, num. 5. viam assignamus tertiorem, latoremque penas, modos agentes, & exercendi actus, & ministeria Hierarchica aperiuimus, qui clariora adhuc desideret custodem suum Angelum roget, & ore, ut ea sibi ostenderi digneatur.

CERTAMEN V.

Dubia reliqua expedientur.

1. R̄num est, de tempore, & duritate Hierarchia-
rum à principio ad finem inclusuē. Et initium
quidem in primo creationis instanti fuisse, si naturæ An-
gelorum divina, & inaequales, ex quibus dona gratiæ, &
meriti proportionato exequi doantur ad electionem
Angelorum, in gradus suos Hierarchicos requirantur,
salem inchoantur, & in actu primo, eti⁹ non quoad
exercitum actuum, & ministeriorum, cuiuscq; Hierarchie
consequenter afferendum sententia Atriaga cit. feb. 4. sub-
fect. 2. n. 2. & 3. Hinc potest dici. Immo quod exercitum
etiam illuminandi alias Angelos nunc etiam cœpisse
probabiliter in ea seueritate dei posse, siquidem, ut Luci-
fero, & affectisque inferiores referentes conaturali modo
per superiores Deus illuminauit. Ceterum ego, qui in-
aequalitatem naturarum Angelicarum necessariam ad
Angelorum in suis gradus Hierarchicos electionem re-
putauī, & habita maioris minoris perfectionis intui-
tione ipsarum ratione dona supernaturalia gratiæ auxiliis
exceptis, maiora, vel minoria à Deo concedi, nihilominus
nullam pro instanti creationis, neque partiale, &
inchoatam electionem Angelorum ad gradus suos hierar-
chicos, neque in actu primo inde inferri censeo; immo
factam nego. Primo: quia, eti⁹ ea omnia Angelis creatis
omnibus, ac proportione ad cuiusque naturam perfe-
ctiore, vel imperfectiore, graduque Hierarchico, su-
periori, vel inferiori conformiorem data à Deo sunt; at-
men nulla facta est electio hierarchica Angelorum, ma-
lorum, qui æque perfectæ naturæ, ac subinde æque orna-
ti donis supernaturalibus creati sunt, atque boni An-
geli, ad quorum gradus omnes Hierarchicos accommoda-
distributione alii ad superiores, alii ad inferiores perti-
rent, si non peccasset: ergo, neque in bonis, qui fuerunt,
inchoata: & in actu primo electio Hierarchica facta in
eo instanti fuit. Secundo: ea electio Angelorum in gra-
du Hierarchicos, & ad officia, & obsequia erga Deum
ab Angelis tanquam à ministris perpetue sua coelestis
aula, ac perpetuis familiaribus amicis, & amantissime
perpetuo exhibenda fuit: ergo ultra naturam, & gratiæ
dona reliqua expectandus fuit status fixe, firmæque in
perpetuum amicitiam, & gratiæ Dei in Angelis etiam ad
gradus, & ministeria Hierarchica in actu primo erga
Deum ipsi designanda, ut cordate eligerentur, ac sine
contingentia illa frustaneæ electionis: ille autem status
Patri & beatitudinis est: non autem via & contingentia
absolute peccandi & amittendi amicitiam, & dona reli-
qua supernaturalia Dei, & eius status prima via in-
stanti creationis cunctis Angelis fuit: ergo, in instanti
creationis Angelorum Hierarchica electio, ad ministeria,
in actu primo adhuc non fuit.

2. Simile argumentum fit ex alio ministerio illuminandi Angelos inferiores dirigendi, & custodiendi homines: omni contingentiæ deceptioni, & perfidioris inferiores Angelorum, iutoris designati tolleretur, & pater. Tunc enim, & inferiores Angelos deciperent, tanquam, ex Dei
revelatione, prescripto que ipsos ex suo munere delegan-
tes prava dogmata docerent, & scellestissima quaque fau-

derent, fortiusque ex sui gradus, & muneriis inferioribus
noti, prærogativa, & autoritate, quam Angelis inferio-
ribus, quos praus suggestionibus, sine ea prærogativa, &
autoritate, secum in tartarum traxerunt, & solo alii, &
suggestionibus, homines quotidie in infernum detur.
Dices electionem inchoatam in actu primo pro illo pri-
mo instanti, & via his absurdis, & incommodis obno-
xiā non esse. Sed explica milii quidam sit, aut præter
Angelis iutoribus hæc inchoata electio? aut cum abso-
luta electio statum patræ expectare debet, qui necessi-
tate aut fructu, hæc inchoata electio in via anteposita
quod enim pars motus ex parte subiecti, & materie re-
quisiti in Angelis ad ipsorum in Hierarchicos suos
gradus electionem eis adiicit in via potius cunctis electionem
tunc minime futuram adhuc partialiter; nulla enim pars
causa requiritur, ad effectum, sive influxus physicus, &
sive intentionali efficientem, inchoatæ causa illam seu
illius partem ponit in rebus. Dices/ ut supra Antiga An-
gelos superiores ac per ipsos Deum illuminare inferiores
Angelos ut Lucifero, & affectis male fudis reflectentia
enim connaturaliori modo illuminarentur, ea vero illumi-
natione inferiorum actus gradus Hierarchici superioris
proprius est: ergo supponit in Angelis superioribus illu-
minantibus, eum gradum, sicut eos in illis gradu in alia
primo constitutos, vt omnes actus, secundum suum
actum primum. Respondet illuminatione inferiorum
Angelorum per superiores, ex officio, & munere proprio,
habituali, & permanenter, eis actum secundum proprium
gradus Hierarchici superioris; transmiserit, & ex
Dei decreto speciali posse actuū actum Angeli cuiuscum est,
etiam ex gradu hierarchico inferiore, nec solus superiori
ad quem ex munere, & ministerio proprio alias pertinet;
vt pater in Angelo, per quem Deus aliis Angelis
etiam superioris naturæ illuminat. Quemadmodum di-
ximus de Cherubinis, & Seraphinis propria quadriga
ministeria inferiorum gradus, & Hierarchie ex Dei volun-
tate exercuisse, quin gradus cederent, atque ad inferiores
descenderent, ceteris propriis ea misericordia erant. Quid au-
tem superiores naturæ Angeli inferiores, contra Lucifero,
& affectarum suggestionis conaturalius illuminantur, ex
gradu, & coordinatione hierarchica, que tunc non
erat, falsum est: ex natura aliqua, seu superiori
parte rerum quia quos intelligentia inferentes, aut
non superiores noscent Angeli alii, non ita facile zu-
dirent.

3. Quandiu autem Hierarchicus hic odio Angelo-
rum duratus sit; an cum mundo corporo, & iudicii
postremi die finiendus an æternum permanens? dubitu-
tur: finiendus afferit Paulo videtur. I. Corinti. 1. Docente
Christum euangeliatum omnem principiam, & post
hanc & virtutem, cum tradidit regnum Dei, & Pa-
tri. Molin. q. 108. cit. d. vñ. §. penult. cum sancto Thom.
ibi. a. 7. Arriaga citat. subsect. 2. num. 32. & Sextus
dubium, & scholastici reliqui cestatum quod actualia
ministeria: erga homines, que ex inde necessaria non
erunt, cum ex eis tentationes, & malitia hominum re-
tori, qui, vel casus hominum incurrit, & periculum
cessit; quibus, eti⁹ post illum diem Limbi infantes purga-
tum iamque amittuntur, deliciisque naturalibus
plenum mundum habentur sint (probabiliter à pluribus
inducit) obnoxij non erunt; sed pacificissima Republica
perpetuo fluantur. Similiter cestatum, quod illumina-
tionis ministerium, que deinceps nulla denuo erit: ceterum
quod prælationem cum indigentia naturæ, gratiæ,
& meritorum, ut primum, & gloriæ cum gradum su-
periorum, & inferiorum ordinem æternum in Angelis, permane-
sunt. Sed communis hæc doctrina abique explicacione
maiore, non placet: siquidem solum admittit dignitatem
ex naturali, & supernaturali conformatam, que ex parte fu-
bieti, & materialiter ad electionem in gradus suos
Hierarchicos Angelorum concurret; non autem gradus
ipsos hierarchicos Dei electione formaliter ultimo con-
stitutos, perpetuo permanentes, sed hanc Dei electionem
pro limitata duratione, vñque ad iudicij postremi simi-
larem Diem fuisse. Confer ergo gradus ipsos hierarchi-
cos ministeriales, nec solum, quo ad dignitatem ob-
quam electi à Deo Angeli sunt, & quoad gloria super-
ioris, & inferioris, quām quisque pro gracia iustificante
in qua

ORTEGA
In apani
DVIA.

in qua via statum timuit alterne duratores, nec postremi iudicii die finiendo. Ratio est, quia actus ministeriales, erga Deum, cuiusque gradus hierarchici supra nobis memorati alterne ab eius gradus Angelis exerccebuntur, ex proprio eius gradus officio, & ministerio. Secundum: quia ciuidem facultatis, & appetitus est defiderium, sive physicae, sive affective, effectuum faciendorum & gaudiorum de factis. Gaudium autem Angelorum de illuminationibus aliis Angelis inferioribus, & de factis erga hominum viatorum custodiâ ac gloria per illos ab viritate adepta aeternum, ex proprio cuiusque munere, & gradu erit. Tertio dumquâ potestas quaesumus, aliquius effectiva physica, etiam pro duratione, quia illud efficeret absolute nequit, dummodo pro aliqua absolute possit, auctoritate, absolute perseverare, quippe, ut bene Caietanus potestas faciendo non semper, & ubique, sed quando oportet, & vbi oportet, quod in potestate politica & ciuiili clarius apparet.

4. Dubitatur secundo: an homines beati in gradus holice Hierarchicos pro meritorum, & iustitiae finalis maioris, in qua decadunt, & gloria tributaria dignitate admittuntur? Molina, ex fundo Thoma. a. 8, affirmat responsum, et si ad valde superiores gradus, & Hierarchias assumendi aliquot homines sint: non definit, quia, an gratia meritis, & gloria futuri sint, gradum superiorum Angelis exequales, videat certum, et si inferiorum Hierarchiarum, & gradum Angelis æque gratia, & gloria homines aliquos beatos fore supponat, pro subinde illorum gradibus Hierarchie inferendos: imo infantes, qui gratia solum baptismali, vel remedij maculae originallis in naturali, vel scripta lege decollerunt, & aduloti, qui penitentes obierunt cum aqua plus, minusve parum gratia insimilium Angelorum chorum iudicat ingreflueros. Ego vero in re hanc iudico, neminem hominum, ad ullum gradum propriæ Hierarchiecum ex haec tenus explicatis esse afflendum. Hunc conclusio[n]e consentit ipsa Arraga citatus, num. 345. *Vtima dubitari poset. Tum quia natura Angelica essentia[li]a dignitas, ex parte subiecti, & materialiter, ad electionem, & assumptionem cuiusvis, in quocumque Hierarchicum gradum, & specialiter proxime concurrevit non solum quia dignitatem constituit, sed qua potest, aptior, promptior, atque propensior est ad actus proprios gradus Hierarchie cuiusque ad hanc vero esse[ntial]e dignitatem, & potentiam Angelorum hominis nullius natura potest pertingere: esto habeat supernaturalis ordinis ex gratia, donisque Dei dignitatem aliorum non etiam quia ad ministeria Angelorum gradus aliquis Hierarchici ex numero, officio habituali exercenda assumendi homines non sunt; tametsi quandoque eis, vel coram animis beatis ex Dei decreto committi eorum exercitum potest, & de facto sit aliquorum animis commissum, & fors deinceps committendum. Alioquin iam in ministerio Hierarchico Angelorum animas beatas, ex munere, & officio æque, atque ipsi proprio esse constitutas, eaque exercere admittendum est, aliasque ab aliis subinde illuminare, & hominum curam, & custodiā habitualiter, atque ex officio exercere: quod, & frustraneum erit, & abso[lut]e fundamento villo dicitur. Illud igitur certum est alio Hierarchico ordine pro gratia, & iustitia, sive gratia à Deo influens, sive meritis, Deo auxiliante, parte magnitudine possit homines ad gradus omnes etiam supremam Angelorum, & ultra etiam, condere; coque sensu, & ordine Hierarchico, & Christi Domini humanitas in primis, atque eius Mater Dei para Virgo Maria, & super Choros Angelorum ad celestia regna assumpta, & exaltata dogmatis ab Ecclesia dicuntur.*

5. Denique, ut quidquid de propriis acceptis Angelorum Hierarchis (de quibus haecen) dubitare. Theologian potest, absoluatur, duo brevissime definenda restant. Primum: an in quibus Hierarchia, & choro, & gradu Princeps aliquis Angelus sit à Deo constitutus? In quo affirmatis respondeo. Ita enim melius ordinata Hierarchia erit, ciuiusque chori, ut in choris castrorum & militibus exercituum nostrorum (quorum ad instar Angelorum ordinata Respublica celestis ab Scriptura, Patribus, & Ecclesia nobis proponitur, & explicatur, cum militia, & exercitus celestis dicitur) videmus: in quibus supremis aliquis militie Magister, & generalis

Dux perficitur, deinde minoribus, exercitus, partibus plures tamen cohortes continentibus, coroneli: cohortibus singulis Dux particulæ, qui suis quique gradibus præfuntur, ac reliquis subditis militibus robore, & arte militari præstant. Ira ergo, & in Angelico exercitu oportuit fieri, ut qui aliis cunctis suis gradus hierarchici, cum quibus specie conuenienter, individua natura perfectior est præcederet, eis omnisbus præficeretur. Quis autem pro quo quis gradu Hierarchico sit solus Deus nouit. Omnibus autem ex Hierarchis, choirs, gradibus cunctis, ut generalis Dux, magistrum supremam celestis exercitii, & totius Angelicae militie Principem à Deo constitutum iudico esse Michaëlem ex supremo choro hierarchie prince Angelum, ut supra ostendimus præstantissimum, siquidem ex variis scriptura locis deducitur, & ab Ecclesia in anima moribundi recommendatione expresse si usus auctoritatis, qui celestis militie meruit Principatum. An vero in via statu natura individua, & donis aliquot priuatis gratia Lucifer ip[s]i præcesserit, ac subinde principatum hunc militie celestis obtinuerit, n[on] à gratia in peccatum laberetur: atque in eius defectum Michaëlem individua natura, & priuatis Dei donis ip[s]i perfectione præ reliquis proximum, ad eam principatum electum à Deo fuisse negandum prorsus est ob rationes, quibus ipsa Michaëlem individua natura probauimus Lucifero præstantiores.

6. Postremum dubium estian Angeli omnes unius gradus aque intelle[re] responderint, vocacioni diuinæ, ac subinde fuerint aque promeriti; minus tamen perfecte, intense, & meritorie Angelis graduum superiorum pertinet hoc directius ad disputationem sequentem de statu vite Angelorum: sed hic à recentioribus, quia sub gradum Hierarchicorum vocibus proponitur quæstio disputationis, atque adeo huc etiam, non importune, aduocari eius examen potest. Soarius supra, & recentiores alij affirmant, quia non solum gratia dona reliqua, sed etiam merita perfectionis, nature specificæ (iuxta quam gradum hierarchicorum diuiso, & ordinatio facta à Deo demum est) debent proportionari. Huius autem proportionis quasi connaturalis, meritorum natura specifica Angelorum ad gradum unumquemque hierarchicum spectantium, & excellui respectu Angelorum gradus remissionis opponit se merito Arraga citat, lect. 4. sub lect. 1. num. 25. *Hinc confit[ur] à fortiori, et si enim id fieri à Deo absolute poterit, ut ip[s]e merito etiam docet num. 28. §. Quoad pondum (imo, & quod omnes inferioris gradus Angelii fortius intentiusque Deo vocanti, quam superioris gradus Angeli responderent, id tamen ex connaturaliori prouidentia, & correspondentiæ perfectiori natura factum, faciendum dic[i] cum fundamento, non potest. Si quidem (ut supra ostendimus) auxilia gratia pro Dei arbitrio, ac siue illa ad naturæ perfectionem maiorem aut minorem, attentione à Deo donantur, quoniam donatione solummodo donari à Deo merita Angelis possunt, nec dubium alii[us] erit) non ita proportionate ad naturam Angelorum gradus cuiusvis sile à Deo merita eis omnibus auxilijs congrue, seu radice bonae voluntatis, (ut Augustinus ait) donata, (ut donarentur de facto, si connaturaliore prouidentia naturæ dignitas attendenda fore) patet; quia Angelis multis æque perfectæ naturæ, qui peccauerunt, atque ad gradus hierarchicos omnes pro naturæ dignitate, speculant, ni peccarent nullum efficax auxilium, ut non peccarent dedit; quare multo minus connaturaliori prouidentia prænudicaret Deus, si Angelis bonis, ciuidem naturæ, & gradus inæqualia intentione merita, imo minus intensa, & minora quam Angelis inferioris gradus, donaret.*

CERTA

CERTAMEN VI.

Demonum Republica pessima eiusque gradus.

1. **D**enique de sacrilegia, & iniquissima demonum Republica videndum restat, an tuis gradibus, superioribus, & inferioribus, quae electionis ordinatis, & dispositis confiteretur. Atque esse inter illos superioritatem, & inferioritatem constans apud Doctores cum S. Thoma 1. p. quæst. 109. & scriptura expressum. Matth. 9. 12. vbi Belzebub Princeps demoniorum dicitur, Phariseis, quibus, quodam Belzebub principatum Christus annuit, respondens, si satanas Savanam elicet, quomodo stabit regnum eius? & c. 25. Ita maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo. Et Angelis eius id est, qui ipsius ministri sunt ad nutum subiecti, & ad nutum obedientes & exequentes, ut etiam Apocalyp. 12. significatur verbis illis. Draco pugnabit, Et Angeli eius, Et non valuerunt. Legionum autem ordines in nefario isto exercitu & principatu esse patet ex Marci 5. & Luce 8. eas vero legiones, seu demonum hierarchis oppositos, atque aduersari ministerios in Dei, & hominum odium, & inuidiam, nostram ruinam designatos, definitos, ab celestissimo eorum Princepe in malum hierarchicos ordines, & nomina imitantes esse fatis, significat Paulus ad Ephesios 6. scribens. Non est nobis collucitatio aduersus carnem, Et satanam, sed aduersus Principes, & potestates, aduersus mundi Doctores tenebrarum harum contra spiritualia negligita in celibus. Id est Spiritus nequam, qui in celis peccantur, vel super celestibus nos oppugnant, & 1. Corinth. 15. Deinde finis, cum tradiderit regnum Deo, Et Patri, cum euacueretur, omnem principatum, & potestatem, & virtutem. Quia de demonibus etiam iure intelligit Molinac. q. citat. 109. disput. §. Finis vero iuxta glossamque sic eum locum interpretatur. Quantidu durus mandans Angelis Angelis, homines hominibus, & demones demonibus præsumit, ex quo loco opertiusorem, quam exquisitius Arriaga circa. fact. 4. sublect. 2. n. 33. esse textum ad Ephel. 6. ad probandum gradus Reipublicæ demoniacæ facile constat. adiuncto præserit, quod iam de eo, à quo iurisdictionis, & potestas aliorum demonum in aliis, atque Belzebub, Satana, seu Luciferi, in omnes fuerint facta; quod postrema dubius huius potestim pars est.

2. Super hac vero parte, qui ordines, & gradus omnes Angelorum ante obseruationem aliorum, & aliorum transgressionem dispositi sentent, perdenominationem extrinsecam à dispositione illa præterita, à Deo in instanti creationis facta ex eis gradibus, & nominibus cent. eti nullum ius perficit aliorum in aliis, dicere consequenter posse cent. Arriaga vbi proxime, ac subinde à Deo factam esse eam demoniacæ Reipublicæ, & graduum eius, quemque qualiter, & prædenominariam dispositionem. Sed præter illius sententia supposita fallitatem, ea extrinsecus denominatio electionis demonum in gradus suis pro statu vie, vt præterita, fatis non est, ni in ipsis conseruatur, & permaneat, vt esse illos in gradus suis superiores, & inferiores dispositos dici abfolitus possit, sed solum me defuisse, eti alii alii naturæ perfectiores sint: id enim ad gradus metaphysicos superiores constitutendos, inferiores fatis erit, non autem ad disponendos gradus eiusmodi Reipublicæ demoniacæ. Secundo gradus isti iurisdictionis sunt, vt ex scriptura locis datis colligitur. Tertio Arriaga idem ibidem, & num. 34. §. Dices qui alios, sit probable ex eo, quod alii alios traxerint ad peccatum, superioritate gradus, & iurisdictionis in hos illis concedi: & videtur centere eis illis à Deo concessam; siquidem ait non obesse quod grauius alios trahendo peccant, cum iurisdictione hæc illis in malum vitam sit, quæ augetur ipsis ex iurisdictione admittendum alios, corumque missione ad homines tentandos, scuti & demonibus ad id missi, ex quibus hominum

peracta tentatione, & amplius, si illi homo succumbat, & peccet. Mala ac dedecens Deum doctrina, quæ ultra permissionem tentandi, potestatem, & iurisdictionem politice à Deo factam demonibus docet, quæ ad malum, & peccatum determinata est, eti in demones, inde maior pena reducere.

3. Diendum ergo est: hos gradus iurisdictionales Reipublicæ demoniacæ, ab infinito ad supremum, ab ipsis demonibus falsos, dispositosque in Dei, vi dixi, odium, hominumque, inuidiam, & perniciem. Vbi enim pessimum, peccantur, obstinationem in malo incurvantur, in Dei, & hominum odium, & inuidiam, ita exercent, ut Dei augendis offensis, malisque hominū & perditionibus in ante, & studio procurandis, totos devouerint. Hoc qui alios demones de natura, & malitia præstitiones, malisque obinde ad ea disponenda, & peragenda industrios recognoscet atq; ite experimento suæ ab ipsi conceptionis didicerat seipsos eis ad ea perpendi gubernando vltro summiserint, ac iniquitatem, & perfidiam, & naturam, cum specificat, tum individuæ Luciferi demones omnes. Ex qua omnium demonum, conuenientia, & electione graduum superiorum, & inferiorum iurisdictiona eis, qui ad eum consenserunt omnium ad aliquam eorum sunt electi ac Luciferi, in gradus & Angelos omnes si quendammodum etiam ex populo, vel ab electis putatis magistraturum superiorum, & inferiorum, in modo principis, Regis, aut imperatoris electio, us potestatis, & iurisdictionis, suo cuique gradu regere genitum facere conuenit, quin opus sit, ut Deus aliquo gradu & loco, eti remotissimo, eam politice velit, aut calet; sed solum permisive legerat, etiam eiulquæ exceptione, ut poterat, non impediendo, sed cum ad maius hominum honestum exercitium, & victoriam tum in demonum panam maiorem virtutem permittendo.

4. Iude constat gradus hæc iurisdictiones demoniacæ Reipublicæ potestri iudicis, si finitimos, cum solum demones alii alii, in hominum inuidiam, & perditionem, que ultra iudicij diem disponi, peragere à demonibus non poterit) se coniurato libidine, ut Paulus, 1. corint. 15 glo. 1, & Molina, recitat, n. de cetero odisse moralibus, alii alii prosequantur, malitiamque alia in re inter se concordent, si quisque & Philo Hebreus sapienter de quartans febribus purus discrepant. Quare in id solum temporis, quo status vie hominibus durabit alii demonis in aliisque omnes in febribus Luciferi iurisdictionem, & potestatem fecerint, quæ status, ac subinde aliorum demonum in aliis, & Luciferi in omnes iurisdictionem, potestri iudicis vanegalis die finitimi. Deinceps vero nulla in eis concordia dictioris omnimodi, rixa, atque odi implacabilis arena reliquerunt.

5. Etsi autem demones alii in aliis pro mundi huius duratione iniquissimam hanc porficiant, & iurisdictionem habent, & exercant, Anglorum tamen potestat, & iurisdictionis subdantur, ac quibus pro nutu, vel conceit, vel permittruntur hominibus infidili Ecclesiæ ciuitate partes, & loca infestare, prout expedit, atque à Dei voluntate, permisimus falso, esse cognoscunt, illis etiam interdum aliqua manifestant, præcipueque, ut canum, diuinæ iustitiae ministri, aduersus homines exequuntur, ac non semel vera bonaque plura hominibus manifestent, colique ad penitentiam, fidem, & pietatem omnem horrent, ut saepe à demonibus factum authentis Ecclesiasticis scripturis legitimus, aquæ energumenorum experimentis didicimus: cuius rei opte nostra statu exemplum fuit, vbi energumenus de extremo iudicio & penitenti in nostre collegij Ecclesiæ concionem ad populum vividissimam habuit, & ea de demonum Angeli subiecione conuenient Theologicum S. Thoma, q. 110, art. 4.

ORTEGA
In 1. part
D VIa.